

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Hrabani mauri comment. in Genesin lib. II. cap. 6-IV 18 -
Cod. Aug. perg. 49**

Hrabanus <Maurus>

[Reichenau], [10. Jahrh.]

Hrabani mauri comment. in Genesin lib. II. cap. 6-IV 18

[urn:nbn:de:bsz:31-57267](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-57267)

ificatur tolerantia caritatis ne scandalis sectis
aptantibus. siue ab his qui in tuis sunt. siue ab his
foris. caedat firma iunctura & soluat un
um pacis. Est enim bitum feruentis simum
uolentis simu gluten ut supra dictu est. signu
is dilectionis ardore. ut magna fortitudi
ad tenenda societatem spiritali omnino
ntem. Area CCC. cubitis longa est. ut sexies
ompleatur. sic sex sexatibus omne huius
tempus extenditur. In quibus omnibus
enum qua desinit predicare. In v. pph. ca.
untiatu. In vi. per euang. diffamatus.
st quid e in his CCC. cubitis. signu ligni pos
us ostendi. ipsius enim littere numerus eru
lem ostendit signum. per quod socii xpi pas
us effecti. p baptismum longitudinem ui
eternae adipiscimur. quod uero cubitis
titudo eius expanditur. signis amplitu
em caritatis in fidelibus. sicut ap. dicit.
rim dilatatum est. Unde in caritate spi
i. p. quo d. ipse iterum dicit. Caritas di
fusa e in cordibus nr. per spm scm qui
tus est nobis. quinquagesimo enim die p
urrectionem suam xpc. spm scm misit. quo
da credentium dilatavit. Quod autem
titudo eius xxx. cubitis surgit. que nume
m decies habet. in CCC. cubitis. arcae lon
udo designat. quia xpc est altitudo nra.
xxx. annorum aetate gerens doctrina
ingelicam consecrauit. Contestans lege
se uenisse soluere. sed implere. Legis
t cor. in x. pceptis agnoscat. hinc deci
ticenis. arcae longitudo perficitur. Unde
pse noe decim. ab ada computatur. quod
ies longa altitudine. & decies longa ad
titudine suam. humani corporis instar
tendit. in quo xpc apparuit. Corporis e
n longitudo. quae e a uertice ad uertigi
i. Sexies tantum habet qua latitudo est
uno latere ad alterum latus. & decies
antum qua altitudo. Cuius altitudinis
ensura est in latere adorso ad uentrem.
clud si iacentem hominem metaris supi
um siue pronum. Sexiestam longus est

a capite usq. ad pedes qua latus ad extra in sinis
tram t. a sinistra in dexteram. & decies quam al
tus. a terra. Unde ficta est arca trecentorum
in longitudine cubitorum. & l. in latitudine. & xxx.
in altitudine. h. e. eade arca collecta. in unu
cubitum desup consummatur. Sic ecta corp
xpi in unitate collecta. sublimat & perficitur.
nde dr. in euang. qui mecum non colligit.
spargit. Quod autem aditus eius fit a latere.
signi quia nemo intrat ectam. nisi p sacramtu
remissionis peccatorum. quod ex xpi late
re apto manauit. Inferiora arcae b. u. neta
ta. tricumerata. construunt. sicut ex omnib.
gentibus. bipertita multitudo congregat.
ecta p. p. circum cisione & p. p. tium. t. trip
tam p. p. tres filios noe. quorum p. p. gemere
pl. & orbis. & ideo arcae inferiora ista dic
ta. quia haec t. neta. diuersitas est gentium
n. sumo. aut. om. sinu. consumant. & n. est ista
uarietas. quia omnia & in omnibus xpc tan
qua nos uno cubito. caelesti unitate consumant.
Recte itaq. parca. in uniuersa ecta designatur.
quae adhuc in multis suis carnalibus lata est
in paucis spiritalibus angusta. Et q. ad unu
hominem qe sine peccato colligitur. quasi in
uno cubito consumat. Videm. & enim multos
intraeius de scie. ectae. sinu. in sup. bla. erigi.
in carnis uoluptate dissolui. In adquirendis
t. neta. rebus. in hi. are. imperante auidia.
maru. transire. deseruire uacundiae. uirgus
uacare. p. ximos. quos p. ualent ledere. sed q.
eos. adhuc. scia. ecta. tolerat. ut conuertat. qua
si. in arcae. latitudine. deorsu. bestiae. mor. ant.
Videm. alios. iam. aliena. non. querere. in. latam.
in. uiru. equanimi. portare. rebus. p. p. rusee.
et. tentos. humili. uiuere. Sed. qui. ista. in. pauca.
s. angustat. arca. Alios. aut. conspici. ara.
possessa. relinquere. nullum. terrenis. reb.
studium. dare. in. unum. eos. diligere. carnem.
ac. unctis. uoluptatibus. domare. motus. omis.
sub. rationis. iudicio. p. mere. p. caeleste. dr. sicle
rium. contemplationis. penna. subleuari.
Sed. quales. qui. q. uide. p. r. In. arca. iuxta.
cubitum. duct. ubi. homines. & uolatilia. con.

2
tinentur. querit tam si quis in eis esse ualeat sine
peccato & nullus inuenit. quis itaq; homo sine pec-
cato est. nisi ille qui in peccatis conceptus non est.
I nuno ergo cubito consumatur quia unus e uen-
tor & redemptor scilicet ecclesie sine peccato. ad que
& per quem omnes proficiunt qui se esse peccatores
nouerunt. Sequitur. Et ingredieris arcam tuam & filii
tui uxor tua & uxores filiorum tuorum tecum
& ex cunctis animalibus uniuersae carnis bina
induces in arcam ut uiuent tecum masculum
& feminam sexus & cetera. Quid sibi uult
quod bina de omnibus animalibus introduce-
re in arcam. & in subsequentibus duo & duo sep-
tena & septena masculum & feminam. an-
n. ex inmundis. & xiiii. ex mundis. animalibus
intelligere debemus introducenda esse non
utiq; ut duo & duo propter. uiii. sed propter masculum
& feminam. Nam de inmundis tantum modo duo
& de mundis solummodo. vii. Inde in munda-
rum numero posuit. mundauero. in pari ut
haberentur. unde hostias immolarunt ex mun-
dis. Tandem plura fuerunt mundis quam in
mundis. propter futurum humani generis usum
quae ex mundis debebantur hominibus. ut plu-
ria essent quam essent. quoniam quae non essent
de uoluerunt iuxta genus suum. & de uen-
tus in genere suo & ex omni reptilitate secundum ge-
nus suum. bina de omnibus ingrediantur tecum
ut possint uiuere. Quae enim solet. utrum
tanta capacitate arca scribitur esse. quod ani-
malia tanta. & tot cum mansuinculis conue-
nientium sibi. & escis eorum ferre potuerit. hanc
questionem origenis soluit cubito geometrico
asserens cubitum geometricum tantum ualere.
quantum tria cubita. di. ualent. Si ergo tria
magna cubita intellegam. nulla questio est tan-
tae capacitatis arcam fuisse. ut possit illa omnia
contineri. Itaque querit. utrum arca tam mag-
na. e. anni potuerit fabricari. a. iiii. hominibus.
ide. a. noe & tribus filiis eius. sed si non potuit
erat magni fabros. alios adhibere. qui uisope-
ris sui mercede accepta non curauerunt. utrum
eam noe sapienter. an uero uanitate fabricaret.
Et ideo nunc intrauerunt. quoniam non crediderunt quod ille.

ALB crediderit. Quod autem dictum est. Ingressa est
omnia animalia ad arcam non noe colligente
sed deo iubente factum. Sicut enim dictum est.
In prima creatione quod deus adduxit ea ad ad-
u. ut uideret quid uocaretur ei. Sic diuino nutu co-
acta animalia sponte profinito numero ueni-
ebant ad arcam noe. Itaque queri solet de minimis
simis bestis. non solum quales sint mures & stelu-
nes. uerum etiam quales locustae. scapabermi-
ce denique & pulices. utrum non amplioris nume-
ri in arca illa fuerint. quia quod est definitus. cum hoc
imperaret deus. Prius ad monendum quos haec
mouet. sic accipiendum esse quod dictum est.
quae reptant super terram. ut necesse fuerit esse
seruare in arca. quae possit in aquis uiuere. non solum
mersa sicut pisces. sicut etiam super natantia. & sic
multae aliter. Deinde cum dicitur masculus &
feminae. profecto intellegitur ad reparandum
genus dici. Ne hoc necesse nec illa fuerit ibi
esse qui possunt sine cubitu. de quibusque re-
bus tunc corruptionibus nascitur si fuerint
sicut in domibus consuevit esse sine ulli numero
definito esse potuisse. aut simi sterium sacra-
tissimum quod agebatur. & tante rei figura-
ria ueritate facti aliter non possent impleri
nisi ut omnia certo illo numero essent. quae
uiuere in aquis illius naturae prohibente non
possent. non fuit ista cura illius hominis
illorum hominum. sed diuina. Non enim
ea noe capiens intramittebat. sed uenientia
& intrantia permittebat. Ad hoc enim ualere
quod dictum est. Intrauerunt ad te non solum
in hominis actu. sed diuino nutu. Tolle signi-
ficatur tecum ex omnibus seculis quae mandata pos-
sunt conportabis. apud te. & est tibi quae
illis in arca. Solum etiam mouere non nullos
genera seculorum quae illic habere potuerunt
animalia. quae non nisi carne uesciuntur.
utrum propter numerum ibi fuerint sine transgres-
sione mandati. quae aliorum alendorum.
necessitas illic coegisset includi. an uero quod
propter credendum propter carnes aliqua ali-
mitate potuerunt. quae omnibus conuenissent
nouum enim quam multa animalia quibus

sequitur folio 5.

anni secentesimo quo intrat noe in arcam cap
 de senariam significat & item; duo enim
 menses sexagenario numero concluduntur
 a senario aut numero & xl cognominantur
 & secenti & sex milia & lx milia & secenta mit
 & sexcenti es. & quicquid de inceptis in maiori
 bus summis peunde articulum numeri p mfi
 nita incrementa consurgit & quod uicesima
 septimi dies mensis commemoratur. ad eius de qua
 draturae significantiam pertinet quae iam in
 qua dratis lignis exposita est. Sed hic euiden
 tius quinos ad omne opus bonum paratos ut
 quodam modo conquadratos trinitas pfectit
 In memoria qua dicitur redimus. in intellectu gen
 tium qua cognoscimus. in uoluntate qua diligimus
 tria enim ter & octo sunt. xxvii
 qui est numeri ternarii quadratus. quod u
 m se arca sedit hoc e requieuit. ad illa septima
 requiem significatio recurrit qua pfecta re
 quiescunt. ubi q illius qua draturae nume
 rus iteratur. Na xxvii die ^{secundi} mensis eade
 commendatio firmata e. cum arca requieuit.
 Q denum pmittitur in spe hoc exhibetur in re.
 Porro quia ipsa septima requies cum octaua
 resurrectione coniungitur. significat quod neq
 resuscitato corpore finitur requies quae p hanc
 uitam excipit seos. sed potius totum hominem
 non adhuc spe sed iam re ipsa omni ex parte
 sps & corporis pfecta. & immortalis salute re
 nouatum in aeternae uitae munus adsumit.
 quia ergo vii requies cum octaua resurrec
 tione coniungitur. hoc in sacramento regenera
 tionis nrae. id est in baptismo altum p fundu
 que misterium est. quod quidecum cubitus
 sup cre uit aqua excedens altitudinem mon
 tium vii. itaq. & vii xv. faciunt. Sed hoc
 to significant resurrectionem. vii quidem
 Hoc igitur sacramentum resurrectionis & qui
 cas. transcendit omnem sapientia sup boz
 ita ut nullatenus possit indagare scientiae
 suae altitudinem resurrectionis quidem
 & quia lxxvii & lxxv ab octo diuime
 rentur conuincito utroq. numero. c. l. di
 ebus exaltata est aqua tandem commen

6
 dans nobis. atq. confirmans altitudinem bap
 tismi in consecrando nouo homine ad tenen
 da quaeis & resurrectionis fidem. quod p dies
 xl. emissus coruus non est reuersus. aut aquis
 utique inceptus aut aliquo sup natanti
 cada uere in lectus. significat homines in
 immunditia cupiditatis detrimos. & ob hoc
 ad ea quae foris sunt in hoc mundo nimis
 intentos. aut rebaptizari. aut ab his quos
 pter arcam id est pter eccliam baptis mus
 occidit seduci & teneri. quod columba
 emissa non inuenta requie reuersa est. osten
 dit p nouum testamentum requie seisin
 hoc mundo ee pmissam. Post xl. enim dies
 emissa est. qui numerus uitae quae in hoc
 mundo agitur significat. Deinde p vii.
 dies dimissa pillam septenaria operatio
 nem spiritali oliuae fructuosum surculum
 reulit. quo significare nonnullos & ia ex
 tra eccliam baptizatos sicut pinguedo non de
 fuerit caritatis. posteriore tempore more
 columbae tanquam in osculo pacis adu
 nitatis socios. item posse p duci. Quid p ali
 os septem dies dimissa non e reuersa. sig
 nificat finem seti. quando erit scorum
 requies. non adhuc in sacramento spei
 quo in hoc tempore ecclia consortiatur. quam diu
 bibitur quod e xpi latere manant. Sed iam in
 ipsa pfectione salutis nrae. cum tradatur
 regnum do & patri. ut in illa pspicua commu
 tatione incommutabilis ueritatis nullis minis
 teris corporalibus egeamus. quod secenti
 simo & uno anno uitae noe id e secentis p
 actis. annis aperitur arca rectorum. sig. quod
 finita sexta & uere seti reuelabitur. abscondi
 tum sacramentum atq. pmissum. Cur u
 cesimo & septimo die sedi mensis dr sicca se
 terra. tanquam finita eet iam baptizandi
 necessitas. nisi quia in numero dierum quin
 quagesimo & vii. ipse e enim dies sedi men
 sis uicesimus septimus. resurrectionis tempore
 primit quo sacramentum baptismatis con
 ploctur. qui numerus ex illa conuincione sps
 & corporis septies octenos habet. uno addito

ppter unitatis uinculum, cur de arca conuinc
 ti exeunt quod si uincti intrauerunt. Sicut enim
 dictum erat quod intrauerunt in arcam noe & fi
 lio eius & uxor eius & uxores filiorum suorum se
 orsum uiri. seorsum feminae commorantes.
 nisi quod in hoc tempore caro concupiscit aduer
 sus spm. & sps aduersus carnem. Postmodum aut
 exeunt noe & uxor eius. filio eius & uxores filio
 rum eius. hoc est conuincti in masculi & feminae q
 in fine seculi ^{xxx} hoc est in resurrectione iustorum. omni
 moda & perfecta pace spui corpus adheret nul
 lam mutabilitatis indigentia ut concupiscentia
 resistente. **A**edificauit aut noe altare dno &
 tollens decimatis pecoribus & uolueribus mun
 dis obtulit olococausta sup altare. odoratusq est
 dno odorem suauitatis & ait ad eum. Nequaquam
 ultra male dicam terrae ppter homines. **male**
Quid sibi uult hoc quod dicit non adiciam adhuc.
 dicere sup terram ppter opera hominum. qd adposita
 est mens hominis ad malitiam ab uuentate.
 non ad uitam ergo inquit adhuc pcutere
 omne carnem uiuam que admodum feci. & de
 inde adiungit. quae secundum largitatem bonita
 tis suae donat hominibus indignis. utrum hietes
 tamentum noui indulgentia figurata sit & pteri
 ta ultio aduersus pterea testamentum. Hoc est.
 illud ad legis se ueritatem hoc ad gratiae bonita
 tem. Sensus enim inquit & cogitatio homini cor
 dis in malum pna sunt ab adolescentia sua. Cor
 ruptionis malum quod unusquisq. nr in ab ortude
 sideriorum & carnalium sumpsit in perfectum gra
 tis exercet. Et nisi hoc citius diuina formidinis ma
 nus reprimat. omne condite naturae bonum
 repente culpa in profundum uorit. Nemo igitur
 sibi cogitationum suarum uictoriam tribuat
 cu apud deum. neq. qui pluita est aliquid neq. q
 rigat. sed q incrementum dicit deo. Crescite &
 multiplicamini & replete terram & terror ur
 & tremor sit sup cuncta animalia terrae
Potentibus uiris magnae uirtus humilitatis.
 consideratio aequalitatis conditionis. Omnia namq
 homines natura aequales sumus. sed accessit dis
 pensatorio ordine. ut quibusclā plati uideamur.
 Surgit hoc amente deprimimus quod

au

cc

temporaliter accessit inuenimus citius quod na
 turaliter sumus. Illerumq. enim se animo accep
 ta postestas obicit eum q. tum diu cogitatio
 nibus fallit. Manu ergo humillimae considerati
 onis deprimendus est tumor elationis. Sicut enim
 apud semetipsum mens descendit de uertice cul
 minis atus planicie inuenit & natulif. aequali
 tas. Nam ut p. f. sumus omnes homines natu
 ra aequales genuit. sed uariante merito uimor
 dine. alios alius dispensatio occulta p. p. p. p. p.
 sa aut diuersitas quae accessit ex uirtute rectae
 diuini iudicij ordinata. ut q. omnis homo ter
 utae n. g. r. d. i. t. u. r. alter ab altero regatur. Sciunt
 uiri cu p. s. u. n. t. non in se potestatem ordinis. sed a
 qualitate conditionis attendunt. nec p. e. e. gau
 deant hominibus sed p. d. e. s. s. e. Sciunt enim quod
 antiqui patres nri non tam reges hominum qua
 p. e. s. t. o. r. e. s. p. e. c. o. r. u. m. f. u. i. s. s. e. m. e. m. o. r. a. n. t. u. r. Vnde
 & cum noe dno filiusque ei post diluuium diceret.
 crescite & multiplicamini & replete terram.
 subdidit & terror ur & tremor sit sup cuncta ani
 malia terrae. homo quippe animalibus inimo
 nabilibus non aut ex erit hominibus p. l. a. t. u. s. e. s. t.
 & uideat eo cidr. ut animalibus & non ab homine
 t. e. n. e. a. t. u. r. q. c. o. n. t. r. a. n. a. t. u. r. a. m. s. u. p. b. i. t. e. a. b. a. e. q. u. a.
 li uelle timere. Cuncti ergo qui p. s. u. n. t. n. i. n. s. e.
 potestate debent ordinis. sed aequalitate pen
 sare conditionis. Nam sicut diximus antiqui
 patres nri p. a. s. t. o. r. e. s. p. e. c. o. r. u. m. & n. t. a. m. r. e. g. e. s.
 hominum fuisse memorantur. & tam necesse est
 ut rectores a subditis t. e. n. e. a. n. t. u. r. quando ab eis
 d. n. m. m. i. n. i. m. e. t. i. m. e. r. e. d. e. p. h. e. n. d. u. n. t. & h. u. m. a. n. a.
 saltim formidine peccare mouant. quid diuina
 iudicia non formidant. nequaquam namq. p. p. o.
 siti ex hoc questio timore supbiant. In quo non
 suam gloria sed subditorum iustitiam quer
 neo. ut quod m. a. u. s. i. b. i. a. p. u. e. r. s. e. u. u. e. n. t. i. b. u. s. e. x. i. g. u. i. s.
 q. n. n. o. n. h. o. m. i. n. i. b. u. s. s. e. d. a. n. i. m. a. l. i. b. u. s. d. o. m. i. n. a. n. t. u. r.
 quia uidelicet ex qua parte bestiales sunt subdi
 ti ex ea debent & iam formidine iocere subditi
Omne quod mouetur & uiuit erit uobis cibum
 quasi uolera uirentia. quertur cur esus carniū
 post diluuium homini concedit. & non ante.
 ppter infecunditatem terrae ut estimat & homi
 nis fragilitatem

T
 g
 a
 u
 a
 A
 fo
 te
 or
 u
 qu
 d
 A
 U
 q
 q
 u
 u
 ne
 re
 AU
 14
 of
 na
 fil
 met

Tra didi uobis omnia excepto quod carne cum san-
 guine non comedetis. Sanguinem animarū
 uirarum requiritur de manu bestiarum cune-
 tarum & de manu hominis. de manu uir &
 fr̄is eius requiritur animā hominis. Quidē
 quoddam & de manu hominis fr̄is exquirat
 animā hominis; an omnē hominē fr̄em
 omnis hominis intellegi uoluit. scdm̄ cogna-
 tionem ex uno ductam. Mysticae aut̄ quod
 dantur eis cuncta animalia in escam. signū
 in conuocatione gentium ad fidē non eē dis-
 tantiam. Sicut in illo discō petro dr̄. macta
 & manduca. Quod iecto sanguine iuben-
 tur manducare. hoc eē ne uita pristina quasi
 suffocata in conscientia teneatur. sed habe-
 ant effusionē tamquam p̄ confessionem.
Arcum meum ponam in nubibus & erit signū
 foederis inter me & int̄ terram. Quodū
 testamentum posuit d̄s int̄ se & homines atq̄
 omnem animam uiuam nep̄ dat eam dilu-
 uio. Arcum scilicet qui apparet in nubib; q̄m̄
 quā nisi de sole resplendet. siḡ qui a illis non pereunt
 dilu uio qui in p̄ph̄is & omni b. diuinis scrip-
 turis tamquam di nubibus agnoscunt xpm̄.
Arcum omp̄s inter se itq̄ homines in signum po-
 suit. ut ultra mundum dilu uio non de ler̄eē.
Unde & in artuo eodē. color aquae & ignis simul
 ostenditur. q̄ ex parte est ceruleus & ex par-
 te rubicundus. utriusq̄ iudicatus sit. unū
 ut uidelicet faciendi & alterius facti. id est
 quam mundus iudicū igne cremabitur. nam
 aqua dilu uio non de ler̄eē. Coepit q̄ noe
 uir agricola ex exercere terram & plantauit ui-
 nea bibensq̄ uinum inebriatus est. & nuda-
 tus in tabernaculo suo. quod cum uidisset
 cham pat̄ chana an uerenda scilicet patris
 sui eē nudata nuntiabit duob; fr̄i suis foras
 & reliq;. **Q**uiritur quare peccans cham
 patris offēsa non in se ip̄o sed in filio suo
 chanaan male dicitur. nisi quia p̄ph̄etia
 est quodammodo terrā chan. an eietis cha-
 naneis ibide & debellatis. accepturos fuisse
 filios israhel qui uenirent de semine sem.
Iam uo illud quod post dilu uium de uinea

quam plantauit inebriatus noe & nudatus
 in domo sua. cui non appareat xpi eē figuram
 qui inebriatus est dum passus ē. nudatus est
 dum cruci fixus est. in domo sua id est in gente
 sua & domesticis sanguinis sui utiq; iudicis;
 in enim nudata est mortalitas carnis eius.
 quam nuditatem id est passionem xpi uident
 cham derisit. Et uideri xpi mortem uidentes
 subsannauerunt. Sem uero & iafeth. tanquā
 duo populi ex circūcisione & p̄putio creden-
 tes. & nuda nuditate patris. quia signū si carnis
 passio saluatoris. sumentes uestimentum po-
 suer̄ sup̄ dorsa sua & intrantes a uersio perier̄
 nuditatem patris. nec uider̄ quod uerenda pa-
 tris. rex uerunt. Quo dam modo enim passio
 non xpi uelamento tegimus. id est sacramento
 honoramus. eiusq; misteru ratione reddentes de-
 tractionem iudaeorum operimus. uestimentū
 enim significat sacramentum. dorsa memoria
 peccatorum. quia passionem xpi transactam
 celebrat aet̄a. non adhuc p̄spectat futuram.
Moraliter autem a uersa iudicamus q̄d rep-
 b. amus. q̄d est ergo quod filii uere. iecto dorsis
 pallio a uersu uenientes operiunt. nisi quod bo-
 nis subditis. sic p̄positorum suorum mala
 displicent. ut tam hōc ab alijs occultent. ope-
 rimentum a uersu deferunt. quia di iudicantes
 factum & uenerantes magisterium nolunt uideri q̄d
 Medius aut̄ fr̄ cham. id est impius populus
 iudeorum. Ideo medius quī nec primatum aptoꝝ
 tenuit nec ultimus in gentibus credidit. iudic-
 tudinem patris. qui consentit in nocē dñi sal-
 uatoris. Post haec nuntiavit foras fr̄atribus.
 peum quippe manifestatum quod erit in p̄se-
 tia secretum. Ideoq; fit seruus fr̄m suorum.
 uid est enim aliud hodie gens ipsa. nisi quae-
 dam scri naria xpianorum. huiusmodi lege
 & p̄ph̄is. ad testimonium ad sektionis eccl̄e.
 ut nos honoremus p̄ sacramentum q̄d nunti-
 at illi p̄ lateram. Post haec benedicuntur
 duo illi qui nuditate patris honorauerunt.
Benedictus inquit dñs d̄s sem sit chana an ser-
 uus illius. Dilat & d̄s iafeth. & habitet in
 tabernaculis sem. hic sem maior nati. ipse

10

D

ex quo patres & pphæe & apti generati sunt. Iafeth autem gentium est pater: qui & iam Latitudo intp̄tatur. Cum ingentium multitudine dilatatus est populus ex gentibus: quicū pphæis & aptis erit habitaturus. Siquidē & audimus iuxta noe pphæiam benedictionem in tabernaculo sem̄ transisse habitationem iafeth. hoc est in domo legis & pphæiarum & clam potius iustificari. minorem quidē temporum æui. sed gratia legitimiorē. Cham porro qui intp̄ callidus. medius filius tamquam ab utroq; discretus. nec in primitiis israhelitarū. nec in plenitudine gentium p̄manens. significat non solum iudeorum. sed & hereticorum genus. callidum non spū sapientiae. sed in pacientiae. quo solent hereticorum feruere primordia & pacē p̄turbare scōrum. sed & om̄s qui xp̄iā no uocabulo gloriantur uiuunt. Ipsi us figuram gestare uidentur. Passionem quippe xp̄i quae nullius hominis nudata significata est & adnuntiant bene p̄fitendo & male agendo ex honorant. De talibus ergo dictum est. In fructibus eorum cognoscet̄ eos. Ideo & chā in filio suo maledictus tanquam in fructuoso idē in opere suo. Unde conuenienter & ipse filius eius chanaan. interpretatus eorum. quod aliud quidē quine eorum. Item quod cham peccante posteritas eius damnatur. significat quod reprobis delinquit. sed in posterum idē in futurum sententiā damnationis excipiunt. sed & plebs iudaea quae dñm crucifixit & amin filius poenam dam nationis suae transmisit. Dixerunt enim; Sanguis huius sup nos & sup filios nros. Et factus om̄s dies noe. Decece l. anni. Ecce p̄ diluuium trecentis. l. annis iuxta noe. ex quo p̄spicuum est. c. xx. ann̄ generationi illi sup̄ diximus ad poenitentia dātos. & non uitae mortalium constitutos. benedictus igitur duobus filius noe. atq; uno eorum medio maledictus. deinceps generationes eorum texunt. ex quibus lxx. filii gentes or̄te. id est. xv. De iafeth. xxx. de cham. xxvii. de sem. Filii iafeth go

mer & magog. & maclu. & iaban. & tubal & mosoch. & thuras. Iafeth filio noe nati sunt. vii. filii qui possederunt terrā in asia. ab amano. & tauro. s̄riae. coeles. & cilitia. motibus usq; ad fluum tanain. In europa uero usq; ad gadra nomina locis & gentibus relinquentes. equibus postea immutata sunt plurima. cetera p̄manent ut fuerunt. Sunt autē gomer. galate. magog. cithemadu. medi. laban. ionef. qui & greci. Unde & mare ionium. Tubal. hiberes. qui et hispania quibus cetera beria licet qui dum italos suspicentur. Mosoch capadoces. Unde & urbs apud eos usq; hodie maledicta. Porro. lxx. interpret̄ capthori capadocis arbitrent. Thiras thraces quorum non satis immutatum uocabulum. Siquoquēdam gog & magog tam de p̄sentia loco quā de hiezechiel ad gothorum nup̄ interra nra. haec hancū historiarū oculis se. quod utrū uerum sit proclui ipsi fine monstratur. Et certe gothos omnes & pro eruditi. magis gog. quā gog & magog appellare consueuerunt. haec itaq; septē gentes quas de iafeth uenire stirpe memorauimus ad aquilonis partem habitant. Filii gomer. aschanaz & risan & thogorma. Aschanaz greci regi nos uocant. Risan palagonēs. thogor. masragas. filii autē iaban. disa & tharsis & cethim & dodanum. Ab his diuisae sunt insulae nationum interis suis. ut scdm̄ linguam suam & cognationē suam & gentē suam. Deionibus idē grecis nascuntur helisei qui uocantur colides. unde & v. lingua gr̄ colis appellat. quā illi ΠΕΜΠΗΛΕΚΤΟΝ uocant. Tarsis iosephus cilitias arbitrat̄ & aspirationis litteram uictosae a posteris in TCVY dicens fuisse corruptionem. Unde & metropolis eorum ciuitas tharsus appellatur. piculo apto gloriosacethim. etii. A quibus hodieq; urbs capricium nominatur. do dñm rodu. Ita enim lxx. interpret̄ transuler. Legamus uarronis

hermann

de antiquitatibus librorum & in nu. captiois. & gre- cum flegonta. ceterosq. eruditis simos supros. & uidebimus omnes pene insulas & totius orbis lito- ra terrasq. mariuicinas. grecis accolis occupa- tas. qui ut sup. diximus ab amano & cauro men- tibus omnia maritima loca usq. ad oceanum possidere bri. tuncum. Filii aut. cham. chus & me. s. ram. & sith. & chanaan. Chus hodieque ab ethiops & hiopia nuncupatur. Me. ram aegyptus. fuit libies. a quo & mausi- taniae fluvius usq. insens fuit dr. Omnis q. circa eum regio fuit gens. multi scriptores tam greci quam latini huius testes sunt. quare aut. in una tantum climatis parte an- tiquum libiae nom. rese. derit. & reliqua ita uocata sit. africa. non huius loci nec temporis. Porro chanaan obtinuit terram quam iudaei de- inceps possiderunt. ceteris chanaan. Filii chus. saba & euila & sabbathu & regma. & sabbathia. Saba a quo sabei. de quibus uirgilius. turca uirga sabei. & alibi centu. q. sabei tunc calente arae. Euila ge. illi in par- te remotioris africae heremo coherentes. Sa- batha a quo sabbathiam quoniam a stabauri nominantur. Regma uero & sabbathia capu- latim ant. quia uocabula perdidere. & quae nunc per ueribus habentur ignoratur. Ilium ma saba. & elidus. hic saba. p. s. in litteram scribitur. sup. uero p. samech. a quo diximus ap- pellatos sabei. interpretat. Ergo nunc saba arabia. Nam in septuagesimo primo psalmo ubi nos habemus reges arabu & saba munera offerent. In hebreo scriptum est. reges saba & saba. p. m. nomen. p. s. in. Sed in psalmech. dad. in gens est & iopie. in occidentali pla- ga. Porro chus genuit nemrod. ipse coepit ee. potens in terra. & erat robustus ue- nator coram dno. Ob hoc exiit puerbiu. quasi nemrod robustus uenator coram dno. fuit aut. principium regni eius babilon & arach & archad & chalannae. In terra senna- har. dicitur illa. egressus est asur. Por- ro primus post diluuium ut homines ne- brod filius chus noua imperii cupiditate

tr. panidem arripuit. Regnauitq. in babilonia. que ab eo quod ibidem fuisse sunt linguae hu- bel appellatae quod interpret. confusio. Cui us. aedificauit turris. id. e. nebrod exiit auc- tor. quiq. pro eo quod ultra naturam suam ce- lualta pendere contendit. non incongrue diabolo comparatur. quia cogitatione cordis sui intumescent. sup. sidera ex altare se uolu- it. id. e. sup. omnem potestate angelorum de- se coequare disponens dum dicit. Ascende sup. altitudinem caeli & ero si. milis altissimo. Quod aut. dr. uenator. qd. significatur hoc no- mine. nisi animarum terrigenarum de coe- ptor & capiens homines ad mortem. Reg- nauit aut. & in arach hoc est. in edissa & in ar- chad que nunc dicit. nisi bibis. & in chalanna. in edessa. quae postea uerso nomine a seleu- corege e. dicta seleucia. t. certe quae nunc ki. h. ci. q. wn. appellatur. De terra illa exiit asur. & aedificauit nineu. in & robo- oth. ciuitatem. De hac terra. pululuit im- perium. quia ex nomine nimbeli filii. nini. con- diderunt urbem magnam. quam hebrei ap- pellant nineuen. Ad cuius t. ruina. t. poe- nitentia. tota ionae p. pheta. p. t. n. qd. aut. ait nineuen & robo. oth. ciuitate. non putem. duas ee. urbes. sed quia robo. oth. plateae. in p. t. It. legendum est & aedificauit nine- uen & plateas ciuitatis. Et messaim genuit ludim. & ananum. & laabim. & neptum. & fetusim. equibus egressi sunt philisti. & capthurim. exceptis laabim. a quibus li- bie postea nominati sunt. qui prius futi uo- cabantur. & ceslaum. quidem in cep. philisti. app. d. l. quos nos corrupte pal. estinos dicimus. ceterae sunt. sex gentes ignote nobis sunt. qui bello & io- pico subuersae. usq. ad obliuionem p. t. t. q. nomini p. uentre. posseder. t. terra. aut. agu- la usq. ad extremos fines egi. pti. Et cha- naan genuit sidonem. prigenitum suum & ethum. & iebuseum. & amorreum. & ger- geseum. & uecum. & araceum. & sineum. & ara- dium. samartem. & amatheum. De chana- an primus natus est. sidon. a quo urbs in foe-

9

turris aedi- ficantium

& ceslaum

xxi.

15

nicæ sidon uocatur. deinde aracheus quare
 cas condidit opidum contratipolum in radi
 cibus libani sitū. aquo hauriuntur alia ciuitas
 fuit nomine. Sini quæ postea uariā effec
 tu sub uersa bellorum. nomen tantum mo
 do loca pristinum reserua uit. Aradusq
 aradum in sulā possederunt. A ngusto
 freu ad phenicis litore separatum. Sa
 marie emissa nobilis siriæ coelestis
 ciuitas emath usq. ad nrm̄ tempus tam
 asirus quæ ebracis ita ut apud ueteres die
 ta fuerat appellatur. hanc macedonesq
 post alexandrum in oriente regnauerunt
 epiphaniā nunci paauerunt. Nonnulli an
 tiochiam ita appellatam p̄t̄ant. alii licet
 non uere tam opinionē suam quasi ueris
 simi uocabulo consolantes. emmaus pri
 mam ab antiochia mansionē ad eam
 p̄ gentibus appellari putant. & eandem
 quæ apud ueteres dicta est emath. Et si
 terminus chananeorum a sidone donec
 uenias in gerara usq. ad gazam. p̄ gentibus so
 domam & gomorrā. & ad amam & seboim
 usq. lefa. Quæ & erit ciuitates sidon ui
 delicæ & gerara & sodoma & gomorra & a
 dama & seboim. notat̄ omnibus. hoc tantū
 ad notandum uidetur quod lesi ipsa sit quæ
 nunc callirohe dicitur. ubi aquæ calide p̄
 p̄ntes in mare mortuum defluunt. Filii
 sem elam. & asur & arfax ad. & lud. & ara
Habeus frate fluuius partem asiæ usq. ad in
 dicum oceanum tenent. Et stant elam aquo
 aelamitæ principēs p̄sidis. de asur ante
 iam dictum est. quod nimum urbem condi
 derit. Arfax ad aquo caldei. lud. aquo li
 dia. Aram aquo siri quorum metropo
 lis est damascus. Filii aram us & ul & gether
 & mesus. Traconitidis & damisci conditor
 inter palestinam & coelen siriā tenuit prin
 cipatum. aquo lxx. inter p̄tes in libro iob
 ubi uere scribitur terram us regionem
 au sita idē q̄i usū de transulerunt. ul aquo
 armoeni. gether aquo acarnem siue caru.
 Porro mes p̄ quo lxx inter p̄tes mosoch dixerit

qui nunc uocantur meones. Arfax ad
 genuit sela. & sela. gen̄ eber. & eber nrm̄ su
 filii nom̄ faleg. eo quod in diebus eius diu
 sa sit terra. & nom̄ fr̄is eius iectan. Eber
 aquo ebrei. uaticinio quodam filio suo faleg
 nom̄ imposuit. qui int̄p̄r diuisio. ab eo qd̄
 in diebus eius lingue in babilone diuiser̄
 lectan gen̄ elmodad. & salef. & sar moth.
 uar & aduram. & uzal & deela. & ebal. & a
 bimacl. sabra & osir. & euila. & iobah.

Harum gentium posteriora nomina inueni
 re non potui. sed usq. in p̄sens q̄ p̄cul ano
 bis sunt t̄ta uocantur ut p̄mum t̄ quæ
 in mutata ignorantur. possider̄ aut̄. aco
 fene fluuius omnē indis regionem quæ
 uocant̄ hieria. Erat aut̄ terra labu unū
 & sermonū eorundē. Erat inquit om̄is
 t̄ra labium unum. quomodo potest intel
 legi quando superius dictū est. qd̄ filii noe
 t̄ filiorum eius distributi er̄t p̄ t̄ra scdm̄
 tribus. & scdm̄ gentes. & scdm̄ linguas suas.
 nisi quip̄ recapitulationē p̄ca commorat
 quod prius erit. sed obscuritatem facit quidē
 genere locutionis contextit ista quasi nar
 ritodehis que p̄ca factas consequatur.

Cumq. p̄ficerentur de oriente inuenit
 capū un̄ra sennaar & habitauer̄ in eo. Dixitq.
 al̄ ad p̄ximū suū. Venite faciam̄ lateres
 & coquam̄ eos igni. habuer̄q. lateres p̄secis
 & bitum̄ p̄ocem̄to & dixer̄. Venite facia
 mi nobis ciuitatē. & tur̄ rē cuius culm̄ p̄m
 gat̄ ad caelum. & celebrem̄ nom̄ nrm̄ ante
 quā diuidam̄. in unū usq. t̄ras & reliqua.
Turris hæc sup̄biā huius mundi signis. tim
 piu dogmata hereticorum. qui p̄ quā mo
 tis ab oriente idē uero lumine recesser̄. &
 uener̄ in capū sennaar quip̄r̄ excusio
 dentium. statim ad usq. scdm̄ impietatis suæ
 aedificauit turrem. ac dogmatum sup̄biā
 nefario ausu confingunt. uolentes curio
 sitate non licita ipsius celi. alta penetra
 re. Sed sicut ille p̄ sup̄biā ab una lingua
 in multis diuisis. Ita & heretici ab unita
 te fidei confessione segregati. In se diu

sitate erroris q̄si p̄dissonantiam linguae in
uicē se cernuntur. & quos armat aduersus d̄m
clate conspirationes p̄ntiosa consensio rursus
int̄cedente dogmatum discordia diuidit ab
orta repente confusio. quos quidā ipsa trini
tas clamat inquam offendunt. Ipsa eos disp
git dum dicit. Venite & confundam̄ linguas
eorum in uarietate utiq; erroris siue scis
matum. Descendere d̄i ē humanos actus
inspicere. t̄ eorum sensibus p̄pinquare.
Quod uero plurali numero dixit. descendamus
& iterum singulari confudit. d̄ns labium
uniuer sae terrae. distinctione p̄sonarum
sc̄am trinitatem. & operationis unitatem in
maiestate diuina uoluit ostendere. sicut
in exordio humanae creationis dictum est.
faciamus hominē ad imaginē & similitudi
nem nr̄am. & iterum fecit d̄ns hominē ad
similitudinem suā. ut trinitas in p̄sonis. &
unitas in potentia eē credatur. Siquis que
rit in qua familia illa p̄mansit lingua quae
primitus adam data est. sciat credicula eē
quod in familia eber ex quo eberi dicitur sunt
in eā parte hominum qua d̄i portio p̄man
sit in qua & xp̄s n̄sciturus erat. Oportuit
enim ut in ea lingua salus mundi primo p̄dica
retur p̄ qua primum mors intrauerat in
mundum. Ostendit q̄q̄ titulus in cruce sal
uatoris scriptus. hanc eē omnium linguarū
p̄mam. Itē si que mouet hoc quod scriptū ē
in superioribus. Requeuit d̄s die vii ab om
nibus operibus suis. Unde subito tota appa
ret & diuersitas linguarum cognoscit non
in hac diuisione linguarum nouū quō deconde
re creatorē. sed dicendi modos & formas indi
uersis loqueliarum generibus diuisit. Vn
de eadē sillabā. & eius potestatis litte
ras alit̄ conuictos induersis inueniemus
gentium linguas. Sepe etiā & eadē nomi
na aliud quid significantia in alia lingua
atq; aliud in alia ubi dicimus in psalmo
in uirga ferrea. In greca habet̄. ΕΝΡΑ
ΒΑΩΝCΙΑ ΗΡΑ. Igitur in latino sidera
in ferrea significat sicut in greco sed ista

II.
Hae sunt generationes thare. Thare gen
abram & nahor & aran. Porro aran gen loth
mortuusq; aran ante thare patre suum in
tr̄anatu uitae suae in ur chaldeorum.
Porro quod legitur iuxta lex in regione
chaldeorum in ebreo habet̄. ur ch̄ adim.
idē in igne chaldeorum. Tradunt autē e
brei ex hac occasione istius modi fabulā
quod abram in igne missus sit. q̄ igne ado
rare noluerit quē chaldei colunt. & d̄i auxi
lio liberatus de idolatriae igne p̄fugerit.
quod in sequentibus scribitur egressū eē th
ram cum sobole sua de regione chaldeorū.
p̄ quo in ebreo habet̄ de incendio chaldeorū
& hoc eē quod nunc d̄r. mortuus aran ante
conspectum thare patris sui in terra natu
ritatis suae in igne chaldeorum. Quod uideli
cō igne nolens adorare igne consumptus
sit. Loquit̄ autē p̄ eadē ad abram. ego sum
quite eduxi de igne chaldeorum. Olyer
autē abram & nahor uxores. nom̄ uxoris a
bram saru & nom̄ uxoris melcha filia aran.
patris melchae & patris iesche. Putat̄ mel
che ipse ē p̄t̄ ieschae. aran filius thare. fr̄
abram & nahoris duas filias gen̄ melchae &
saru cognom̄to iescham. DICU NAM UN
[quibus melcham accepit uxorem nahor
& saru abram. nec dum quippe in patrios &
filias fr̄m nuptiae fuerant lege p̄hibita eq̄
in primis hominibus & in fr̄s & sorores in
tae sunt. Tullit itaq; thare abram filiu
suum & loth filium aran filium filius sui. & sa
ru nurum suam uxore habraham filius sui.
& eduxit eos de ur chaldeorum. ut irent
in terram chana an. uenerūq; usq; charran &
habitauer̄ ibi. & mortuus est in charran.
Merito queritur quomodo accipiendū sit
quod cum eēt thara p̄t̄ abrahae. annoz lex.
genuit abraham. & p̄ eū cum suis omnibus
inconsit in charran. & uixit annos. cc. v. in
charran & mortuus est. Et dixit d̄ns ad abra
hā ut exire decurrat. exiit inde cum eēt
idē abraham. lxx. v. annorū. sicut in sequen
tibus ostenditur nisi p̄ recapitulationem.

AGUST.

ostendat uiuothara locutum eē dñm. & abraham uiuo patris suo scdm pceptum dñi exisse decarram. cū esset lxx v. annorum. centesimo & xl. & v. anno uitae patris sui. si dies uitae patris sui anni. cc. v. fuerunt. ut de eo scriptum sit. fuerunt anni uitae thara. cc. v. incarram. q̄ compleuit ibi om̄s annos totius uitae suae. Soluit ergo questio precipitulationem quae indissolubilis remaneret. si p̄ mortem thara acciperemus. locutum eē dñm ad abraham. ut exiret decarram. quonon poterat eē adhuc annorum lxx v. Cū pater eius iam mortuus eēt. quicū lxxmo aetatis suae anno genuerit. ut abrahā p̄ mortem patris sui annorū cxxx v. Si om̄s anni patris eius. cc. v. fuerunt. & recapitulatio itaq̄ ista si aduertatur in scripturis. multas questiones soluit. quae indissolubiles possunt uideri. Scdm̄ aut̄m superiorem questionum expositionem p̄ eundē recapitulationē factam. Quāquā & alit̄ ista questio a quibusdā soluitur. ex illo computari annos aetatis abrahāe ex quo liberatus est de igne chaldeorum in quem missus est. ut arderet. qui eundem ignē superstitione chaldeorum colere noluit. liberatus est inde. Ita in scripturis non legitur iudicari narratione traditur. Potest & sic solui quō scriptura quae dicit. cū esset thara annorum lxx. gen̄ abraham & nechor. & aran. nūtiq̄. intellegi uoluit. quod eodē anno septuagesimo aetatis suae om̄s in genuit. Sed ex quo anno generare coepit. cum annū cōmemorauit scriptura. fieri aut̄ potest ut posterior sit generatus abraham. sed merito excellentiae qua in scripturis ualde commendat̄ prior fuerit nominatus. sicut p̄ph̄a. priorē nominauit minorē. Iacob dilexi. esau odio habui. Et in paralipome non cum sit quartus nascendi ordine iudas priorē nominatus. a quo iudaice genti nom̄ ē p̄p̄ tribum regem. Commodius aut̄ plures exitus inueniuntur quibus questiones difficile saluantur. Consideranda est sane narratio stephani de hac re. cum magis harum expo-

sitionum non repugnat. Et illud quidem cogit ut non sicut n̄ra ruidetur in genesi post mortē tharae locutus est abrahāe. ut exiret decognitione sua & de domo patris sui. Sed cum esset in mesopotamia priusquam habitaret incarram. Lamutiq̄ egressus de terra chaldeorum. ut in illo itinere intelligatur ei locutus dñs. sed qd̄ stephanus p̄ se sic narrat. Tunc egressus abrahā de terra chaldeorum. habitauit incarram. Et inde p̄ quā mortuus est pater eius collocauit eum in terra hac. non paruas affert angustias. huic expositioni quae fit precipitulationem. Videt̄ enim habuisse imperium dñi quod ei fuerat locutus in itinere mesopotamiae. egresso de terra chaldeorum. & uenti incarram & hoc imperium p̄ mortem patris sui obediēter implere cum dñs. & habitauit incarram. & inde p̄ quā mortuus est pater eius collocauit illum in terra hac. A p̄ hoc manet questio. silyx v. annorum sicut eundem ter genesios scriptura loquitur. fuit quando egressus est decarram. quomodo eē possit hoc uerum nisi forte quod ait stephanus. Tunc abrahā egressus de terra chaldeorum. & habitauit incarram. non sic accipitur. tunc egressus est p̄ ea quā ei locutus est dñs. in enim erat in mesopotamia. sic sup̄ dictum est. quando illud audiuit adno. Sed ipsa regula recapitulationis. contexere uoluit stephanus & simul dicere. Unde egressus ē de terra chaldeorum & habitauit incarram. In medio aut̄ idē inter egressum de terra chaldeorum. & habitationē incarram ei locutus est dñs. Postea uero quod adingit stephanus. & inde p̄ quā mortuus ē pater eius collocauit illum in terra hac. Intuendum est quod n̄ dixit. & p̄ quā mortuus ē pater eius egressus ē decarram. sed inde collocauit eum dñs in terra hac. ut p̄ habitationē incarram collocaretur in terra chanaan. n̄ p̄ mortē patris egressus. sed p̄ mortē patris collocat̄ in terra chanaan. ut ordo uerborum sit habitauit incarram. & inde collocauit illum in terra hac. p̄ quā

aquilo ne contrarius ē uenire & ad domum diu
 bifuerit tabernaculum eius in medio bethel & ai
 bethel ciuitas est in xii abelia lapide ad
 dextram ciuitatis neapolim quae prius lura
 id est amigdo lonuocabat & cecidit in sorte
 tribus beniamin. Et in tribu iudae ier
 urbs sacerdotibus reparata. In tēp^{re} bethel do
 mus di ai nō oculi s^t font. & bene abrahā
 tabernaculum suum in monte gerat in bethel
 & ai figit rē ibiq; altare dō aedificare q^o fci
 uiri p^o quā amundi principe & scilicet uoluptati
 bus recesserit ab liti fonte sacri baptismatis
 cursū p^o sentis uitae cauitae & considerate duoen
 tēs hostiā laudis ac bonorum operum mal
 tare recte fidei dō exhibendo ad domū di cae
 lestem uidelicet hiet^{er} feliciter tendunt.
 Dixit ergo abrahā ad loth ne queso sit uirum in
 me & te. & in tēp^{re} pastores meos & pastores tuos
 fr^u eni sumi. Ecce uniuersa terra coram te est
 recede a me obsecro. Si ad sinistra ieris ego dex
 tera tenebo. Si tu ad dexteram eligeris ego
 ad sinistra p^o gam. Tropice autē beatus a
 braham discordiā pastorum suorum & pasto
 rum loth uitare cupiens & ob hoc secessum
 ab inuicē elegens nos ad monē & in nihil cari
 tati & concordiae p^o ponam. sed semper parati
 mus siue p^o spera quod dextera sig^o siue p^o ad
 uer sa quae p^o sinistra exprimuntur in p^o
 cē dēlec^o uone p^o seuerare. Et leua sita
 q^o loth oculis uidit omnem circa regionem
 iordanis quae uniuersa irrigabatur ante
 quā subuerteret dñs sodomā & gomorrā sic
 paradīsus dñi & sicut aegiptus uementib;
 in segor. Quod t^{er}ra sodomorum & gomur
 rae antequā delerē comparatur paradīso
 di eo qd t^{er}ra irrigua & terrae aegipti
 quae nilus irrigat. ut ut opinor osten
 ditur quomodo debeat intellegille pa
 radīsus quē plantauit dñs ubi constituit
 adam. qui senī alius intellegit paradīsus
 di non uideo. & utiq; si arbores fructiferae
 in paradīso ueris lignorum generibus

instituto non dicerent de ista terra sicut para
 disus di. Elegit q^o sibi loth regionē circa ior
 danem & recessit ab oriente diuisiq; salter uirū
 a frē suo abrahā uero habitabit in tracha
 naan & loth mortuus est in opidis quae erūt
 circa iordanem & habitabit in sodomis.
 Potest & scdm allegoriam in p^o astoribus loth
 q^o p^o lūmā t^{er}rae sodomorum & locum uolup
 tuosum elegerunt hereticorum t^{er}ra cōcipi q^o
 uoluptatibus p^o sentis uitae dediti atq; errorū
 catenis uincti declinant a uia ueritatis & con
 sortium xpī catholicae quae fidei unitate ha
 bere spernunt quod be ne nom loth exprimit
 in tēp^{re} enim uictus t^{er} declinatio. Et uir so
 domoy mali & peccatores in conspectu diue
 hemiter. Sup^{er}flue hic in lxx in tēp^{re} tibus
 additū ē in conspectu di. Siqui dē sō domoy
 coloni apud omī mali & peccatores erunt.
 Ille autē dñs in conspectu di peccator qui potest
 apud ho mines iustus uideri. quomodo
 de zacharia & dē elisabeth in p^o conio pōmo
 pōnt^{er} quod fuerit iustus in conspectu di & in p^o t^{er}mo
 dñs nō iustificabit in conspectu tuo omī uiuent
 Dixit q^o dñs ad abrahā p^o quā diuisus est loth
 ab eo. leua oculo stuos & uide a loco in quonē
 es ad aquilonē & ad meridiem. ad orientē
 & ad occidentem omne t^{er}ra quā conspicis
 tibi dabo & seminituo usq; in sempiternum.
 faciamq; sem tuum sic puluerem terra si
 quis potest hominum enumerare pluerē
 em q^o tuum numerare poterit. Quattu
 or climata mundi posuit orientē & occiden
 tem septentrionem & meridianum posses
 sioq; terrae palestinae scdm istoriam ei spon
 dē & semini eius hoc ē populo israhelico
 quod autē in quibus dā exemplarib; scrip
 tū repperitur. leua oculo stuos ad aequi
 lonē & ad austrum & ad orientē & mare &
 cō. Mare p^ocidente pōnt ab eo quod pec
 lestinae regio ita ista sit. ut mare in occiden
 te plaga habeat. M^o rificae autē semini
 abrahāe quod ē xpī omniū gentium here
 ditas p^o mittitur quae etiam suam p^o totam
 mundi longitudinē & latitudinē diffundit

M

M

ambo

M

Cui pat. ait. Loftula. ame & dabo tibi gentes hereditate tua & possessionem tuam terminos terrae. Itpsalmista. & dominabit inquit amari usq. ad mare. & a flumine usq. ad terminos orbis terrae. & adorabunt eum omnes reges terrae. omnes gentes seruent ei. Factum est aut in illo tempore. ut amraphel rex sennaar. & arioth rex ponti. & chodorlaimor rex elamitarum. & didal rex gentium inirent bellum contra bera regem sodomorum & contra bera regem gomorre. & contra sennap regem adamae. & contra semeb regem sebor. contraq. regem bale ipse est segor. omnes hicon uenerunt in ualle siluestri. quae nunc est mare salis & cetera. Omnes hicon uenerunt apud ualle salis hoc est mare salis. Bale lingua ebraica deuotio dicitur. Tradunt igitur ebrei hanc eandem in alio scripturarum loco salis anominari. dicitur. rursu utulum conternantem quod scilicet tertiae terrae motu absorpta sit. & ex eo tempore quos sodomorum & gomorra. adama & seborum diuino igne subuersae sunt. illa paruula nunc uocatur. Siquidem segor transfertur in paruam quae in lingua sarracena dicitur. uallis aut salinarum sicut in hoc eodem libro scribitur. in qua fuerunt putei bituminis post uiam & sulphuris pluuiam in mortuum mare uersum est. Percussit quoque raphaim in astaroth carnium. & Luzim cum eis. & eni in sauihe carutham. & horreos in montibus seir. usq. ad caepes triapharam quae est in solitudine. & eueritque sunt & uenerunt ad fontem in sephad ipse est cades & percusserunt omnem regionem. amalachitarum & amorreorum qui habitabant in masson thamar.

Alia aut edicio sic habet. & conciderunt gigantes in astaroth carnium. & gentes fortes simul cum eis. & omnes in sauihe ciuitate. antequam sodomam puenirent. Illi reges profecti de babilone inter fecerunt gigantes. hoc est raphaim. robustos quosque arabia & Luzim in horn & enim in ciuitate sauihae. quosque hodie sic uocat. Luzim

aut & enim tribiles & horrendi in tempore quo lxx. sensum magis quam uerbum ex uerbo transferentes gentes fortissimas posuerunt & reuertentes uenerunt ad fontem iudicium hoc est cades. participationem dicitur quod pro ea sic uocatum est. signum aut locum apud palmyram qui fons iudicium nominatur. quae ibidem populum iudicauerunt. & percusserunt omnem regionem amalachitarum. & amorreorum. sedentem in masson thamar. hoc opidum est quod nunc uocatur egadidi. palmyra & palmyrarum fertile. Porro masson thamar in lingua arabica urbs palmyrarum resonat. Tamar quippe palma dicitur. Sciendum aut pro eo quod paululum sequitur. & direxerunt contra eos caem ad bellum in ualle salinarum. In ebreo habetur in ualle sethim. quod aquila & theodocion amoenia nemo ra in tempore tatis.

Et tulerunt omnem substantiam sodomorum & gomorrae. lxx. & tulerunt omnem equitatem in sodomorum & gomorrae. Porro aequitatum in ebreo habet rachus idem substantiam.

Et qui fugerunt nuntiauit abraham transitori ipse uero sedebat ad quercum in mare amorreorum frater eschol frater aunan qui erant coniuuati abraham. Pro eo quod nos posuimus transitori in ebreo scriptum est. ebreo hoc enim transitor exprimitur. apud quercum in mare amorreorum. frater eschol & frater aunan. ut lxx. transferunt. sed aner amorreus. atque germanus socios fuisse abraham. Et persequitur eos usque dan ad ferucis opidum quod dicitur ancas dicitur. Dan autem in fontibus est iordanis. Nam & aliter uocatur ior. quod in tempore pro pro e ad idem riuus. Duo bus ergo fontibus qui haud procul a se distant in unum riuolum foed erant. iordanis deinceps appellatur. Quod cum audisset abraham captum in dicitur & loth fratrem suum. numerauit expeditos uernaculos suos. trecentos decem & octo. & persequitur eos usque dan & cetera. Expeditos dixit iuuenes ad bellum promptos. & qui non fuerunt uxorati de quibus in sequentibus dicitur.

quod autem ait. apud quercum in mare amori. Melius in ebreo legitur

a
 seq. fol. 33.

et sua isaac & circumcidit eum octaua die
 ED sicut preceperat ei dñs. Circumcisionis tñ pus
 ae figura multiformis est. Nam & signacu
 lum est scdm apostolum iustitiae fidei abra
 hae & semini eius. & iudicium castigandios
 qui ad hoc semen hancque fidē ptinerent.
 ab omni inquinamento carnis & sp̄s & p̄phe
 taenascitur de hoc semine saluatoris qui
 nos & in p̄sentia per baptismum ab omni mor
 tificatiōe actionis pollutione mundare. Et in
 futuro per resurrectionem ab uniuersa mor
 tificatiōe corruptione in p̄p̄rium liberare.
 Octauū autē numerum resurrectionis gl̄ae
 conuenire poene omnibus clare. Nam &
 dñs octauo die hoc ē post septimam sabbati
 resurrexit. & ipse p̄ sex huius sc̄li & ates &
 septimā sabbati animarum quae nunc in
 terminata uita geritur. quasi octauo tē
 p̄ surgemus. Tunc purissimi. hoc ē ab om
 nibus carnalis concupiscentiae uitae & cor
 ruptionibus. ^{In quibus} maxime luxuria regnat expo
 liata. Creuit igitur puer & ab lactatus
 fecitq; abraham grande conuiuium in die
 ablationis eius. Merito queritur cur
 abraham nec die quonatus est ei filius nec
 die quocircumcisus est. sed die quo ab lacta
 tus est epulum fecerit. quod nisi ad aliquā
 sp̄itale significatiōe referatur. nullasolutio
 questionis est. Tunc scilicet ēē debere magnū
 gaudium sp̄italis & atis. quando fuerit fact̄
 homo nouus sp̄italis. idē n̄. italis qualibus di
 cit. apl̄s. Lac uobis potum dedi n̄ escam. n̄ dū
 enī poteratis. sed nec adhuc potestis estis enim
 adhuc carnales. Cumq; uidisset sara filiū
 agar aegiptiae ludentē cum isaac. dixit
 ad abraham. Ecce ancillā hanc & filium eius
 non enim heres erit filius ancillae cum filio
 meo isaac. Dupliciter itaq; hoc ab ebreis
 exponitur. siue quod idola fecerit ludo. iux
 ta illud quod alibi scriptum est. Sed et popu
 lus manducare & bibere & surrexerit ludere
 siue quod aduersum isaac quasi maioris ge
 nis. ioco sibi & ludo primogenita uindicarit. S
 quod quidē sara audiens non tulit. & hoc

ipsius adprobatur sermone dicentis. Dure. ac
 cepit hoc abraham p̄ filios suos. Cuidixit dñs
 n̄ tibi uideatur asperum suppuero & sup. an
 cillatua. omnia quae dixerit tibi sara. ui
 diuocē eius. q̄ in isaac uocabit tibi sem. sed
 & filium ancillae tuae faciā ingentem mag
 nam quae sem tuū ē. Quae dicitur sara dicen
 te. Ecce ancillam & filium eius. n̄ enim heres erit
 filius ancillae cum filio meo isaac. quare con
 tristatus sit abraham cum ista fuerit p̄ph̄cia.
 quā utiq; magis debuit nosse ipse quam isa
 ra. sed intelligendum est tex reuelatione hoc
 dixit se saram qui a prius illi fuerat reuela
 tum. Illu uero quē de hac p̄terea dñs in
 struit pat̄no affectu fuisse commotum tā
 bos prius nescis se quid nā illud est. & p̄ sara
 nescientem. hoc p̄ph̄ciae. & dictum est cum
 illa mota eēt muliebri animo p̄t̄ ancillae
 superbi. am. Notandum quod & israhel dicit
 tus sit. adō semen abraham. p̄t̄ illud quod sic
 accipiendum docet apl̄s. Quod dictū ē. isa
 ac uocabit tibi sem. n̄ filium carnis sed filium p̄mis
 sionis deputantur in semine. ut hoc p̄p̄riae
 ptineat ad isaac. quā filius carnis sc̄t filium
 p̄missionis fuit. ubi p̄missio de omnibus gen
 tibus. Surrex̄ itaque abraham mane
 & tollens panē & uitre aquae. imposuit scapule
 eui. trahit dicitq; puerū & dimisit eam. Quae
 cum ab israhel. errabat in solitudine bersabeae.
 cumq; consumpta eēt aqua in uitre. abiicit
 puerum sub t̄ unā arborum que ibierant.
 editq; e regione p̄cul. quantum potest an
 cus iacere. dix̄ enim. non uidebo me riente
 puerum. Et sedens contra. leuauit uocē suā
 & fleuit. exaudiuit autē dñs uocē pueri & ret̄.
 In ebreo enim p̄t̄ hoc quod scriptum est
 n̄ uidebo mortē pueri mei. Intellegit̄. quod
 ipsa agar sederit contra puerum. & leuaue
 rit uocē suam & fleuerit. & exaudierit dñs
 uocē paruuli. flente enim matre & morte
 filii miserabilis p̄sto. Tunc. dñs exaudiuit
 puerū de quo pollicitus fuerat abraham dicit̄.
 sed filium ancillae. ^{tuae} faciā ingentem agnam.
 Alioquin & ipsa mat̄ n̄ suā mortem. sed filium de
 L plorit

AG

fecerit

p̄ filio

H

H

Pater igitur dicitur prope quo fuerat & fletus.
 Solus quatenus quomodo cum puer esset annorum
 amplius quindeni puer eum sub arbore & ierit
 longe quantum arcus mittit. ne uiderit eum
 morientem. quasi enim quem portabat piecerit.
 ita uideretur sonare quod dicitur. Sed intellegendum
 portabat pietatem esse non a portante. sed ut
 fit ab uno tanquam mortuum. Neque enim
 quod scriptum est pietatum a facie oculorum
 tuorum. Portabat quid dicitur hoc & est in coti
 dianoloquendi uel sicum pietatis aliquis ab ali
 quo cum quod erat. ne ab illo uideatur. aut cui
 lomaneat. Intellegendum est autem quod scriptu
 rat acuit. ita discessit se matrem a filio. ut puer
 ignorare quomodo abierit. & eam in siluestri
 bus stirpibus latuisse. ne filium siti deficientem
 uideret. Illa autem dicitur illa & ite quid mirum
 si matre diutius non uisa & tamquam perditae
 loco ubi solus remanserit fleuit. Quod ergo
 dicitur. Accipe puerum non ut eum de terra
 uel uidentem tolleret dictum est. sed ut e con
 iungeretur & manu teneretur. Deinceps comite
 sic uterit. quod plerumque faciunt simul.ambu
 lantes cuiuslibet & ites. Igitur querendum
 cur antea seruauit matrem de ancilla sus
 cipere filium. aut cur nunc cum matre iubeat
 expelli domo. quod non zelo fecit. accensa. sed
 pro mysterio prophetiae compulsa. Agar quippe
 secundum quod dicitur apertis inseruitute genuit carnale
 populum. Sara uero libera genuit populum qui secundum
 carnem non est. sed in libertate uocatus est. qua lib
 tate liberauit eum christo. Hoc igitur mysteriosi
 gurabatur. priore populum inseruitute pecca
 torum generatum in domo sarie. id est ecclesie nunc
 re in christum. Neque esse heredem & consortem cul
 torum christi. nec cum filio nobili. id est fideli. po
 pulum caelestis gratiae possessurum. Cum eiceret igitur
 abraham agar de domo. accepit panes & uitam
 aque & dedit agar. & imposuit super humeros ei
 infantem & dimisit eum. exiens uero agar errabat
 insolitum dicitur. & cum moriente siti filium pie
 cissimum sub arbore. apparuit ei angelus domini & de
 monstrauit fontem aquae & potauit filium su
 um. Quod ergo significat quod exiens agar. infantem inhu

meros suos in posuit. nisi quod peccator populus &
 insipiens ceruicem matris suae sinagoge graui
 diu dicitur. Sanguis huius super nos & super filios nostros.
 Panes autem hoc indicabunt quod dicitur & sic dicitur
 panes pro positionis. sic scriptum est portare se
 cum & uescere. Vt uero aquae quae deficit. iudaica pu
 rificatio. significabat defectura. siue doctrina
 eorum carnalis impelle mortua clausa. id est in
 carne ueteris hominis. purificationis sententia
 data. que nec refrigerium prestat. nec satiat
 siti. sed est ut tepida uomitum facit. Quod uero
 errat agar insolitudine cum filio suo. significat sinago
 gam cum populo suo. expulsam de terris sine
 sacerdotio & sacrificio in toto orbis terrarum
 errasse. & uiam quae est christi poenitentis ignorare.
 quod filius illius siti deperit. ostendit popu
 lum nullam habere spiritalem purificationem.

Quod uero filium morientem filium siti sub arbore
 pietatis. & sic demonstrante angelo. aspice fontem.
 significabat quod solum ex eo populo. ad umbram
 ligni crucis refugium peruenit. Quod excla
 mat puer deplorans. & exaudiuit eum dicitur.
 & sic demonstrante angelo aspice fontem. hoc
 illis dicitur qui ex iudeis ad christum conuertuntur.
 ac flentes retro actus erroris. exaudiunt re
 seratisque oculis cordis uident fontem aquae
 uiuae. id est christum filium dei qui dicitur ego sum fons
 aquae uiuae qui sitit ueniat & bibat. Unde isma
 hel exauditio in principio. Angelus autem iste similitudo
 est helie propter quod populus iste est crediturus. sic
 malachi dicitur. Ecce ego mittam uobis heliam
 qui conuertet corda patrum in filios. Verum quod
 statim uocauit angelus domini agar dicens. Surge tolle
 puerum qui in gentem magnam faciam eum. hoc
 significabat. siue quod copiosius populus iudeorum
 esset regnaturus in seculo. siue quod caelestis regni
 gloria consecuturi essent. qui ex eis credidissent
 in christo. Quod autem eundem angelum qui loquitur
 ad agar prius angelum scriptura denuuntiat. de
 inde domini filium dei eum fuisse credendum est.
 qui legem & prophetas semper locutus est. qui propter
 obedienciae patris uoluntatis. angelus uocu
 tur. Deus autem secundum naturam patris qui uenire
 & ipse est deus sicut pater. .11.

†

lct

regni

35
Eodē tēp̄ dix̄ abimalech & phicol princeps
exercit̄ eius ad abrahā. d̄ fecum est. in uni
uersis quae agis. Lure ergo p̄ d̄ n̄m nenocet
mih̄. & posteris meis. stirp̄ que meae. sed
iuxta m̄am quā fecisti mihi. & t̄
rae in qua uersat̄ es aduenā. Dix̄ q̄ abra
ham. Ego iurabo. & increpauit abimalech
p̄ p̄ter puteum aque quē ū abstuler̄
serui illius. Respondit abimalech. Nes
cui quis fecerit hanc rem. sed & tu n̄ indi
casti mihi. & ego non audiui p̄ter hodie.
Iulit igit̄ abrahā oues & boues & dedit
abimalech. p̄ uis̄ q̄ ambo foedus. &
statuit abrahā vii agnas gregis seorsū.
Cui dix̄ abimalech. Quid sibi uolunt vii
agne istae quas stare fecisti seorsum.
At ille. Septem inquit agnas accipias de
manu mea. ut sint in testimonium mihi
quo ego fodi puteum istum. Idcirco uoca
t̄ ē locus ille uocatus ē bersabee. quib̄ uir
q̄ iurauit. & inier̄ sedū p̄ puteo iuranti.
Quaeri pot̄e quando cum isto abimalech
p̄ pactum fec̄ abrahā. & appellat̄ ē pute
us quē fodit. puteus iurationis quomodo
congruat ueritati. Agar enī de abrahāe do
mo expulsa cum filio iuxta puteum sicu
tidictum ē iurationis errabat q̄ ualde p̄p̄t̄
ead̄. factus abrahā. Ibi enim abimalech
& abrahā iurauer̄ quod nondū unq̄. fac
turerat. cum de domo abrahāe agar filio
fuisse & expulsa. quomodo ergo errabat
iuxta puteum iurationis. an factū iā fuis
se intellegendū est. & p̄ recapitulationē.
p̄p̄t̄ ea commemoratū quod legit̄ abrahā
cum abimalech. Si forte q̄ p̄ ea longe librū
scripsit. nomine putei iurationis. appella
uit regionē. in qua cum filio mat̄ errabat.
tanquā diceret. Errabat in illa regione
ubi puteus iurationis factus ē. quā uis̄ pute
us p̄ easit facti. sed longe ante aet̄e scrip
toris. Sic aut̄ appellabat̄ puteus. cum li
b̄ scriberet̄ nom̄ tenens. antiquū quod impo
suerat abrahā. Si aut̄ iste puteus quē
ap̄t̄ oculis uidit agar. nihil restat p̄cca

pitulationem questio dissoluat̄. Nec mouere
debet̄ quomodo puteum quē foderat abrahā
hān̄ sciebat agar. Si ante ē ille fossus quā
illa expulsa. Valde enī potuit fieri. ut
peccorum suorum causa longe adorno in qua
cū suis habitabat puteū foderet̄ quē illa
nesciret̄. Duplex aut̄ causae cur ita ap
pellatus sit. siue q̄ septē agnas abimalech
de manu abrahāe acceperit. Septē enī diebus
sabee. siue quod ibi iurauer̄ q̄ & iuranti sa
bae. similiter appellat̄. Notandū aut̄ & ex
superioribus & ex p̄ sent̄ loco quod isaac n̄
sit natus ad quercum māre. siue in aulone
mamre. ut in ebreo habet̄. Sed in gerar̄
ubi & bersabee. usq̄ hodie opidum ē quē p̄
uinitiae ante non grande tempus. ex diui
sione p̄ sidum palestinae. salutaris ē dicta.
Huius rescriptura testis est quae ait. & habi
tabit abrahā in terra philistinorum diebus
multis. Abrahā uero plantauit nemōs
in bersabee. & uocabit ibi nom̄ d̄ni d̄i x̄m̄
& fuit colonus terrae filistinorum diebus mul
tis. Quaeri pot̄e quomodo apud puteū
iuramenti agrū plantauit abrahā. Sin
t̄ illa quē admodum stephanus dic̄ non
acceperat hereditatē nec spatium pedis.
sed ea ē intellegendā hereditas. quā d̄ simu
nere suo fuerat daturus n̄ emptā p̄cio. Intel
legit̄ aut̄ spacium circaputeum ad illud ē.
p̄tionis p̄actū p̄tinere. in quo fuerant ag
nae septē datae. quando abimalech & abra
hā sibi etiam iurauer̄ quae postquam ges
tas. Temptauit d̄s abrahā & dix̄ ad eu
m. abrahā abrahā ille respondit ad suū.
Quaeri solet quomodo hoc uerum sit cū
d̄ ait in epla sua iacobus. quod d̄s neminē
temptat̄ nisi qui locutione scripturarum so
lū dicit̄ temptat̄ p̄ eo quod ē p̄bat̄. Temptatio
uero de qua uic̄ obus dicit̄. Intellegit̄ nisi qua
quisq̄ peccato implicat̄. Unde ap̄t̄s dicit̄.
ne forte temptauerit uos is qui temptat̄.
Nam & alibi scriptum est. temptat̄ uos d̄s
d̄s uir̄ ut sciat si diligatis eum. & iam hoc
genere locutionis. ut sciat d̄ctū ē. ac si dice

AG

AG

retur. ut scire uos faciat; quō uires dilectionis
suae hominem latent. nisi experimento & u
seide immotescant. **N**it illitolle filium tuū un
gentum quē diligis isaac. & uade in mō
uisionis. atq; offer eum ibi holocaustum
sup unū montem quē monstrauero tibi.

H **A**unt ergo ebrei hūc montem ē in quo p̄c̄tē
aplum conditum ē in arca ornate iebuseisic
in paralippeme non scriptum est; & coeper
aedificare templum uin se sedo in ii. die m̄s̄
in monte moria. quidē uero in luminans in p̄
& lucens quia ibiē dabit. hoc ē oraculum dī
& lex & sp̄s sc̄s quidocē homines ueritatem
& inspirat p̄ph̄as. Igitur abraham de
nocte consurgens strauit asinum suū. duces
secum duos iuuenes & isaac filium suum;
Cūq; concidisset ligna in holocaustum abuit
ad locum quē p̄cepit ei d̄s. die autē t̄cio ē
leuitas oculis uidit locum p̄cul. dix̄q; ad pu
eros suos. expectate hic cum asino. ego &
puer illuc usq; p̄perantes p̄ quā ad om̄i
rim reuertam̄ ad uos; & c̄. **N**otandum
autē quod de gēn̄ris usq; ad montem mori
idē sedē templi. it̄ dierum trium sit. & con
sequenti die t̄cio illuc uenisse p̄uenire dici
tur. Male igit̄ quidē abraham putant
illo temp̄ habitas se ad quercum mare
cum inde ad montem moria uix unius diei
si plenum sit. Pergebant ergo parit̄ ue
ner̄q; ad locum quē ostenderat ei d̄s. In
quo aedificauit altare & de sup ligna conpo
suit; Cum que colligasset isaac filium suū
posuit q; eum in altari sup struem lignoꝝ
extendit q; manum & arripuit gladium;
ut immolaret filium suum; & ecce anḡs
d̄ni de caelo clamauit dicens; Abraham. **H**
h̄a quis respondit adsum. Dixit q; ei non ex
tenda manū tuam sup puerum neq; facias
illi quicquam; nunc cognoui quod times
d̄m & n̄ p̄perceris filio tuo unigenito p̄p̄ me;

A **E**t iam ista questio simili locutione solui
tur. hoc est enim nunc cognoui quō times
d̄m tu. quod significat nunc te feci cog
noscere; In consequentibus autē hoc genus
locutionis euident̄ apparet ubi d̄s. & uocauit
abraham nomen loquutus d̄s uidē. ut di
cant hodie d̄s in monte. d̄s te p̄parauit.
Vidit p̄ eo quodē apparuit. hoc ē. uidit p̄ eo
quodē uideri fecit. Significans p̄ efficien
tem id qd̄ efficit. Sicut frigus p̄grū quod
p̄grū facit. **E**t n̄ p̄perceris filio tuo
unigenito p̄p̄ me. Numquid abraham
p̄p̄ anḡm non p̄perceris filio suo. & n̄ p̄p̄
d̄m. aut ergo anḡm nomine d̄s in x̄p̄e sig
nificatus est q̄ sine dubio est & manifeste.
app̄ adictus magni con filii anḡs. aut
qd̄ d̄ferat in anḡlo. & ex p̄sona dī anḡs loque
bit. sicut in p̄ph̄as etiam solē. **N**ā c̄m̄
sequentibus hoc magis uidē app̄. uere
ubilegit; & uocauit anḡs d̄m abraham ite
rum de caelo dicens; p̄ me metip̄sū iurau
diē d̄s. Non facile enim inuenit̄ d̄s x̄p̄e
patrē d̄m dicere. tanquā suum d̄m. illo
p̄sertim temp̄ ante quā sumeret carnē;
Nā sc̄dm id quod formā serui accepit n̄ ingru
ent̄ hoc dicit uidē. **N**ā sc̄dm huius rei fu
turae p̄ph̄am illud ē in psalmo; **D**ns dix̄
ad me filius m̄s̄ est tu. **N**ā neq; in ip̄so euan
ḡlo facile inuenim̄. a x̄p̄o d̄m patrē d̄m. ap̄
quod ei d̄s c̄t. quamuis sc̄dm inueniam̄ illo
loco ubi ait. Vado ad patrē meum & patrē
ur̄m d̄m meū & d̄m ur̄m. quod autē scrip
tum est. Dixit d̄s d̄no meo ad ipsum glo
quebat̄ refertur. idē dix̄ d̄s d̄no meo. pat̄
scilicet filio. **E**t pluit d̄s ad d̄no. qui scribe
bat dixit. ut d̄s ei ad d̄no ei. idē d̄s n̄. ad
nr̄o pluisse intellegat̄ filius a patrē;
Leuit̄ abrahā oculos suos uidit q; p̄
tergum ar̄ae ē erentem cornibus in̄ uepr̄i
quem adsumens obtulit holocaustum p̄
filio. **N**otandū qd̄ sc̄dm aquile in̄ p̄ta
tionē uepr̄em. t̄ spin̄eum habemus qui
ūbiuum in̄ p̄tem uerbo greco. condensa
& in̄ se implexa uirgulta significauit.
Unde & simmachus in eandē ductus opi
monē. & apparuit. ait. p̄ h̄ae retentus
in x̄e cornibus suis. **V**erum quibus dī

in hoc duntaxat loco melius uidentur in p
 tati ee lxx. & theodotion. qui ipsum nomina
 bech posuerunt dicentes in uirgulta sabeth
 cornibus suis; Et enim. **CYX** **NE** **W** **S** **U** **E** **R** **E**
 re quodaquila posuit & simmachus. **PER**
 in litteram scribit. hic uero **S** **U** **N** **E** **T** **H** **L** **I** **T** **E** **R** **A**
 positam. ex quo manifestum ee. in p tatione
 stirpium condensarum. & in modum roris
 ut se uirgulta contexta. Verbus amechis
 nom uirgulta quod ita ebrucac dr. Appel
 lauit nom loci illius dñs uidet. Unde usq.
 hodie dr in monte dñs ui debet. Pro eo
 qd hic habet uidet. In hebreo uidebit scrip
 tum e; hoc aut apud hebreos exiit in puer
 bium. ut si quando in angusta constitutis.
 & dñm optas auxilio subleuari. Dicat in monte
 dñs uidebit. hoc e sicut abrahæ misert emi
 serit & nri; Unde & in signum dati aris
 solep **Q** **U** **A** **N** **E** **C** **O** **R** **N** **U** **E** **L** **I** **N** **G** **E** **R** **E**;
 Agē nunc u
 de am quod sub huius sacramta lxx. at mrs
 terio. Iste abrahā quando filiū suū unicu
 p dux ad immo landum. habebat psonam
 di patris; sed qd e qd eum seipex susce
 pit. noni senes **E** **T** **D** **S**;
 Sed ipsa p nuntiatio
 de xpo nā quod dā modo senuerat. quā dicitur
 xpe; In cho. ita e ab adā ubi dictū est. & et duo
 in carne una; Sacramentum illud magnum
 in xpo & in ecclā. & in p lxx. e sexta. & ite scti
 que senecta significat abrahæ. qd ipsum sa
 crām tūm dī iam longeuū erat. & senectus.
 sare implebit; hoc est in multitudine p phe
 turum. hoc idē signf. quia in fine tēporis ex
 ipsa plebe. sctarum animarū natē xpe; Ste
 rilitas aut eius intimat. quod in hoc scto spe
 salu facti sum; & in xpo tanquam in isaac.
 omī natus sum; que partum ecclā in fine tempō
 mirabili dī gratia n naturalī fecunditate pcrea
 uit; Lam deinde sequentis hystoriae sacram
 tum qd imaginarię pōtendebat. inspicien
 dum e; Quis ergo in abrahā ut p dictum e
 p illā immolationē figurabat. nisi pater ex
 celsus. Quis in isaac. nisi xpe; Nā sicut abrahā
 unicum & dilectum filium dō uictimā obtu
 lit. Itē dñs unigenitum filium suū p nobis om

nibus tradidit; Et sicut isaac ipse sibi ligna porta
 uit quibus erat imponendus. Ita & xpe gestauit
 in humeris lignum crucis suae. in quo erat cruci
 figendus. Quo autem serui illi dimissi & n p ducti
 ad locum sacrificii. iudaeos significabant. Quicū
 seruiliter uiuerent. & carnaliter saperent. non in
 tellegebant humilitatem xpi; Ideo quia non intel
 lebant passionem xpi. non p uenerunt ad locū
 sacrificii. Curauit duo serui. nisi quia populus
 ipse in duas partes diuidendus erat. quod factū
 salomone peccante. quando diuisus ē idē po
 pulus loco regni non errore impietatis; Quibus
 & iam sepe p pph. us dr. A uersa trix israhel
 & p uicatrix iuda; A sinus aut ille in sensata
 stultia iudaeorum; Ista in sensata stultitia
 portabat omnia sacramta. & quod ferebat
 nesciebat; Lam quod dictum e eis; Expecta
 tate hic cum asino p quā aut adora uerimus
 reuertamur ad uos. A postolū audi. Cecitas
 inquit ex parte misit facta est; Quidē ceca
 tas. Expectate hic cum asino; Ut plentia
 domquit gentium intrare. hoc e quod p quā
 adora uerimus; ubi sacrificium crucis domini
 cae in p lxx. p gentes fuerit p dicatum. hoc
 est ut plentudo gentium intrare; Quod e
 ut reuertamur ad uos. & sic omnis israhel saluus
 fiet; Iriduū aut illud in quo uener. ad locū
 immolationis. in mundi accates signif;
 Nam ante legem. A hā sub lege Tertiam sub
 gratia; Ante legē ab adām usq. ad moyses
 sub lege amor sen usq. ad iohannē; Inde iā
 ad nō & quicquid restat tertius dies est gra
 tiae. In qua tertia accate quasi p triduum
 sacramentum sacrificii xpi complōumē;
 Deinde isaac ligatus pedibus altari suppo
 nit. & dñs in ligno suspensus cruci adfigit;
 Sed illud quod figuratum e in isaac trans gestū
 e ad arie tem. Cur. q x. e. ouis. Ipse enim
 filius ipse agnus filius quā nāt. aries quia
 immolat; Sed quidē quod in ueptibus here
 bat aries ille. Crux cornua habet; sic eni
 duo ligna compingunt secum. & specie cru
 cis reddunt. Unde & scriptum est de eo. cor
 nuam in manibus eius s; Cornibus ergo herente

arietem crucifixum xpm significat. Vepres aut spinae sunt; spinae iniquos & peccatores significat. qui suspendit dnm in cruce. Inter spinas itaque peccatorum iudaicorum suspensus est dñs. Sicut per hieremiam idē dicit. Spiritus peccatorum suorum circumdedit me populus hic. Alii hunc arietem. cornibus in uepribus obligatum eundē xpm senserunt. ante quā in molarē spinis iudeis coronatus. Facto igitur sacrificio dñi abrahāe. In seminitio benedicent omnes gentes. quando enim hoc factum est. nisi quando dicit ille. aries. foderunt manus meas & pedes meos dinumerauerunt omnia ossa mea. hoc enim quando pactum est. illud in psalmis sacrificium. Tunc in ipso psalmodictum est. Commemorabunt & conuertentur ^{ad dnm} uniuersae fines terrae. & adorabunt in conspectu eius omnes patriae gentium. qm dñs est regnum & ipse dominabitur gentium.

• In molito igitur abrahāe p̄sae filio suo uocauit nomen loci illius dñs uidet. p̄o qdē dñs uidet se fecit. utiq; p̄ incarnationem.

AGS **H**is itaq; gestis nunciatum est abrahāe qd melcha quoq; genuit filios nahor fr̄i suo. hus primogenitum. & buz fr̄em eius. gamu el quoq; patrem s̄rorum. & casel & azauim pheldas quoq; & iedlaph. ac batuel de quo nata est rebecca; octo istos genuit melcha nahor abrahāe. Quod in his quinque uenerunt abrahāe natos ēē filios melche. nomina ē. & gamu hel pat̄ s̄rorum. non utique qui nuntiauerunt nuntiare patrem s̄rorum potuerunt. Ex origine quippe illius s̄rorum genus loze postea ppagatum ē; Sed dictum est ap̄ sona scribentis. qui post omnia illa tempore haec scribendo narrauit. quē admodum sup̄ diximus de puteo iurationis; **U**ixit autē sarā c. xx. vii. annis. & mortuae ē in uitate ^{arabeae} quae ē ebron quae ē in terra chanaan.

Venitq; abrahāe ut plangeret & fletet eam;

H **H**oc quod hic positum repperit. iuxta quae dā exemplaria quae ē in ualle. in authenticis codicibus non habetur; nom̄ quoq; ciuitatis arboe paulatim a scribentib. legentibus que

corruptum est; Neq; enim putandum lex im̄ptes. nom̄ ciuitatis ebr̄ae barbarae atque corruptae. & alit̄ quā in suo dñs translisse. Ab hoc enim omni nō nihil siḡ sed dñs ar̄bae. hoc ē in. quia ibi abrahāe isaac & iacob conditus ē. & ipse prim̄ cep̄ humani generis. adā. ut in uesu libro ap̄ t̄ius demonstratur. Cumq; surrexisset ab officio funeris. locutus ē ad filios her̄ dicens; Ad uenā & peregrin̄ apud uos. date mihi ius sepulchri ^{uobiscum} apud uos. ut sepeliā mortuum meum. Responditq; filius her̄. Audinos dñe princeps dī ē apud nos. in electis sepulchris nris sepeli mortuum tuum; Nihilūq; phibere te poterit. quin in monum̄to eius sepelias mortuum tuum. Surrex̄ abrahāe & adorauit populū in terra filios iudeae & her̄. Queritur quomodo scriptum sit dñm dñm tuū adora bis & illi soli serues. Cum abrahāe sic honorauit populū quem dā gentium. ut & iā adoraret; Sed an̄ uertendum est. in eodē p̄cepto non dictū dñm dñm tuū soli adorabis. sicut dicitur in eodē loco. & illi soli seruis. Talis enim seruus quē talis enim seruus quē. Non nisi dō debet. Vnde dānant̄ idolatry. Idē eiusmodi seruitutē exhibentes idolis. quae debetur dō. Nec mouet quod alio loco scriptura phibet̄ angl̄s hominē adorare se. & admoq; ut dñs potius adoraretur. Talis enim apparuerat angl̄s. ut p̄ dō possēt adorari. & ideo fuerat corrigendus adorari. Adorauit abrahāe coram populo terrae. & locutus ē ad ephron circumstantē plebe; quē s̄o ut audias me. dabo pecuniam p̄ agro. suscipe eam. & sic sepeliā mortuum meum meo. Respondit ephron domine mi aucti. Terram quam postulas quadringentis siclis ^{argenti} uilē. Istud ē p̄ciū int̄ me & te. sed quantum ē hoc sepeli mortuum tuum. Quodcum ualisset abrahāe appendit pecuniam quā ephron postulauerat. audienti bus filius her̄. In ebreo sicut primum hic posuimus. primum nom̄ eius describit̄ ephron. sed in ephron. postquā enī p̄ciō uictus ē. ut sepulchrum uideret & acciperet argentum. licet cogente abrahāe. UAU latera quae apud illos p̄o. legitur

ablata eius nomē in ephron appella
 tus est ephron significante scriptura noneū
 fuisse consummate pfecteque uirtutis qui
 potuerit memorias uendere mortuorum
 Sciuit igitur qui sepulchra uendunt & non co
 guntur ut accipiant pretium sed in uolentibus
 quoque extorquent inmutari nomē suum & pe
 rire quid demerito eorum cum & iam ille sep
 hendatur qui in uirtus accepit. **C**onfir
 matusque est ager quādam ephronis. In quo erit
 spelunca duplex respiciens mambram tam p
 se qua spelunca & omnes arbores eius incune
 tus terminis percūctum abrae in possessionem
 Quid nobis p abrae duplex sepulchrum in
 nutur nisi quod pfectus quisque predicator ex
 tinctum a presentis uitae desideris anima sua
 sub bonae operationis tegmine & contemplatio
 nis abscondit ut a carnali concupiscentia sub
 actiua contemplaque uita quasi bilis lateat
 qui prius mundi desideria sentiens mortalit
 uuebit. Vnde & p egregium p dicatorē dicit
 Mortui enim estis & uirtutē absconditae
 cum xpō in dō. Actiua uita sepulchrum
 ē quae a prius operibus mortuo regit
 Sed contemplatiua pfectius sepelitur quae acunc
 tis actionibus funditus diuidit. Quisquis ergo
 iam in se contumelias carnis edomauit super
 ut mentem p studium scē operationis exercet
 t quisquis iam in contemptū opera dilatat super
 ut hanc usque ad secretā intimae contemplationis
 ascendat. Neque enim pfectus ē t propt contem
 plationis studium āperanda negligat t p p
 operationis instantiam contemplanda pponit
 t rit aut abra ham senex dierum q multorum
 & dñs in uinctis benedixit ei. Dixitque ad ser
 uum senore domus suae qui perit omnibus
 quae habebat. Pone manū tuam sub femine
 um ut abiurem te p dñm dñm caeli & terrae ut
 nā accipias uxore filio meo de filiabus chunane
 orum in quos habito sed ad terram & cogna
 tionem meam p ficiaris. & inde accipias uxo
 rem filio meo isiae & cā. Tradunt hebrei
 qd in sā ficatione eius hoc ē in circū cisione
 iurauerit. Nos aut dicimus iurasse eum in

semine abrahae hoc ē in xpō qui ex illa nascitu
 rus. Iuxta euangēstam matheum loquentē
 Liber generationis ihu xpī filii dauid filii abraha
 Profectusque prexit mesopotamiam ad urbem
 nahor. Cumque camelos fecisset ex eum bere ex
 tra opidum iuxta puteum aque uespere cote
 p quo solent mulieres egredi ad hauriendā
 aquam dixit. Dñe dñs domini abrahae occur
 re obsecro hodie mihi & fac mihi cum domino
 meo abrahae. Ecce ego sto p pte fontem aquae
 & filiae habitatorum huius ciuitatis egredient
 ad hauriendū aquam. Igitur puella cui ego
 dixerō Inclina rōstrā tuam ut bibam. & illa
 responderit bibe. quin & camelis tuis dabo potum
 ipsa est quam pparasti seruo tuo & p hoc intellegā
 quod feceris mihi cum domino meo. **Q**uerendū
 quod differant augurationes inlicitae ab illa
 pōtione signi qui pōtuit seruis suis abrahae
 ut ei dñs ostenderet ipsam eē futuram uxore domini
 isae. A qua cum pōtuisset ut biberet diceretur
 illi bibe & tu & ad aqua bo camelos tuos quo
 ad usque bibere desinere p. Aliud enim mirum
 aliquid pōtere quod ipsi miraculo signum sit
 Aliud haec obseruare quae ita fiunt quod mira non sint sed ad con
 rectoribus supstitiosa uanitate intpant
 Sed hoc ipsum & iam quod mirum aliquid postula
 tur quod significat quod quisque uult nosse utri
 audiendum sit non parua questio ē. Non enim
 p tunc quod dicuntur qui hoc non recte faciunt
 temptare dñm. Nam ipse dñs cum ad iacob loq
 ptaret testimoniu descripturis adhibuit n
 temptabis dñm dñm tuum. Suggestebat enim
 tamquam homini ut signo aliquo exploraret
 ipse quantum eēt ad quam multum apud dñm
 posset quod uirtose fit cum sit. Ob hoc aut
 discernitur quod gedcon fecit pugnae imminen
 te periculo consulto quippe illa magis qua
 temptatio di fuit. Vnde & achaz apud esau
 timā signum pōtere ne dñm temptare uideret
 Cum hoc eū dñs admoneat p pphā. Credo
 existimans quod ab ipso pphā exploraret
 utri pcepti memoraret quod temptare dñm
 phibemur. Protulit uir maures aureas
 appendentes siclos duos & armillas pondosi

Spica
Sylva

Ag

clorum x. Dixitque ad eum. Cuius es filia?
 Indica mihi. Est in domo patris tui locus ad ma-
 nendum. quae respondit. filia batuelis sum
 filia hor quae peperit ei melcha. **BACAE** qd
 in hoc loco p dicitur a scribitur semuntia e
 S exelvero qui Latino sermone. si clus corruptae ap-
 pellat uncae pondus habet. Seruus inquit
 abraham sum. & dñs benedixit domino meo
 ualde. magnificatusq; e & dedit ei oues & bo-
 ues. argentum & aurum. seruos & ancillis. ca-
 melos & asinos. & peperit sara uxor domum mei
 filiū. dominomeo. in senectute sua. deditq;
 illi omnia quae habuerat. & adurauit me do-
 minus meus dicens. Non accipias uxorem filio
 meo de filiabus chananeorum. in quorum tra-
 habito. sed ad domum patris mei pges & decogna-
 uone mea accipias uxorem filio meo. Seruū
 abrahac narrans quae sibi mandata fuerant
 a domino suo. Dicit eū sibi dixisse. n̄ sumens
 uxorem filio meo de filiabus chananeorum
 in quos ego habito in terra coq. Sed in domū pa-
 tris mei ibis & in tribu mea. & sumens uxorem
 filio meo inde & cet. Si legantur quae admodū
 illi mandata sunt. sententia eadem reperitur.
 uerba uō non omnia t ipsa t ita dicta sunt. quod
 admonendum putauit p̄t stultos & indoctos
 homines qui euangelistis h̄c calum niantur.
 quod mali quibus uerbis non omnimodo con-
 ueniunt. quāuis rebus atq; sententiis omni-
 modo non discrepant. Certe enim istum librū
 unus homo scripsit. quia quae sup̄ dixi cū
 mandata abrahā t rebecca sic ponere po-
 tuit. si ad rem p̄tinere iudicā. Cum uertitas
 narrationis exigitur. nisi ut rerum sententia
 rum sententiarum q̄ sit quibus uoluntas p̄p̄t
 quam in mandata uerba fiunt satis appā. q̄
 quod habent latini codices narrante seruo
 abrahac. quae sibi mandata uerat dominus
 eius. tunc innocens eris. aurum t meo tura
 none mea. gr̄ habent. maledictio meo.
 ORCOS enim dr̄ iuratio. ARA maledictum.
 Unde & ca TABOS maledicti. t epycata
PAROS dr̄. Unde ortur questio quomodo
 illa iuratio maledictum possit intellegi.

nisi quia maledictus e q̄ t̄raurationem fecerit
 Quā ob rē si factis mām & ueritatem cū do-
 mino meo indicate mihi. Quo illa quae as
 si due ponunt in alus sc̄is scripturis & maxi-
 me in psalmis m̄ā & iustitia. tantū dē enī
 uatā m̄ā & ueritas hinc apparere coeper-
 Responder Laban & batuel. ad nō egres-
 sus est sermo. & non possumus extra placitū
 eius quicquā aliud tecum loqui. In rebecca
 corante est tolle eam & p̄fiscere. & uxor
 sit filio domini tui. sicut locutus e dñs.
 Querit quando locutus e dñs. nisi q̄ t̄ p̄ph̄cā
 eē abrahā nouerunt. & p̄ph̄cā ad nō die-
 tum quod p̄ illum dictum fuerit agnosce-
 b̄t. aut signum illud qd̄ sibi dictum. seruis
 eius narrauit locutionem dñi. appellauer.
 hoc enim magis de rebecca exp̄sum est.
 Nā quod abrahā dixerit. n̄ de rebecca dixe-
 rat. sed de aliqua femina extri bu & decogna-
 tione sua. & hoc ad utrumque in munis cet
 auitam tō seruus sinon impetias s̄. quod
 utiq; n̄ dr̄ cum aliquid p̄ph̄catur certa
 enī de cōcē p̄ph̄cā. Omiser-
 ergo cā & nutricem illius. seruūmq; abra-
 ham & amites eius. imp̄cantes p̄sp̄ra sororis
 suae. atq; dicentes. Soror n̄r̄a es. crescas in
 mille milia & possideat sementiū portas
 inimicorum suorum. Quod rebecca dixe-
 r̄ fr̄ eius p̄fiscens soror n̄r̄a es. esto in milia
 milium. ut hereditate obtineat sementiū
 ciuitates aduersariorum suorum. n̄ p̄ph̄cā
 fuer̄ aut uanitate tam magna optauer̄. sed
 eos que p̄misit d̄s abrahac latere non po-
 tuit. Eodē temp̄r̄ isaac deambulabat p̄
 uiam quae ducit ad puteū cuius nom̄ e uiuen-
 tis. & uidens. habitabat aut̄ in terra australi.
 & egres sus fuerat ad medietandū magro meli-
 nata iudic. Terra australi gēn̄r̄em siḡ.
 Unde a patre ad immolandum. quā d̄m fue-
 rat abductus. quod aut̄ ait. & egres sus e ut
 excerceret in campo. quod gr̄ dr̄ AAOAE ex
 ueat. In ebreo legitur & egres sus e isaac
 ut loqueretur in agro. inclinato uis uesp̄re.
 sign̄ aut̄ sedm̄ illud quod dñs solus orabat

in monte. & amisa ac quinti podni fuit adomatio
 nem quasi iurum iustum domo egressum. & t
 nona hora ante solis occasum spiritalis do ueritatis
 obtulisse. Cumq. leuas sex oculos uidit came
 los uementes pcul. Rebecca quoq. conspecto isa
 ac descendit de camelo. & ait ad puerum. quis
 ille homo qui uenit pagrum in occursum nob?
 Dixitq. ei ipse est domini m. At illa tollens cetero pal
 lum operuit se. Sive iuxta alia editionem tu
 lit theristrum & operuit se. Theristrum pallu
 di genus. & iam nunc arabia uestum ti. quomuli
 crespuuntiae illius uelant. Nunc ergo quid iste
 seruus abraham que ille misit ad disponendum
 rebecca. & que de eade historia sub sequunt.
 spiritalit significant uideam. Quidē quo abrahā
 puerum iuba sub femore suo manu ponere. &
 p ecludm iurare. nisi qd illius caro pilludm bru
 descensura erit. q. & ^{abrahā} ^{habe} filius esset ex huma
 nitate. & dñs ex diuinitate. Sic itaq. puer dñs.
 Pone manum sub femore meo. & uirap dñm caeli.
 ac si apte diceret. Lange filium meum. & uira
 pdñm meum. Vnde nec sup femur. sed femore ma
 num ponere iubetur. q. ex illo femore ille descen
 surus erat q. homo quidē. sed sup omis homines
 ueniret. quidē qd isa ac dilecto filio uxor de
 filiabus chanaanorum duciphibetur. nisi qd
 illi de quo scriptum ē. filius mī dilectus in quom
 hic onplatu. nullae rephae animae uingunt.
 De cognatione aut uxorem filio deducere ser
 uis p̄cipitur. quia sola electorum ecclā un
 genito filio copulanda erat. quā ipse ungen
 tus ex p̄disunione uā & p̄sētia extrēnciam
 n̄ habebat. Quis uero puer ē qui ad deducen
 dum uxorem mittit. nisi p̄ph̄etarum or
 do & aptorū omnium q. doctorum. q. dum
 ubi p̄dicationis bonis m̄tib. faciunt. at u
 nam quā que ammi. ungenito filio comuni
 gendū quasi p̄uiores fiunt. qui p̄gens secum
 de bonis omnibus domini sui d̄cunt. quidē his
 quae de dño locunt. in semetipsis uirtutū diu
 tiis ostendunt. & tanto citius ad sequendum
 dñm p̄tahunt. quantum auditoribus suis in
 semetipsis monstrant quae narrant. atq. is
 de puer uixta fontem staret. atq. ex p̄fixa

41
 sententia quae puella eligenda esset. p̄posuit. q̄p
 dicatores sc̄i sacri eloqui fluenda considerant.
 atq. exipsis colligunt quae t̄ quibus p̄dicationis
 suae uerba committant. & ex quibus auditoribus
 fiducia certitudinis assumant. Potum uero penit.
 q̄p̄dicator omnis. animā suā sui auditoris. Sed
 rebecca potum p̄buit. quia sc̄i electorum ecclā.
 p̄dicatorum suorum desiderio ex uirtute suae
 fidei suis facit. Quae enim dñm quem audiunt
 confessae p̄dicatoris suo. aquā refectiois sobtu
 lit. eiusque animam refrigerauit. & notandū
 quod ydria ab humero mulnas posuit. quia
 illa ē p̄dicata confessio. quae ab bono opere p̄ce
 dit. t̄ certe aquā p̄buit. q. in eo qd̄ credidit ua
 cuanon remansit. Nam mox p̄dicare studuit
 quod audiuit. & docendo multos ex se p̄dicato
 respulit. Aqua quippe in ydria est. scientia
 p̄dicationis in m̄i sura. q. sc̄i ecclā studet n̄ plus
 sapere quā oportet sapere. sed sapere ad sapere
 ad sobrietatem. & ydria aquae in ulna est. doc
 trina p̄dicationis in opere. quae non solum eius co
 mitibus. sed potum & iam camelis p̄bōe. qui uer
 bum uitae non solum prudentibus. sed & iā stul
 tis p̄dicant. Iuxta pauli uocem dicentis. Sapi
 entibus & insipientibus debitor sum. t̄ certe
 aqua & iam uim̄tis dat. quando causae carnis.
 quomodo sit habenda disponit. ut ex uolup
 tate inpendi non debeat. & tam in necessitatib.
 non negat. Sicut scriptum ē. Carnis uis sc̄i ne
 fecerim in desideris. qui enim in desideris si
 eri phibuit. p̄cul dubio in necessitate concedit.
 Iuxta hoc quod rursum dñs. nemo carnem suā odio
 habuit. sed nutrit & fouet eam. puer aut rebecca
 in aures & armillas dedit. q. p̄dicator quisq. &
 auditorum sc̄i ecclē p̄ oboedientia. & manus
 p̄ bonae operationis meritum & ornat. Sed in au
 res duorum sidorum sunt. armillae autē sidorū
 decem. quia prima uirtus oboedientiae in carita
 te est. quae uidelicet caritas in duabus p̄ceptis
 distinguitur. ut dñs & p̄ximus diligatur. & rec
 ta operatio sc̄i calogi completionē p̄ficiatur. ut
 cum bona agi coeperint. mala iam nulla p̄petrent.
 Rebecca autē esse in domo patris sui locū sp̄atosū
 ad manendum phibuit. qui p̄riore iā populo

placita

nature legem sc̄a eccl̄a se sc̄isse monstrauit / & p̄dicati
 onis uerba in amplo caritatis gremio suscepit; Docto
 ri enim sp̄tiosus admanendam locus est in audito
 ris corde. Latitudo bonitatis; Unde & quibusdā dicit
 Capite nos neminem lesimus. neminem cor s̄ripimus.
 non angustiamini in nobis. Angustiamini autē
 in uisceribus ur̄is. Ac si eis apte diceretur. Ad suscipi
 endam doctrinā sp̄tiosum locum mentis facite.
 sed ad cogitanda carnalia angustia remanete. Quod
 palearum ac phoeni plurimum habere indicauit.
 Quia sc̄a eccl̄a uerba uitae audientis. terrena stipendia p̄
 dicatoribus reddidit. quod dum paulus q̄si pro nihilo ac
 cipere dicit; Si nos uos sp̄talia seminauimus. ma
 gnum est si a uobis carnalia metamus. Frater autē
 rebecca erat laban. qui concite egressus in aures &
 armillas sororis aspiciens. in uis puerum uocauit.
 Quia sunt carnales quiq; fidelibus coniuncti. quidū
 sp̄tialium dona conspiciunt. in admiratione sus
 pensis. & si non usq; ad opera. tamen in animum usq;
 ad suscipiendam fidem p̄dicationis uerbū admittunt;
 Quia enim bonos sepe miraculis fulgere considerant.
 eū quae aeternitate audiunt non recusant. quāuis
 sc̄am electorum eccl̄am moribus non sequentes. In car
 nali operatione remaneant; Qui laban paleas foc
 num. aquam panem obtulit; Sed puer nisi causā
 prius conuigii obtineret. accepturum se eē reu
 sauit; Quia sunt pleriq; qui doctores suos & tempo
 ralibus stipendius continere parati sunt; Sed p̄
 dicatores sc̄i p̄cipere nolunt temporalia. nisi p̄us
 obtineant aet̄na; Si enim in animabus fructū non
 inueniunt. sumere stipendia corporibus con
 temnunt; Nec pedes aqua lauant. quia laboris
 sui desiderium nulla consolationis releuant;
 Mox uero ut causam conuigii domini sui puer ob
 tinuit. uasa aurea atq; argentea. ac uestes p̄tulit.
 quas rebecca dedit. q̄ doctrinā uiri sc̄e eccl̄iae
 tot ornamenta p̄bent. quorū uirtutum bona do
 cuerunt. Quae enim prius in aures & armillas
 acceperat. iam nunc uasa aurea & argentea ac
 uestes accepit. q̄ sc̄a eccl̄a quae uitae p̄fidem obae
 dientia & operationem p̄cepit. ^{erit} & crescit postmo
 dum. & iam ad sp̄talia dona conualescit. ut p̄
 phetae sp̄u & uirtutum gratia repl̄ta. ampli
 atas iam muneribus crescat; puer uero matri

eius. ac fr̄i bus. dona obtulit. q̄ gentilitas ex quo
 eccl̄a ad fidem uenit. p̄p̄t conuersione eius in
 gloria temporalit̄ conualuit. sicut & nuic̄ cerni
 mus. quia ubiq; xp̄i am ad afflictionē sentiant.
 & gentiles quiq; in terrena uirtute gloriantur;
 Sed et fr̄i eius dona perapiunt. quia hi quā
 ea fidem uerbo tenent. sed ^{tenent} in professionem
 suā moribus non sequentes. carnalit̄ uiuunt;
 benignigne a fidelibus honorari solent. p̄ eo quod
 eē fideles uidentur; Mat̄ ergo & fr̄i. dona p̄
 cipunt. a sorte tam hereditatis alieni. quia siue
 infideles. siue carnales. quā in fidei p̄fessionē
 tenentur. ad hereditatis aet̄nae sorte conue
 niunt. sed tam sup̄nae largitatis gloriam tem
 poralit̄ consequuntur; Rebecca autē cum puel
 lis suis uirum secuta est. Quia sc̄a eccl̄a habet se
 cum minoris meriti animas sodales suas. & si
 in quibusdam p̄ ascensum m̄tis in throno contē
 plationis non habet. quae uidelicet tales animae.
 quasi puellae rebecca. si quis sequitur moribus.
 sectam ad contemplationis m̄tionū nūm̄m̄
 ascendunt; Nam & isde puer quosdam herbu
 it in comitatu. q̄ cum sc̄is p̄ph̄etis fuerunt. qui
 dā qui bene uiuerent. & p̄ph̄etiae sp̄m n̄ habe
 rent; cum beatis ap̄tis fuerunt pleriq; quā
 moribus tenerent. sed p̄dicationis uerba non
 p̄merent; festinus autē puer ad dnm̄ redit.
 q̄ p̄dicatores sc̄i cum p̄dicando uitam audi
 entium obtinent. Illi mox gratias reddunt.
 decuius hoc munere p̄ceperunt. ut sibi in ope
 ratione nihil tribuant. sed auctori; Coaut̄
 tēp̄t isaac deambulabat p̄ uia quae ducit ad
 puteum cuius nom̄ eē uiuentis & uidentis;
 Quae eē uiuentis & uidentis nisi omp̄s d̄s. De quo
 scriptum eē. uiuo ego in aet̄nū. dicit d̄s d̄s.
 De quo rursus d̄s. Omnia nuda & aptas oeu
 lis eius; Licet uero uiuentis & uidentis eē.
 sac̄e scripturae p̄funditas. quam nob̄ admi
 rationē mentis p̄buit omp̄s d̄s; Quae est
 autē uia quae ducit ad puteum uiuentis &
 uidentis. nisi humilitas passionis unige
 niti. p̄ quā nob̄ ap̄tam est hoc q̄d prius
 latenter scripturae sac̄e fluentia loquebat.
 nisi enī unigenitus d̄i filius in carnatus. tēp̄

tatus. adprehensus. colaphis cesus. sputis inlusus.
cruci **D**ifixus. ac mortuus fuisse. nobis huius
putri. **I**d est scripturæ sacræ profunditas non
patere. Quid ergo fidelibus humilitas passio
nis eius facta est. nisi clauis apertiois per quam myste
riorum diuinitatem inuenimus. ut aqua scientiæ
de profundo liberemur. In carnatione quippe pas
sionis. mortem. resurrectionem. atque ascensionem.
illius sacri eloqui pagine loquuntur. que qui
facta cognoscimus. iam nunc intellegamus au
dita. Hæc audita prius legi poterunt. sed quæ
nec dum uenerunt intellegi non ualebant.
Unde & per iohannem dicitur. Quia leo de tribu iuda
aperire librum. & soluere signacula eius. Ipse enim
librum aperit. & signacula illius soluit. qui
nascendo. moriendo. resurgendo. atque ad celos
ascendendo. scripturæ sacræ nobis arcana pate
fecit. Et notandum quod non dicit ambulabat
per uiam. quæ ducit ad puteum. sed de am
bulabat. Deambulabat quippe. qui uiam per
quam ambulabat eundo. & redeundo conculeat.
In humilitate passionis dominus deambulauit.
quia modo iudæis uerborum contumelias.
modo contra se falsum testimonium. modo
a lapas. modo sputa. modo crucem. coronam
spineam. tolerando sustinuit. Deambulasse
ergo in humilitate passionis est. tot aduersi
tatis & pericula diuersis modis iterando protulisse.
qui isaac rebecca ueniente in terra australi
habitat. qui unigenitus dominus ac redemptor noster.
ueniente ad se ecclesia in illorum mentibus mansit.
quos & iudæa adit. non torporis frigus. sed
feruor caritatis tenuit. Ex illo quippe popu
lo anna prophetissa. Ex illo symeon. & stetit.
qui in uulnibus dominum accepit. Egressus fuerat
ad meditandum in agro. quia ager autem
mundus accipitur. ipse per dominum exponit dies.
Ager autem est mundus. qui in hoc egressus quod ui
sibilis apparere dignatus est. sicut scriptum est.
Existi in salutem populi tui. ut saluos facies expo
sitos. Solent autem exercitatus iuuenes in armorum usu
meditari. Isaac ergo ad meditandum in agro
exiit. quod redemptor noster se sequentibus. formam
humilitatis prebens. per exercituum longanimum

43
tatis. sue passionis in se & patientia exempla
monstrauit. Meditatio quippe armorum est.
frequentatio passionum. Qui enim uerba manu
lanceam. crucem protulit. passionem suam usque
ad mortem frequentare permisit. Passiones uero
armadimus. quod per ipsas ab aduersario occulto li
berumur. Sicut per semetipsum & ipsum dominus dicit. In pacien
tia uera possidebitis animas ustras. Qui ad me di
tandum in agro inclinatus iam die & ite. quod passi
onum exercitia iuxta finem mundi suscepit. Sicut
per psalmistam de crucifixione sua & passione
loquitur dicens. Eleuatio manu mearum sa
crificium uespertinum. Quid est autem. quod rebecca
ad isaac dorso cameli deducitur. nisi quod per rebecca
sicut iam prefati sumus ecclesia. & per camelum cuius
sedet. torus moribus. atque onustus idolorum cultibus. de
ditus gentium populus designatur. qui enim se
semetipsis sibi in uenerunt deos quos colerent.
quasi & semetipsis eis onus in dorso & creuerunt quod
portarent. Rebecca autem ad isaac adueniens
dorso cameli deducitur. qui ad christum & gentili
tatem ecclesia peruenit. in tortis uita osisque uite uite
ris conuersationibus inuenitur. Quæ ut isaac
uidit de camelis descendit. quia sancta ecclesia quando
redemptorem suum subtilius agnoscit. tanto car
nalis uite studia humiliter deserit. atque in semet
ipsa toritudinem uitiosæ contradicit. Isaac igitur
uiso descendit. quia domino cognito uiam suam genti
litatis deseruit. & ab elationem celsitudinis.
in humilitatis petiit. Quid est autem quod isaac
in camelo sedens rebecca conspexit. nisi quod re
demptorem suum. ecclesia & gentibus ueniens.
dum adhuc uitæ esse in nixa. & nec dum spirita
libus. sed animabus motibus in heret & expectat.
nec mouere debet. quod puer quoque cum camelis
uenerat. In quibus sui domini diuitias
ferebat. qui ipsi quoque predicatores sancti. quæ uis
iam ad superiora intellegenda atque proferenda
& intellectu & uita emicent. adhuc tamen in
semetipsis contradictionem carnis sentiunt.
Nam uident aliam legem in membris suis re
pugnantem legi mentis suæ. & captiuos sedu
centem in lege peccati. & diuitias in camelis
portant. quia ne magnitudo reuelationum

et tollat eos. datur eis stimulus carnis sue. Ha-
 bent enim thesaurum istum in uasibus fictili-
 bus. ut sublimitas sit uirtutis dñi & non ex eis.
 Qui enim per carnem caelestia loquuntur. & tamen
 adhuc in carne contradictione de uirtute sentia-
 unt. quid aliud quam supertuosa cameloni
 dorsa diuitias ferunt. Rebecca uero isaac ui-
 so. quis homo ille sit requisito puero cognoscat.
 quia cotidie scā ecclā adhuc p̄ph. & arum atq;
 aptoy. dicta. quid de redemptore suo condere
 debeat intellegit. Quae sese mox palliā operunt.
 quia quanto subtilius saluatoris sui misteria
 penetrat. tanto abius de uirtute acta uirta efun-
 ditur. & q. puer se egerit uerecundatur. palli-
 o se operire curauit. quiso dño in firmitatem
 suae actionis erubuit. Et illa quae prius in ca-
 melo libere gestabatur. descendens p̄ modū
 uerecundia regitur. Unde idem ecclēsiā apri-
 ore elatione conuersae. p̄ apostolicam uocem.
 q̄si rebecca decamelo descendenti. ibiq. pallium
 supducenti dicitur. Quem enim fructum habuis-
 tis tunc in illis. in quibus nunc erubescitis. quā
 isaac in tabernaculum suae matris introduxit.
 atq. uxorem accepit. q̄ loco synagoga dñs q̄ a
 qua p̄ carnem natus ē. scām ecclā diligat. eaq;
 sibi in amore & contemplatione coniungit. ut
 quae prius p̄ xima & cognatione. idē cognita
 p̄ p̄destinationē fuerit. p̄ modum coniuncta
 in amore continuo uxor fiat. Quam intantū
 diligit. ut dolorem qui ex morte matris ex eule-
 rat temperare. q̄ ex lucro scē ecclē redemptor
 noster tamq. & p̄ ditione synagoga accedere
 potuit. tristitiam detulit. Dum enim rebecca
 coniungitur. dolor de matris morte amputat.
 q̄ dū ecclā & generalitate ueniens usq. ad thorū
 contemplationis p̄ducitur. iudea p̄ nihiloha-
 beatur. Quasi interpretari ipsa eoy. nominacu-
 ramus. Isaac r̄sus. rebecca p̄ patientia dicit.
 Bis uero & laetitia est. patientia autē de tribula-
 tione. Et quāuis scā ecclā caelestis sit gaudi con-
 templatione suspensa. habet tamen adhuc
 q̄d triste de mortalitatis carnis pondere tolere.
 Isaac uero & rebecca iunguntur. idē risus & pati-
 entia p̄miscetur. quia sit in scā ecclā hoc quod

scriptum est. Spes autē gaudentes in tribulatione
 patientes. Ut hanc & p̄sp̄era de contemptu platio-
 ne laetificent. & adhuc aduersa de tribu-
 latione p̄turbent. **A**braham uero duxit
 uxorem nomine cethuram. quae peperit ei
 zamram. & iexan. & nadan. & madian. &
 desabach. & suae. Iexan quoq. genuit. saba.
 & dadan. filii dadan. fuerunt asurim. & labu-
 sim. & loomin. At uero ex madian ortus est
 epha. & opher. & ench. & abida. & eldaa. om̄s hi
 filii cethurae. Cethura hebreo sermone copula-
 ta interpretatur. aut uincta. quam ob causā suspi-
 cantur. ebrei mutato nomine eandem esse agar.
 quae sana mortua de concubina transierit in
 uxorem. & uideatur de positi iam abrahā & cusa-
 ri uelut. ne sensus p̄ mortem uxoris uetulae
 nouus arguatur nuptiis lasciuisse. Nos q̄d incer-
 tum est relinquentes. hoc dicimus. q̄d de cethura
 nati filii abrahā iuxta historicos ebreos
 occupauerunt. **T** p̄ uero dicitur. & arabiam
 nunc uocatur. **S** ydalawd. usq. ad maris rubri
 terminos. **D**icit autē unus ex posteris abrahā qui appel-
 latur aser. duxisse aduersum libiam & eretum.
 & ibi uictis hostibus consecisse. eiusq. posteror. &
 nomine atau. african nuncupasse. **Q**uā autē
 & filii dadam fuerunt asurim. & labosim. & lo-
 omin. asurim. in negotiatorer transferri putat.
Latrosim. aeris ferriq. metalla cudentes. **L**aconi-
 min. uero sylaricus. id est princeps multarū tri-
 buum. atq. populoy. **A**lii ab hoc asurim uocatos
 syros esse contendunt. **E**x plerisq. filius abrahā
 & cethura occupatos in die regioner. **Q**uidē q̄d
 abrahā p̄ obitum saepe cethuram duxit
 uxorem. **N**umquid ob in continentiā dū
 iam aetate grande uis. absit. an p̄p̄t. filiorum
 procreationē dum illi semen q̄n stellae caeli &
 isaac filio p̄mitteretur. non ergo. quid sibi uult
 ista cethura. nisi q̄ sicut agar & simahel signifi-
 cauerunt carnales ueteris testamenti. **S**ic &
 cethura & filii eius. significabant hereticos. qui
 se ad testamentum nouum sustinuerunt pertinere.
Sed uox atq. concubinae dicuntur. sola sana sepe
 uxor uocatur. Sicut scriptum est. una est em̄
 columba mea perfecta mea. **D**edit autem

cuncta abraham quae possidebat isaac filio suo. fili
 isaacem concubinarum largitus est munera. & sepa
 ravit eos ab isaac & filio suo. & cetera. Quid signifi
 cat hoc nisi quia dantur & nonnulla munera filis
 concubinarum. id est carnalium. Sed non puen
 unt ad regnum pmissum. nec obheretaci. nec uidei.
 qui carnalia lucra sectantur. pro isaac enim nullus
 est heres. utiq; qui a non filio carnis. sed filio pmiss
 sionis deputatur in semine. Et mortuus est
 abraham in senectute bona senex & plenus & col
 lectus est ad populum suum & cetera. Male in hoc
 interpretibus additum est. & deficient mortuus est
 abraham quia non conuenit abrahae deficere. &
 imminui. Illud quoq; quod nos possidimus in senec
 tute bona senex & plenus. In grecis codicibus pon
 tur plenus dieru. Quod cum sensum uideatur &
 ponere. eo quod luce & diei operibus plenus occu
 buerit tunc magis. **ΑΑΝΑΡΩΕΤΙΔΗ** facit. si
 simpliciter ponatur plenus. Et haec nomina
 filioz israhel in nominibus suis. & in generatio
 nibus suis. Primo genitus israhelis nabeoth.
 & cedari. & reliqui usq; ad eum locum ubi ait.
 & habitauerunt ab euila usq; sur. quae est contra
 faciem aegypti. uementibus in assyrios in con
 spectu omniu fratru suoz obit & cetera.

Duodecim filii nascuntur israheli. equib; pmo
 genitus fuit nabeoth. atq; omnis regio ab eufrate
 usq; ad mare rubrum nabethonia usq; hodie dicitur.
 quae pars arabiae est. Nam & familiae ^{foru op}ippida
 quae & pagi ac minuta castella & tribus horu
 appellatione celebrantur. Ab uno q; huius cedari
 in deserto & dumia alia regio & theman ad aus
 trum & cedema ad orientem plagam dicitur.
 Quod aut in extremo huius capituli iuxta lxx
 legimus qd contra faciem omniu frim suorum
 habitauit. Verius est illud qd nos posuim cora
 omnib; fribus suis occubuit. id est in manibus
 omniu filioz suoz mortuus est. sup strabus
 liberis. & nullo prius morte pcepto. Est autem
 p filius appellari. iacob quoq; ad laban demon
 strat dicens. qd est peccatu meum qd perrexit es
 p me. & qd seruitatus omnia uasa mea. quid
 inuenisti de uniuersis uasis domus tuae. pona
 tur coram fribus meis & fribus tuis & diuidi

cent inter nos. Nec enim possumus credere ut scrip
 ta commemorat. quod iacob exceptis liberis secum
 fuit aliquos habuerit. Deprecatusq; est isaac ad
 dnm p uxore sua. eo quod esset sterilis. qui gaudiuit
 eum & dedit conceptum rebecca. sed conludabant
 In utero eius paruuli & reliqua. Promotione
 ut conlusione lxx inter ptes posuerunt. **εε&ιπρωσ**
 id est ludabant & calcitrabant. quod aquila trans
 tulit confingebantur. filii in utero eius. Simma
 chus **Μετπλαεοσι**. id est in similitudine nauis in
 superficie ferebantur. Caquae se uiuiri orando effi
 ciunt. ita pdestinata sunt. ut precibus obtineantur.
 Nam ipsa quoq; pennis regni pdestinatio. ita est
 ob omnipotentis do dispensata. ut ad hoc electi &
 labore pueniant. quatenus postulando merentur
 accipere. qd eis omps ante disposuit donare. qd
 utrum ita sit con cete ual & pbari. Certe & enim
 nouimus. quod ad abraham dnm dixit. In isaac
 uocabitur tibi semen. cui etiam dixerat. patre
 multarum gentium constitutur. Cui rursus
 pmissit dicens. Benedicam tibi. & multiplica
 bo semen tuum. sicut stellas celi. & uelut arena
 quae est in latore maris. Ex qua re apte constat
 quia omps ds semen abrahae multiplicare sup
 isaac pdestinauerat. Et tamen scriptum est;
 Deprecatus est dnm isaac p uxore sua. eo qd esset sterilis.
 qui gaudiuit eum. & dedit conceptum rebecca. Si
 ergo multiplicatio generis abrahae p isaac pdesti
 nata fuit. cur con iugem sterilem accepit. sed
 nimirum constat. qd pdestinatio precibus impletur.
 quando is in quo ds multiplicare semen sicut
 abrahae pdestinauerat oratione obtinuit. ut
 filios habere potuisset. Perrexitq; rebecca. ut
 consuleret dnm. qui Respondens ait. Due
 gentes in utero tuo sunt. & duo populi ex utero
 tuo diuidentur. populusq; populum superabit.
 & maior serui & minori. Queritur quo ierit
 non enim erant tunc pph & cetera. aut sacerdotes
 secundum ordinem tabnaculi & templum dnm.
 Quo ergo ierit merito mouet. nisi forte ad locum
 ubi aram constitauerat abraham. Sed illuc quo
 modo responsa dantur omnino tacet scriptura.
 Utrum p aliquem sacerdotem qd incredibile est
 si erat non fuisse nominatum. & nullu ibi omni

lt

s

Ac.

no sacerdotum aliquorum factam esse mentionem. an forte ibi cum orando alligassent desideria sua dormiebant in loco ut per somnium monerentur an adhuc uiuebat melchisedech. Cuius tanta fuit excellentia ut non nullis dubitetur. utrum homo an angelus fuerit. an erant aliqui tales & in illo tempore homines dei in quibus posset deus interrogari. Quicquid horum est. & si quid aliud quod me forte commemorarent preterierit. mentari tam in scriptura non potest quae dixit rebecca esse ad inuero gaudium dominum. et quod dominum respondisse. In quo quod dominus respondit rebecca. Duo gemas in uero tuo sunt. & duo populi de uentre separabuntur. & populus populum superauit. & maior seruetur minori. Hic historiographus & ceterae hoc responsum inuenitur esse completam. ubi populus israel. hoc est iacob minor filius superauit idumeos. hoc est gentem quam propagauit esau eiusque fecerunt tributarios. per dauid. quod diu fuerant usque ad regem sub quo idumei rebellauerunt. & iugum israelitarum idumei aceruice sua deposuerunt.

Secundum prophetiam ipsius isaac. quando minore per maiore benedixit. Hoc enim dixit eidem maiori. cum & ipsum postea benediceret.

Iam tempus paritendi aduenit. & ecce gemas in uero eius reptasunt qui primus egressus est rufus erat. & totus in morem pellicis hispidus. uocatum est nomen eius esau. Ubi nos pilosum posuimus. In hebreo habet. Seir. Unde esau sic & alibi legitur. Seir. idem pilosus est dictus.

Protinus alter egrediens plantam frustis tenebat manu. & idcirco appellauit eum iacob. Quid figuratim factum & iam ipsis iudaeis non creditur notum est. qualiter populus ecclesie sinagoge populum superauit. & quomodo plebs iudaeorum tempore maior seruetur minori populo christianorum. Si quidem & singulis nobis hoc dici potest. quod duo gemas & duo populi sint. Intra nos uitiorum scilicet atque uirtutum. Sed iste minor est ille maior. Semper & iam plures sunt mali. quam boni. & uita minus numerosa sunt uirtutibus. Sed tamen & in nobis gratia dei per plus populum superat. & maior seruetur minori. Seruetur & enim caro spiritui. & uita uirtutibus cedunt

procedit autem esau primus rufus. & tamquam totus pellicis hispidus. Deinde exiit frater eius iacob. & manuseiusimplexerat calcaneum esau. Sed cur ille totus rubeus & hispidus. nisi quia populus prior prophetarum & christi fuit cruore pollutus a peccati & nequitiae squalore exstitit eius datus. Cuius ideo minor calcaneum tenuit quoniam misericordiae maiorem populum minor ^{superauit} ~~separauit~~ esse. Sexagenarius erat isaac. quando nati seiparuili. quibus adultis. factus est esau uir gnarus uenandi. & homo agricola. Iacob autem uir simplex & habitabat in tabernaculis. & cetera. Quod ergo dicitur a plastos. hoc latine simpliciter uirtutis. Proprie autem a plastos non fitus. Unde aliqui latini interpretes. sine dolo in pietatis dicentes. Iam iacob sine dolo habitans in domo. ut magna sit questio quomodo per dolum acceperit benedictionem quae erat sine dolo. Sed ad signum dum magnum aliquid quod scriptura non permisit. Hinc enim maxime cogitur ad intellegendum illo loco spiritualia. quae sine dolo erat quid dolum fecit. Quid per uenationem esau. nisi eorum uita figuratur qui interioribus uoluptatibus sunt carnem sequuntur. qui & uia agricola esse describitur. qui amatores huius seculi tanto magis exteriora incolunt quanto deteriora sua in culta derelinquunt. Iacob autem uir simplex in tabernaculis in domo habitare perhibetur. qui nimirum omnes qui in carnis exterioribus sparguntur fugiunt simplices in cogitatione atque in scientia suae habitatione consistunt. In tabernaculis enim aut in domo habitare est. sed in tantis secretis se stringere & nequaquam exteriorum desideria dissipare. Nondum ad multas foras inhiant. de ipsis alienigenas cogitationibus recedant. Coxit uero iacob pulmentum ad quem cum uenisset de agro lassus. ait. da mihi de coctione haerustae. quia opidolassissimus. quae ob causam uocatum est nomen eius edom. Rubeum siue fuluum lingua ebraea. & dicitur ab eo igitur quod rubeo cibo uendiderit primitiua sua. fuluum idem edo sortitase nomen. Cui dixit iacob. uende mihi primitiua. Ille respondit. Ego minor.

quid mihi pder primogenita. Attiacob. lura
 ergo mihi. lura ut esau. & uendit dicit primogem
 ta. & sic accepto pane & lentis edulio. comedit &
 bibit. & abiit. parui pendens quod primogenita
 uen didisse. Quid iste esau primogenita sua
 ppt ofeam tude fri suo uimori uenuda ut. ac
 pmodum patna benedictione sibi pmussa priu
 tusest. Signif eundem israhelicum populum
 q ado ut exodi indicat liber. primogenitus filius
 nuntupatus est. q propi p sentisseli lura n solu
 primatus sub honore amisit. Verum & iam reg
 nicelstis premium pparatum adipisa nomeru
 it. Dno quod dā modo id eidē expbrante cum
 dicit. Transferat auo bis regnum dī & dabit gen
 ta facenti fructum eius. Primogenita aut ipsa
 uestis sacerdotalis erat. quā maiores natu cum be
 nedictionis patris induti. uictimas dō uelut pon
 tifices offerrebant. Hoc dono terreni amoris desi
 derio caruer iudaci cum gta regni futura
 Sciendum ē quia quinq. nos modis gule uitium tē
 ptat. Aliquando namq. indigentia tēpora pue
 nit. Aliquando temp non puenit. sed cibos lau
 ciores querit. Aliquando que libe sumenda
 sint pparari accuratius expoat. Aliquando
 aut ex qualitate ciborum. & temp congruit.
 Sed in ipsa quantitate sumendi misuram resectio
 nis excedit. Nunquā uī abiectione quod desi
 derat. & tam in ipso aestu immensi desiderii de
 terius peccat. quae uitiorum tēpora melius
 ostēdim. Sed haec exemplis euidentioribus
 ad plunus. Mortis quippe sententiam patris
 orē ionathan meruit. Quia in gustu mellis ē
 stitutum. edendū temp ante cessit. Et ex egipt
 to populus ductus. inherēmo occubuit. quid si
 pecto manna. Cibos carnum pēdit quos lau
 ciores putauit. & prima filiorum heli culpa
 suborta est. quod exōrum uoto sacerdotis puer
 non antiquo more coctis uellā de sacrificio car
 nes acciperē. sed crudas quaererē quas accu
 ritius exhiberē. Et cum adhiert dī. haec fuit
 iniquitas sodomē sororis sue. Supbia & satu
 ritas. panis & abundantia. apte ostenditur.
 Quod idcirco salutē pdidit. quum supbia in
 uo misurā moderate resectionis excessit.

Hinc primogenitorum gloria esau amisit quam mag
 no est desiderabilem cibum. idē lenticulam con
 cupiuit. quā dum uenditis & rā primogenitis p
 tulit. quod in illi appōitu. anhelat & indic. uult
 Neq. enim cibis sed appōit inuitio ē. Vnde & la
 ciores cibos plerumq. sine culpa sumunt & abie
 ciores nō sinu reatu ē scientie degustamus. Hic quip
 pe quē dixim esau pmatum lenticulam pēdi
 dit. [Theclias inheremo uirtutes corporis carnis
 edendo seruauit. Vnde & antiquus ostis. qn
 cibum sed abi concupiscentiam cē causam dam
 nationis intellegit. Et p mū hominē sibi car
 nem sed pmo subdidit. & sedm non carne
 sed pane temptauit. Hinc ē quod plerumq. idā
 culpa comittit & rā cum abiecta & uilla sumunt
 ē. Neq. adā solus ita uertit se pmo suspende
 rē. pceptum phibitionis. accepit. Nam cum
 Almita quaedam saluti nrāe dī contraria iudicet
 ab his nos quasi p sentiam uēit. Et concupiscep
 tes noxia attingim. pfecto quid aliud quā ue
 nit ad gustum. Et citiq. sum dī. q. naturae
 necessitas querit. & nq. edendi libido suggerit
 Ne cū si haec moderate discrecio manus caute
 pspexerit. Inlicite se concupiscentiae quis
 uoriginē uergat. Orta aut fame supitram
 pēa sterilitatem quae acciderit. In diebus abra
 ham abiit isaac ad abimalech regem palesti
 norum ingerata. Apparuitq. eidis. nedes
 cendis in egiptum. sed quiesce in tra quam daxe
 robi. & pegrinare mea. eroq. tecum. & bene
 dicam tibi. tibi enī & semini tuo dabo uniuersas
 regiones has. complens uitamitum. quod spopon
 di abraham patrituo. & multiplicabo seminū
 sicut stellis caeli. & ret. Ideo quod scriptū ē
 factie. fames supitram p fame que ante fac
 ta ē in temp abraham. Abiit aut isaac ad
 abimalech regem palestinorum ingerata.
 Quae rit hoc quando sit factum. Vtrū p ea quan
 do esau uendit dicit primogenita sua ei bo lenticu
 lae. Illi quippe narrationō hoenarrari inci
 pit. an ut fieri solē p recapitulatio nem nar
 rator ad ea reuersus sit. Cū p gressus desi
 lus eius ad eum locū puenisset. q de lenticula
 commemorat ē. Mouē aut quip se inuenit

gla

AG

Abimalech qui etiam sarum concupuerat ip
 sius enim paranimphus & princeps militiae
 qui ibi come moratus etiam hic commemo
 rantur utrum tuuere potuerit. Quando
 enim factus e amicus abrahac. Non dum
 enim natus erat isaac sed iam pmissus.
 P onam ante annu qua nascetur isae illud
 fuisse factum. Deinde isaac suscepit filio
 cum eet annorum lx. Ille aut iuueneserat
 quando uenditit esau primo genita sua.
 P onam etiam ipsos circa xx annos fuisse. si
 a senectus isaac usq ad illud factum filio
 rum eius circa lxxx. Adolescentem accipi
 am fuisse abimalech quando matrem ip
 sius concupuit & abrahac amicus factus.
 P otuit ergo iam ee qsi centarius. si post illud
 factum filiorum ^{suorum} p rex in eam tram famis ne
 cessitate isaac. Non ergo cogit ex hoc ulla
 necessitas precapitulatiõne putare narra
 tam pfectionem isaac ingerata. Sequi ubi
 di uti notet p ee isaac scribit & puteos
 fodisse & de his contendisse & ditatum fu
 isse peccunia. mirum nisi recapitulatiõ
 ista commemorant. quia ideo fuerunt pter
 missa. ut pmu de filis eius usq ad illum locu
 de lenticula narratio pueniret. Ideo quod
 scriptum est de isaac. benedix aut cum dñs
 & exaltatus est homo & pcedens maior fie
 bit. quo ad usq magnus factus e ualde sed
 trenã felicitate dictum sequenti adocen.
 Exsequit em narratoz easde eius diuiti asq b;
 magnus factus est & hinc motus e abimalech
 I unuit illum ibi ee ne potentia eius sibi eet
 infesta. Quam qua ergo aliquid spitalis ista
 missum e benedixit eum dñs. ut sana fide
 intellegamus. etia ista tẽporali adona. nec da
 ri posse nec sperare debere. etia cum abin
 fimioribus apperunt. nisi ab uno do. ut qui
 unimimus fidelise. & in magnis fidelis sit.
 & qui in mamonã iniquos fidelise inuentus. etia
 uerum accipere mereat. Sicut dñs in euanglo
 loquitur. Talia enim de abrahã dicta sũt
 ei muneradi puenierint. Vnde non parum
 aedificat sanã fidẽ pie intellegentibus ista

narratio. etiam si de his rebus allegorica signi
 ficatio nulla possit exculpi. Quod aut orta
 fame super terram isaac ad abimalech regẽ
 palestinarum ingerata ex pcepto & bene
 dictione dñi p rex. ibiq rebecca uxore
 suam timoris causa finx sororem qua rex
 alie ingena isaac conjugem tunc ee cognouit
 quando eum cum ea ludente uidit. Quid aut
 sibi uelit in factam ito xpi & ecclae qd tantus
 patriarcha cum conuige lusert. coniugiuq
 illud inde sit cognitum. uide pfecto quisquis
 ne liquid narrando in ecclae peccet. si secretu
 uiricus in scripturis seis diligent intueat
 & inuenit eum maestate sua. quia in forma
 di acqualise patri. paulisp abscondisse dr.
 in forma serui. ut eius capax ee humane
 infirmitas possit eoq. modo se coniugu con
 gruam iter aptare. quidem absurdum.
 immo quid non conuenient futurorum pnu
 nationi accõmodatum. si pphã di carnale
 aliquid lusit. ut eum caperet affectus uxoris.
 cum di uerbum ipsum e uro factu sit. ut ha
 bitaret in nobis. Post hac refert scriptura
 quod isaac postquam benedix illum dñs. & mag
 nificatus est ualde. adgressus est opus. & cep
 it fodere puteos quos foderunt pueri patri sei
 abrahã. Sed inuidentes ei palestin. obstrux
 er eos implentes humo & rt. Quis e iste isaac
 nisi saluator. quidum descendit se in ista tẽpore
 gerata. Primo omnium illos puteos fodere uult
 quos foderunt pueri patris sui. Idẽ moit se pu
 teum legis foderat. dd salomon & pphã
 libros scripserunt ueteris testamenti. quos ta
 m trena & sordida repleuerat intellegentia
 iudaeorum. & eorum os cum ueloe purgare
 isaac. ut ostenderet quaque cumq. lex & pphe
 tia dixer. de ipso dixer. rixatis cum eo palesti
 ni idẽ iudaei aregnodi alieni. Sed descendit
 ab eis. n̄ potest ee cum eis. q in puteis aquã
 nolunt habere. sed tẽrum & dicens. Ecce relin
 quetur uobis domi urã. Eodit ergo isaac no deser
 uum puteum. Immo pueri isaac fodiunt.
 P uris isaac. matheus marcus. lucas & ioh. pãni.
 & iacobus. iudas. & apłs paulus. q omis noui

testamentum puteum foderi & inueniri aquam ui-
uam que fit aque fontis salientis in uitam & eternam
Sed phis adhuc altere antur. alii qui terrenae
cupiunt. nec noua condidit. nec uetera
purgarunt euan gelias puteis contradicunt.
apostolis aduersantur. & qm in omnibus e
traducunt litigantes. dr ad eos. quod indignos
uos fecistis gratiae di. ex hoc iam ad gentes
ibimus. Post haec iam fodit tertium pu-
teum isaac. & appellauit nom loci illius
Littudo dicens. Nunc dilatauit nos dñs
& fecit crescere super terram. Vere dilata-
tus est isaac. & impleuit omnem terram
S scientia trinitatis. & in toto orbe latitudinē
ectae collocauit. Prius tatum in uideat nntū
erat di. & in isrl nominabat. Nunc aut in
omne terram exiit sonus eorum. & in fines
orbis terrae uertue eorum. Exeuntes enī pue-
ri isaac. p̄ uniuersum orbem foderunt puteos.
& aquam omnibus ostenderunt. baptizantes om̄s
gentes in nomine patris & filii & sp̄s sancti
S ed quid est quod puteos abraham quos appe-
ruit isaac. sicut uocauit eos. sicut & patet
in si qua mor̄ ses apud nos. & iam mor̄ ses ap-
pellatur. & p̄phete unusquisq. suo nomine
appellat. Nec mutantur quasi eorum de-
uocabula puteorum. haec mysticae. Mora-
lit̄ aut isaac apud alienam gentem puteos
fodisse describitur. quo uidelicet exemplo
discum. ut in hac peregrinationis erumina
posita. cogitationum n̄rarū p̄ funda p̄cere
m̄. & quousq. nobis uere intelligentia aqua
respondeat. nequaquam n̄rae inquisitionis ma-
nus ad exhauriendā cordis terram turpescit
Q uo stamen puteos allophi insidiantes reple-
qui nimirum immundi sp̄s cū nos studio sefo-
dere conspiciunt. coniecta nobis temptatio-
nū cogitationes erigunt. Sepe cum eloquimur
sacris intendimus malignorum sp̄ituum insi-
dias grauius tolerari. quia n̄rae n̄rae terrena-
rum cogitationum puluerem aspergit. ut
intentionis n̄rae oculos. aluce intus uisionis
obscurant. Quod d̄ra isaac opere & allophi-
loz prauitate cognoscimus designari. qui

49
puteos quos isaac foderat. terrene congerie re-
plebant. Nos enī nos nimirum puteos fodimur
cum scripturae abditis sensibus altapenetra-
mus. Quos tam occulte replent allophi. quan-
do nobis ad altate tendentibus immundi sp̄s
terrenas cogitationes ingerunt. & quasi inuen-
tam diuinae scientiae aquam tollunt. quod
nimirum psalmista ptulerat cum dicebat
Declinate a me maligni & scrutabor manda-
ta di mei. Videlicet patenter insinuans
quam mandata di p̄scrutari non poterit.
cum malignorum sp̄ituum insidias inmi-
te tolerabit. Ascendit aut ex illo loco in
bersabeae. ibi apparuit eidem. in psalmo
dicent. Ego sum d̄s abraham patris tui. noli
me uere quarecum sum. benedica tibi & mul-
tiplicabo semen tuum p̄p̄t seruū meū abri-
ham. Itaq. edificauit ibi altare. & in uocato
nomine dñi extendit tabernaculum. p̄ce-
pit q. seruis suis ut foderent puteum. ad
quē locum cū ueris sent deieceris. ab ima-
lech & chozaih amicus illius. & phicoldux
militum. & c̄. Porro chozaih p̄nubo in
ebreo habet collegium amicorum eius. ut
nontan hominē significet quā amicorum
turbam quae cum rege uenerat inquis fuit
& phicol princeps exercitus illius.
Eccē aut uenerunt in ipso die serui isaac ad
nunciames ei de puteo quē foderat dicentes se
inuenimus aquam. Vnde appellauit eū
abundantia. & nom uerbi impositum est ber-
sabee usq. in ipso die. & c̄. Nescio quo
modo in lxx int̄ p̄tib. habeat. & uenerunt
eri isaac. & nuntia uer̄ eide puteo quē foderat
& dixerunt ei. Non inuenimus aquam. & uo-
cauit nom eius iuramentum. P̄t ei uocari
iuramentum quod aliquam n̄ inuenit. E c̄nario
in ebreo cuius p̄tationi aquila q̄q. consentit
& simachus. hoc sig. qd̄ in uer̄ aqua. & p̄pter
eā appellat̄ sit puteus ipse saturitas. & uo-
cata ciuitas bersabeae. hoc ē puteus saturi-
tatis. Licet & enim sup̄ ex uerbo iuramenti
sive ex septenario ouium numero quod sa-
bae d̄. ad iuramentum bersabeae appellatum.

tamen nunc ex eo quod aqua inuenta est isaac ad
nomen ciuitatis quae ita uocabatur adludens di
nauit paululum litteram. & pstridulo hebreo
sin aquo sabee. incipit grecu. Signu idebreum
samēh posuit. alioquin & iuxta allegoriae le
gem p̄tantos in fine uirtutu nequaquam congru
it. ut isaac in nune aqua repperit. Senit
aut isaac. & diligauer. oculi eius. & uidere non
poterat. uo cauit q. esau filium suū maiorem. &
dix ei filium. quare respondit adsum. Cui pat.
Uides inquit quod senuerim. & ignore diem mor
tis meae. Sume tibi armatura pharēta & ar
cum. & egredere foras. Cumq. deuenatu ali
quid ad p̄ henderis. fac mibi inde pulm̄tum sic
uelle me nosti. & adfer ut come dā & beue di
cat tibi animā. ante quā moriar. **Y**polm
mārtiris uēba sic ea excellentis sine scientiae
ac doctrinae. hieronimus replicauit in hoc loco
ponendas. Isaac inquit portat imaginē dip
tris. Rebecca sp̄s s̄c̄i. Esau populū prioris &
diaboli. iacob & xpi. Senit se isaac. con
summationē orbis ostendit. Oculi illius caligi
nasse. fidē perisse de mundo. & religionis lum
ante eum neglectum eē significat qd filius ma
ior uocatur. acceptio legis ē iudaeorū. quod
esau eius. atq. captiuitatē diligit pater. Homi
ness ab errore saluati. quos p̄ doctrinā iustus qui
q. uenit. Sermodi remissionis ē. bene dictio &
sp̄s regni futuri. in quocum xpo regnaturis
s̄c̄i. & uerū sabbatum celebrare. Rebecca ple
na sp̄u s̄c̄o & sc̄iens quod audis s̄c̄o. utte quā para
rē. quia maior seruit & minori. Formā gerit
in hoc s̄c̄o sp̄s s̄c̄i. quae futura nouerit in xpo.
Iacob ante meditatū. loquit ad filiū minore.
Vade ad gregem & accipe mibi inde duos h̄edos.
p̄figurans carneum saluatoris aduentum in
quo eost maxime liberare & qui peccatis tene
bant obnoxii. Siquidē in omnibus scripturis
hedos p̄ peccatoribus accipiunt. Quod aut
duos iube ē offerre. duos populoz signifi
cā adsumptio. Quod teneros & bonos docibiles
& innocentes animas. Stola eū. fides & scrip
turae s̄c̄e hebreorum. quae illis p̄mo daret. & p̄
modū gentiliū inducēt ē populū. Pelle saū

quae ei brachis circum data est peccata utriusq.
plebis quae xpc̄ in extensione manū crucife
cum parit ad fixē. Ipse enim in corpore suo non
sua sed aliena peccata portauit. Quod isaac
querit ab iacob. cur tam cito uenerit. admirat
uolocem in edesit credentium fidem. Quod dei
bi delectabiles offerunt. hostia placens deo sa
lus est peccatorum. Quod posterum consequi
tur benedictio & eius odore p̄fruit uirtutū
resurrectionis & regni ap̄t̄ uoce p̄nuntians.
talit̄ enim bene dicitur. Ecce odor filii mei sic
odor agri pleni. Odore nominis xpi. sicut ager
mundus implētur. Cuius ē benedictio de re
caeli. hoc ē de uerborum pluuia diuinorum &
de pinguedine terrae. hoc ē con gregatione po
pulorum. Multitudine frum̄ti & uini. hoc ē
multitudo quam collegit de sacramento cor
poris & sanguinis sui. illi seruiunt populi
ex gemibus ad eum conuersi. ipsum adorant
tribus. idē populi ex circum cisione. Ipse do
m̄i fr̄m suoz. quia plebi dominat iudaeos.
Ipsum adorant filii matris eius quia & ipse sc̄dm
carnem ex ea natus est. Ipsum qui maledixe
rit male dictus est. & qui bene dixerit bene
dictionibus replebit. Xpc̄ in quā n̄ exo
re patris ignorantis benedicit. idē ueritatē
d̄r. sed alius audeat bene dicitur quia ab
eis et recentibus expectatur. Ecce bene dictio
n̄ ē p̄missam repente maiori expauit isaac.
& alium se palio benedixisse cognoscat. nec
tam in dignat̄ reuelato sibi sacramento. sed con
firmat benedictionem in filio dicens. & be
nedixit eum. & benedictus ē. Haec ē benedic
tio p̄ma isaac quae data est minori populo
xp̄ianorum. sed neq. tam maiorem filium
penitus fuisse despectum. q. cum intraret
plenitudo gentium. tunc omnis israhel saluū
erit. Cuius tamen sc̄da benedictiones p̄ph̄c̄a
tio. haec est in pingue dine terrae & in rore cae
li erit benedictio tua. In pinguedine terre
in fecunditate rerum & potentia regni que
in illo populo fuit. & in rore caeli erit bene
dictionis tua. idē in eloquiis d̄i. Ipse enim credi
tasum eloqui d̄i & legis testam̄ta. uiues

gladio id est quia sanguine populus ille deditur
 necesse in xpo uel pphas exercuit. & fructus serui
 est minori. salice & populo xpiano. tempus q ueni
 & cum ex cunctis & saluas iugum deceruiabus
 tuis dump agnitionem fidei ad gratiam xpicon
 uersus deposueris onus legis quando iam non
 serues populo minori. sed p fide fr uocaberis.
 te & alio modo. Quid e quod isaac dem uoris
 filii sui uenatione uesci concupiscit. nisi quod
 omnipotens ds. iudaei populi bona operatio
 ne pasci desiderauit. sed illa dente minore
 rebecca subposuit. quia dum iudaeus popu
 lus bona opera foris querit gentilem populum
 mater gratia intro duxit. ut omnipotens patri
 erbum boni operis offerret. & benedictionem
 maioris acciperit. qui eosde erbos & domesti
 cis animalibus pbuit. quia gentilis populus
 placere do exteri oribus sacrificiis. non que
 rent puocem pphae dicit. In me ds uoratu
 a. quareddam laudatio nisi tibi. Quid e quod
 isde iacob manus a ebraica & collum heduis
 pelli bustexit. nisi quod hedos p peccato offer
 ri consueuit. & gentilis populus dum se pec
 catorem confiteri n erubescit. carnis in se pec
 cata mactauit. Quid e quod uestimtis frs in
 ducitur. nisi quod sacre scripturae pceptis quae
 maiori populo data fuerant in bona operatio
 ne uestitus est. & eis minor in domo utit quae
 maior foras exiens intus reliquit. que ille iuda
 icus populus habere non potuit. dum solum
 in eis litteram attendit. Et quid e quod isaac
 eundem filium nescit que benedixit. Nisi hoc
 qd de gentili populo dns p salmista die Popu
 lus que non cognoui serui & mihi. Quid e qd
 p sentem nuclit. & tam que ei in futuro ueniat
 uidit. Nisi qd omps ds cum p pphas suos pdi
 ceret gentilitati gratiam progandam. cum &
 in p sentem p gratiam non uidit quia tunc in her
 rore dereliquit. & tam qua hanc quandoq. ed
 lecturus erat. p benedictionis gratiam p uclit.
 Vnde & id e iacob gentilis populi figuram te
 nenti in benedictione dr. Ecce odor filii mei
 sicut odor agri pleni. cui benedixit dns ds
 sicut in euangelio ueritas dicit. Ager e hic

mundus. Et quia electorum populus in uniu
 so mundo uirtutibus redolere. Odor fidei o
 dor e agri pleni. Alit nam q oleo flos uuae
 quam magna e uirtus & opinio pdicatoru quib
 e briant mtes audientium. Alit flos oliuae
 q suauit e op miae quod more olei re fouet
 & lucet. Alit flos rosae. quia mira est flagran
 tia quae rutilat & redolere ex cruore matru
 Alit flos lilii. quia candida uita e carnis deinceps
 ruptio ne uirginitatis. Alit flos uiolae quia
 magna e uirtus humilium qui ex desiderio
 loca ultima tenentes. sed p humilitatem. &
 riuatum non subleuant. & caelestis regni
 purpuram in mte seruant. Alit redolere spica
 cum admiratate p ducitur quia bonoru opert
 pfectio ad saecula tem eorum qui iustitiam esu
 riu pparat quia ergo gentilis populus in dec
 tis suis ubiq. p mundum sparsus e. & ex uir
 tutibus quas agit. omis qui in tellegunt odore
 bone opinionis repleat. dicat recte. Odor filii
 mei sicut odor agri pleni. Sed quia easdem
 uirtutes ex se m ipso non habet adingit. Cui
 benedixit dns ds. Et qm isdem electorum po
 pulus p quosda & ia in contemplatione surgit.
 quosdam uo in actiuae uitae solum modo ope
 ra pinguescit recte addit illic. De uisidns de
 rore caeli & de pinguedine terrae. Bos eni
 de super lenit uenit. & subulit cadit. & de cieni
 derore caeli accipimus quo cieni p in fusione
 contemplationis intime desupnis aliquid de
 nit uclit. Cum u opera & iam p corp agni
 de trae pinguedine ditam. Quid aut quod
 esau ad patre tarde redit. nisi qd iudaeus
 populus ad placandum dnm sero reuertit.
 cui & hoc in benedictione dr. Tep q. erit cu
 soluatur iugum decollo tuo. quia a seruitu
 te peccati iudaeus populus in fine liberat
 S i e scriptus. Donec plenitudo gentiu introierit
 & sic omis isrl saluus fiet. O deriter
 go esau semp iacob p benedictione quae be
 nedixerit capat. Dix q. in corde suo. Veni u
 dies luctus patris mei. & occida iacob fr em
 meum. Nunciata s hxc rebecca. quae mit
 tens & uocans iacob filium suum dixit de u

ecce esau fr̄ tuus minatur ut occidat te. Nunc
 ergo fili audivocem meam. Et consurgens fu-
 ge ad laban fr̄em meum in aran. habitabisq̄
 cum eo dies paucos donec quiescat furor fr̄is
 tui. & cesset indignatio eius. obliuiscatq̄
 eorum quae fecisti in eum. peamittā & ad-
 ducā te inde huō & cetera. **Q**uomodo adnun-
 ciata t̄renuntiate uerba esau rebecca
 quibus cōminat̄ est occidere fr̄em suum.
 cum scriptura dicat. Hoc enim in sua cogita-
 tione dixit se. nisi quia a hinc nobis datur
 intellegi. quod diuinitus ei reuelabant̄ om-
 nia. Vnde ad magnū misterium p̄tinet qd
 filium suum minorem p̄ maiore uoluit bene-
 dici. Igit̄ esau p̄ benedictionē p̄tris inuidi-
 ae stimulis concitatus necē fr̄i suo iacob frau-
 dulent̄ ex cogitat. hoc nimirum & iudaicus
 populus in xp̄o p̄meditatus n̄ solū dnm̄ p̄tri-
 bulo crucis tradidit. uerum & iam credentē
 in illo usq̄ ad effusionē sanguinis p̄secutus ē.
Uocauit itaq̄ isaac iacob. & benedixit. p̄ce-
 pit q̄ ei dicens. noli accipere conjugem de
 genere chanaani. sed uade & proficiscere in
 mesopotamiam siriae ad domū pictu hel pa-
 tris matris tuae & accipe tibi unde uxorē
 de filiabus laban auunculi tui. **Q**uod ha-
 bent latinī codices isaac dicente filio suo.
 Vade in mesopotamiam in domum batu hel
 patris matris tuae & sume inde tibi uxo-
 rem. **g**reci codices n̄ habent. Vade sed fu-
 ge. hoc ē apod rāone n̄. Vnde intelligi
 t̄ aram isaac cognouisse. quod si filius eius
 esau de fr̄e suo incogitatione sua dixit.
Dicit aut̄ omps̄ benedicat tibi & crescat te fa-
 ciat atq̄ multiplicet. ut sis in tribus populorū
 & dēt tibi benedictionē abraham & semi-
 nitio p̄te. ut possideas terram peregrina-
 tionis tuae. quā polluitur ē auotuo. Cum
 q̄ dimississet eum isaac. p̄fectus uenit in me-
 sotopotamiam siriae ad laban filium ba-
 tuhel fr̄i fr̄em rebecca matris suae & reliq̄
 iacob aut̄ dolos fugiens fr̄is relicta domo pa-
 tris t̄ parentibus uadit in regionē longin-
 quam ut acciperet sibi uxorē. n̄ alit̄ xp̄e

relicta parentibus sedm̄ carnem. id est po-
 pulum isrl̄ & patriam. id ē hierosolimam. &
 om̄s regiones iudae. abijt in gentib; accipi-
 ens sibi unde cetam. ut impleretur quod dictū
 ē. Vocabo non plebem meam plebem meā
 & n̄ dilectam dilectam. & erit in loco ubi
 dictum est non plebs mea uos. ibi uocabun-
 tur filii uiuidi. Igit̄ egressus iacob de
 bersabae p̄ge bat̄ haran. Cum q̄ uenisset
 ad quendam locum & uellet in eo requi-
 escere. post solis occubitum. tulit de lapidi-
 bus qui iacebant. & supponens capiti suo
 dormiuit in eo dem loco. Viditq̄ in somnis
 scalam̄ stantem sup̄ terram. & accū illius
 tangens caelum. Anglos quoq̄ dī ascen-
 dentes & descendentes p̄ eam. & dnm̄ in-
 nixum scalam̄ dicentem sibi. Ego sum dñs
 dī abraham patris tui. & dī isaac. Terram
 in qua dormis tibi dabo & seminituo.
Pgente aut̄ iacob in mesopotamiam uenit
 in locum ubi nunc uocatur bāhel & posuit
 sub capite suo lapidem magnum & dormi-
 ens uidit scalam̄ subnixam in nitentem cae-
 lo. & angelos dī ascendentes & descendentes.
 hoc uiso euigilauit. unxit q̄ lapidē dicens
 Vere hic domus dī & porta caeli. & his die-
 bus disces sit. Somnus iste iacob mors siue
 passio ē xp̄i. Lapis ad caput eius qui nomi-
 natim quodā modo dictus ē & iā unctus.
 xp̄e significatur. Caput enim uiri xp̄e
 Quis enim nescit xp̄m̄ ab unione appellari.
 Domus aut̄ dī q̄ ibi natus ē xp̄e in beth leem.
Porta uero caeli quia ibi uirā descendit ibi
 iterum ad caelum cōscendit. Erectio aut̄
 lapidis resurrexio xp̄i ē. Porro scalam̄ xp̄e
 ē quidē ego sum uia. Et hanc ascendebant
 & descendebant angli. in quib; significati
 euangelistae p̄dicatores xp̄i. Ascendentes
 utiq̄ cum ad intellegendā ei sup̄ eminentis-
 simam diuinitatem. excedunt uniuersam
 creaturam. ut inueniant in principio uer-
 bum dnm̄ apud dnm̄ p̄ quē facta sunt omnia.
 Descendentes aut̄. ut eum inueniant. factū
 ex muliere. factum sub lege. ut eos qui sub

lege erant redimeret. In nulla enim scala
a terra usque ad caelum. a carne usque ad spiritum. quia
in illo carnales proficiendo uelut ascendendo
spirituales sunt. Ad quos lacte nutriendos
etiam ipsi spirituales descendunt. Quodammodo
cum eis non possunt loqui. quasi spiritalibus
sed quasi carnalibus. Ipse est sursum in capi
te suo. Ipse deorsum in corpore suo. Idem
ecclesia. Ipsam ergo scalam intellegimus. **Q**
ipse dixit ego sum uia. Ad ipsum ergo as
cenditur. ut in excelsis intellegat. Et ad ip
sum descendit. ut in tribus suis paruulis
nutriet. Et ipsum solum se erigunt. ut
eum sublimiter expectent. Et ipsum se etiam
humiliant. ut eum sublimiter ac temperant
adnutrient. Tropologiae in itinere dor
mire est. in hoc presentis uitae transitoria
rerum temporalium amore quiescere.
In itinere dormire est. In diuina labentium
cursu ab appetitu uisibili uentis occu
los claudere. quos presentis hominibus. sed ue
tor apparuit quia ita. Sed enim deus quod
in quo cumque die comedentis ex eo. apperient
oculi uiri. Unde et paulo post subdit. Iulit
destruere illius et comedit dedit quod uiros suo.
quod comedit et aptis oculi amborum. Culpa
quippe oculos concupiscentiae apperuit.
quos innocentia clausos tenebat. Anglos uero
ascendentes et descendentes cernere est.
cuius supernae patriae contemplare et quanto
amore auctoris suo super se ipsos uisereant. et
quantum compassione caritatis nostris infirmita
tibus condescendunt. Et notandum ualde
quod ille dormiens anglos conspiciat. qui in la
pide caput ponit. Quia nimirum ipsi qui ab ex
terioribus operibus cessant. interna penitentia
qui uita mente que principale est hominis im
itationem sui redemptoris obseruant. Caput
quippe in lapide ponere est. mente christo
inherere. Qui enim a presentis uitae actione
remotis sed ad superna nullo amore capi
untur. Dormire possunt sed neque anglos
uidere neque uent quia caput in lapide te
nere contemunt. Sunt namque non nulli

53
qui mundi quidem actiones fugiunt. sed
nullis uirtutibus exercent. hinc mirum tor
pore non studio dormiunt et de circuitu na
non conspiciunt. quia caput non in lapide
sed in terra posuerunt quibus plerumque con
tingit. ut quanta securius ab exterioribus accio
nibus cessent tanto latius in munda in se
cogitationes strepitum populorum egrege
nde sub iudae specie prophetam torpente
ocio anima defleat cum deus. Viderunt etiam
hostes et deriderunt sabbata eius. Precepto enim
legis. ab exterioribus opere in sabbato cessant. Hostes
ergo sabbata uidentes irident. cum maligni
spiritus ipsa uocationis oelia ad cogitationes
inlicitas pertrahunt. ut una quaeque anima
quod remota ab exterioribus actionibus deo ser
uire credit. eo magis corum trivium inlicita
cogitando famulatur. Sciaunt uiri qui mun
di operibus in torpore sed uirtute sopiunt.
Laboriosius dormiunt quam uigilare potuerunt.
Quia in eo quod actiones huius seculi deserentes
suprant. Robusto conflictu cotidie
contra semet ipsos pugnant. nemens pne
glegentiam torpent. ne subacta otio desi
derio immundo frigescat. ne ipsi bonis desi
deriis suis plus iusto in se ueant. ne subdis
cretionis specie et parcendo a perfectione lan
guescat. Agit haec. et ab huius mundi iniqui
tate et cupiscentia penitus subtrahit. ac terre
narum actionum strepitum deserit. et
per quietis studium uirtutibus in tanta uigi
lans dormit. Neque enim ad contemplanda
intra perducit nisi ab his qui exterioribus implicat
studiose subtrahit. Hinc est enim quod per se
in ipsam ueritatem dixit. Nemo potest duobus
dominis seruire. hinc paulus ait. Nemo
mili tantum deo implicat se negotiis secularibus
ut ei placeat cui se probauit. hinc per prophetam
dominus ad monachum dicens. Vacite et iudice quoniam
ego sum deus. Quod autem locum est deus ad iacob
innixus seale dicens ei. Ego sum deus deus abra
hampatris tui. et deus isaac. terram in qua
dormis tibi dabo et seminituo. Eritque ger
mituum quasi puluis terrae dilutaberis ad

occidentem & orientem septentrionem & me-
ridiem. & bene dicentē uite & in seminu tuo cunc-
tae trib. tre. & reliq. **M**irificae designat man-
datū diuinitatis ad humanitatem xpi directū
Cūtra ecclie pmittit & semini illius. idē popu-
lo xpi. uno usq. in sempiternum. Cui dicit pat-
P ostula. a me & dabo tibi gentes hereditate
tuam & posses situā terminos terrae. **A**lt
occidens. in hoc loco occasum uitiorum & pec-
catorum designat. Oriens. lucē fidei & ortū
bonorum operū. Septentrio. Constructio-
nem uoluptatis & mortificationem desiderioꝝ
Meridies claritatem sapientiae & feruore cari-
tatis. nūconuenientē ostendit. **I**altū enim ue-
ri iacob potestas dilatat. hoc ē infidelibus reg-
num xpi ppagat. **O**ccasum utiq. uitiorum
& peccatorum. & portum fidei ac bonorum
operum. p contenta uoluptatum. nec n̄
p meditationem sapientiae & feruorem dilec-
tionis. **B**ene autē subdit. Cumq. euigilas
sē iacob desomno ait. Vere dñs est in loco isto.
& ego nesciebam. pauensq. quam terribilis
inquit ē locus iste. non ē hic aliud in fido
m̄ di & porta caeli. **H**aec uerba ad pphē-
ā p̄nent quia ibi futurum erat tabnaculu
quod constituit dñs in hominibus in p̄mo po-
pulo suo. **L**ostam autē caeli ^{sic} intellegere debe-
mus. tanquā inde fiat aditū credentibus ad
capissendum regnum caelorum. **S**p̄italū
autē qui quis p̄ torporem inertiae rite euigila-
uerit. & p exercitum boni operis uere resurrex-
erit. sine dubio in ecclā sup eminentē gratiam
di & introitum regni caelestis eē intellegit.
qd̄ constituit lapidē iacob. quē sibi ad caput
posuerat. **I**t constituit eum titulu & pfudit
illum oleo. non aliquid idolatriae simile fecē
n̄ uel tunc t̄ postea frequentauit lapidem ad
orandum aut ei sacrificando. sed signum fuit
imp̄fecta euidentissime constitutum. quae
p̄nctū adunctionem. unde xpi nomen abris-
mate est appellatum. **A**ppellauit q. nom̄
urbis bethel. quae prius luza uocabat̄.
Nunc loco nom̄ imponit. & uocat illum bethel
idē domum di. qui locus uocabat̄. uicē luza

quod int̄ p̄tat̄. nux siue **AM YTA AA ON** **V**nde
ridiculae. quia uerbum ebraicum ulā nom̄ cēur-
bis putant. **C**ū ulā int̄ prius. **O**rdo itaq. iste
ē lectionis. & uocauit nom̄ loci illius bethel
& prius luza uocabulum ciuitatis. atq. om̄s sc̄m
uerbo ulam siue elam plenae s̄. quo d̄ nihil
aliud signif. nisi ante aut prius. t̄ uesibulū
siue sup lumen t̄ postes. **V**ouit autē uo-
tū dicens. Si fuerit dñs mecum & custodierit
me in uia p̄ quā ambulo. & dederit mihi pa-
nē ad uescendum. & uestim̄tum ad induen-
dum. reuersus fuero p̄ sperē ad domum patris
mei. **E**rit mihi dñs in dñm & lapis iste quē
erexi in titulum uocabit̄ domi di & reliq.
Quod autē uouit uotum. si p̄ sperare uer cundo
& redeundo. & decimas p̄misit domui di fu-
turae in loco illo p̄phēa ē domi di. ubi ipse
rediens dō sacrauit. n̄ illum lapidē deū appel-
lans sed domum di. quia in illo loco futurū erit
domi di. **P**rofecto ergo iacob uenit in t̄ram ori-
entalem. & uidit puteum in agro. tresq. gre-
ges ouium accubantes iuxta eum. **N**ā ex il-
lo ad aqua bant̄ peccora. & os ei grandilapide
cluidebat̄. & cet̄. **F**iguralit̄ poues iustor̄ po-
puli significunt. sic illud quod dictum ē in euan-
ḡo. **S**tatuat oues ad dex̄ terrē. **P**astores uero
p̄phēa sunt quousq. ad uentū dñi sp̄s sc̄o
mundati ist̄t̄ populum gubernabant. **L**apis
puteo sup̄ positus figuram dñi p̄ferebat̄.
Puteus gratiam sp̄s sc̄i p̄p̄dicationem xpi uen-
turam ad ecclā exigentibus quae obiecta erant
nondum adueniente. & homine facto xpo.
Alt̄ p̄ puteum lapidismum. **P**agrum hie mun-
dus exprimit̄. **Q**uod autē tres greges ouium ac-
cubantes iuxta puteum. signif. eos q. ad sc̄aē tri-
nitatis fidē capiendā p̄tinent. **I**nhumilitate
exp̄cere baptismi gratiam. **L**apis qui cluide-
bat os putei. duritiā infidelitatis insinuat.
qua abiecta homines possunt rite baptismū
p̄cipere. **P**astores autē doctores s̄ ecclē. **Q**uia
motu lapide p̄ iacob ad aqua bant̄ greges q.
xpo auferente omnem infidelitatem. ab ecclā
cordibus quos p̄ distinauit ad baptismi sacram̄-
tum panere rite credentes abluunt unda pu-

55
rificationis. Itē aqua putei signif. sciētia ue
teris testamenti. quā lapis clauis debet. qualiter
terra legis sūm spūitale in eo celabit. Sed uenien
te xpō lapis remotus est. cum p̄dicationem
nouū testam̄ti ūbra legis exclusa. & ueritas euā
gelipate facta ē. Adhuc loquebant. & ecce
rachel ueniebat cum ouibus patris sui. nā gre
gem ipsa pascebat. Quā cum uidisset iacob &
sara & consobrinam suam. ouesq; liban amicu
lisui. amouit lapidē quo puteus claudebatur
& ad aquato grege oculos ē eam. eleuataq; uo
ce fleuit. & indicauit ei quod fr̄ eēt patris eius
& filius rebecca. & cetera. Quod uenit rachel cū
ouibus patris sui. & dicit scriptura. quod cum ui
disset iacob rachel filiā liban fr̄is matris suae
accessit & reuoluit lapidē ab ore putei. migis
notandum ē aliquid scripturā p̄termittere
quod intellegere debem̄. quā ulla questio cō
mouenda. Intellegit enim quod illi. cum qui
b. primo loquebat iacob. interrogat quae eēt
que ueniebat. cum ouibus. Ipsi dixer̄ filiā
eēt liban. quā utiq; iacob non nouerat. Sed il
liū interrogat. Responsonēq; illorū scripturā p̄
mittens. intellegi uoluit. qd̄ scriptū ē oscula
tū ē iacob rachel & exclamans uoce sua fle
uit. & indicauit ei qd̄ fr̄ ē eius. & q; filiū re
becca ē. Consuetudinis quidē fuit maxima
in illa simplicitate antiquorū. ut p̄p̄inqui p̄p̄in
quis oscularent. & hoc hodie fit in multis
locis. Sed queri potē quomodo ab incognito
illa oculos accepit. si p̄ ea indicauit iacob p̄p̄in
quitatē suam. Ergo intellegendum ē aut illū
qui iā audierat. q; illa eēt. fident̄ mei osculū
ruisse. aut p̄ ea scripturam narrasse. p̄recipi
tulationē qd̄ p̄mo factū erat. idē & indicauit
iacob quis eēt. sic de para d̄r̄ so p̄ ea d̄r̄. quomodo
d̄r̄ eū instituerit. cū iā dictū eēt qd̄ planta
ū para d̄r̄ sū. & posuerit illic hominē quē fixe
rat. & multa p̄recapitulationem dicta intel
legunt. **H**abebit uero liban filias duas.
Nom̄ maius. lia. minor appellat̄ rachel. Sed lip
piserat oculos. lia. rachel decora facie. & uento
aspectu. quā diligēt̄ iacob ait. Seruā tibi p̄
rachel filiatua minore. vii. annis. Respondit

laban. melius est ut eam tibi dēm quā uiro alteri.
mane apud me. Seruiuit igit̄ iacob p̄ rachel. vii. annis
& uidebant̄ illi paucidies p̄ amoris magnitudinē.
Dixitq; ad liban dā mihi uxorem eā. q; tēp̄ ex plorā
ut ingrediat̄ ad eam. quocatis multis amicorum
t̄bis ad conuiuū fecit nuptias. & uespere filiā suā
lia intro dux̄ ad eū. dāns ancillā filiae. ^{Forēt} Zel fūm nom̄ne
Quod scriptū ē & seruiuit iacob p̄ rachel. ann̄. vii.
& erant in conspectu eius uelud paucidies eo qd̄
diligebat illam. Querendum quomodo dictū ē
cū magis & iā breue tēp̄ longum eēt. solet̄ aman
tibus. dictū ē ergo p̄p̄t̄ laborem seruitutis. quē
facile & leuē amor faciebat. Quid in his duabus
uxoribus iacob. lia uidelicet & rachel. nisi actiua
ac cōtemplatiua uita signat̄. Lia quippe in t̄p̄ la
boriosa. Rachel ū ouis t̄ uisus principium. Acti
ua aut̄ uita laboriosa ē. q; desudat̄ in opere. Contē
platiua uero simplex. ad solū uidendū principū
anhelet. Videlicet ipsum q; ait. Ego principū p̄p̄
qd̄ et loquor uobis. Beāt̄ aut̄ iacob. Rachel quidē
concupierat. s̄ in nocte accepit eam. Quia uide
licet̄ omnis q; ad dñm cōuertit̄. cōtemplatiua uita
desiderat̄. quia act̄ & nā patriae appōit. Sed pri
us necesse ē ut in nocte uitae p̄sentis operetur bo
na quae potest. Desudat̄ in labore. idē. liama
cipiat̄ ut p̄ ad uidendū principium. in rachel
amplexibus quiescat. Erat aut̄ uidens & steri
lis. lia. aut̄ lippa sed fecunda. Rachel pulchra
& infecunda. q; nimirum mens cōtemplando
otia appōit plus uidet̄. sed min̄ dō filios generat.
Cū uō ad laborem se p̄dicationis dirigit̄. min̄ uidet̄.
sed amplius parit. Contēplatiua uero uita spe
ciosa ē in animo. sed dū qui escere in silentio appe
rit. filios n̄ generat ex p̄dicatione. Videt̄ & n̄ parit
q; quidē s̄ s̄ studio min̄ se in aliorū collectionem
succendit. Et quantum in totum conspiciat ap
perire alius p̄dicando n̄ sufficit. Lia uō lippa & fe
cunda ē. q; actiua uita dū occupat̄ in opere min̄
uidet̄. Sed dū modo p̄ uerbum. modo p̄ exemplū
ad imitationē suā p̄ximos accendit. multos in
bono opere filios generat. Et si in cōtempla
tione m̄tē tenere n̄ ualeat̄. ex eorum quod agit̄ ex
terius gignere sequaces ualeat̄. Liae ergo complexor
ad rachelē iacob p̄uenit. Quod profecto quisq;

ante actuae uitae ac fecunditate ungitur. & p̄ con-
 replatur adrequē copulatur. Facto mane in-
 dit iacob liam. & dixit ad socerum suum. Quidē qd̄
 facere uoluisti. Nonne p̄ rachel seruui tibi. qua-
 re imposuisti mihi. Respondens laban. Nonē in-
 loco n̄o ē seruandus. ut minores. uite tradam. ad
 nuptias. Imple ebdomadem dierū huius copule
 & hancq; dabo tibi pro parte quo seruiturus es mihi
 vii. ann. alius. adque uē pacto. & ebdomade trans-
 acta. rachel dux uxorem. Cuius p̄ seruū bala
 dederit. & cō. Nonigit̄ ut quidā male estu-
 marit. p̄ vii. ann. alios rachel accepit uxorem.
 sed p̄ vii. dies nuptiarum uxoris p̄m̄. Nā sequit̄
 & ingressus ē ad rachel. Et dilex̄ rachel magis
 quā liam. & seruauit ei septē ann. alius.

Xvij

¶ Videns dñs qd̄ dispiceret liam. apperuit uulua
 eius. sorore sterili p̄ manente. q̄ cōceptū gen̄ filii
 uocauitq; nom̄ eius ruben & cō. Omnium patri-
 archarum p̄p̄t̄ compendū lectionis & himologi-
 as nomini uolo parit̄ dicere. Et uocauit inq; d̄
 nom̄ eius ruben dicens. q̄ uidit dñs in humilitate
 mea. Ruben in p̄ uisionis filius. & cōcepit
 inquit. alterū filium & dixit. Quo exaudivit
 me dñs eo qd̄ s̄ diome habere & uir m̄. & dedit m̄
 & am hunc. & uocauit nom̄ eius simeon. ab eo qd̄
 sit exaudita. simeoni nom̄ imposuit. Simeon
 quippe in p̄. auditio. De t̄ cō uero sequit̄
 Et cōcepit adhuc & peperit filium & dixit.

¶ Nunc erit meū uir m̄. quia peperit ei. iii. filiō.
 I. deo uocauit nom̄ ei leui. ubi nos legimus apud
 me erit uir m̄. Aquila in p̄t̄at̄ ē applicabit̄
 mihi uir m̄ qd̄ ebraice d̄r̄ elliae & doctoz
 b̄ ebreoz. Alit̄ trans fert̄ ut dicant. p̄sequē
 t̄ me uir m̄ idē non ambigo de amore uiri
 mei. erit mihi in hac uita comes. & ei dilectio
 ne ad mortē usq; de duce. & p̄sequē. Ill. enī
 ei filios genuit. & cōcepit & peperit argenur
 filium. & dixit. Nunc sup̄ hoc cōfitebor dño.
 & ob id uocauit nom̄ ei iuda. Iuda confessio d̄r̄
 Nēfessione itaq; confessiois nom̄ est dictum
 ¶ erunt tam̄ in cōfessione p̄ gratiarū actione aut
 p̄ laude accipit̄. ut frequēt̄ in psalmis & in
 euangl̄o. Confitebor tibi p̄ dñe caeli & t̄me.
 I. dē gratias agenti siue glori ficibote. Et cō-

pit bala & peperit iacob filium. & dixit rachel.
 iudicauit me dñs. et exaudivit me a uocem. & de-
 dit mihi filium. p̄p̄t̄ eam uocauit nom̄ ei dan.
 Causā nominis expressit. ut ab eo qd̄ iudicaret̄
 sed s̄ filio ancillae iudicatum inponeret. dan
 quippe in p̄ iudicium. Et cōcepit adhuc
 & peperit lula ancilla rachel filii sedm̄ iacob.
 & dixit rachel. Habitare me fecit dñs habitatio-
 ne cum sorore mea. & in uulua. & uocauit nom̄
 eius neptalim. Causa nominis neptali. alia
 hic multo exponit̄. quā in libro ebraicorū nomini
 scriptae. Unde & aquila ait. С Y H A N E C T P Y C H
NE O E C C Y N A N A C T I T p̄ quo in ebreo
 scriptum ē. Neptali. cloim. neptali. Unde
 a conuersatione siue conparatione. quūtrūq;
 sonat conparationē siue conuersionem.
 Hoc ē neptali nom̄ imposuit. qd̄ aut̄ sequitur.
 & peperit Zelpha ancilla liae iacob filium.
 & dixit lia in fortuna. & uocauit nom̄ ei gad.
 ubi nos posuimus in fortuna & qd̄ d̄r̄ С N T Y X H
 quae potest & uenit̄ dici. In ebreo habet̄.
 BA GAD. qd̄ aquila in p̄ uenit̄. accinctio
 nos aut̄ dicere possumus in p̄ anctū. BA enī
 potē & p̄positionē sonare. In uenit̄. Ab e-
 uentu ergo siue p̄uictu. qd̄ gad d̄r̄ Zelphe fili-
 us gad uocatus est. sequit̄. & peperit Zelpha
 ancilla liae filium. ii. iacob. & dixit lia. Beta
 ergo quia beatificam me mulieres. & uocauit
 nom̄ ei aser diuitiae. Male addit̄ s̄ diuitiae
 Idē HAY TOC cum & himologia nominis.
 aser scripturae auctoritate pandit̄ dicens.
 & ab eo qd̄ beatificam me mulieres. & ab eo
 quod beati dicat̄ ab omnib; filii sui beati
 uocauerit. Aser ergo n̄ diuitiae. si beati d̄r̄ dū
 taxat in p̄ fert̄ loco. Nā in aliis sedm̄ ambigun-
 tatem uerbi poss̄ & diuitiae sic uocari. Et ui-
 diunt̄ dñs liam. & cōcepit & peperit iacob
 filium. v. & lia dixit. Dedit dñs mercedē meam.
 quia dedi ancillā meā uiro meo. & uocauit no-
 m̄ ei isachar. & himologia huius nomini lxx
 in p̄t̄ edicet̄ ē merces. Nonigit̄ ut plerū-
 q; addito promine male legunt̄ estimandū
 ē ita scriptum ē quod ē merces. sed totum no-
 m̄ in p̄ ē merces. Is quippe dicit̄ ē. & isachar

merces. Hoc autem ideo quia mandragoris filium
 ben introitum. qui rachelidebebat ad se uiri
 ement. Sequitur. Et concepit adhuc lia & peperit
 filium sextum iacob. Et dixit lia. dotauit me deus
 dote bona tempore. in hoc habitauit mecum
 uir meus quod peperit ei sex filios. & uocauit nomen
 ei Zabulon. Vbi nos possumus habitauit mecum
 & lxxviii partus diligit me. In ebreo habet
 iezbuleni & sensus. quia sex genui filios iacob
 ppter ea iam secuta sum. habitauit enim
 mecum uir meus. Unde & filius meus uocet ha
 bitaculum. Male igitur & uolent in libro no
 minum. Zabulon fluxus noctis in tempore. Et p hoc
 peperit filium & uocauit nomen eius dina
 Haec transfertur in causam. quam significanti
 us gratia in sicca causa extitit. Et filios & pa
 rentum ponenda nomina. Lia in tempore labo
 rans. Rachel ouis. Cuius filius ioseph ab eo
 quod sibi alium addidit obtinuerat uocat aug
 mentum. Nunc autem quid rerum significauerit uiri
 uxores iacob. quarum duae liberae. duae uel
 lie fuerunt. Vidimus enim aptum in libera & ancilla
 quas abebat abraham. duo testamenta intelle
 gere. Sed sibi in uera & uera facilius apparet
 quod dicitur. hic autem duae sunt & duae. Deinde ibi an
 cille filii ex hereditate. Hic uero ancillarum filii
 simul cum filii liberarum tamen promissionis ac
 cipiunt. Unde hic peul dubio aliquid significa
 t. quia quae enim duae liberae uxores iacob
 ad nouum testamentum quod in libertate uocatus sum ex
 istum tamen p tunc. Non tamen frustra duo sunt
 quia duae uitae nobis in christi corpore predicant
 t una autem temporalis. In qua laboramus alia
 & in qua contemplabimur dilectione dei
 Unaque uirum laborans. Rachel autem uisum prin
 cipium siue uerbum. Actio ergo huius uitae in
 qua uiuimus ex fide. laboriosa in operibus
 & incerta quo exitu pueniat ad utilitatem
 eorum quibus consulere uolumus. Ipsa est lia prior
 uxor iacob. A ep hoc & infirmis oculis fuit
 se commemorat. Cogitationes enim mortaliu
 amidae & incerte prudentiae nrae. Spes
 uero & inae contemplationis dei habens cer
 ta intelligentia ueritatis ipsa est Rachel.

Unde & iam dicitur. bonafacia & pulchra specie.
 Hanc enim amat omnis pie studiosus. & ppter hanc
 seruit gratiae dei quia peccatam. & si fuerit
 tanquam sentit tanquam in dealbatur. La
 ban quippe in tempore dealbatio. Cui seruum iacob
 ppter Rachel. Neque enim se quisque conmittit sub gra
 tia remissionis peccatorum seruire iustitiae nisi
 ut quod & uiuat in uero ex quo iudex prima
 pium quod est deus. Ergo ppter Rachel nppit lia
 seruit. Nam qui stantiam amauerit in operibus
 iustitiae labore actionum atque passionum.
 quis eum uitam ppter seipsum perierit. Sic
 nec iacob liam. Sed tam sibi nocte subposita
 in uisugenerandi amplexus fecunditatem eius
 exptus est. Deus enim eum quia p seipsum dili
 ginon poterat. Primo ut ad Rachel pueniret
 tolerari fecit. Deinde ppter filios commendauit.
 tauero uiri quisque utilis dei seruus sub dealba
 tionis peccatorum suorum gratia constituit
 quod alium amans & in sua conuersatione medi
 tat. nisi doctrinae sapientiae. quae plerique se
 precepturos putant. Statim ut se in preceptis
 legis exercuerint. quae sunt de dilectione proxi
 mi nec uicquam nocent. Idem honora patrem tu
 um & matrem. nec mecheberis. non occides. non fu
 raberis. non falsum testimonium dices. non
 cupisces uxorem proximi tui. Nec cupisces re
 proximi tui. Quibus obseruatis per aqua ho
 mini percipita de dilectione doctrine. p
 temptationes uarias. quas per huius seculi nocent
 tolerantia laboris adhaerent uelud Rachel
 lia inopinata conuulgit. & hanc sustinet ut
 ad illam pueniat. si per seuerantes amox. Ac
 ceptas alius. uel preceptis. ac sic dicit. serui alios
 uel propter Rachel. ut sit pauper spiritu. mitis. lugens.
 esuriens & sitiens iustitiam. misericors. misericors.
 discordis. pacificus. Velle enim homo si fieri
 possit sine ulla tolerantia laboris. que in
 agendo. paciendoque amplectandae. Statim
 ad pulchrae contemplationis delicias puenire.
 Sed hoc non potest in terra morientium. hoc enim uidetur
 significare quod dictum est ad iacob. Non me
 moris in loco hoc ut in noce habeat priusquam
 maior quia non absurde maice appellat que
 in tempore potest.

SID

Y

DIK HN uocavit. uirgu omi

Priorem aut in hominis eruditione labor boni operis. quae requies contemplationis. ad unum ergo contendendum. sed propter hoc multa referenda sunt. Itaque duae sunt uxores iacob libere. Ambe quippe filii remissionis peccatorum. hoc est de albatronis quod est laban. Verumtamen una amat alia toleratur. Sedque tolerat ipsa prius & uberius fecundatur. ut si non propter seipsam. certe propter filios diligat. Labor enim iustorum maximum fructum habet in eis quos regno dei generant in multis temptationibus & tribulationibus. predicando euangelium ad eos quos in laboribus abundantiis. In plagis supermodum. in mortibus sepius. propter quos habent foris pugnas in timore gaudium & coronam suam uocant. Nascuntur autem eis facilius. atque copiosius ex illo sermone fidei quod predicant christum crucifixum.

Rachel autem clara aspectu mente excedit deo & uidet in principio uerbum domini apud deum & uult parere & non potest quia generatione eius quis enarrabit. Ideo quod contemplandi otia apparet. ut diuinitatem ineffabilem cernat. Vocare uult ab omni negotio. & ideo sterilis quia uarius presens surus non subuenit. Sed quia & ipsa in diuina per eandem caritate in ardescit. Vult enim docere quod nouit. uidet & sororem labore agendi filius abundante. & dolere potius curare homines ad eam uirtutem qua eorum necessitatibus consolatur quam ad illam. Unde diuinitus aliquid dicit. hic dolor figuratus uidet in eo quod scriptum est. & zelauit Rachel sororem suam.

Proinde quia prius intellectus spiritualis substantia & uerbis carne editis exprimi non potest. Elegit doctrina sapientiae. per quas libere corpora sunt multitudines. insinuare diuinas. Sic elegit Rachel ex uero suo. & ancilla suscipere filios. quam sine filio omnino remanere. Bala quippe ancilla Rachel in tempore inueterata. De uetere quippe uita carnalibus sensibus delectata corporeae cogitant imaginis. Etiam cum aliquid de spirituali & incommutabili substantia diuinitatis auditur. Suscipit & illa de ancilla sua filios amore habendi numerosos plus accensu. Inueniunt autem Ielsam ancilla mei interpretari

ostendens quod propter haec ancilla illos figurat. quorum in predicatione fidei euangelicae ostentat & conuenit. De quibus scriptum est. Populus hic labus me honorat. cor autem eorum longe est a me. De quibus apostolus dicit. Qui perducas non futurum futuris. Verumtamen ut & iam phane. Conditionalem libera illa uxor iacob laborans filios heredes regni suscipiat. Ideo dicitur. Quae dicunt facite. Quae autem faciunt facere nolite. Unde & apostolus siue in quid occasione siue ueritate. Christus ad nunciatur. & in hoc gaudeo sed & gaudebo. Inquam & ancilla pariente. de plebnumerositate laetatur. Est uero quidam licet foedus. ex beneficio Rachel editus. Cum uirum suum secum debita nocte cubiturum acceptis a filio liae mandragoricis malis cum sorore cubari permittit. Quidem mandragora dicitur dum est. Eodem de rem conperit pulchram. & si uae olentem sapore aut insipido. Et ideo in illo mandragorico pomo figuratur intellegam famam bonum popularem. Unde dicit apostolus. Oportet & iam testimonium habere bonum ab eis qui foris. quia licet parum sapiant. reddunt tamen plerumque laboriorum. per quos sibi consulit & splendorem laudis. & odorem bonae opinionis. nec ad istam gloriam popularem primo perueniunt eorum quos in aetate nisi quicumque in actionum periculis. & labore uersant. Propter ea liae filius mala mandragorica inuenit exiens in agrum idem honeste ambulans ad eos qui foris. doctrina uero illa sapientiae quae auulgi strepitu amotis simi in contemplatione ueritatis dulci delectatione defigit. Hanc popularem gloriam quantulumcumque non adrequirit nisi per eos qui in medicis tibus agendo ac curando populis presunt. quod dum istrauctuosi & negotiosissimi omnes. per quos multitudinis administrat utilitas. & quorum auctoritas populis cara est. testimonium prohibent & a uitae propter studium conquirendae & contemplandae ueritatis otiosae. Quodam modo mala mandragorica plura perueniunt ad Rachel. Ad ipsam uero uiam per filium primo gentium. per honorem fecunditatis eius. In quo est omnis fructus laboriosae atque in incerta temptationum peri

ditatis actionis. quam pleriq. bono ingenio p̄di
ti studioq. flagrant. quam uis idonei regen
dis populis esse possint tam euitunt p̄p̄t̄
bulentis occupationes. & indoctrinae oculi
toto pectore. tanquam inspectione rachel
ferunt in amplexus. & quia bonum ē ut oīa
haec uita. Latius innotescens popularem gl̄iam
mereat. In iustum ē aut ut eā consequatur si
amorem suum administrandis ecclesiasticis
curis aptū & idoneum in otio deinceps. nec gub
nationem cōmunis utilitatis in p̄t̄. Prop̄ ea
lia sororis suae dicit. Paruū est tibi quod uirum eū
accepisti. Insuper & mandragoram filum ei uis ac
cipere. P̄ unū uirū signif. eos om̄s qui sunt
agendi uirtute habiles & digni. q̄b. regim̄ eccl̄e
comittat ad dispensandum fidei sacramentum.
illi accensi studio doctrine atq. indagandae
& contemplandae sapientiae se ab omnibus
actionū molestiis remouere. atq. in otio discen
di. ut docendi uolunt consedere. Ita ergo dic
tum ē. Paruū ē tibi quod accepisti uirum eū
in super & mandragoras filum ei uis accipere.
ac fidicere. Paruum ē quod homines ad labo
rē rerum regendarum necessarios in otio de
tinēt uita studioq. in super & popularem gl̄iam
requirit. Unde ut eam iuste comparat in
p̄t̄. Rachel uirum sororis suae nocte illa. ut
scilicet quirtute laboriosa. regimini popu
lorum. ad cōmodat. & si scientiae uacare
eligerit. suscipiunt experientiam tempta
tionum. curam quoq. sarcina p̄ualitate cō
muni. Ipsa doctrina sapientiae euuocare ex
istimationē bonam q̄d illa poma signif. Et
q̄d necessarium ē exortationē discipulorum.
sed plane. ut h. uic curam suscipiant. ut cogun
t̄ sc̄is. & hoc significatum est. quod cum ue
nerit de agro iacob. occurrit eilia. cum q̄ de
tinēt ut. ad me intrabis. conduxerunt te p̄
mandragoris filum ei. Tanquā diceret. doc
tem. & quā diligis uis conferre bonā opinio
nem. Noli fugere officiosum laborem haec
in eccl̄a geri quis quis aduerterit cernit & expe
rit in exemplis q̄d intellegam in libris. Quis
nūdeat hoc geri toto orbe terrarum uenire

59
homines ab operibus scti. & in otio cōnos
cende ueritatis. tanquam in amplexu rachel.
& ex api detrans uerso ecclesiasticam necessi
tatem. atq. in ordinari labore. tanquā lia
dicente ad me intrabis. quib. istud m̄ steruū
di dispensatibus. ut innocēt huius scti filio
generat fidei. laudat. a populis & illa uita
cuius amore conuersi sp̄s scti reliquer. & ex
cuius p̄fessione adm̄. in regendae plebis ad
sumptus idem agunt in omnibus laboribus.
ut illa p̄fessio qua se conuertarunt. q̄ tales rec
tores populi. dedit latius & clarius gl̄ificetur
tanquā non recasante tanquā nocte liae. ut
rachel pomis sua uel olentibus & clare nitentib.
potat. Quae aliquando & ipsa p̄stante mā
di p̄ se p̄t̄a parit. uix tandem quidē. q̄ p̄rarū est
ut in principio erat uerbum. & uerbum erat a
puddm̄ & d̄s erat uerbum. & quae quid de
haere pie sapient̄ q̄ d̄r. Et sine facta mata
cōrnalis cogitationis & salubrit̄ ut ex parte
capitur. Alio quo q̄ sensu lia m̄ & rachel uic
torinus martir & ceteris similitud. nē eccl̄e
t̄ sinagoge in p̄t̄is. Lia enim maiore natu
sinagoge tenuisse aestimabunt t̄ p̄m. quia
prior di genuit populum; Haec quidē & o
culis legit̄ grauidā. q̄ lex p̄ moisen data coope
ritatē atq. signata. Rachel aut̄ iunior & pul
chra prius sterilis. & fecunda p̄ modum simi
litudōe sc̄lae; iunior. quia temp̄ posterior.
pulchra quia sc̄a corpore & sp̄u; Oculi eius de
cori q̄ euangl̄m̄ p̄spicere meruer. quae & oīa
tam diu sterilis fuit quous q̄ sinagoga popu
lum generauit. Curauit p̄ rachel seruiuit. &
subponit̄ eilia maior. Nisi quia d̄s. ut eccl̄am
assumeret. prius sinagoga sibi conuinc̄. Serui
tus namq. ipse iacob septē. ann̄ p̄ duabus uxori
bus. huius uitaē p̄sentis sc̄p̄ significat. qui p̄ u
dies euoluit. In qua d̄s formā serui. accepit.
factus oboediens pat̄nae uoluntati usq. ad mor
tem; Ille enī p̄ uirib. seruit & d̄s n̄r̄ at. Nū uenit
filius hominis ministrari sed ministrare; Ille
ouer pauit & d̄s in euangl̄o ait. Ego sum pas
tor bonus. Ille mercedis luero uariū sibi pecus
abstulit. xp̄e diuersarum gentium uerit̄ &

tem sibi & congregauit. Ille uirgas ampu-
tatis corticibus in alueas aquarum opposuit
ut earum contemplatione multiplicarentur ei
oues. & dñs n̄r in aqua baptismatis trium p̄so-
narum nomina patris & filii & sp̄s sc̄i populo
fidelis p̄posuit. ut quisquis hoc pleno corde
p̄spexerit efficiat̄ ouis d̄i. Qualit̄ aut̄ hęc
res sc̄dm̄ historiam intellegi debent non e-
p̄ter eundē. Petente igit̄ iacob. socerum suum
ut cū uxoribus & liberis suis liceret sibi ad pa-
rentes redire. suasi t̄i laban ut secum mane-
ret aliquantū temporis. Dixitq̄ ei quid
dabo tibi. At ipse respondit. nihil uolo.
sed si feceris quod postulo. Iterum pascam
& custodiā p̄ coratua. Circa om̄s gregeſtu-
os & separa cunctos uarios & sp̄s uellere.
& quodcumq̄ fuluū. & maculosum. uari-
umq̄ fuerit. tamen omnibus quā me apriserit
merces mea. Responditq̄ mihi etas iustitia
mea. quando placitū tempus aduenerit corā
te. & c̄t̄. Mutam apud lxx. int̄ p̄tes. con-
fusus est sensus. & usq̄ in p̄sentem diē. Nul-
lum potui inuenisse n̄r̄y. qui ad liquidū
quid in hoc loco diceretur exponeret. Visi-
quit iacob me seruire tibi c̄t̄a septē annos.
Et ac quod postulo. separa om̄es discolorēs &
uarias oues quā capras. & trade in manus filioꝝ
tuorū. Rursum ex utroq̄ grege albi & nigri
peccora idē unius coloris p̄ corā da mihi.
Siquid igit̄ ex albis & nigris quae unius coloris
sunt uariū natū fuerit meū erit. Siquid uo
unius coloris tuum. Rem n̄dificalem postu-
lo. Tecum fec̄ natura p̄ corā ut alba ex albis.
& nigra ex nigris nascunt̄. mecum iustitia
meā dū dñs humilitate meam respiciat & la-
borem. Optionem laban ditam libenter
arripuit. & ita ut iacob postulabat facies
Trium dierum iter int̄ iacob & suos filios se-
parauit. ne quis ex uicinitate p̄ corā nas-
ceretur dolus. Itaq̄ iacob nouē strosam cō-
m̄tus ē. Cōtra naturam albi & nigri p̄ corā
ris naturali arte pugnant. In senū uir-
gas populicas & amygdalinas & malagran-
ta. Quāquā lxx straceas & nuctas & pla-

taninas habeant ex parte de corticibus.
uariū uirgarum fecit colorem. & ubiq̄ in
uirga corticem reliquisset. anti quis p̄
maneret color. Vbi uero tulisset corticem
color candidus panderetur. Observabat
ergo iacob & temp̄ quo ascendebant p̄ co-
ra. & p̄ calorem diei ad potandum uinda
p̄gebant. discolorēs uirgas ponebat in ca-
nalicibus. & admissis arboribus & hircis imp-
sa potandi audire oues & capras facie-
bat. ascondi. ut ex duplici desiderio dum &
uinde t̄bunt. & ascendunt amari bus.
tales focus conciperent. quales umbras ar-
borum & hircorū desup̄ ascendentiū in aqua
rum speculo contempla bant. Ex uirgis enī
in canalibus positis uariū erat & iam imagi-
num color. Nec mirum hanc in conceptu fe-
minarum eē naturam. ut quales p̄spexerit
sue m̄te conceper̄ in extremo uoluptatis estu
quae concipiunt talem pereunt. cum hoc
occurram ipsam in aequarium gregibus apud his-
panos dicitur fieri. & quantilianus in ea con-
trauersio qua accusatur matrona quod & h-
opem peperit. p̄ defensione illius argumen-
tū. Hanc conceptum eē naturam quā sup̄
diximus. Et scriptum repperitur in libris an-
tiquissimi & peritissimi medici r̄pocnatis qd̄
suspectio ne adulteri fuerat parēnda cum pul-
cherrimū peperisset utriq̄ parenti generiq̄
dissimilem nisi memorat̄ medicus soluisset
questionem. Illis admontis querere. ne for-
te aliqua talis pictura esset. in cubiculo.
quae inuentae mulier a susceptione libertate.
Sed ad hanc quā fecit iacob uirgarum ex di-
uis arboribus. Iterum copulatio quod contu-
lerit utilitatis quod ad unā ad uarias p̄ cu-
des multiplicandas. non apparet omnino.
nec aliquid cōmodum int̄ est. utriū ex unū
generis ligno uariant̄ uirgae. in plura sint
lignorum genera. cum sola quēnt̄ lignorū
uarias. ac hoc cogit inquiri p̄phetiam
& aliquā figuratū significationē resista
quā sine dubio ut p̄ph̄a fecit iacob. & ideo
nec fraudis arguendi ē. non enim tale aliqd̄

nisi reuelatione spiritali eum fecisse credendum est. Postquam autem nati fuerant heedi & agni uarii & discoloris: ex albis & unius coloris gregibus: separabat illos iacob & p. culce faciebat a pristino grege. Siqui autem nascebantur unius coloris id est albi siue nigri: tradebat in manus filiorum laban. Et ponebat uirgas quas discolorauerat in canalibus: ubi effundebantur aquae & ueniebant ad potandum contra pe. cora ut conciperent eorum portu cum ueniret ad potandum: & concipiebant pe. cora contra uirgas iacob uirgas quas posuerat ante pe. cora in canalibus ad concipiendum in eis: & in serotinis ouibus non ponebat. Et fiebant serotina laban & serotina iacob. Hoc in lxx. interpretibus non habetur: sed per serotinis & temporinis aliquid necesse quod ad sensum non pertinet: transiit. Quod autem dicit scriptura hoc est iacob prudens & calidus in situum: & aequalitatem etiam in noua arte seruabat. Si enim omnes agnos & aedos uarios pe. cora per se assent: erat aliqua suspitio doli: & aperte huic rei laban inuidus contraisset. Ergo ita omnia temperauit: ut & ipse fructum sui laboris acciperet: et laban non penitus spoliaretur: si quando oues & capre primo tempore ascendebant: quae melior uerius est foet ante ipsas ponebat uirgas: ut uarias soboles nasceretur. Quae cumque autem oues & capre sero querebant marem: ante harum oculos non ponebat: ut unius coloris pe. cora nascerentur: & quae quid primum nascebatur: sustulit: quia discolor & uarium erat: quae quid per ea laban. Unius enim tam in nigro quam albo coloris pecus oriebatur. In eo autem loco ubi scriptum est ut conciperent in uirgis: In hebreo habet Laamena uerbi ebraei nisi circuitu exprimere non possum. Laamena enim proprie dicitur extremi in contu color quo concipit omne concipit & patenti uoluptati ueniens finis. Potest autem & secundum misterium sensum hoc factum alio modo intellegi. Intellectus sacri eloqui uerbi textum & misterium tan

ta est liberatio ne pensandus: ut utriusque partis lance moderate: hunc neque nimiae discussionis pondus deprimat: neque rursu tota pe. cora in uacuum relinquat. Multae quippe eius sententiae tanta allegoriarum conceptione signauidae: ut quisquis eas ad solum tenere historiarum nati carum notitia per suam incuriam priuaret. Nonnulla uero ita exterioribus perceptis inseruiunt: ut si quis eas subtilius penetrare desideret: In quibus nihil inueniat: sed hoc sibi & iam quod fortis loquuntur abscondat. Unde bene quoque narratione historica per significationem dicitur: Tollens iacob uirgas populeas uirides: & amygdalinas: & ex platanis: & ex parte de cortice uitt eas & et. Quidem uirgas uirides amygdalinas: atque ex platanis: ante oculos gregum ponere: nisi per scripturam seriem antiquorum patrum uitas atque sententias in exemplum populis per bere: quae nimirum quia iuxta rationis exam rectae uirgae nominantur: quibus ex parte corticem subtrahit: ut in his quae spoliantur: intus candor appareat: & ex parte corticem seruat: sicut fuerant exterius in ueritate permanere. Utriusque uirgarum color efficitur dum cortex ex parte subtrahitur: & ex parte retinetur: ante considerationis enim nostrae oculos per dicitur patrum sententiae quasi uirgae uariae ponuntur. In quibus dum plerumque intellectum litterae fugimus quasi corticem subtrahimus: Et dum plerumque intellectum litterae sequimur quasi corticem reseruamus. Dumque ab ipsis cortex litterae subtrahitur allegoriae candor interior demonstratur. Et dum cortex relinquitur exterioris intelligentie uerentia exemplum monstratur: quae bene iacob in aquae canalibus posuit: quae redemptor noster in libris eas sacrae sententiae quibus nos utriusque infundimus fixit. Has aspicientes arietes cum ouibus coeunt: quae rationales noster spiritus intellectus dum in carum intentione defixis: quibus singulis actionibus permiscetur uitales foet operum pereunt: qualia exempla precedentium in uocibus perceptorum uideat

Et diuersum colorē plus boni operis habeat qui
 non nūm quam subtracta litterae cortice acutiū
 intēna considerunt. & reseruato non nūm quā
 historice tegmine bene se in exterioribus
 format. **D**icitur que ē homouletta mo dum &
 habuit greges multos & ancilas & seruos & ca
 melos & asinos. Postquā audiuit uerba filioꝝ
 Laban dicenti tulit iacob omnia que fuer
 patris de illius facultate dicit est factu mer
 tus. anim aduertit faciem suam Laban. qd
 n̄ esset erga se sicut heri & nudius tertius. maxi
 me dicente sibi dno. Reuertere uiam patru
 tuoz & ad generationem tuā. erog. tecum.
Misit & uocauit Rachel & Liam in agro ubi pasce
 bat greges. Dixit q. eis. Video facie patris ur̄i
 qd n̄ sit erga me. sic heri & nudius tertius. dī
 aut patris mei fuit mecum. & ipse nosit quod
 totis uiribus meis seruerim patri ur̄o. Sed
 pat̄ ur̄ circum uenit me. & mutauit mercedē
 meam. x. uicibus & rt. Et pat̄ ur̄ inquit
 n̄ itatus ē mihi. & mutauit mercedē meam de
 cē uicibus. & n̄ dedit ei dī ut nocerē mihi. Si
 dixerit hoc uariū pecus erit merces mea.
Nascatur omne pe cus uarium. Et si dixerit
 unius coloris erit merces tua. nascetur om
 ne pecus unius coloris. pro quod non possum
 mutauit mercedē meam decē uicibus. Lxx
 in p̄tes posuer decē agnus. Nescio qua opi
 none ducti. Cum uerbum ebraicum moni
 numerum magis quam agnos sonat. Deneq.
 & ex consequentibus hic magis sensus p̄bat
 quod p̄ singulos foetus semper Laban conditio
 nē mutauerit. Si uidebat uarium nasci pecū
 p̄t foetum dicebat. uolo ut in futuro mihi ua
 ria nascantur. Iacob quippe hoc audito.
 uirgas in canalibus non pone bat. ut futuros
 foetus siue pe cora unius coloris p̄crearent
Rursum cum uideret unius coloris nasci pe co
 ra Laban. sup̄ partus ea feri debere dicebat.
Et quid plura usq. ad uices decem. semp ala
 ban pe coris sui iacob mutata conditio ē. &
 qd cumq. sibi p̄posuerat. ut nasceretur. in eo
 lorē contrariū uertebat. nec uiauit in sex
 annis. x. pariendi uices. incredibile uidetur

Longe uergitum in quod dicitur bis grauide peccades.
 Natura aut italicum omnium & mesopotamie
 una eē tradit. **R**esponder Rachel & Lia. Num
 quid habem residu quicquam in facultatibus
 & hereditate domi patris nr̄i. Nonne quasi abe
 nas reputauit nos & uendidit. Comedit q. p̄ti
 um nr̄m. sed d̄ tulit opes patris nr̄i. & nobiscas
 tradidit & filius nr̄is. Unde omnia quae p̄cepit
 d̄ns fac. Surrexit itaque iacob. & in postas libe
 ris & conuigibus suis sup̄ camelos abiit. Tulitq.
 omnē substantiā & greges. & quae quid suum
 in mesopotamia adquisierat. p̄gens ad israē
 patre suum in terram ebramaan. Et temp̄ Laban
 ierat ad trondendas oues. & Rachel furta ē idola
 patris sui. & rt. **C**lbinane idola legitur in
 ebreo tharasin scriptum est. quae aquila
 MOPOWATA. idē figurat t̄ imagines uir̄p̄.
 Hoc aut̄ ideo. ut sciam quid in iudicū libro tha
 raphim sonat. Nunciatum ē Laban die t̄cio
 quod fugerēt iacob. qd ad sumptus fr̄i b̄ suis
 p̄secutus est eum diebus vii. & comprehendit eū
 in monte galaad. Non quo eotemp̄ galaad
 mons diceretur. sed p̄ anticipationē. ut frequen
 t̄ diximus. illo uocat̄ nomine. quo p̄ canoneu
 pandus ē. Non est passus inquit Laban ad i
 cob ut oscularer filios meos & filias & rt.
Filios & filias. iacob Laban suos appellat. more
 scripturae sacrae. quo filios seu fr̄s appellat. sicut
 in sequentibus ostenderetur. ubi scriptum ē.
Dixit q. iacob fr̄i bus suis. Adferite lapides. fili
 os fr̄m nomine. nancupans. Et in eu. in glo. fili
 os mariae matris d̄ns fr̄i d̄ni appellat.
Post longum igit̄ seruitutē quam iacob apud
 socerum suum p̄ uxoris t̄ p̄ mercede susti
 nuit p̄cepit eisd̄. ut reuertere ad pat̄. in sua
Iunc ignoſante socero suo cum uxoris eū co
 mitatu p̄petauit. Laban. ut̄ ē secutus est eū
 in montem galaad cum furore. atq. idola que
 Rachel furauerat apud eum requisit. & p̄cep
 perit. Quid ergo sibi hoc ipsud figurat̄ uela
Dū enim Laban superius. alia gerat p̄sonam.
 Nunc tam̄ diaboli t̄p̄um figurat. Laban quippe
 in p̄t̄ de albino. De albino. ut̄ diabolus
 n̄n̄ uenient̄. accipitur. quia cum sit tenebro

H

sus ex merito transfiguratur se uelud angli lucis
 huic seruuat iacob idē ex parte reproborum iu
 ducis populis. Ex cuius carne incarnatus dñs
 uenit. Lotest etia plaban mundus hic expri
 mi. qui cum furore iacob sequitur qui electos
 quosq. qui redemptoris nr̄i m̄bra sunt psequen
 do opprimere conit. Huius filium ^{idē} sc̄um mundi
 siue diaboli iacob abstulit. cum xpc̄ sibi ^{idē} et am
 coniunxit. quā cōdo domo patris abstulit
 q̄a p̄ph̄am dicit. Obluiscere populū
 tuū & domum patris tui. Quidū in idolis nisi
 uaritia designat. Vnde & paulū dr̄. & uar
 ritia quae ē idolorum seruitus. Laban ergo
 ueniens apud iacob idolū non inuenit. q̄ osten
 sissimū diabolus in redemptore
 nr̄o uelut fugia concupiscentiae terrenae non rep
 perit. Sed quae iacob non habuit. carachel
 sedendo cooperuit. Rachel quippe quae di
 ouis dr̄. eccl̄a figurat. Sedere autē ē humilita
 tem patientiae appere. sicut scriptum ē.
 Surgite p̄ quā sederitis. Rachel ergo idole se
 dendo operuit. quia sc̄a eccl̄a xpm̄ sequens
 uitium t̄rene concupiscentiae p̄ humilitate
 poenitentiae cooperuit. De hac cooperatio
 nouiorum p̄ph̄am dr̄. Beati quoy rems
 k̄i iniquitates & quoy tectas p̄ccata. Nosign
 t̄ Rachel illa signif. quidolo sedēdo p̄missi sc̄ulpi
 uarritiae poenitendo damnam. Quae utiq.
 uarritia & immunditia. nullis qui uirtutē curr.
 Quib. dr̄. Virilit̄ agite & confortē corur̄m.
 Sed his maxime euenit. q̄ quasi effemina u gres
 sugradientes. p̄ blandim̄ta s̄tū resoluunt.
 Vnde & illie eius dē Rachelis. haccūbas. Iuxta
 consuetudinē feminarum nunc accidit mibi
 idē quasi muliebri se habere innotuit. Sumpsit
 aut iacob lapidē & constituit eum titulum.
 & c̄. Diligent̄ animaduertendum est quo
 modo istos titulos in rei cuius libet testimonio
 constituunt. non ut eos p̄dus colerēt. sed ut
 aliquid significarent. Dixit iacob fr̄ibus suis
 colligam̄ lapides. & congregatis lapidibus fece
 r̄ aceruum. & uocauit illū laban aceruus testi
 moni. Et uocauit illum iacob aceruus testi
 moni. Aceruus lingua ebraea galdr̄. Ad

testimonium. Rursum lingua ^{aceruus} galdr̄. ap
 pellatur. testimoniu. sedutha. Iacob aceruum
 testimoniu. hoc ē gala ad lingua appellauit
 ebraea. Laban uero ad ipsum. idē aceruum testi
 moniu. ygar. sedutha. gentis suae sermone uo
 cauit. Erat autē sirus. & antiquam linguā pa
 rentum puinciaē in qua habitabat. sermone
 mutauerat. Dixit Laban. Tumulus iste testis
 erit int̄me & t̄ hodie. Et idcirco appellatū ē
 nomē eius gala ad. idē tumulus testis. Notan
 dum tam quod aceruū lapidum. quē int̄ se con
 stituerant laban & iacob aliquanta diuersitate
 appellauer̄. in quib. dam exemplaribus scrip
 tum repperit. ut eum uocaret̄ Laban aceruū
 testimoniu. Iacob aceruū testem. Tradit̄ ab eis
 quae & siram & ebraeam linguam nouerunt p̄
 p̄p̄rietas cuiusquam linguae factum. Tie
 rienim solē ut alia lingua. non dicit̄ unouer
 bo. quod aliadr̄. & uicinate significationis
 quidq. appellatur. Nam p̄ eadr̄. propt̄ hoc uo
 catum ē nom̄ aceruus testatur. Hoc enim medie posi
 tū. quo dūtrique conueniret. & ei q̄ dixerat aceruus
 testimoniu. & ei q̄ dixerat aceruus testis.
Mrs̄tice aut̄ int̄ fideles tam iudaeos quā gen 1510
 tes testis est lapis eminent̄ in similitudinem
 xpi. & aceruus lapidum quē lux credentiu. ^{multitudo}
 Int̄tatur dñs & iudicet̄ int̄ nos quando re
 cesserim̄ a nob. Si ad fluxeris filias meas. & si
 intro duxeris alias sup̄ eas. nullus sermō nisi
 testis est. absq. dō quip̄ s̄ns respicit. Quod est
 quod dicit̄ laban nullus testis est sermō nisi
 si forte nemo extraneo aut p̄p̄t̄ testificatio
 nē dī quē ita habere deberent. tamquam ne
 mo cum eis esset. quē testimonio eius ad iungē
 rent. Et iurauit iacob p̄ timorē patris sui isaac.
 p̄ timorē utiq. quod timet̄ dñm. quē timorē
 & iam superius comm̄ clauit̄ cum diceret.
 D̄s patris mei abrahe. & timor patris mei isaac.
 Laban uero de nocte consurgens. osculatus ē
 filios ac filias suas. & benedix̄ illis. reuersusq.
 ē in locum suū. Quod aut̄ laban & iacob
 ab ouia que ducit̄ trans flum̄ ū int̄ ram re
 p̄missionis m̄ae coeper̄ sectam̄. ambo usq. ad
 testinatu locam. non p̄uenet̄. q̄a laban a coepto

1510

AG

M

64

in nere defuit. non inconuenientē significare po-
te. duos populos temptauesit. e per baptismū
adit ranece. Sed iacob illuc pgredeute la-
ban reuersus ē. q filius lucis in pfectu uirtutū
p baptismum ad futura patriam. pperantibus
re p bide in coepto studio rōro labunt & ad
pristinas sordes reuertuntur. Vnde & sequit.

5 Iacob q̄q̄ abuit itinere quo coepērat. fuerit
obuiam ei angli di. Quos cum uidit scēat
castra di hae & appellauit nom loci illi
usma n̄m. idē castra. Castra di quae
uidit iacob itinere. Nulla dubitatio est
quod angloꝝ fuerit multitudo. Ea quippe
in scripturis milita celinominat. Vbi hic
castra positis. in ebreo hab & minam. ut
sciam si quando int p̄tat in alio loco ponit
quē locū signif. & pulchrae ad frēm iturus
mimiciū. angloꝝ se comitatum ex capitur chous.

Ag

Jxx

5 Misit autē & nuntios ante se ad esau frēm suū
in t̄ra seir. regionis edom. Pcep̄ q̄ eis dicit
5 sic loquimini domino meo esau. Haeclit̄ fr̄
5 tuus iacob. Apud laban pegrinatus sum
5 & fui usq̄ in p̄ sentē diem. Habeo boues & a
5 sinos. oues & seruos. atq̄ ancillas. mitto q̄ nēle
5 gationē ad dominū meū. ut inueniā gratiā
5 inē spectatuo. Reuersi sunt nuntii ad iacob di
5 centes. Veni ad esau frēm tuū. & ecce ppe
5 rat in occursum tibi. Cum cōt̄ uiris. Timuit
5 iacob ualde. & perterritus diuisit populū q̄
5 secum erat. greges q̄q̄. & oues & boues. & ca
5 melos in diuis t̄mas dicens. Si uenerit esau
5 a dunam t̄mā & percussit eum. aliatu
5 ma quae reliqua est saluabitur. & cōt̄.

Ag

5 Nuntiato sibi frē suo iacob ueniente. obuiā
5 ei cū cōt̄. t̄bat ē quidē & m̄te ē fustus. qm̄
5 timuit ualde. & uisū ē hominū p̄t̄ l̄todi
5 uisā multitudinē suam in duo castra dispo
5 ni. Vbi quaeripotē quomodo habuerit
5 fidē pmissis di q̄ndo quidē dixit. Si ue
5 nerit ad castra p̄ma fr̄ m̄s. & occiderit ea
5 er̄ sc̄da in saltem. Sed & iam hoc fieri po
5 tuit. ut reuertet̄ castra eius esau. & tam
5 d̄ post illā ad afflictionem. ad eēt & libe
5 rar̄ eum. & quae p̄misit impler̄. & ad

monendi sumus exemplo hoc. ut quā uisere
dam in d̄m. faciam tam quae faciendas ab
hominibus in p̄sidium salutis. ne p̄t̄ m̄tten
tes ea. d̄m̄ temptare uideam̄. Demiq̄ p̄ haec
quae uerba dicat. idē iacob considerandū.

5 D̄s inquit patris mei abraham & patris mei
5 isacc. d̄nē quid dixisti mihi reuertere in t̄ra
5 generationis tuae. & bene faciam tibi. idō
5 neus es mihi ab omni iustitia & ab omni
5 ueritate. quae fecisti p̄ uero tuo. In uirga
5 enī mea ista transiui iordanem hunc. nunc
5 autē factus sum in duo castra. erue me de
5 manu fr̄s mei. de manu esau. quia ego timeo
5 illum. nē cū uenerit feriat me. & matres
5 sup̄ fili os. Tu autē dixisti bene faciam tibi
5 & ponū sem̄ tuum tam quam arenā maris
5 que nondinubitur p̄ multitudinē. Satis in
5 his uerbis & humana infirmitas & fides pie
5 tatis appare. Precesser itaq̄ munem an
5 te eum. ipse uero mansit nocte illa in castris.
5 Cumq̄ mature surrexit. Tulit duas uxores
5 suas. & totidē familias cum sup̄decim filiis
5 & transiit uadium iaboc. Iaboc fluuus
5 ē qui fluit in t̄ ammaum hoc ē fila telfia
5 ni. egerasari unū. ei miliario & ultra p̄cedens
5 iordanis fluuio commiscetur. hoc h̄ amne tam
5 misso locat̄ ē iacob aduersus eum qui sibi
5 apparuerat uocatusq̄ ē isrl̄. Vnde & se
5 quit. Transductusq̄ omnibus quae ad se
5 pertinebant. remansit solū. & ecce uir luc
5 tabat̄ cum eo usq̄ mane. qui cū uidē & qd̄
5 eum superare n̄ possē. tetigit neruum femo
5 ris eius. & statim emareuit. Dixi q̄ ad eum.

5 Dimitte me. Lam enī ascendit aurora. Resp̄
5 q̄ d̄m̄t̄ t̄ate. Nisi benedixeris mihi. At ergo.
5 Quod nom̄ ē tibi. Resp̄ iacob. at ille. Nequa
5 quā inquit iacob appellabit nom̄ tuū sed
5 isrl̄. Quō si con tradm̄ fortis fuisti. Quan
5 to magis contra homines p̄ualebis. In t̄ro
5 gaur̄ eum iacob. Dic mihi quo appellaberis
5 nomine. Resp̄. Cur quaeris nom̄ meū.
5 Et benedix̄ ei in eodē loco. Vocauit q̄ iacob
5 nom̄ loci illius phanuel dicens. Vididi d̄m̄
5 facie ad faciem & salua factae anima mea.

Quod ab isrl̄ uocabulo diriuat̄ principem
sonat. Sensus itaq. hic ē. Non uocabitur no
m̄tuum subplantator. hoc ē iacob. sed uo
cabit̄ nom̄tuum princeps cū dñō. hoc ē isrl̄.
Quomodo ego princeps sum. sic & tu qui me
cum luctari potuisti princeps uocaberis.
Sicut enim mecum quidam sum. siue angelus. quō ple
riq. uariæ int̄p̄tant̄. pugnare potuisti. quan
tomagis cum hominibus. hoc ē cum esau
quem formidare non debes. Illud aut̄ qd̄ in
libro nominum int̄p̄ isrl̄ uir uidentem. siue
mens uidentem dñm. Omnium poene sermone
detritum n̄t̄ amuere quā uiolenti m̄h̄ int̄p̄
tatum uideat̄. Hoc enim isrl̄ p̄has litteras scri
bit̄. JOD SIN RES ALEPH LA MED qd̄
int̄p̄ princeps dñi. siue discret̄ dñi. Vir uero ui
dens dñm his litteris scribit̄. ut uir ex tribus lit
teris scribat̄. ALEPH. IOD. SIN. Et dicit̄
h̄i uident̄ ex tribus. RES. ALEPH. HE. dicit̄
ē. RAH. Porro HEL. ex duobus. ALEPH.
ET LA MED. cū int̄p̄ dñi siue fortis. quāuis
igit̄ grandis auctoritatis sint. & eloquentia
ipsoꝝ umbra nos opprimat. qui isrl̄ uirū
siue n̄t̄ uidentem dñm. transfulerunt. nos ma
gis scripturae & euangeli quū isrl̄ ipsū uoca
uit auctoritatem sequam̄. quā cuiuslibet
eloquentie secularis. Illud qd̄ qd̄ p̄c̄a seq̄t̄
& benedixit eū ibi. & uocauit iacob nom̄ lo
ci illius facies dñi dicens. Vidi enim dñm facie
ad faciem. & salua facta ē anima mea. In
breo dñi ph. uuel. ut sciam ipsū eē locum qd̄
in ceteris sc̄a scripturae uoluminibus. ita
ut in breo scriptum ē. ph. uuel legit̄. In
quo principalit̄ sacram̄ti domini. imago
p̄figurata est. Uir enim ille t̄p̄um xp̄i eu
dentis sine gesserat. Cui tam̄ ideo p̄ualuit
iacob utiq. uiolenti ut ministerium figura
re & pas̄ sionis dñi. Vbi uisus ē iacob in uide
oꝝ t̄p̄o hoc. in corporis sui sobole p̄ualuit
se dō. & q̄si cum infirmo. ita cū carne eius lac
tam̄ mirat̄. & inualescere in passione eius.
Sicut scriptum ē. cū diceret. crucifige. Et tam̄
iacob ab eodē anḡto benedictionē quē uictor
superauerat in p̄trauit. Cuius nom̄i in ipo

65
sino utiq. bene dicto fuit. Int̄p̄ aut̄ isrl̄ uides
dñm. quod erit in fine p̄m̄ū sc̄oꝝ omnium. Ita
git̄ porro illi idē anḡs. Latitudinē femoris &
claudum reddidit. Sicq. erat un̄. atq. idem
iacob benedictus & claudus. Benedictus in his
qui in xp̄m ex eodē populo credider̄. atq. in
infidelibus claudus. Nā in femoris neruo ua
litudō generis multitudo ē. Plures quippe
in stirpe quide generantes. a fide patrū & p̄
ceptis auctoris siue de uantes in errore suis sen
tis claudicant. De quibus p̄ph̄c̄iae p̄dic
tum ē. & claudi cauet̄ a semitis suis. Quam̄
populū. p̄tactis sibi uiribus. n̄ solum claudi
cat sed & torpescit. ne ultra iam generare
filios possit. Potest & sc̄dm̄ tropologiam
in eadē rē ualēt̄ aliquid intellegi. Magnae
in contemplatiua uita n̄t̄ sc̄o termino. cū sese
ad caelestia erigit. cum in reb. sp̄italibus ani
mū tendit. cū transgredi n̄t̄. Omne qd̄ cō
poralit̄ uideat̄. cum sese angustat. ut dilate
& aliquando quidē uincat. & reluctantes tene
bras suae cecitatis exsuperat. Et de marcū
scripto lumine. quiddā p̄ istum & subtilit̄
attingit. Sed tam̄ ad semetip̄ sumptu uer
berat̄. atq. ab ealuce ad quā respicando
transit. ad suae cecitatis tenebras. suspiran
do redit. Quod bene sacra historia designat.
quē beatū iacob cum anḡto luctat̄em narrat.
Cum enim ad p̄crem̄tes p̄prios rediret̄. in uia anḡtm̄
inuenit. cū quo in luctamine magnum cer
tam̄ habuit. In eū q̄ certat̄ in luctamine. Ali
quādo superiore se. aliquādo cō cū quo c̄tendit
inferiorem inuenit. Designat ergo anḡs
dñm. & iacob q̄ eū anḡto contendit. uniuscui
q. p̄fectu uiri & in contemplatione positi. ani
mā exprimit. quidelicet̄. animā cū c̄tēpla
re dñm̄. uelud in quodā certamine pe
sita. modo q̄si exsuperat. q̄ntellegendo
& sentiendo. de marcū scripto lumine aliquid
degustat. Modo uero subcumbit. q̄ degus
tando iterum desit̄. q̄si ergo uincit̄ anḡs quādo
intellectu in timo ad p̄hendit̄ dñm. Sed notan
dum qd̄ ipse uictus. anḡs. neruū femoris
iacob tenuit. eūq. marcescere statū fecit.

atq. ab eo iacob tempore uno claudicavit pede,
 quod scilicet omnipotens deus cum iam per desiderium & intel-
 lectum cognoscit omnem in nobis voluptatem car-
 nis are facit. Et qui prius quasi duobus pedibus
 in nitentes & dominum videbant quaerere seculum tene-
 re. per agnitionem suavitatis dei in nobis pes
 suum remansit. atque alius claudicat; quod necesse est
 ut debilitato amore seculi solus amor conuales-
 cat deus. Sicut ergo tenemur angustinus uno claudicavit pe-
 de. quia dum crescit in nobis fortitudo amoris
 intamum. infirmat perculdubio fortitudo carnis
 Omnis quippe quino pede claudicat. solum illi pedem
 in nitat quem sanum habet. quia & cui deside-
 rium iam terrenum are factum fuerit. in solo
 pede amoris dei tota virtute se sustinet. & in
 ipso stat. quod pedem amoris seculi quem ponere terra
 consueuerat. iam terra suspensum portat.
 Et nos ergo si ad parentes proprios idem ad spirituales
 patres redimus. teneamus in uia angustinus ut sua
 uitate intama adprehendam dominum. Contempla-
 tuae & enim uitae. amabilis ualde dulce
 do est. quaeque super semetipsum animam rapit.
 celestia appetit. Terrena autem debere esse
 contemptiuos ostendit. spiritualia nostris oculis
 parte facit. corporalia abscondit. Unde be-
 ne recte in canticis canticorum dicit. Ego dormio.
 & cor meum uigilat. Vigilante & enim corde
 dormit. quod pro hoc quod interiori contemplando profic-
 iat. a prauo foris opere quiescat. Denique quod ad
 iacob idem patriarcha uidisse se dominum facie ad
 faciem. cum superius secum uirum narret fuisse
 luctatum. id significat. quod idem deus homo erat futu-
 rus. qui cum iacob populo luctaretur. Quae
 dum ipsa per se ueritas dicit. nemo uidit faciem meam
 unquam. quomodo iacob testatur dicens. Vidi
 dominum facie ad faciem. Humane & enim mentes
 oculo interiore purgato. dum uitiorum omni-
 um tribulationis igne erugos fuerit concremata.
 tunc mundatis oculis cordis illa locum
 a patriae caelestis appetit. ut purgemur lumen
 deo prius quod fecimus. & per modum manifes-
 tatis contempleremur per gaudia. a quo de quaeramus.
 Prius enim amantiae. exurente tristitia in-
 posita malorum caligo detegit. & tunc resplen-

istid

es

dente raptim coruscatione in circuitu scripti
 luminis illustrat. Quotiesque conspectu in gau-
 dio cuiusdam securitatis obsorbet. & quasi defec-
 tum uitae per sensum ultra se rapti aliquomodo in
 quadam nouitate recreat. Ibi mens ex inmi-
 so fonte infusionis supernioris aspigit ibi se
 sufficere ad id quod raptae contemplet. & uerita-
 tem sentiendo uidet. Cui ueritati tantoma-
 gis se longe existimat. quanto magis app-
 pinquat. quod nisi illa utcumque conspiceret ne-
 quaquam eam conspiceret se sentire non posse.
 Admissis ergo animae dum illa intendit inmi-
 sitatis eius coruscante. circumstantia reuer-
 berat. Ipsa quippe cuncta implens. cuncta
 circumstat. & idcirco mens nostra nequaquam
 se ad comprehendendam in circuitu scriptam sub-
 stantiam dilatat. quae inopia suae circum-
 scriptionis angustat. Unde ad semetipsum
 citius relabit. & per speciem quasi quibusdam uerita-
 tis uestigiis ad suam imaginem reuocat. Haec
 ipsa tamen per contemplationem facti non solidi & per-
 manens uisio. Sed ut ita dixerim. quasi quaedam
 uisionis imitationis facies dei dei. Quae in ipsa
 facie quae libet agnoscamus. non merito cogniti-
 onem dei faciem uocamus. Hinc ergo iacob per quam
 eum angelo luctatus est. Vidit dominum facie ad
 faciem. ac sic dicitur. Cognouit dominum quod me cognos-
 cere dignatus est. Quae cognitionem plenissime
 fieri paulus in fine testatur dicens. In uocem
 noscam sicut & cognitus sum. Leuatur autem
 oculos suos iacob uidit uenientem esau. & cum
 eo ceteros uiros diuisitque filios lae & Rachel am-
 barumque familiarum. & posuit utramque an-
 callam & liberos earum in principio. Lae uero
 & liberos eius in secundo loco. Rachel autem & io-
 seph nouissimos. & ipse per grediens adorauit
 prius intamum donec septies appropinquaret
 fratri eius & ceteris. Non ut plerique estimant in-
 eternas fecerit. sed ducet. Denique ubi in oshabem
 diuisit. aquila posuit. HMI CE Y CEN.
 id in diuisit. ut unum cuneum faceret ancal-
 larum cum paruulis suis. & alium lae & Rachel
 quae liberaerant cum filiarum. Primumque
 uae faceret ancallas sedas liberaf. ipse te

ante utrumq; gregem frem adoraturos occurrere
 Et ait esur quae nasiste tme quasobuias habui
 Respondit ut inuenire gratiam coram domino
 meo. At ille habeo ut plurima fr mi. Sunt
 tua ibi. Dixit iacob. Nolite obsecro. Sed sinue
 in gratiam in oculis tuis. accipe munusculum
 de manibus meis. sicut enim uidi faciem tuam
 qsi uidere uultum di & reliqua. Quid sibi uult
 quod iacob ait. fr i suo. ppi uidet facie tuam
 que admodum cum uidet aliquis faciem di
 utru pauentis & t hanti animi uerba usq; in
 hanc adulationem. pruperunt. an sedm ali
 que intellectum sine peccato dicta accipi poss
 fortas enim quia dictis & gentium duque s de
 monia. npi uideat ex his uerbis hominidi qd ex
 sibi benigno animo. dicta huc uerba fr nas. quo
 & p bonam susceptione motus ipse transierat
 potuit sic dici. que admodu & moises pharaonem
 ds dictus e sed qd die apls. & sis quid dicunt du
 siue in celo. siue in tra. que admodum s dumul
 tu & domini multa. Maxime quis sine articulo in
 greco dictue. quo articulo euidentis sine sole
 di ueri unius fieri significatio. Non enim dix
 PROSOPO THEU. sed dix PROSOPOY
 THEU. facile aut hoc intellegunt. quia distin
 ti adiecit q gr eloquii audire atque intellege
 re solent. Uix frē compellente suscipiens
 ait. Gradum simul eroq; sotiuis itineris tui
 Dix q iacob. Nostidomine mi. quod paruulos
 habei teneros & oues & boues & fetas mecum.
 qsi plus in ambulando fecero. laborare mori
 ent unadie cuncti greges. pcedit dominus im
 ante seruu suum. & ego sequar paulum uesti
 qua eius. sicut uidero posse paruulos meos.
 donec ueniam ad dominu meū in ser. 150
 Querit utrum dicit p miserit iacob fr i suo quod
 sequens pedes suos in itinere. ppi quos immo
 rar & uenturds ex ad eum in ser. Hoc enim sic
 scriptura di deinde narrat n fec. Sed eo prex
 in itinere quo dirigebat ad suos. an forte ue
 rari animo p miserat. sed aliud pea cogitan
 do delegit. Reuersus e itaq; illo die esur in
 itinere quo uenerat in ser. & iacob uenit in
 cot. ubi aedificat adomo. & fixis tentoris

appellauit nom loci illius sochor. ide taberna
 cula. V binos taber naculi habem in hebreo
 legit sochor. est aut usq; hodie ciuitas trans
 iordanem hoc uocabulo in parte scithopoleos
 I ransiuitq; in sale urbē sicut mox que e in tra
 chanaan. p qua reuer sus e deme sopotami
 s r rae & habitabit iuxta opidum & c. Er
 ror obortit quomodo salem sicheu ciuitas ap
 pellat. cum hierusate in qua regnauit melchi
 sedech. sale s r c em ante sit dicta. aut igit
 unius urbis utraq; nominis e quod & r a de plu
 ribus iudae locis possum inuenire. ut idem
 urbis & loanomen. in alia atq; alia tribu sit.
 aut certe istum salem. quā nē p s r chem nom
 nat. Dicem hic in pt. ur. consummatam atq;
 pfectam. & illā quae pea hierusaleu dicta e
 pacificam nro sermone trans ferri. Vtrumq;
 enim accentu paululu declinato hoc uocabu
 lum sonat. Tradunt hebrei quod claudican
 tis fem iacob ubi conualuerit & sanatum sit
 ppter ea eade ciuitatem curati atq; pfectuo
 cabulu consecutam. Egressus est aut dina
 filia lae. ut uideret mulieres regionis illius.
 Quā cum uidisset filius emor euei. princeps ter
 rae illius. ad amauit & rapuit & dormiuit cu
 illa. ui opprimens uigine. & eclumatae am
 macius cum ea tristemq; blanditis delinuit & c
 Dina quippe ut mulieres extraneae uideret re
 gionis egredit qndo unaquaq; mens studia
 negligens. actiones alienas curans. extra habi
 tum atq; extra ordinē euagat. quā s r chem
 princeps r rae opprimit. quidelicet inuenta
 curis exterioribus diabolus corrumpit. &
 adglutinatae animae cum eo. quanta sibi
 piniquitatē respicit. & q mens aculparesipit
 cit. adficit usq; admissum flere conat. Correp
 tor aut spes. ac securitates uacuas. uite occu
 los uocat quatenus utilitate tristite subtra
 hit. Recte illuc sub uignt. Tristemq; blan
 ditus delinuit. Modo enim alioy facta graui
 ora. Modo nihil eē nihil eē quod p p r rati
 e. Modo misericordē d m loquit. Modo ad
 huc tēp subsequens. ad poenitentia pollicet.
 ut dū p huc pcepta mens ducit. ab intentione

poenitentiae suspendat. Quatin tnc bonanul
 la papiat. qua ne nullamala contristant.
 Et tunc plenus ob sorboer supplicis. Quae
 gauda & iudelicis. p quia ergo scriptura
 narrat. de pacto quod emor & filius eius
 cum filius iacob pepiger. de circū cisione sub
 iungit ita dicens. Ad sen sis omis circum cisis
 cunctis maribus. & ecce die tnc qndo grauis
 simi uulnerum doloz ē. areptis duoiacob filius
 simeon. & leui. frs dinae gladius. Ingressis
 urbem confidenter. In fecit q. omnibus mas
 culis. emor. & siche m partē necauer. Tollen
 tes dinam de domo siche m. sororem suam.
 Quibus egressis. irruer. sup occisos exerit filu
 iacob & depopulatis urbem in uulione stupri
 Oues eorum & armenta & asinos. cunctaq. uas
 tantes quae in agris & in domibus erant. par
 uulosq. & uxores eorum duxere captiuas.
 Cum paulo ante loquens iacob cū frē suo esau
 infantes filios suos eē significet. q gr dicunt
 pedia. Quer potest quomo do potuer
 facere tantam stragem direptionēq. ciuitatis
 int fecit quamuis indolore circū cisionis ē
 stitatis p sorore sua dina. Sed intellegendū
 ē diu illuc habitasse iacob donec & filiacius
 uirgo fieret & filii iuuenes. Nā ita scriptum ē.
 Et habitabit iuxta oppidum. emiq. parte
 agri in qua fixerat tabernacula. a filius emor.
 patris siche m. e. annis. Et erecto ibi altare in
 no cauit sup illud fortissimum dñm isrl. Egres
 siē aut dina filia liae. ut uideret mulieres
 regionis illius. apparer. ergo his uerbis ntran.
 sciter sicut uiator sola illuc mansit se iacob.
 sed agrū emisse & tabernaculū constituisse
 aram instruxisse. ac phoc ductus habitasse.
 filia uero eius. atē ut amicas iam habere
 posset. condiscere uoluisse filis auum lo
 ci. atq. ita factum fuisse. pilla cruentissima
 cedem. & depdationē que iam ut puto ques
 tionē non habet. Multitudo enim n̄ parua
 erat cum iacob q plūmū ditatus fuit. Sed
 filii eius in hoc facto nominat. qe idē facti prin
 cipes. atq. auctores fuer. Quibus patris
 audactor iacob dix. ad simeon & leui. t̄ h̄m̄

me. & odiosum fecisti ch. ananis. & phere zeis
 habitatoribus huius terrae. nos pauci sumus
 illic congregati peccantes & delebor ego & do
 mustua. Propē bella plurimum quae con
 surgere poterant sedixit numero exiguum.
 n̄ quod minus multos haberet quā possent suf
 ficere expugnati omi illius ciuitatis. Respon
 der. q. filii iacob. num quid ut scorto. ab ut de
 buere sorore nrā. Zelus quem habuer. filii
 iacob indulciscendo stupro sororis suae. Mori
 lit cōmonet pastores fidelium quatin habet
 curā animarum sibi cōmissarum. neuolent
 aut corporali delicto. aut fornicationi sp̄itali
 paratq. sint ipsi semp scdm aptm uitas omē
 inobedientiam resistentem ueritati. atq. exō
 municationis gladio feriant stupratorem. ne
 p tanto cōmissio impunitus euadat. In celo
 citus ē dñs ad iacob. Surge & ascende bethel &
 habitabi. facq. ibi altare dño qui apparuit tibi
 quando fugebas esau frēm tuum. Quid
 est quod non dixit & facibi aram mihi qui
 apparuit tibi. sed dicit fac ibi aram dō qui
 apparuit tibi. utrū filius ibi apparuit. & dñs
 pat̄ hoc dicit. an in alio genere locutionis
 an numerandum ē. Iacob autē con uocata
 omnidominū s̄a ait. Abi eite deos alienos q
 in mediour̄i sunt. & mundam in acmitate
 ur̄a uestim̄ta. Surgite & ascendam̄ bethel
 ut faciam ibi altare dño. qui exaudiuit me
 in die tribulationis meae. & fuit socius ita
 neris mei. Deder. ergo ei deos alienos quos
 habebant. Et in aures quae erant in aurib;
 eor. At ille infodit eas sub terebinthum.
 quae ē p urbem siche m. Quod autē dñs
 & deder. iacob deos alienos qui erant in ma
 nibus eorum. & in aures quae erant in aurib;
 eor. Querit quae in aures quae si ornāta t̄a
 ad idolatram n̄ p̄tinebant. nisi q. intelle
 gendum ē filiteria fuisse deoy alienoy.
 Nam rebecca a seruo abrahāe. in aures
 accepisse scriptura testat. quod n̄ fieret si
 eis ornāta gratia habere n̄ liceret. Ergo
 illi in aures quae cum idolis datae s̄. ut dicitur.
 idolorum filiteria fuer. Cumque p̄fecta

essent. terror di inuasit. om̄s per circuitū eum
AG tū. & non ausi p̄sequi recedentes. In caplū
enim aduertere. quē idmodum d̄s operat̄ in
hominū membris. a quo enī timor di factus ē
in illis ciuitatibus nisi ab illo q̄ sup̄misit in
iacob filius q̄ tuebatur. Venit igit̄ iacob luzā
que ē in tachaana. in cognom̄to b̄hel ipse ē om̄s
populus eum eo. aedificauit q̄ ibi altare. &
appellauit nom̄ loci dom̄ di. ibi enim apparu
it ei d̄s cum fuger̄ fr̄m suum. Ecce ma
nifestissime conp̄bat̄ b̄hel nullā nullā
ut sup̄ dictum ē. sed luzā. in idē AMIGDA
LON. ante uocata. Eodē temp̄ mor
tua ē debora nutritrix rebecca. & sepulta ad
radices bethel sub t̄quercum. Simortua ē
nutrix rebecca nomine debora. ut lxx q̄q̄
in p̄tes transtuler̄. & ipsum uerbum ē ebru
cum meneccath. scire non possumus quare
ibi substantiā posuer̄ hic nutriticē. Appa
ruit iterum d̄s iacob. p̄quā reuersus ē de me
sopotamia s̄riae. benedix̄ q̄ ei dicens. n̄uo
caberis ultra iacob. sed israh̄ erit nom̄ tuū
H & appellauit eum israh̄. Ductū nequaquā
ei ab anglo nom̄ inponit̄. sed quod inponen
dum ad d̄o sit p̄dicat̄. Quid igit̄ ibi futurū
p̄mittat̄ hoc docet̄ explicum. Querit̄. at
cum semel dixerat ad iacob iam n̄ uocaberis
iacob. sed israh̄ erit nom̄ tuum. Cur p̄ ea lega
t̄. eodē nomine. idē iacob uocata. quod in
frequentis simis locis sc̄arum scripturarū
ita positum inuenim̄. Nimirum ergo
nom̄ hoc ad illā recte intellegit̄ p̄tinere
promissionē. ubi sic uidebit̄ d̄s quomodo
n̄ ē antea patrib; uisus. Vbi non erit nom̄
uocatus q̄ nihil remanebit̄ t̄ in ipso corpore
uetustatis. & di uisio summū erit p̄mum
Oix q̄ a; Ego d̄s omp̄s. cresce & multipli
care. gentes & populū nationum er̄ exte.
Reges delumbisti uis egrediunt̄. in q̄. quā
de di abraham & isaac dabo tibi & semini
tuo p̄ te. & recessit ab eo. Haec p̄missio
ad sp̄itale sem̄ iacob p̄tinet̄. sic de abrahā
ante iam dictū ē. Om̄s enī qui subplan
tant uitā. & ueterē hominē cum acti

bus suis deponunt. in t̄sq; silae oculos ad iuden
dū d̄m intentos habent. rite ad iacob p̄tinent
cuius fidē & actus imitatur. Reges q̄ delumbis
eius egredient̄. hoc ē sci quuere reges dicunt̄
eo quod ueracit̄ sc̄dm di uoluntatē sem̄ & ipsos
ac sibi subditos regunt. de eius se mōne sp̄i tali.
hoc ē fidei imitatione in bonis operibus secundan
t̄. Ille uero erexit titulū lapideum in loco
quo locutus fuerat ei d̄s. libanis sup̄ eum libani
na. & effundens oleum uocansq; nom̄ loci illius
bethel. Iterum factum ē hoc loco qd̄ iam fac
tum fuerat ante ant̄terum cōmemoratuē.
Sed quod lib̄ & horum sit sup̄ lapidē libauit iacob.
non lapidi libauit. Non ergo sicut idolatriae
solent aras ante lapides constituere. & tanquā
dus libare lapi dibus. Egressus aut̄ inde
uenit uero temp̄ ad t̄ram quē duc̄ eufratim.
In qua cum parturir̄ rachel. ob difficultatē
partus periclitari coepit. Dixi q̄ ei obst̄rix.
noli timere quia & n̄c habebis filium. Egre
dientē aut̄ anima p̄ dolore. & imminente iā
morte. uocauit nom̄ filii benoni. idē filius
doloris mei. Pat̄ uero appellauit eum ben
iamin. idē filius dexterae. Effrita uero
& b̄helem unū urbis uocabulum est. sed
in p̄tatione consimili. Siquidem in frugi
ferum & indomum panis. uertit̄. p̄p̄ eum pa
nē quidē celo se descendit̄ se diē. Et factum ē
cum dimitter̄ eum anima siquidē morieba
t̄. uocauit nom̄ eius filius doloris mei. Pat̄
uero ei uocauit nom̄ ei beniamin. In hebreo
similitudo om̄s resonat filius doloris mei qd̄
nom̄ moriens mat̄ inposuit. D̄r benoni fili
us uero dextre. hoc ē uirtutis quod iacob mu
tauit. appellat̄ beniamin. Unde errant q̄
putant beniamin filium dierū in p̄tari.
Cū enī dextera appellat̄. iamin & finiat̄ in
q̄ litteram. dies quidē appellatur. & ipsi
iamin. sed in m. litterā t̄ minant̄. Sed qd̄
sibi uult qd̄ cum eum d̄ beniamin rachel
parer̄. uocauit nomen eius filius doloris mei
nisi futurū p̄ph̄ans ex tribu paulum
quā affliger̄ filios eccl̄ie p̄secutionis succē
temp̄. Alit̄ p̄ beniamin t̄st̄ris figurabit̄

hiet. que e in tribu eiusdem beniamin. cuius po-
 pulus graui matre dolore afficit. effundendos an-
 guinem pph&arum. In sup&iam in necem xpi
 impus ad clamando uocibus. Sanguis eius sup
 nos & sup filios nros. Mortuae ergo Rachel &
 sepulta in uia dicit effrata. haec e beethleem. In
 quacob titulum sup sepulchrum eius. hic e titu-
 lus monumenti Rachel usque in presentem die. Egres-
 sus inde fixit tabernaculum trans torrentem gregis.
Profecti e isrl & extendit tabernaculum suum
 trans torrentem eadem. hunc locum ee ebrei uolunt
 ubi p ea templum aedificatum e. & turrum ad er-
 gregis signifi cari. hoc e congregacionis & coe-
 tus. Quod & Micheas pph&a testat dicens.
 Et turrus in nebulosa filia sion. & cetera. Illo qq tem-
 pte uacob trans locum. Vbi p ea templum aedificatum
 habuisse tentoria. Sed si quom ordinem uiae pas-
 torum. Iuxta beethleem locus est. ubi angloz
 grex mortu dñi e anit. t uacob pe corasua pauit
 loco nom inponens. t quod uerius e quoda uata
 cinio. futurum uim tunc misterium monstrabat.
Cumq; habitaret in illa regione. abijt ruben &
 dormiuit cum bala. concubina patris sui qd illu-
 mine litauit. Quod incerti crim n scribe-
 re cur. nisi futura p uersitas populij p nuntiare
 t. qua qua & in illo qui hoc comisertit conside-
 re e flagitium. In scripturis aut pph&ae
 futuroru. Quidnamq; p ruben primogenitu.
 nisi populus p mogenit isrl. ex circum cisione
 significat. q thorum concubine polluit. id e
 lege ueteris testamti. sepe p uariando macu-
 luit. Quod aut in concubina lex ueteris testi-
 mti ponit. paulus edocuit dicens. Abraham
 ii filios habuit unum de ancilla & unum de
 libera. haec aut sunt duo testamta. In quo
 agar que concubina fuit ueteris testamti po-
 nit tr ipo. Vna e enim pfecta columba gene-
 tri cissuae. quae uirgo casta sponsa regina
 regi eti p euangtm iungit xpo. Erant at
 filij iacob duodeci. Filij liae p mogenit
 ruben & simeon. & leui & iudas. & isachar.
 & Zabulon. Filij Rachel & beniamin. ioseph
 & iudith ancillae Rachelis. dan & neptalim.
 & iudith ancillae liae. gad & iser. In filij iacob
 quinatis ei in mesopotamia a sruae. Querit
 quomodo xii. filij eputant isrl qui nati.
 & dr hisunt filij isrl quinatis ei in mesopotamia
 cum beniamin longe p ea natus est. cu u
 transissent bechel appropinquarent q. beeth-
 leem. quae talit soluenda questioe. ut ideo
 intellegat dictum commemoratis xii. filij.
His filij iacob qui facti ei in mesopotamia a sruae
 que in omi quita multi erant. un tantum
 erat nibinai. qui tunc inde habuit nascendi
 causam quod ibi mat ei patri copulata est.
 nulla est facilior solutio questiois huius qua
 ut p sine dochén accipitur. Venit etia
 ad israhac patrem suum in ma bre ciuitate
 abeae haec e ebron. In qua peregrinatus e
 abraham & isaac. Arabae in lxx habet. cum
 hebron in monte sita sit. Eade aut ciuitas dr
 & ma brae ab amico abrahae ita anti quita cep-
 pellata. Et complexus dies isaac. e. & lxxx
 anoy. consumptq; aetate mortuus e. Et appo-
 situs populoso. senex & plenus dierum. & se-
 pelier eum esau & iacob filij sui. Haec aut gen-
 esau. ipse e edom. Esau accepit uxores de
 filiabus chanaan. ada filia edom etha. & oo-
 ly bama. filiam ang filij sebeon. ac uel. Ba-
 semath qq filiam ismahel sororem nabi iohi.
 Quod aut p narrationem mortis isaac. narrat quis
 uxores esau accepit. & quos creauerit reca-
 pitulatio intellegendae. neq; enim p morte isaac
 fieri coepit. Cum ia cent esau & iacob. e. xx
 annoz. Nam eos sexagenarius suscepit &
 uixit omi. annos uitae suae e. octoginta.
 Leperit aut ada elifaz. Iste e elifaz cuius
 scriptura in iob uolumine recordat. Tuli-
 uit esau uxores suas & filios & filias. & om-
 ne animam domi suae. & substantia. & pec oru
 & cuncta que habere poterat intra chana-
 an. & abijt in tram regionem. recessitq;
 a fratre suo iacob. diuites enim erant ualde. & si-
 mul habitare non poterant. nec sustinebat
 eos in peregrinationis eorum. p multitudi-
 ne gregum. habitauit q. esau in monte seyr
 in ipse edom. Questioe quomodo scriptu-
 ra dicat p morte isaac patris sui esau ab

ce sisse de terra chanaan & habitasse in monte seir
 cum ueniente de me sopotamia iacob fr̄e eius
 legat quod iam illic habitabit. Unde quid sic
 ri potuerit ut scriptura falli uel fallere credat
 I nymptumē cogitare quod salicā esau p̄terea
 quā in mesopotamiā fr̄ eius ab seef sit noluit habi
 tare cum parentibus suis. Sive ex illa cōmoti
 one qua dolebat se benedictio ne fraudatum
 siue aliqua causa sua t uxorum suarum quas
 odiosas uidebat eē parentibus t qualibet alia
 & coeperit habitare in monte seir. Deinde
 p̄dictum iacob fr̄is sui facta int̄ eos concordia
 reuersus ē & ipse ad parentes. Itcum mortuū
 pat̄re sepelissent q̄ eos plurimū ditatos t̄ra
 illa. Sicut scriptū ē minime capiebat ab seef
 sit rursus in seir. & ibi pagauit gentē idumeoꝝ
 I sti filii esau. & hiduces eoꝝ ipse edom. I ssi
 lusi seir. horrei habitatores t̄rae. ionathan &
 sobal & sebeon & anan. dison & aser & diban
 Esau & edom & seir unus nomē hominis &
 quare uariae nuncupāe sup̄ dictum ē. quod
 aut̄ sequit̄ horrei habitatores t̄rae & t̄ p̄ quā
 emeruit filios esau. alius reperit & expo
 nit̄ qui ante esau in edom t̄ra p̄ncipes fuer̄
 ex genere horreoꝝ q̄ in lingua n̄ra int̄p̄tant̄
 liberi. Legam̄ diligētē de uero nomum ibi
 manifestus scribit̄ quomodo uenerint filii
 esau & int̄fecerunt horreo ac t̄ra meoꝝ & t̄redi
 tate possider̄. Hiduces horrei filii seir. int̄
 ra edom. facti aut̄ filii lotan. horrei & hemin
 t̄ra aut̄ seir. lothan thamma. & isti filii sobal
 alui & manath. & cetera. Haec ē thamma de qua
 sup̄ dictum ē. & thamma erat concubina dīfuz
 filii p̄mo geniti esau. & ex ipsa nat̄ est amalech.
 I dicit̄ aut̄ horreorum recordat̄ est. qui p̄mo
 geniti filioꝝ esau. & filiabus eoꝝ acceperat con
 cubinam. q̄d aut̄ dī thamma & zenez & ama
 lech & cetera. Sciam̄ p̄terea regionibus idumeoꝝ
 ex his uocabuli imposita. C̄thi filii sebeon.
 hura & enā. Iste aut̄ ana qui inuenit aquas
 calidas insolitudine cum pasceret̄ asinos sebon
 patris sui & cetera. In alia aut̄ editione legit̄
 ipse ana qui inuenit aiamin in deserto cu
 pasceret̄ asinos sebeon patris sui. Multa &

uaria apud hebreos de hoc capitulo dis
 putantur. apud gr̄ quippe & nros sup̄ hoc
 silentium est. Alii putant iamin. maria ap
 pellata. Iste enim scribunt̄ litteris maria
 quibus & n̄e hic sermo descriptus est. & uolunt
 illum dumpasce asinos in deserto patris sui.
 aquarum hic con gregationes repperisse.
 quae iuxta idioma linguae hebraicae ma
 ria nuncupent̄. quod salicā stagnum rep
 perit cuius rei inuentio in heremo difficilis.
 Nonnulli putant aquas calidas iuxta puni
 ce linguae uiciniam quae hebraice t̄minat̄
 hoc uocabulo significari. Sunt q̄ arbitrant̄
 onagros ab hoc admissos eē ad asinos & ipsū
 istiusmodi repperisse concubitu. ut uo locis
 simi ex his asini nascerent̄. quocirca iamin
 P leniq̄ putant q̄d equarum greges ab asinis
 in deserto p̄ se p̄m̄ fecit ascendi. ut mulos in
 de noua contra naturam animalia nascerent̄
 A quia hunc locum ita transtulit. ipse ana
 qui inuenit CYNTOYCHMIN. & simachū
 similit̄ quoniam TOYENMIN. quae int̄ p̄ta
 tio plur̄ numerū signif. LXX. uero. & theo
 dotion equalit̄ transtuler̄ dicentes. SONI
 AMIN quod indicat numerum singularem
 R eges aut̄ qui regnauer̄ int̄ra edom. ante
 quā haberent regem filii isrl̄. fuer̄ hibe
 li filius beor nomiq̄ urbis eius dina ba;
 Q uod scriptum ē & huius reges qui regnauer̄ in edo
 ante quā regnaret̄ rex in isrl̄ non sic accipi en
 dum ē tanquā om̄s reges nominatis usq̄ ad ea
 tempora quib̄ coeper̄ reges isrl̄ quoz̄ primi
 fuit s̄al. Multien̄ fuer̄ in edo usq̄ ad tem
 pora saul. cum t̄poribus & r̄a iudicium quoz̄
 tempora fuer̄ ante reges extiter̄. sed ex his
 multis eos solos potuit cōmemorare mores.
 qui fuerunt ante quā ipse moreret̄. Neeme
 rumē quod numerantibus ab abraham p̄ esau
 pat̄re gentis edom. ad quē p̄rauhel filium
 esau. & Lara filii reu hel & iobab filii
 Lara cui iobab successit. int̄ra balae qui
 p̄ in edom rex fuit se memo rat̄. usq̄ ad ul
 timum regem quē potuit nominare mores.
 plures generationes in ueniunt̄ quā nume

in pagina
 in pagina

tant ab abraham p iacob usq. ad moysen. Nam
illuc inueniunt fere xii. hic aut usq. ad moysen
fere vii. fieri enim potuit ut ideo plures nomina
rent. q. citius moriendo plures. alii alteri succes
serunt. Sic enim contigit. ut ad alium ordine
sequens matheus ab abraham usq. ad ioseph.

xl. duas generationes numerat. Lucas aut in
ordine alio numeratis generationes. n. p. salomo
ne sicut ille p. nathan. ab abraham usq. ad
ioseph. l. v. commemorat. In illo quippe or
dine ubi plures numerant. citius mortui s. qua
hic ubi pauciores. Neforte aut mouerit aliqui
quod int. reges edom. comme mortu balac fi
lius beior. non balac. que balabam
conduxerat. idē balac ad male dicendum po

pulum isrl. Mortuus est aut balac & regna
uit p. eo iobab filius Zure. de bostia & co.

Hunc quidā suspicant eē iob. ut in fine uolu
minis ipsius additū ē. Contra hebrei ad ser
den. ihor. cū stirpe generatū. ut sup. dictum.

Joseph cum sedecim eēt annoy pascēbat gregem
cum frīb. suis adhuc puer. Quomodo potue
rit mors isaac. x. & vii. annoy inuenire ioseph.
eius nepotem. sicut uidet. tāquā ex ordine
scriptura narrare quocumq. se quis q. conuer
tit. inuenire difficile ē. Nolo em. dicere non
posse inueniri. neforte me fugat quod alui
n. fugit. Si h. potē. morte auisui isaac. x. & vii.
annoy ioseph quando eū fr. in egyptum uen
dider. p. uel dubio & p. t. ei iacob. x. vii. anno
filii sui ioseph. e. xx. anoy fuit. genuit enī eos
isaac. cū eēt. annoy lx. sic scriptū est. Vixit
ergo isaac p. ere. xx. q. e. lxxx. mortuus ē.

claro dimisit filios. e. xx. annos habentes
& ioseph. decē. & vii. ioseph. aut. quō. xxx.
annoy fuit. quando apparuit in conspec
tu pharaonis. secutus aut. vi. anni ubertatis. &
n. finis donec ad eū uenit. xxx. viii. p. f. oē
w. annos agebat ioseph. q. n. do iacob intrauit
in egyptum. Lunc aut. idē iacob quō. ore
suo pharaoni dicit. centesimū. & tricesimū.
annum agebat. & erat. C. aut. & xx. iacob
quō. erat. x. & vii. ioseph. Quod uerum
eē. nullo modo potest. Si enī. decē. & vii. anno

uitae ioseph. iacob. e. xx. agere. p. uel dubio xxx.
& viii. anno ioseph. nē. xxx. seclē. xl. & duos
ann. agere inuenire iacob. Sicut diem. o. t. s.
isaac. n. diu. erat. annoy. x. & vii. ioseph. sed. ali
quā. lo. temp. p. morte. auisui. ad septimū. x. p.
uenit. annū. quō. anno. scriptura. testante. in egypt
tū. afrīb. uendit. plurimū. & c. q. x. e. xl. u.
annoy. eē. debuit. p. t. ei. q. n. do. ē. filium. in egypt
tū. consecut. Scriptura. p. ex. quam. narrauit. an
nū. uitae. ultimum. Isaac. centesimū. & lxxx.
& e. morte. & sepultura. Deinde. commemorat
quē. admodū. digressus. ē. e. esau. afrē. suo. de. tra
chanaan. in montē. seir. & c. de. e. u. t. commemoratio
nē. regum. & principū. gentis. ipsius. in qua. sec
stituit. t. p. pagauit. eliu. Post. haec. narratio
ne. de. ioseph. sic. in. t. l. t. habitabit. aut. iacob
in. trachanaan. Haec. aut. pertinet. ad. iacob. jo
seph. x. & vii. annoy. erat. pascens. cum. frīb. oues.
deinde. narrat. causa. omniorum. quē. admo
dū. odiosus. frīb. sit. factus. & uendit. aut. ergo.
eode. anno. vii. x. aut. cū. aliquā. uito. in uoi
uenit. in egyptum. Ac. p. hoc. utro. lib. & modo.
p. man. & questio. Si. x. & vii. annoy. fuit. p. mo
te. auisui. q. n. do. p. t. ei. e. xx. fuit. p. secto. anno. ei.
xxx. & viii. q. n. do. iacob. uenit. in egyptum. e.
xl. ii. annos. idē. iacob. agere. debuit. fuit. aut.
t. n. e. iacob. e. xxx. ac. phoe. si. x. & vii. annoy. ioseph.
in egypt. tū. e. uendit. ante. xii. annos. quā. more.
re. uir. auisui. e. uendit. inuenit. x. ii. & vii.
annoy. eē. n. potuit. nisi. ante. xii. annis. mortis.
isaac. centesimo. & octauo. anno. uitae. p. tris.
sui. iacob. his. em. cū. adiecerim. xx. u. annos. quib.
ioseph. usq. ad. aduē. p. tris. sui. fuit. in egypto.
fient. & c. is. anni. ioseph. xx. viii. & iacobe.
xx. & nulla. erit. questio. Sed. quō. scriptura.
p. morte. isaac. ista. narrauit. Licet. iosep. p. ei.
de. au. sui. morte. x. & vii. annoy. fuisse. qua
p. p. intellegari. de. uita. isaac. tā. quā. multum.
de. ce. p. tris. senis. tacuisse. scriptum. cum. de. iacob.
& e. u. s. filius. loqueret. Quot. ann. isaac. x. & vii.
annoy. eē. coep. ioseph. Et. erat. cū. filius. balac.
& zelsie. uxore. patris. sui. accusauit. q. fr. su.
os. apud. patre. crimine. pessimo. Isrl. aut. eli.
agebat. ioseph. sup. om. filios. suos. eo. q. d. in se.

† & lesimilitudine. nomini. existimā. illū. ēē. balac. qui. resistit. moysi. cē. populo. isrl. Sicut. illa. balac. maritus. fuit.
non. d. u. e. u. e. u. m. q. fuisse. filium. sephoy. n. filii. beoy. sed. fuisse. cū. ibi. tunc. filii. beoy. balam.

nec tunc genuisset eum. fecit et tunicam polimitam
 100 Ioseph unum ex vii filiis iacob que patri preteritis filius
 dilexerit christum dominum figuravit que dispersa secundum car-
 nem nati ceteris fratribus ex abrahæ stirpe proge-
 nitus preulit. Unde et dicitur. Amabat eum iacob
 eo quod in senectute genuisset eum. Senesce-
 re in mundo in luce fecit dei filius primæ virginis
 nati partum serus advenit. tunicam filius senec-
 tatis. sed sacramentum suscepti corporis quærat
 ante sic semper apud patrem. fecit inquit et tunc
 eam polimitam. id est uirgam. purpura tunica aq-
 uila interpretatur. tunicam **ASTRALON**
 id est talarem. Simmachus tunicam manicatam
 siue quæ ad talos usque descendere. et manibus ar-
 tificis mira est uarietate distincta siue quod hu-
 beræ manicas. Antiqui enim magis colobus
 150 utebantur. Tonica autem polimita quæ fecit
 cepit. secundum allegoriam uarietate populorum
 ex omnibus gentibus in corpore christi congregata
 200 sig. Ite alio modo. Ioseph quæ xi fratres usque
 in fine perseveras se iustus describit. solus tala-
 re tunicam habuit se phibere. Quidem ergo tala-
 ris tunica nisi actio consummata quæ in pentecosta
 tunica talum corporis cooperit. cum bona
 actio ante dei oculos usque ad uitæ nostræ termi-
 num tegit. Unde et per moysen euadit hostia
 in altare offerri precepit. ut uidelicet omne
 bonum quod incipimus et in perseverantia fine comple-
 250 am. Uidentes fratres quod apud patrem plus ceteris
 filius amaretur. oderunt eum nec poterant ei que
 300 quæ pacifice loqui. Fratres christi secundum carnem
 uirtutem uidebant. de quorum cognitione
 ipsa humanitas redemptoris suscepta erat.
 350 Sed quæderant quod in uici gratia uirtutum in eos
 erat que testabatur de patris præcipua dilectione
 inuidebant. nec quicquam ei pacifice uerba loqui
 poterant que sepius inuidis præbebat. et patris
 familiaris in beelzebub principe demoniorum ei
 400 cetera demonia blasphemabant. Accidit
 ergo ut uisu somnium referret fratribus. que causa
 in uicinis odia seminatum fuit. Dixit quæ ad eos
 450 audite somnium meum quod uidi. lutabam li-
 gare nos manipulos in agro. et quasi consurge-
 re manipulum meum et stare. urosque manipu-

los circumstantes adorare manipulum meum
 Respondet frater eius. Numquid rex noster eris. aut
 subitiam dictionum. Haec ergo causa sermo
 500 nium atque somnium. Inuidie et odii somnium
 instruit. Aliud quæ somnium uidit quod dicitur
 fratribus ait. Uidi somnium quasi sole et luna
 et stellis ut adorare me. Quod cum patri suo
 fratribus nuntiasset. Inerepauit eum pater et dixit
 550 Quid sibi uult hoc somnium quod uidisti. Num
 ego et mater tua et fratres tui adorabim te superbia.
 Nisi in aliquo misterio dictum accepit quo
 modo intellegit de matre ioseph que uera erat
 mortua. Unde nec in egipto cum sublimari
 600 putandum esse complacuit. quæ nec pater cum
 adorauit. quando ad eum uenit in egiptum. nec
 mater olim defuncta potuit. In christi ergo persona
 facile intellegi potest. et uera de mortuis secundum illud
 quod dicit apostolus. Quia donauit ei nomen quod est super
 650 omne nomen. ut in nomine quæ omne genu flectat ca-
 lestium terrestrium et inferorum. Somnium uero illud
 per quod fratrem manipulum adorauerit manipulum
 eius. Illud est quod in christo implacuit
 est. et adorabunt eum. inquit omnes reges et
 700 omnes gentes seruient ei. Salicæ pro fructu
 tum bonorum operum offerentes. Ipse est que sol
 et luna et stellæ adorant. De quo sole dicitur
 tu es. Laudate eum sol et luna et omnes stellæ.
 750 ipsi enim excellentia seorsum in nomine solis et
 ceteræ claritas sub imagine luæ. et omnium
 populorum numerositas in figura stellarum ad-
 orat. Unde et pater suus inerepauit eum dicitur.
 800 Numquid ego et mater tua et fratres tui adorabim te.
 Oburgatio ista patris duritiam populi israhel signi-
 850 quæ pro quod ex eminatum christum esse cognoscunt
 adorare contempnunt. Cumque frater illius in
 pascendis gregibus patris morerentur in sechern
 dixit ad eum israhel. Tres tui pascunt oues in sichi-
 900 mis. Veni mittam te ad eos. quæ respondente
 prosum ait. Uade et uide. sic uicta prospera
 ergo fratres et peccora. et remittam tibi quæ
 950 ut defratribus solli citate genera. et dispersa
 misit unigenitum filium suum. ut genitum humanum
 peccatis languidum uisitare. Mittit ab illo

AVC

utiq; patre. de quo scriptum est. misit dñs filium
 suū in similitudine. ut uiderent si recte tem-
 ouos. & dñs in euanglō inquit. Non ueni nisi
 ad ues. que perier. domi isrl. Inuenit ergo io-
 seph fr̄ inlotham. Dotham in p̄tate de-
 fectio. Vere in grandi defectione erant
 quide fr̄i cilio cogitabant. Quicum uidis-
 sent ioseph fr̄em suum p̄culō occidere eum cogi-
 tauer. & iudaei uidentes uerum ioseph dñm
 in xpm̄ ut eum crucifigerent. u nū consili-
 um om̄s statuer. dicentes. cruci fige eum. fe-
 rapes sima deuorauit eum. idē u ducab estu-
 m̄ fecit eum. De qua dñs in euanglō dicit.
 Ecce mitto uos sicut oues in medio luporū.
 Confestim igit ut puenit ad fr̄s suos. nudauer.
 eum tunica talari & poluita. miserq; in eis-
 ternam que n̄ habebat aquam. & sedentes ut
 comederent panē. Nudauer ioseph fr̄s
 sui tunica talari & poluita. & xpm̄ iudaei
 p̄ mortem crucis. exspoliauer. tunica a corpo-
 rali. Poluita uero de. corata omniū uir-
 tutū uarietate. Re. sparserunt aut tun-
 cā hedi sanguine. q̄ falsi eū testimonis
 accusantes. in inuidiā de d̄ uere peccati.
 omniū peccati donante. Mittit de hinc
 in cisternam. idē in lacum. & xpm̄ exspolia-
 tus carne humana descendit in infernū.
 Uider. uator es ismahelitas uenire de galad
 & camelos eorum portantes aromata. & re-
 sinā & stacten in egiptum. ^{quaro} **Q**uerr̄ q̄si
 ismahelitis scriptura quib. a fr̄i bus uen-
 dit ē ioseph & mā dianitas uocē. cū
 ismahel sit de agar filius abrahe. mada-
 nite uero de ethura. an q̄ scriptura dixerit
 de abraham qd̄ munera dederat filius
 ē cubinarum suarum. Agar scilicet & ce-
 thurae. & dimiserit eos ab israhel filio suo.
 in terram orientis una gentem fecisse in-
 tellegendis. **O**ix ergo iudas fr̄i b. suis.
 Quid nobis p̄dest si occiderim fr̄em nr̄m &
 zelauerim sanguinē ipsius. Meliē ut
 uendat ismahelitis. & man nrae n̄ pollu-
 ant fr̄i n̄ & caro nra ē. Ad que uer. fr̄i ser-
 monibus ei. & p̄t̄ entibus mā dianitis ne-
 go ciatoribus. extra hentes eū de cisterna
 uendider. ismahelitis. xx. argenteis q̄ duxer.
 eū in egiptum & it. **P**xx. aureis q̄
 lxx posuer. hebraica ueritas argenteis ha-
 bē. Neque u. uiliari metallo dñs uenun-
 dandebuit quoniam ioseph. Decisterna q̄
 leuatus ille ismahelitis. idē gentibus uen-
 dit. & xpm̄ p̄ ea quā de inferno egredit.
 ab omnib. gentibus fidei cōmertio compa-
 rat. Ille p̄ iudae consilium. xx. argenteis
 distulit. & hic p̄ consiliū iudae scarioth
 eodē numero uendit. **I**ulē aut to-
 me mei. & in sanguine hedi quē occiderat
 tinxer. mittentes q̄ ferrent ad patrem &
 dicerent. hanc inuenim. uide utrum
 ea filius sit ann. quā cū cognouit sc̄e pa-
 t̄r ait. Tunica filii mei ē. fera pessima co-
 medit eum. Bestia deuorauit ioseph
 sc̄is q̄ uestib. uelut ē cilio. lugens si-
 liū multo tēp̄. **J**acob posteritatis suae
 deplorans dispendia q̄si pat̄ filii luge-
 bat amissum. q̄si p̄ph̄a fleuit interitū
 iudaeorum. Inde sc̄dit uestim̄ tum suū
 qd̄ in passione dñi legim̄ factū ap̄ri-
 cipe sacerdotum. sed & uelū templi sc̄is
 sū est. ut p̄ph̄a & nudatū suū popu-
 lū & diuisū ostendat regnū. Congre-
 gans aut cuncti liberis eius. ut lenirent
 dolore patris. noluit consolationē recipere.
 & ait descendā ad filiū meū lugens
 in infernum. **S**olā ē magna questio
 quomo d̄ intellegat inferni utrum illuc ma-
 litantum an ari boni mortui descendere
 soleat. Si ergo tantū mali quomodo iste ad
 filium suū sc̄dit lugentem uelle descende-
 re. Non in poenis inferni eū eē credidit.
 an p̄t̄ b̄a & dolentis uer. bus mala sua oia
 hinc exaggerantis. **E**t illo p̄seuerante
 in fletu. madianite uendider. ioseph in egi-
 ptum. putiphar. eū u. cho pharaonis ma-
 gistro militie. In plerisq; locis archima-
 gros idē cooq; principes. p̄ magistris exer-
 citū quibus potestas est occidere. scriptura
 cōmemorat. Venditus est igit ioseph. prin-

cupi exercitū & bellatorū **NON PETE PHRAE**
 ut in latino scriptum. sed putiphar eunucho,
 ubi querit quomodo p̄ ea uxore habere dica
 t̄. Tradunt e. emptū ab hoc ioseph nūm ampul
 chritudinem viturpe ministeriū. & ad no ui
 rilibus ei arte factis p̄ ea electum eē iuxta more
 hierofanoy in pontificatum helipoleos. & hu
 ius filiam eē ase nequaquā p̄ ea ioseph uxore
 accepere. **E**t temp̄ descendens iudas a
 fr̄ibus suis de uirtu ad uirum odollamitē nomi
 ne hiray. Vidit q̄ filiā ibi hominis chananei
 uocabulo suae. & uxore accepta ingressus e
 ad eum. que concoepit & peperit filium. uoca
 uit q̄ nom̄ ei her. Rursus concoepit fetu na
 tū filium nominauit onan. Terciu quoq̄ pe
 perit que appellauit sela. quon. ito parere
 ultra cessauit & ceter. **Q**ue rit̄ q̄ndo ista
 fieri potuer. si eni p̄ ea quā ioseph de uenit in
 egiptū quomodo intra xx. ferme & u. annos.
 Nam p̄ tantum temp̄ colligit̄ cosuens se ad
 eundē ioseph fr̄em suū in egiptum cū patre
 suo. fieri potuerit ut iudae filii eius & ceter om̄s
 possent duxere uxores. Nā thamar nurū
 suā mortuo p̄mogenito suo. alteri filio dedit.
 Quo cū mortuo. expectauit. ut cresceret. u. i.
 Et cū creuisset nec eum illi dedit. timens nec ip
 se moreretur. Unde factum est ut eidē socero
 suo se illa sub poneretur. Quomodo ergo haec
 om̄ia intrat impaucof ann̄ fieri potuerint
 merito mouet. nisi ut forte solē scriptura p̄
 recapitulationē aliquot annos. ante uendi
 tū ioseph. hoc fieri coepit se intellegi uelit.
 quo sic positum est. ut diceretur. Et cū
 aut̄ in illo temp̄. ubi tam querit. si x. i. u. i.
 annos erat ioseph. q̄ndo uendit̄ e. Quod
 annos eē iudas potuerit & ceter p̄cedere.
 E uident̄ aut̄ scriptura dic. xxx. annos fuit
 se ioseph q̄ndo innotuit pharaoni. Cū ergo
 ipse anno vii. x. ad aet̄ suae uendit̄ fuisse
 credat̄. xii. annos pegerit in egipto igno
 r̄ pharaoni. Ad hos aut̄ xii. annos accesser
 u. viii. ubertatis. & factis anni xx. His ad
 dunt̄ u. q̄ sec̄do anno famis intrauit iacob in
 egiptū cum filiis suis. & inueniunt̄ xxii.

anni. quibus a fuit ioseph a patre & a fr̄ibus suis.
 quo mediorem p̄. quomodo fieri potuerit de
 uxore & filius & nura iudae que om̄ia nar
 rant̄. Indagari difficile e. nisi forte ut creda
 mi. & hoc in fieri potuen potu. it. mox ut ado
 lescere iudas coepit eum in adisse in more ei
 quā duxit uxore. n̄ dū uendit̄ ioseph in egipt
 tum. **E** uoluit̄ aut̄ multis diebus mortuae
 suae uxor iudae. q̄ p̄ luctū e solatione suscepta
 ad tonsores ouiu suarum ascendebat. ipse e
 hiray. opilio gregis odollamit̄ in thamis.
Propastore in ebreo amicus legit̄. sed uerbum
 ambigū est. quidē literis utrumq̄. nom̄
 scribitur. uerū amicus Rē. pastor. R o e legit̄
 Nuntiātū q̄ est thamar quod socer illius as
 cenderet. in thannas ad tondendas oues que
 depositus uiduit̄ ut uestibus assūpsit theristrū
 & mutato habitu sedit in buuo itineris quae du
 cit tham nam. eo quod creuit̄ se sela & n̄ eū
 accepit se maritū. Hic in sinuat̄ & tēporibus
 patri archarum certa & sua fuisse uestimenta
 iuduarum. n̄ inq̄. talia qualia conuigitarū.
Quā cum uidisset iudas suspicatus e eē meretri
 cem. opperuerat eni uultū suū nec cognoscere.
 Ingressus q̄ ad eum ait. dimitte me ut coeam
 tecum. nesciebat eni qd̄ nurus sua eēt. Qua
 respondente. Quid mihi dabis. ut fruatur̄ e cu
 bitu meo. Dixit. Mitta tibi hedum de gregi
 bus. Rursū q̄ illa dicente. P̄ti qd̄ uis s̄ide
 deris mihi arrebone. donec mittas quod pol
 liceris. At iudas. Quid uis tibi p̄ arrebone da
 ri. R Anulū tuū & u. mullā & baculū que
 in manu teneis. Ad unū concepit mulier &
 surgens abut. In factu iudae n̄ sinceritas ui
 stiae sed fidelitas p̄missi cernit̄. Si eni serua
 ret iustiam. seruando castitate n̄ inuissit̄.
 ut ille opinatus e ad meretricem. Sed tam
 id qd̄ p̄misit p̄ pastore suum scdm̄ fidelitate
 p̄misit trans mittere mulieri non nega ut.
Ecce p̄ in m̄ses nuntiauer̄ iudae dicentes.
 Fornicata e thamar nurus tua. & uidet̄ ute
 rus illius intumescere. Dix̄ iudas. Adu
 cte eum. ut tonburit̄. Quae cum duceret̄
 ad poenam. Misit ad socerū suū dicens.

quasi filius iacob. quando idem ipse primogenit̄ ruben. uel plurimū fr̄em suū ioseph. & ceter annos potuerit.

Deuro cuius haec sunt concepi. Cognosce
 cuius sit anulus & armilla & baculus. q̄ agni
 tis muneribus ait. Iustior mee quam tradi
 dieam sela filio meo. atq̄ ultra non cog
 nouit illi. Cognouit autē iudas & dixit.
 Iustior illa quam ego quod dñi dedieam sela
 filio meo. In breuo habet iustitiae ex me
 Non quo iustifuerit. sed quo cōparatione illud
 male fecerit. nequaquam uagam turpitudi
 nem. sed liberos requirendo. Instante autē
 partu apparuerunt gemini in utero. atq̄ in ip
 sa effusione infantum. unū tulit manum
 in qua obstetrix ligauit coccinū dies. Iste
 egredietur prior. Illi uero retinente manū
 egres susē alter. Dixitq̄ mulier. quare di
 uisae p̄ te machera. & ob hanc causam uo
 cauit nomē ei phares. Promachiri ad di
 uisionē aquila & summachus transfulerunt.
 quod ebraice dicitur phares. ab eo igitur quod di
 uiserit in brā nullū sectariū diuisionis nomē
 accepit. Unde pharisei qui se quasi iustos
 a populo separauerunt diuisionē appellabunt.
 Postea egres susē fr̄ eius in cuius manu erat
 coctinum. quē appellauit lam. Hoc enim
 m̄ ut p̄ orientis. siue igitur q̄ p̄mus apparuit.
 Sive q̄ plurimi ex eo iusti nati. ut in libro pa
 ra lippeme non continet. Lam idē orientis
 appellatū est. Lam nunc factum iudae sc̄m
 allegoriam. q̄d significat uerit futurorū
 considerem. In thamar ergo nuru iudae.
 Intellegit plebs iudae. cui de tribu iuda.
 reges tam quā mariti debebunt. Merito no
 mē ei amaritudo ut p̄. Ipsa enī dicitur fellis po
 culū dedit. Duo autē genera principum.
 q̄ n̄ recte operabantur in plebe. unū eorū q̄ ob
 erant. alterum eorū qui nihil p̄derant signi
 ficant. In duobus filius iudae. quorū unū
 erat maligni & reus ante dñm. alit̄ ut̄ra fun
 debat. ne semel daretur ad fecundandū thamar.
 Nec amplius quam duo genera hominū
 in utilia genera humana. Vnū nocenti
 ū alterum prestare nolentium. & si quid
 boni habent in hac trena uita p̄dentū. tan
 quā ut̄ra fundentium. Et quoniam malis priorē

ille quoniam. quā ille qui n̄ p̄dest. Ideo maior
 dicitur maligni ille. & sequens q̄ fundebat ut̄ra.
 nomē q̄ maioris qui uocatur her. ut̄ra pellitius.
 qualibus tunicis indutis p̄ mi homines in poe
 na damnationis suae dimissi ex paradiso.
 sequentis autē nomē qui uocatur auiam. ut̄ra
 meror eorū. quorū nisi quibus nihil p̄de cum
 habeant. Unde p̄desse possit. atq̄ id p̄dat
 ut̄ra. manus porro malum ē. ablatiē uitae
 q̄d significat pellis. quā n̄ ad uitae q̄d id sig
 meror eorū. Dicitur ambo occidisse dicit
 est. ubi figuratur regnum talibus hominibus
 abstulisse. Tertium uero filius iudae q̄d illi
 mulieri non iungit. significat temp̄ ex quo re
 ges plebi iudeorū coeperunt de tribu iudae
 non fieri. & ideo erat quidem filius iudae.
 sed deum thamar maritum n̄ acceperit. quia
 erat eadē tribu iuda. sed iam in populo in
 de nomē regnabat. Unde & nomē eius idē
 sc̄lum ut̄ra dimissio eius. N̄ p̄tandū sane
 ad hanc significationem uiri sc̄i & iusti quicquid illos
 p̄ fuerint. ad nouitiam p̄tinent testamentū.
 qui p̄ph̄ando scientes uales fuerunt. qualis sc̄d
 fuit. Et sane temp̄ quo iudae coepe
 rit reges ex tribu iuda n̄ habere. n̄ ē compu
 tandus herodes maior in regibus eius tan
 quā maritus thamar. Erat enī alienigena
 nec ei sacramentum illo m̄stice unctionis tan
 quā con iugali foedere cohebat. sed tam
 quā extraneus dominabat. quā potestate
 a romanis & a caesare acceperit. Sic & eius
 filius detarche. quorū erat unus herodes pa
 tris nomine appellat. qui cum pilato in pas
 sione dñi concordauit. Iste ergo alienige
 ne usq̄ adeo n̄ deputabant in regno illo
 mystico iudeorū. ut ipsi quid ei publice clama
 rent. frendentes aduersus xpm̄ nos n̄ abem
 regē nisi caesarem. neq̄ hoc uerū nisi illa
 unū uersali dominatione. Romanorū quippe
 & iā caesar rexit. n̄ p̄prie iudeorū. Sed
 ut xpm̄ negarent & hunc adhuc adorarent
 ideo se tali uoce damnauerunt. Illo ut̄ra quo
 iā de tribu iuda regnū defecerit. ueniendū
 erat xpo uero saluari dñi n̄ro. q̄ n̄ obēet

multumq; pdesse. Hinc eni fuerat pphca. uti
 n̄ deficiat princeps exiuda. neq; dux defemo
 ribus ei donec ueniat quumittendus ē. & ipse
 erit expectatio gentium. Lūstotēp̄ omne
 qq̄ magistrum iudaeorū & m̄stica unde xpi
 uocabunt unctio ipsa defecerit. sed propheta
 dāmbelis. Tunc eni uenit cui repositum erat
 expectatio gentium. & unctio ē sēs scōrū oleo ex
 ultationis p̄paratipibus suis. Nat̄ ē h̄ herodes
 maioris tēp̄. p̄sūse h̄ herodis minoris tetra
 chae. Huius itaq; uementis adoues que perierunt
 domūst. figurā gessit ipse iudas. cum iude adon
 das oues suas. in thūna qd̄ ut̄ p̄ deficiens. Lū
 defecerat princeps exiuda. & omne magisteri
 ū atq; unctio iudeorū. donec ueniret cui repositū
 erat. Venit. ut̄ cum pastore suo odollamitae
 cui nom̄ erit huius. & ut̄ p̄ odollamites testimo
 nium in aqua. Cū hoc pline testimonio dñs uenit.
 habens quidē testimonium maius ioh̄. sed tam
 p̄poues infirmas. hoc testimonio ē usus in aqua.
 N̄ ā ipse iras qd̄ nom̄ illius pastoris fuit. In tēp̄
 fr̄s mei uisio. Vidit omnino fr̄em suū ioh̄. fr̄em
 sed sem̄ abrah̄. sc̄m̄ cognationē matris mariae
 & helisabeth matris suae. eundemq; dñm̄ & dñm̄
 suum. q̄ sic ipse. ut̄. ex plenitudine eius accepit.
 Vidit omnino inuitis mulierum. maior illo n̄ sur
 rex. q̄ ex omnib; p̄nuntiantib; xpm̄ ipse uidit.
 qd̄ multa iusti & pphcae cupier̄ uidere & n̄ uider̄.
 Salutaū ex utero. agnouit p̄fectus ex columba.
 Et tideo tanquā odollamites uere testimonium p̄h
 buit in aqua. Venit. ut̄ dñs adoues tondendas
 hoc ē ex honorandis s̄arctis peccatorū. ex quib;
 in eccle. laudate incantias cancorum dentes
 centē uelut grex de consoratiū. Lā deinde thamar
 habitū mutauit. nā & comutans int̄ p̄. Tamar
 mutat habitum. mutat & nom̄. & fit des̄ nago
 ga ceta. Sed in ei prorsus nom̄ amaritudinis ma
 neat. n̄ illius amaritudinis in qua dñs fel̄ ministrā
 ū. sed illius. in quip̄ctus fleuit. im̄.
 N̄ ā iuda lūna confessio ē. Confessione ergo. ama
 ritudo miscet̄. ut uerapententiā p̄signat. Hāc p̄
 nitentiā fecundit̄ ceta in om̄ib; gentib; c̄statuta.
 Oportebat eni xpm̄ p̄m̄ & resurgere tertia die & p̄
 dicari in nomine eī penitentiā & remissionē peccatorū.

ponis gentes. Incipientib; ab h̄ert. Nā & ipse habi
 mer & ricis. c̄fessio peccatorum ē. Ip̄ū quippe eccl̄e
 gerit thamar ex gentibus euocare. Sedens cum hoc
 habitu ad portam enant enahin qd̄ int̄ p̄r font̄.
 Cucurrit eni uelut ceruus ad fontes. aquarum p̄ue
 nire ad sem̄ habrahe. Illo eni n̄ cognoscente fate
 at̄ qd̄ de illo p̄dic̄ timē. Populus quē nō cognouit
 uia mihi. Accepit in occulto anulum & manile
 & uirgam. Vocatione signat̄. quos ut̄ uocauit
 illos & iustificauit. Iustificatione decorat̄. glori
 ficatione exaltat̄. Quos eni p̄distinauit. illos
 & uocauit. & quos iustificauit illos & glorificauit.
 Sed haec ut̄ dixi in occulto. ubi sit & conceptio sc̄e
 ubertatis. Mittit̄. ut̄ p̄missus haedū. tanquā
 meretrici h̄edus. ex p̄batio peccati p̄ eundē odol
 lamitē. tanquā increpantē & dicentē generatio
 uiperarum. Sed n̄ ea inuenit ex p̄batio pecc
 cati. quā mutauit c̄fessionis amaritudo. Lū
 publicis signis anuli & monilis & uirge uic̄ teme
 re iudicantes iudeos. quorum in ip̄sonam iudas
 ipse gestabat. q̄ hodie q; dicunt. n̄ hunc popu
 lum eē xpi. nec habere nos sem̄ abrah̄ae. sed pla
 tis cerasimus docum̄tis int̄e uocationis. iustifi
 cationisq; & glorificationis. erubescunt. sine du
 bio & confundunt̄. & nos magis quā se iustifica
 tos eē fatebunt̄. Pignora eni refert habere secū
 ceta. Accusat̄ h̄ audacis. q̄ si aduultrix legis.
 Sed ostendit uirgā signū passionis. & manile legis
 legitima. & anulum pignus immortalitatis.
 Quod at̄ scriptura incliet. paridē thamar. &
 in utero geminos habentē. quorū salice & p̄m̄ q
 d̄ zara. misit manum suā & obstetrici ligauit
 coctinū. & dehinc illo manum intrinsecus retra
 hente. p̄teriorq; phares uocat̄. porrex̄ manū &
 nascendo p̄cessit. Figurat̄ congruat̄ qd̄ exten
 deret̄ ist̄ in legis op̄erā manū suā. & ei pphcae
 rum & ipsius saluatoris pollutā cruore c̄traxerit.
 P̄ eadē pruperit populus gentiū. scilicet ut̄ futu
 rice n̄ notus simi quierant p̄m̄. & p̄m̄ futuri
 cent̄ q̄ erant nouissimi. **EXPLICIT LIBER III.**
INCIPIT LIBER QUARTUS.
 Igit̄ ioseph ductus ē in egiptū. emitq; eū p̄m̄
 phares eunuchus pharaonis princeps exercit̄
 uir egipti us de manu ismahelitarum. aq; b; p

ductus erat. Epitaphar possedit eum sp. adophu.
 tionis; ad ordinē redit scriptura unde recesserat
 ut illa narraret que sup de gestis. Igitur ioseph des-
 cendit in egyptum. Expe in mundum. emitq. eu
 eunuchus. i. castus in disciplinis eu. anglicis papu-
 lus. Fuitq. dñs cum eo. & erat incunctis spere
 agens. habitabatq. in domini sui qui optime no-
 uerat eē dñm cum eo. & omnia quae gereret ab
 eo dirigi in manu illius. Inuenit q. ioseph gratia
 coram domino suo. & ministrabat ei. a quo opposit
 omnib. gubernabat. creditā sibi domū. & unuer-
 sa quae tradita fuerat. Benedix. q. dñs domū egypti
 tu p. ioseph. & multiplicauit. tam in edibus quā
 in agris. cunctūq. substantiam. nec quicquid ali-
 ud nouerat. nisi panē quo uescebat. Sepe enim
 li humana sapientia inflati. dum desideris di-
 uina iudicia. etiam cōspiciunt. astutis eis machi-
 nationib. conant. & quod ad uerū suum sup-
 nae dispositionis intorqueant. callidis cogita-
 tionib. insistunt. subtiliora consilia exquir. sed
 inde uoluntate di. pagunt. unde hanc immu-
 tare cōtendunt. atq. omnipotentis consilio dū
 resistere nitunt. obsecunt. q. sepe & hoc eius dis-
 positioni apte militat. quod ei p. humanū studiū
 friuole resultat. Sic scriptū ē. Qui cōphendit sa-
 pientes in astutia eor. In astutia nāq. sapientes
 cōphendit. qñdo ei cōsilium humana facta. & ita
 egrue seruiunt. cū resistunt. Unde & psalmis
 ta dr. Nou dñs cogitationes hominū. quō uia-
 nes. Quod melius ostendē. si p. aca ad medi-
 um gestarū rerum exemplis ferat. Ioseph sē-
 mi uiderat. qd. ad suū manipulum fr̄m ei sem-
 manipuli p. sternebant. Sōnū uiderat. qd. p. &
 luna se cū reliquis stellis adorabant. Que q. p. p.
 fr̄ b. r. uulit. eor. corda p. tan. futurae domina-
 tionis in uida pauor. q. p. cussit. Cūq. ad se
 hunc uenire conspicerent. malitia se uerten-
 tes dixer. Ecce sōnator uenit. uenite occi-
 dam eū. & uideam. quid illi p. deris. sōmnia sua.
 Cumq. se subici eius domino metuunt. sōnator
 in puteū deponunt. eūq. israhel. tab. transeun-
 tib. uendunt. Qui in egypto ductus. seruitum
 subdit. luxuriae. accusatio. ne dampnat. ei
 ritatis merito. adu. p. ph. & iudicio. crept. omnia
 egypto p. litus. E. superna. uero sapientiam.
 pro iudis. funta. congeffit. & futuro periculo
 necessitatis. obuiauit. Cumq. in orbe famis. infor-
 ruit. dealimitorum p. paritione. sollicitis. iacob
 filios in aegypto misit. qui frum. torū. dispensa-
 tionem p. positū. ioseph. nescientes. in ueniunt.
 atq. ut inererent. alimta. p. cipere. eorū. dispen-
 satorum. conpulsis. p. nis. in. tē. ceruicibus. adori-
 re. Pensē. igit. gestae. rei. ordinem. Pensē.
 quomodo. cogitationes. hominū. in ipsa. sua. p.
 uisione. uis. diuina. conphendat. Ideo. ab eis. ioseph.
 uendit. fuerat. ne. ad. adorare. Sed. de. deo. ē. ad.
 orit. quendit. Astute. nāq. aliquid. agere. uisi.
 fuit. di. cōsilium. mutare. Sed. diuino. iudicio. qd.
 declinare. conat. renitendo. seruiet. Inde. quip-
 pe. coactis. di. uoluntate. p. agere. unde. hanc.
 molit. astute. cōmutare. Sic. sic. diuini. cō-
 silii. dū. de. uirtat. cōplet. Sic. humana. sapientia.
 dū. reluctat. conphendit. Im. uer. fr̄. ioseph.
 super. eos. exeres. cer. sed. hoc. qd. diuini. dispo-
 sitioni. fuerat. euendo. actū. ē. ut. ueniret. Huma-
 na. ergo. sapientia. in. ipsa. cōphensat. que. uo-
 luntati. di. unde. p. intentione. restitit. in. de. ei.
 impletioni. militauit. Iustus. namq. & misē-
 ricordis. mortalia. acta. disponens. alia. accedit.
 p. p. uis. alia. p. mittit. uis. atq. ea. quae. p. mit-
 tit. sic. tolerat. ut. ea. in. sui. cōsilii. usū. uertat.
 Unde. miro. modo. fit. ut. & qd. sine. uoluntate.
 di. agit. uoluntati. di. contrariū. n. sit. qd. dū.
 in. bonū. usū. mala. facta. uertunt. ei. cōsilio. om-
 litant. & i. quae. eius. consilio. repugnant.
 Hinc. p. psalmista. dr. Magna. opera. dñi. ex. q.
 sita. in. omni. uoluntate. eius. Sic. quippe. eius.
 opera. magna. ut. p. omne. quod. agit. ab. homi-
 nibus. ei. uoluntatis. exquir. Nā. sepe. unde. p.
 fiet. unde. repellit. putat. Hinc. rursus. di.
 omnia. quecumq. uoluit. dñs. fecit. in. caelo. & in. tra.
 Hinc. salomon. ut. nē. sapientia. nē. prudentia.
 n. cōsilii. cōtractm. Restat. ergo. ut. incunctis.
 que. agim. uim. sup. nae. uoluntatis. in. quita-
 m. Cuius. delicat. cognite. debet. nri. actio.
 deuote. famulari. & qd. ducē. sui. itineris. p.
 sequi. n. & i. ei. & nolens. seruiat. si. hanc. sup-
 brens. declinat. Ut. uari. u. uis. sup. nri. cōsilii. nequ.

quam potest. Sed magna sibi uirtute hunc temperat. quise subeunt nubibus refrenat. eiusq. sibi pondera leuigat. q. haec ex subieco cordis humero uolens portat. Erat autem ioseph pulchra facie. & decorus aspectu. p. multos itaq. dies iocit domina oculos suos in ioseph. & ait. Dormi mecum. quinequaqua adquiescent. opere nefario. dixit ad eam. Ecce dominus in somnibus mihi tradidit. ignorat quid habeat in domo sua. nequaqua est in mea n. sit potestate. t. n. tradidit mihi p. te. Quae uxorei es. quomodo ergo possum malum hoc facere. & peccare in dnm meum. huiusce modi uerbis p. singulos dies. & mulier molesta. erat adolefcenti. & ille recusabat stuprum. Quisquis mundi huius successibus eleuatus. lenocinante cordis l. x. i. a. temptari se luxuriae stimulis sentit ioseph. factum ad memoria reuocet. & in arce se castitatis seruat. quidam sibi ad omnia conspicit r. & pudicitiae. d. a. n. a. suaderi ait. Ecce domini meus omnibus. mihi tradidit. ignorat quid habeat in domo sua. nec que qua e. qd. in mea n. sit potestate. t. n. tradidit mihi p. te. quae uxor ei es. quomodo ergo possum hoc malum facere. & peccare in dnm meum. Quibus uerbis ostendit. q. bona quae assuetus fuerat. repente memoria intulit. & malum quod se pulsabat euit. Et quia pceptae gratiae me minuit. u. culpe imminens fregit. Cui enim uoluptas lubrica temptat in prosperis. Haec ipsas prospera aculeo temptationis apponenda. ut eo erubescant. praua committere. quoniam ad o. meminerim. gratuita pcepisse. & in litam gratiam exteriorum munerum uertam. in arma uirtutum. ut sint ante oculos que pcepimus. & que quae nos inlicita uirt. subigam. quia enim uoluptas ipsa ex prosperitate nascit. eiusdem prosperitatis e. confidendo ferienda. Quatenus hostis n. unde orit. Inde morit. Accidit autem ut quada die ioseph intraret domum. & p. operis quippiam usq. arbitris faceret. At illa ad p. hensa liama uestim. t. a. u. s. d. i. c. e. r. e. d. o. r. m. i. m. e. c. u. m. Quare relicto pallio in manu illius

fugit. & egres sus e. foras. Dum maber. ad ultra ioseph male uti uoluisse. relicto pallio fugit foras. Qui adu. s. r. n. a. g. o. g. a. d. n. m. p. u. r. u. m. hominem credens quasi adulterino complexu e. strigere uoluit. Ipse tegm. littere ei oculos reliquit. ad cognoscenda suae diuinitatis potentiam. e. s. p. i. c. u. i. s. e. g. e. n. t. i. b. u. s. p. b. u. i. t. Unde & paulus dicit. Usq. hodie dnm legit. mor. s. e. s. u. e. l. u. i. e. s. t. s. u. p. o. c. c. u. l. o. s. c. o. r. d. i. s. e. o. r. u. m. Quae uidelicet. ad ultra mulier apud sem. & ipsam palliu. r. e. d. i. t. & que male tenebat. nudu. amisit. Qui ergo a. s. r. n. a. g. o. g. a. u. e. n. i. e. n. s. f. i. d. e. i. g. e. n. t. i. u. m. c. o. n. s. p. i. c. u. i. s. a. p. p. a. r. u. i. t. s. e. d. m. s. e. n. t. e. n. t. i. a. b. e. a. t. i. i. o. b. e. x. i. t. e. r. o. m. a. t. r. i. s. n. u. d. u. s. e. x. i. i. t. Cuiq. in dis. s. e. m. u. l. i. e. r. u. e. s. t. e. i. n. m. a. n. u. b. s. s. u. i. s. & s. e. e. e. t. e. p. t. a. Vocauit homines domi suae & ait ad eos. i. n. t. r. o. d. u. x. e. u. i. r. u. e. b. r. e. u. i. u. t. i. n. l. u. d. e. r. e. n. o. b. i. s. I. n. g. r. e. s. s. u. s. e. a. d. m. e. u. t. c. o. i. r. e. m. e. c. u. m. Cuiq. ego sub. d. i. m. i. s. s. e. m. & a. u. d. i. s. s. e. u. o. c. e. m. e. a. m. r. e. l. i. q. u. i. t. p. a. l. l. i. u. m. q. u. o. d. t. e. n. e. b. a. m. & f. u. g. i. t. f. o. r. a. s. I. n. a. r. g. u. m. e. n. t. u. m. e. r. g. o. f. i. d. e. i. r. e. t. e. n. t. u. m. p. a. l. l. i. u. m. o. s. t. e. n. d. i. t. m. a. r. i. t. o. r. e. u. e. r. t. e. n. t. i. d. o. m. u. m. & a. i. t. I. n. g. r. e. s. s. u. s. e. a. d. m. e. s. e. r. u. i. s. e. b. r. e. u. i. q. u. e. a. d. d. u. x. i. s. t. i. u. t. i. n. l. u. d. e. r. e. m. i. b. i. Cuiq. u. i. d. i. s. s. e. c. l. a. m. a. r. e. m. e. r. e. l. i. q. u. i. t. p. a. l. l. i. u. m. & f. u. g. i. t. f. o. r. a. s. H. i. s. a. u. d. i. t. i. s. d. o. m. n. i. & n. u. m. u. m. c. r. e. d. u. l. u. m. u. b. c. o. n. i. u. g. i. s. i. r. a. t. e. u. a. l. d. e. t. r. a. d. i. d. i. t. q. u. o. s. i. o. s. e. p. h. i. n. c. a. r. e. r. e. m. u. b. i. u. i. n. c. t. a. r. e. g. i. s. c. u. s. t. o. d. e. b. a. n. t. & r. t. Erat autem ioseph pulchra facie. l. i. t. e. & d. e. x. p. o. d. e. t. a. i. t. S. p. e. c. i. o. s. i. u. s. f. o. r. m. a. p. s. i. l. i. u. s. h. o. m. i. n. u. m. d. i. f. f. u. s. i. o. g. r. a. t. i. a. i. n. l. a. b. u. s. t. u. s. S. e. d. m. u. l. i. e. r. i. n. q. u. i. t. i. n. e. u. o. c. u. l. o. s. i. n. i. e. e. u. t. a. d. u. l. t. e. r. i. u. m. c. u. i. u. l. l. a. p. p. e. t. a. r. e. s. t. a. m. u. l. i. e. r. f. i. g. u. r. a. e. r. a. t. s. r. n. a. g. o. g. e. u. t. s. u. p. d. i. x. i. m. i. q. u. e. s. e. p. e. s. i. c. s. c. r. i. p. t. u. m. e. m. e. c. h. a. t. a. e. p. d. e. o. s. a. l. i. e. n. o. s. s. i. m. i. l. i. t. u. o. l. e. b. a. t. & x. p. m. i. n. a. d. u. l. t. e. r. i. s. i. u. s. e. d. e. r. e. r. e. t. i. n. e. r. e. u. t. n. e. g. a. r. e. s. e. e. d. n. m. & p. h. a. r. i. s. e. o. r. u. m. m. a. g. i. s. & s. e. r. i. b. a. r. u. m. q. u. a. l. e. g. i. s. p. r. e. c. e. p. t. a. s. e. r. u. a. r. e. q. u. a. e. i. l. l. i. u. e. l. i. t. m. a. r. i. t. e. r. a. t. X. p. e. a. t. n. a. d. q. u. i. e. s. c. e. n. s. d. o. c. t. r. i. n. e. i. n. l. i. t. t. e. a. d. u. l. t. e. r. i. o. a. d. u. l. t. e. r. i. n. a. e. s. r. n. a. g. o. g. e. m. a. n. u. u. e. s. t. e. c. o. r. p. o. r. i. s. a. d. p. h. e. n. s. u. s. c. a. r. n. e. s. e. e. x. i. i. t. & l. i. b. m. o. r. t. i. s. i. n. c. a. e. l. u. m. a. s. c. e. n. d. i. t. C. a. l. u. m. n. a. t. a. e. m. e. r. c. e. r. i. x. u. b. i. e. u. t. e. n. e. r. e. n. o. n. p. o. t. u. i. t. d. i. c. e. n. s. e. o. q. d. t. e. m. p. l. u. d. n. i. p. l. a. s. p. h. e. m. a. r. e. & l. e. g. i. s. d. i. c. e. r. e. t. r. a. n. s. g. r. e. s. s. o. r. & i. l. l. u. n. c. a. r. c. e. r. e. t. r. u. i. t. n. o. n. i. n. f. e. r. n. a. t. e. n. u. e. r. c. u. m.

& iam ubi ueluti puniendus descendit inde
 alios liberauit. His ita gestis accedit ut pecca
 rent duo eunuchi pincerna regis aegypti & pis
 tor dominus suo. Iratusq; pharao contra eos
 Nam alit pincernis perat. alit pistoibus. & mi
 sit eos in carcerem principis militum. in quo e
 rit iunctus & ioseph. at custos carceris tradi
 dit eos ioseph. qui & ministrabat eis. In ebreo
 scriptu habet masec. illud uerbum quod in no
 mine serui abraham dudu legim que nos possu
 m more uulgi uocare pincerna. Nec uile pu
 ta officium. cu apud reges barbaros usq; hodi
 e maxime dignitatis sit regi poculum porrex
 isse. pote qd decanto & ioue scriptum est qd
 amasiu suu huic officio manciparit. Nar
 rauit ptoz ppositus pincernarum somnu.
 Videba coram me uite. in qua erant. in ppagine
 crescere paulatim gemmas. & p flores uuas
 maturescere. calicemq; pharaonis in manu
 mea. Tuli ergo uuas. & ex psum calicem que
 teneba & tradidi poculum pharaoni. Et
 ecce inquit uitis in conspectu meo. & in uite
 in fundi. & ipsa germinans. Tres fundos tria
 flagella. & uiramos siue ppagine ebreus ser
 mo significat. que ab illis uocant. **SERRIC
 GIM** Uident pistoru magister. quod pru
 dent somnu dissoluit seruat. Et ego iudis om
 ni. quod habere tria canistra pharine supra
 put meum. & in uno canistro. quod erat excel
 sus portare omes cibos qui sunt arte pisto
 tria uesq; comedere ex eo. **V**bi hic inuo
 luminibus latinis. Tri a canistra pharine ser
 ptiue gr habent contriton. qd in ipr quousu eide
 lingua habent panes ce erbarios. Sed illud
 mouet quomodo pane potuerit pharao habe
 re in eis. Dicit enim in superiore canistro fuis
 se omnia ex quib edebat pharao op pistoy. S
 intellegendu e n ipsum canistru habuisse
 panes erbarios. qd dictu erat tria canistra
 contriton. & desup fuisse illa ex omni gene
 re operis pistoris in eode canistro superiore.
Exinde die stiuus natalitius pharaonis erat
 Quifacens grande conuiu ueris suis. Be
 cordat e int epulas magistri pincernarum

& pistoru principis. restituit q. alterum in locu
 suu. ut porrigeret regis poculum. alteru uo
 in paribulo suspendit. ut e iectoris ueritas p
 baratur. Duo eunuchi quos de domo regis
 in carcere iunctos ioseph inuenit. duoz popu
 loy credentiu t increduloy misticie figura
 tenent. quideo dicunt eunuchi. q castam
 acceper regulam disciplinae. Et loqui a inquit
 dni casta. Denuq. p trinam lucem dno ab in
 feris resurgente. & legis obscura ut ioseph se
 nia reuelante. solutus e a peccatis. credentiu
 populul. & de inferni carcere liberat reddi
 in ministeriu diuinae legis. Incredulus autem
 impius populul iudeoy qm saluationis lignu
 n credidit. transgressionis ligno suspendit.
 ut illa alteri etegit eunuchoy. qui iudeoy
 magine indicauit. Post duos annos iudic
 pharao somnu. putabat se stare sup flumi
 um. de quo ascende bant septem boues pulchry
 & cresce nimis. & pascebant in locis palustri
 bus. Alioq; u emergabant de flumine
 fede e secte q; macis in ipsa amnis ripa in
 locis uentib; deuorauer q. cas quaru mra
 species & habitudo corporum erat. expe
 fact pharao rursus obdormiuit. & uidit
 alteru somnu. u spice pullubant in culmo
 uno plene atq; formosae. Alio q; totide
 spice tenues. & percussu uendine oriebant.
 deuorantes omne priore pulchritudine in
 uigilans post quae e. & facto mane pauore
 pntus miste ad e iecto reserpi pti. cunctosq;
 sapientes. & carceris itis narrauit somnu. nec erat
 qui int ptaur. **Q**uod putabat se stare pha
 rio sup flum. que admodu seruus abrahae
 dix. Ecce ego sto sup fonte aquae. Haec lo
 cutio suntellegit in psalmo ubi scriptum e
 in fundam tria sup aquam n cogunt homines
 putare. sic noue natura sup aqua. Sed hinc
 n locutione. recte intellegit qd altior sit tra
 qua aqua. altius quippe ab aquis sustollit.
 ubi habent trena animalia. Preterea
 narrat pharao somnu int pntus e ioseph.
 Sed quid sig. u annu qm u spicis plenis.
 seu quon u uaccis pinguib; ostendebant

liberum

151
misi in cursum spiritualium dona quibus ubi
tas fidei largi potestate redundat. At contra
in steriles & inueteres fame ueritatis & iustitie
nouis simul temporibus significabant.
Dicensq; rursu pharao ad ioseph. Ecce consti-
tute super uniuersam terram egypti. Iulit
anulum de manu sua & dedit in manu eius
V est aut q; eum stola bisstina & collam torque
auream circumposuit. fecitq; ascendere sup
currum suu scdm clamante pcone. ut omnes
fuerunt genua flecterent. & ppositu ee scirent
uniuersae egypti. Pro quo aquila transu-
lit & clamauit in conspectu eius ad genuculam
onem. Symmachus ipsum ebraicu sermone
interpretans ait. & clamauit eum abraham.
Vnde mihi uidetur nram pco siue ad genucula-
tio quae in salutando & orando ioseph acci-
pi potest intelligenda quia illud quod debet
tradunt dicentes patrem tenerum. ex hoc
sermone trans ferri. ab quippe dr patrech
delicatus siue tenerimus. Significante
scriptura quod uix prudentia quide pater
omniu fuerit. sed uix tate tenerum ad
ulescens & puer. Ecce ioseph qui tripum
indauerat xpi currum meruit. & pconau ante
eum & constituit illu pharao sup uniuersa
tra egypti. Et dñs nr post qua est distac-
tus uida. ut ioseph affrib. & de infernorum
carere resurrexit. ascendit currum reg-
niae celestis. De quo scriptu est. Currus emit-
tens & accepit potestatem apatre pdicandi & u-
dicandi. Sicut paulus apstl ait. Et dedit ei
nom quode sup omne nom ut in nom neiu
omne genua flectat caelestiu terrestrium &
infernorum. Accepitq; & anulum. pon-
tificatum scilicet fidei. quo credentiu ani-
mae salutis signo signant frontibus. nrusq;
cordib. p signum crucis. figura & eterni regis
exprimit. Induitq; stola bisstina. ide car-
ne scdm bñs so euidi chore. & stola immor-
talitatis. Accepit q; torque auream. ide
intellectum bonu. Peco ante eum pcedit
ide aut ioh baptista qui eius pcedens pcon-
bat dicens parate uia dno. habebit & aliu

pre conem tubum angli. quia ipse dix. Venia
intuba angli. Dixit quoq; rex ad ioseph.
Ego sum pharao. absq; tuo imperio n mouebit
quisq; manum aut pedem in omni terra egypti.
V erit q; nom illius & uocauit eum lingua egypti
ca saluatore mundi. Quid manifestius
de xpo qndo sub figura ioseph saluator osten-
dit. nram uniuersae terrae egypti. sed & a
to eius mundi. Licet ebraice hoenom abscon-
ditorum. reptorem sonet. Tam q; ab egypto
pont. ipsius linguae debet habere ratione
nt pta ergo sermone egyptio. saphanah
fane. siue ut lex trans ferre uoluer. psom
tom fanah saluator mundi. eo qd orbem
terrae ab imminente fame ex cadio liberare
Dedit q; illi uxore asenah. filiaphutaphu-
res sacerdotis elu paleos. Notandu aut
quod domum quonda & eptis sui filia uxo-
re accepit. qd ad id locorum pontifex
elupoleos erat. Neq; em fas absq; eunuchis
idoli illius ee antestites. ut uera illa ebraice
sup eo qd ante iam dixim suspicio conpbe
Accepit ergo xpc ex gentibus uxorem id est
pctum. Ex qua genuit u filios. u duos popu-
las. ex iudeis & gentibus egressos. Egres-
sus itaq; ioseph ad tra egypti. xxx. annorum.
quando stetit in conspectu regis
pharaonis. Triginta inquit annorum
erat ioseph qndo in conspectu regis ph-
arao stetit. Tot deq; annis fuisse legit xpc
qndo sub tri po phanis in conspectu mundi ap-
paruit reuelatus. Circuit ioseph omnes
regiones egypti. Venit q; fertilitas in an-
noy. & in unum pulos redactae segetes con-
gregatae in horrea egypti. Omnis & in fru-
gum abundantia. in singulis urbibus con-
ditae. Lutaq; fuit multitudo tritici. ut
arsene maris coequaret. & copia in sumam
excederet. Et congregauit ioseph triticu
sic arenam maris multu ualde quo ad usq;
non potuit numerari. n u erat numerus.
Pro eo dictum e. n u erat numerus qd nom
numeri omnis usitata excederet illa copia
Et quomodo appellaret non inueniebatur

37
1510
H
1510
146

Nam unde fieri potest. ut quæ libæ magnæ
 finitæ tam multitudinis numerus n̄ sit. Quæuis
 hoc potuerit. & iam scdm̄ r̄p̄bolen dici. Con-
 gregauit aut̄ ioseph annos omnē frugum a-
 bundantiam. idē frum̄ta fidei sc̄orum horret
 condens. Illa salicæ carismata vii. q̄si vii an-
 nos. ut eū vii annis inopie coeper̄. i. cum in-
 q̄tas illa occurreret. vii capitaliū criminū
 subanti xp̄o q̄ndo fames fuerit fidei & salu-
 tis. Tunc sc̄i parit̄ & fideles habeant copio-
 sã iustitiæ frugem. ne fidei sc̄orum op̄ia ser-
 monis attenuatē deficiat. Natus aut̄ ioseph
 filii. ii. antequã ueniret̄ fames. quos ei pepe-
 rit asenæh filia putifares sacerdotis eliu
 poleos. Vocauitq; nom̄ p̄mogeniti manas-
 ses dicens. Obluiscame fecit d̄s omnium libo-
 rum meorum. & domi patris mei. Nom̄q; ii. ap-
 pellauit effraim dicens. Crescere me fecit
 d̄s in t̄ra paupertatis meae. Questionem
 quæ post paululū de ioseph p̄ponenda ē
 Quod ante famis t̄p̄ quã iacob uenit̄
 in egiptū. ii. tantū ioseph filios habuerit
 manas sen. & ephraim. Manas senq; uocap̄
 ab eo q̄d sit oblitus laborū meorum. Ita em̄
 ebraice uocit̄ obliuio. Ephraim uero eo q̄d
 auxerit eum d̄s. & ex hoc em̄ uocabulo in
 linguã n̄ram transfert̄ augmentum. Igit̄
 transactis vii. annis ubertatis qui fuerant in
 egipto. Coeper̄ uenire vii. annis inopie quos
 p̄ dixerat ioseph. & uniuerso orbe fames p̄ua-
 luit. Incuncta aut̄ t̄ra egipti erat fames.
 Quæ et uerente clamauit̄ populus ad pharaonē
 alim̄ta p̄cens. Quib; ille respondit. Ite ad io-
 seph & quicquid dixerit uob; facite. Cresce-
 bat aut̄ cotidie fames in omni t̄ra. Creauit
 q; ioseph uniuersa horrea. & uendebat egipti-
 tus. Nã & illos oppresserat fames. Om̄sq; p̄-
 uinitie ueniebant in egiptū ut emerent
 escas. & malū inopie t̄p̄erarent. Ioseph h̄
 ap̄emura frum̄ta saluat̄ egiptum. & xp̄e
 a fame uerbidi liberat mundū. Aperuit
 em̄ horrea sua xp̄e morbe t̄rarum. & eroga-
 tione frum̄ti sui omnia subiugauit. Nisi
 ioseph fr̄s uendidissent. defecerat egipti-

tus. Nisi xp̄m uideret̄ cruci fixis sent̄ perierat
 mundus. Ioseph igit̄ in t̄p̄ augmentatio. siue
 ampliatio. Sed in illo ioseph ampliationē n̄
 habuit. nisi sola egiptus. In n̄s uero ioseph
 augmentū habere meruit uniuersus mundus
 Ille rogauit triticum. n̄ rogauit d̄i uerbum
 l nomnē em̄ t̄rã exiit son̄ eoy. Audiens ia-
 cob quod alim̄ta uenderent̄ in egipto. Dixit
 filius suus. Quare neglegitis. Audiu q̄d t̄rã
 cū uenundat̄ in egipto. Descendite & emite
 uob; necessaria. ut possim; uiuere. & n̄ con-
 sumam; inopia. Dicit iacob filius suus. Est
 frum̄tum in egipto. Dic d̄s p̄at̄. ex egipto
 uocauit filium meū. Descendunt igit̄ decē p̄ue-
 riores. idē iudæi q̄si decalogo legis innume-
 ro constituti. quos ipse cognoscens n̄ ē agnit̄
 ab eis. Cognoscunt̄ & ebraei a xp̄o. Ipsi uer̄
 n̄ cognoscunt eum. Descendentes igit̄ fr̄s
 ioseph. x. ut emerent frum̄tum in egiptū.
 Benjamin domi retento ab iacob. qui dixerat
 fr̄s. suus. ne forte intinere quicquã paciat̄
 mali. Ingressi s̄tã egipti cum alius quip-
 gebant ad em̄ dū. Erat aut̄ fames in t̄ra chana-
 an. & ioseph princeps egipti. atq; ad illius
 nutum frum̄ta populis uendebunt̄. Cūq; ado-
 rassent eū fr̄s sui & agnouisset eos. q̄si ad alie-
 nos durus loquebat̄. Interrogans unde uenissetis.
 Qui responder̄. De t̄ra chanaan. ut emerent
 tu necessaria. Et tam̄ fr̄s ipse cognoscens n̄
 agnit̄ ab eis. Recordatusq; somnorum quæ
 aliquando uiderat̄ at. Exploratores estis.
 ut uideatis infirmiora t̄ræ uenissetis.
 Et cōmemorat̄ ē ioseph somnorum suorum quæ
 uidit ipse. adorauer̄. t̄m̄ fr̄s sui. Sed aliquis
 nullis somnis excelsius inquirendum ē. Nū-
 potē comodo de patre ei & matre ē pleri q;
 uimortua fuerit. Quod de sole & luna cum
 uidisset. a patre increpante audierat quide-
 bat. Adorant fr̄s ioseph ipsum. Et xp̄m om̄s
 egipti sc̄oy adorant. & diuino cultu honorant.
 n̄ solis. at̄ nom̄ie p̄fectos sc̄oy desiḡ. Et luna
 similitudine cetera exprimit̄ decus. Om̄s ergo
 t̄a senior est quã uimores. t̄p̄fecta quã adhuc
 minus p̄fecta in actū xp̄m d̄m̄ adorare delectat̄

De quo psalmista ait & adorabunt eum re-
 gestis. omnes gentes seruent ei. Quid dixerit
 non ita domine. sed seruitui uenerit ut emer-
 eibos. Omnes filii unius uiri sum pacifici uenim
 neque qua famulatu machinam mali. Qui
 b. ille respondit. Altere in minuta trachu-
 ius considerare uenistis. Et illi xii inquit
 frs sum seruitui. filii uiri unius in tra chana
 an. minimi cum patre nro e. A lus non est
 super. hoc e. ut quod locutus sum. exploratores
 estis. L. in nunc experimentum nri capia. P. salu-
 te pharaonis negredimini hinc. donec ueniat
 fr ur minimi & r. Quid e qd ioseph uirtu
 sapient. atq. ita non solu int homines. sed ip-
 sa scriptura teste laudat. Ita uirtu psalu-
 te pharaonis n exituros de aegypto frs suos
 misit coru uimor uenire & anxia. uim bono
 & fideli uilis fuerat pharaoni salus. cui fide
 sicut pmutus domino suo seruabat momu-
 bus. Quanto magis emra ipsi q intantaho-
 nore locauerat. nulli seruabat qui eu seruu-
 enticu possidebat. quod sin curabat pha-
 raonis salute. nunqd & p uiru pecunus libe-
 hominis salute uitare n debuit. ann e p u-
 rum. tenuit eni unu eorum donec ueniret
 beniamin. & uerum factu e quod dixerit
 non exhibit hinc. nisi ueniret fr ur. A domi-
 eni potuit p uenire qd dictu est. Na quo-
 modo & ille uenturus eet. nisi ad eum addu-
 cendu aliqui redissent. sed qd sequit magis
 ur quae questionē ubi iterum uirauit dicens.
 Mitate ex uob unu & adducite fr em urm
 uos. aut uincamini quo ad usq. manifestasint
 uerba. uia si uer adicitis. ann. Sin aut psat
 pharaonis exploratores estis. Id e sin uera-
 dicitis exploratores estis. Huic sententiae
 int posuit uirationem qsi uerū dixissent ex-
 ploratores eent. Ideo exploratoru paena
 digneeent. quos tam uerū dicere sciebat.
 Neq. eni p uirtus est quisq. sicut que castissimu
 nouit dicat. Si hoc adulteriu de quo. argue-
 ris comissisti danat te ds. & his uerbis adhu-
 beat uirationem uerum omnino uirat.

fecisse certu habet. Sed ait aliquis. Verum e
 qd si fecit adulterium damnat illu ds. Hoc aut
 quomodo uerue sin uerū dicitis exploratores estis
 uia simulant n s exploratores. Sed hoc e quid
 dix ita dictu e exploratores estis tanqua si dicitis
 exploratoru paena digni estis. Hoc e exploratores
 deputamini merito mclatu uiri estis. aut potu-
 isse diaph. abimini & deputabimini in uere si-
 miles locutiones docent. Unde e illa heliae.
 quicūq. ex audierit in igne ipse erit ds. neni-
 tunc & erit sed tunc habebit. Et locuti ad
 inuice dicentes merito haec patim quia ptea-
 uim infremim. uidentes angustiam ani-
 ma e illius. cum de p. car & nos & n audiuim
 idcirco uenit sup nos ista tribulatio. Equib-
 ur an ruben. Nuquid n dixi uobis nolite
 peccare in puerum. & n audistis me. ensan-
 gnis eius exquiri. Nesciebant namq. quod
 intellexerat ioseph eo qd int pte loquebat
 adeos. Quid e qd cum intra se poeniten-
 tes filii isti loquerent de frē suo ioseph. qd
 cu illo male eger. & hoc eis diuino iudicio red-
 derat qd se periclitari uidebant. adiungit
 scriptura & dix. ipsi ignorab. im q audiebat
 ioseph. int pres em int illos erat. Hoc scilicet
 intellegendu e ideo eos putasse. quille n au-
 dix qd uidebant int pte quim illos erat
 nihil eoru dicere que loquebantur. nec ali-
 ud adhibu im. putabant int pte nisi quod eo
 linguam ille nesciret nec cura erat int pte ea
 dicere illi a quo posit fuerat. que ad illu sed
 int se loquebant. Et reuersus locut e ad
 eos tollensq. simeon. & ligans illis p sentab.
 iussit q. ministris. ut implerent sacco seoy
 tritico. & reponerent pecunias singuloy
 in sacculis suis. datus sup e rbarus in uia q
 fecer ita. ut illi portantes frumta in a sinis p
 fecerit. Quid au sig qd frs ioseph dederit pec-
 unia in emptione frumti. sed ea ipsi frumto
 accepto quod emerant iteru pecunia sua
 receper. nisi quod ioseph n n querit nri
 sed nos gratis eni d. su. munera & nram emp-
 tionē nos ditiores fecit. q n pecunia emt xpe
 sed gratia. Uener q. ad iacob patre suum.

l. breni e conditio. q dix si fecerit que tam n s

intra chanaan. & narraverunt ei quae accidis-
 sibi dicentes. Locutus est nobis domini traxit durae
 & putavit nos exploratores punitae. & cetera.
Querit cur ioseph uir mitissimus & scissimus frater suus
 talia aspicere uoluerit in peltatione agnitionis
 suae. cum cito potuisset eis subuenire. Innotescen-
 dosuam psona. Sed hoc nultionis causa fecit ut
 uindicare malu qd sibi factum fuerat. sed ob
 experientiam animi eorum ut cognosceret
 utrum eodem stimulo fratrem suum uterinum psequere-
 rent. sic ipsi in exteras punitas uendiderunt.
Dixitq. pater iacob. absq. liberis me esse fecistis
 Ioseph non est super. Sine contentione in uinculis ben-
 iamin auferatis. In me haec mala omnia reci-
 det. Cui respondit ruben. Duos filios meos
 interfice. sin recludero illum tibi. Trade in ma-
 numea. & ego eum tibi restitua. At ille n. des-
 cendat inquit filius meus uobis cum. Et ei mo-
 tuus est ipse solus remansit. Si qd. acciderit ad
 uis intra ad quam p. g. deducatis canos meos
 cu dolore adiferos. **Q**uerit utrum ideo ad in-
 fernu q. u. r. s. t. a. in. c. u. r. i. s. i. a. b. e. s. s. e. t. r. i. s. t. i. n. a. t. u. q. u. a.
 ad infernu moriendo descensurus haec loquit
De inferno enim magna questio est. & qd inde
 scriptu scriptura sentiat locis omnibus ubi for-
 te hoc comemoratu fuerit obseruandus est
Igitur ista pater eorum dixit ad eos. Si si necesse est
 facite quod uultis. sumite de optimis terrae
 frugibus in uasis uris & deferre uis uinera
Modicu resine. & mellis. & stachis. & factis
 & terebinthi. & amigdalarum. Pecunia q. q. du-
 plicem. ferte uobiscum. & illa qua inuenistis
 in sacculis reportate ne forte errore factu sit.
Sed & fratrem urum tollite. & ite ad uirum. Dicit
 omnipotens deus faciat uobis cu placabile. & remittat
 uobis cu fratrem urum que tenet & hunc beniamin
Ego aut qm orbatus absq. liberis ero. Deferte
 inquit uis uinera. aliquid resine & mellis
 thumama. & stacten & terebinthum. & nucis
 siue ut aliqua. & si machus transtulerunt
 amagda la. Ideo hoc capitulu posuim. ut
 sciam inris coditib. habet thumama quae in
 esaua legit. manifestissime cella thumamatis
 siue st. r. a. c. i. s. i. n. t. e. l. l. e. g. i. t. e. o. q. d. i. n. u. l. l. a. a. r. o. m. a. t. a. d. i.

uersa sunt condita. In ipsis foribus domus acce-
 dentes ad dispensatorem locuta sunt. Oramus
 domine. ut audias nos. Lam descendimus. ut eme-
 remus. esca. quibus emptis. cum uenisset uis ad di-
 uersorium aperuimus. Sacculos nros. & inuenimus
 pecuniam in ore saccorum qua nunc in eodem
 pondere portauimus. Sed & aliud attulimus
 argentu. ut emam quae cessaria sunt. non est
 intra conscientia qui se uen posuerit in mar sup-
 pus nris. At ille respondit. Pax uobis cum ino-
 lite timere. Deus ur & d. p. a. t. r. i. s. u. r. i. d. e. x. u. o. b.
 thesauros in sacculis uris. Nam pecuniam
 qui dedistis mihi p. b. a. t. i. e. g. o. h. a. b. e. o. Quod
 appposito domi. auduunt d. s. u. r. & d. s. p. a. t. r. u. u. r. o. r.
 dedit uob thesauros in sacculis uris. argentu
 aut urum p. b. a. t. i. h. a. b. e. o. m. e. n. d. i. t. u. m. u. i. d. e. t.
Sed aliquid significare credendu est. Argentu
 eni quod & d. a. t. & n. i. m. i. n. u. t. q. u. i. a. & p. b. u. i. p.
 pellatu est. Non urum illud intellegit. De quo
 alibi legitur. Et loqui ad nu eloquia casta argen-
 tum igne p. b. a. t. u. t. r. a. e. p. u. r. g. a. t. u. s. e. p. t. u. p. l. u. i. d. i.
 p. f. e. c. t. e. Igitur ingressus est ioseph domum
 suu. obtulerunt q. e. i. m. u. n. e. r. a. t. e. n. e. n. t. e. s. i. n. m. a. n. u.
 bus. & adorauer eum p. n. i. n. t. e. r. r. a. At ille de-
 miter resalutatis eis in rogauit dicens. Saluus
 ne est pater ur senex. de quo dixeratis mihi. adhuc
 uiuit. Quis est ponder ei. Sospes est seruus tuus
 pater n. r. adhuc uiuit. Et in cur uati adorauer.
Nitollens aut ioseph oculos uidit beniamin
 fratrem suum uterinu & ait. Iste est frater ur minimi.
 de quo dixeratis mihi. Et rursu d. s. i. n. q. u. i. t. m. i.
 seruator tu filium. festinauit q. q. u. o. m. o. t. a. u. s. f. u. i.
 ceru eius sup fratre suo. & erumpebant lacrime.
 & introiens cubiculum fleu. **N**afec
 t bonamini semp p. c. l. u. s. e. a. d. p. i. c. a. t. e. v. n. d. e. &
 in ioseph. uirtutu possum considerare copia.
Castus ergo erat. cu spreu impudicitia domine.
 sapiens. cu diligenti inuestigatione. frim
 suoy animos explorabat. qualiter sentirent de
 fratre suo uterino. lustus erat. in adhibitione dis-
 ciplinae. delinquentibus p. u. i. s. i. n. e. s. i. t. i. o. n. e.
 poenitentiu. Rursu q. l. o. t. a. f. a. c. i. e. e. g. r. e. s. s. u. s. e.
 tenuit se & ait. Ponite panes. Quib. appositis.
 seorsum ioseph. & seorsu fribus. e. g. i. p. t. i. s. q.

qui uescebant simul seorsum. In licentia
 est enim egyptus comedere cum ebriis.
 & pphani putant huiusmodi cum
 unum. Seorsum ergo adposita sunt et b ioseph
 qsi adueniat. & seorsum fr b. qsi exeteris natio
 ne. Egipti qsi simul seorsum. qsi indigent qui
 putabant cum pegrinis pphanu ee conuuiui;
 Sed et ergo cora eo p mogenit uata p moge
 nita sua. & munim uata & ate sua. & mu
 tabant nimis supras partib; quas ab eo acce
 perant. Maioq; pars uenit beniamin. itaut
 v. partib; excederet. Biberq; & inebriatis
 euo; Precepit aut ioseph dispensator do
 mi suae dicens; Imple sacco coru frumto.
 quantum possunt capere. Et pone poccunū
 sigulorū in sumitate sacci; Serphu aut
 meū argenteum. & pau qd dedit tritici.
 pone in arce sacca iunioris; factiq; e ita; &
 ortomane. dimissis cum asinis suis; Solent
 hinc ebriosi adhibere testimoniu patro cumu.
 nipp illos filios isrl. sed pp ioseph. qui ualde
 sapiens comidit; Sed hoc uerbu. & p sacce
 tate solere ponu in scripturis. quid ligent
 aduerterit. multas in locis inuenit; Unde
 e illud; Visitastiram & inebriastiea. multi
 plicasti ditare eam; eo qd in laude benedic
 tionis ho positu e. & domi di come morit.
 A ppare hanc ebriam uem. sacce tte significa
 ri; Nam ita inebriari ut inebriant ebriosi nec
 ipstie uile e. quo maiore qua sacce ut suf
 fiet humore corrupit. sic uita ebriosorum
 qui non sacce tte se replent. sed mergunt di
 luino. Tu ioseph accessit dispensator do
 mi. Surge inquit psequere uiros. & ad pben
 sis ducto; Quare reddidisti malum p bono.
 Serphu que furasti estis. ipse e in quo bibit domi
 nus ms. & in quo adiguitari sole. Les sim as res
 fecistis & rt. Mi strice uero qd ioseph inuit
 e paruulu frmsuū. sig qd dnt me uidit pau
 lu. quando lux circū fulsit eum. Paruulu dfr.
 qndū matuā in carne fidei & ue gerbat;
 unde & i adolefcent legi. qndo lapidamū
 stephanū uestamti seruab. u. Eleuit ioseph.
 & ceteris puuli. fleuise xpi; Lauit faciem

suā in lum ei amissū restituit; Lauit faciem suā
 xpe. ubi baptizatus e paulus. p que dnt me aplu
 rimis uideret; Dehm serphus argenteus. solusium
 oris sacculū in fert; Sed quid sibi uult. quod in
 uentus e in sacco. beniamin serphus ioseph.
 Nisiq; in corpore pauli. i ad doctrine celestis fulge
 bat eloquiū. dū eē erudit in lege. sed q subiect
 neta. in tra lucum erat serphus; Doctrinam
 lege. lucerna in tra modū; Missus tam anamas.
 in paulū man posuit. marsuppiū; Marsupio
 soluto. argentum resplendunt. & decedentib;
 squamis. uelut quibusdā sacca uinculis. soluto
 sacco. idē deposito legit uelamine. adept est
 gratia librans. & reuelata facie. eu angtm pdicat;
 Q ephens ergo frs ioseph. reuersis p m q.
 uidat cu fr b; dix. ad ioseph; Nec diueni de loco
 abierat. omiq; ante eū in tra partē corruer;
 Quib; ille ait. Cur sic agere uoluitis; Amgno
 ratis quod nst similit mei in augurandi sei
 entia. Quis sibi uelit quaeri solae. anq non
 seruo sed ioco dictū est. ut exit docuit. n est
 habendu mdatū; mclma em amda ab. seruo
 agunt non ioco; Cū u quae nst tāquā ioco
 dicunt. n de putant mdatū. Sed magis mo
 uet. quis sibi uelit ista actio ioseph. qua fr suos
 donec eis apperiret. quis eē tonens ludificau.
 & tantū expectatione suspendit; quod licet
 tam sit sūuū legit. quanto illis sit inopina
 tius cū quibus agitur. Tam sapientiae illius
 grauitate. nisi magnū aliquid isto qsi ludo
 significaret. nec ab illo fieret. nec scriptura ea
 comineret. In qua e tantae sciantis. uictorias
 & pphāndorū tanta intentio futurorum;
 Non neglegent considerandū pnto tantā mise
 riā. In hiept hūone fr m suay. quomodo
 ioseph quā diuolut tenuit. & quantum uo
 luit mori pdux. n eos itaq; faciens calami
 tosos. quando tanta e dā ipsoū futura e lae
 tiae exitū cogitabat. & totū hoc quod agebat
 ut eoy gaudiū differet. ad hoc agebat. ut ea
 de dilatione accumulit. tāquā non erit con
 digna passionē eoy in toto illo tempē quo
 e habunt. ad futura gloriā exultationis qve
 meis fuerit reuelanda frē cognito. que se

solus;

sermoni
inopidū
ingressus

100

pdmū eē arbitratū; Cuiusdā; quā responde
 bi inquit dominomeo. t qd loquam. ut iuste
 poterim obtendere; dsi uenit iniquitate seruoq
 tuoy; en omī seruū sumī domni mei. & nos & apur
 que inueni ē serphus & rt; **M**ulta in nar
 ratione iudae alit dictas. quā cū illis egerat ioseph
 quā in sapudeū loqueret. ut omnino de illa in si
 mulatione. qd exploratores eēt nūhildiceret;
 qd utrū consilio tacitū sit. an id fecerit p̄ba
 tionis obliuio appareat. Nā cū illud qd dixer. se
 ab ipso ioseph. interrogatos de patre & fr̄e suo. se
 aut illa interroganti indicat se. mirū sūt. ad sen
 tem. a potē ista puenire narratio. ut ea con
 fiteatē ueritē. quāquā & si aliqua falsitas in
 fallipocaus poblumōne potuit. quā auderet
 m̄iri apud eū. p̄sertim. cū non sicut nescien
 ti. sed cū. uenit eum scire. adflecten
 di eius misericordiā. narrationi miseretur;
Egosū aut ioseph fr̄ ur̄. quē uendidisti in egypto
 to; nolite pauere. nec uobis durū eē uideat.
 qd uendidisti me in his regio mb; p̄ salute
 ur̄. misit me d̄s ante uos. Biennū ē enī. qd fa
 mes coepit eē in t̄ra. & adhuc. v. annū restant.
 quib. nec arari poterit. nec m̄cā. Ir̄misitq
 me d̄s. ut reseruemini sup̄ t̄ram. & escas. ad u
 uendū habere possitis. Nūro ē silia sed di
 huc uoluntate missus sū. qui fecit me q̄si p̄m
 phar. omī. & domnū unū. ac dom̄ ei. ac pr̄nci
 pē in omni t̄ra egypti; Quidē. qd dicit ioseph.
 p̄misit me d̄s. ut reseruemini sup̄ t̄ra. & escas. ad
 uendū habere possitis; qd iuxta alia exem
 plaria ita legit; Misit enim d̄s. ante uos. q̄
 nere ur̄. reliquias sup̄ t̄ra. & uenit uere ur̄. reli
 quias sup̄ t̄ra. Magnū hoc enī. nūsp̄ quāq. ē sonat.
 ut reliquias t̄ reliquiarum. accipiam iacob & filios
 filios ei. cū omī sint in colomes. an forte illud significā
 alio secretoq. m̄isterio qd. ut ap̄t̄. Reliquias
 pelationē gratiē. saluac factas. q̄ p̄ph̄cā
 p̄dixerat; & si fuerit numerus filiorū isrl̄
 sic. arena maris. reliquias saluac sūt. Ad hoc
 u occisus ē x̄p̄e a iudeis. & tradit̄ genib. tā quā
 ioseph. aegyptiis. isrl̄ bus. ut & reliquias isrl̄ saluac
 fierent. Unde dicit ap̄t̄. Nā ego isrl̄ ita sum.
 & ut plenitudo gentiū. intrar̄ & tunc omī

isrl̄ saluus fieret. Idē. ex reliquiis isrl̄
 sedm̄ carnem. & plenitudine gentium. q̄
 infide x̄p̄i sedm̄ sp̄m̄ s̄st. Aut si gentiū
 listrae restat fidei plenitudo exquirunt reli
 que. in quib. reliquiis t̄ & ap̄t̄ salui facti sūt.
 Hoc significatur ex plenitudine liberationis
 isrl̄. quā p̄m̄or sen liberatus ex egypto; Auditi
 q̄ ē & celebri sermone uulgatū in aula regis;
 Vener fr̄i ioseph. & gauisus ē pharao atq. omī
 familiaris; Dixit q. ad ioseph. ut impera r̄e fr̄ib.
 suis dicens; Onerantes iura. ite iura chara. in
 & tollite in cle. patrem ur̄m & cognationem.
 & uenite ad me. & ego dabo uobis omī bona
 egypti. ut comedatis medullā t̄rae. p̄ape
 & cū ut toll. ut plaustra. egypti. ad subue
 ctionē paruulor̄ suor̄. & cūgū. & dicit. Tollite
 patre ur̄m & p̄p̄rate quā totius uementes. ne
 dimittatis que quā desup̄pellectali ur̄a. q̄ omī op̄es
 egypti ur̄a ē. H accuerba pharao. n̄sque
 de iacob & filius eius locut̄ ē siḡ gauclū genit̄
 populi. ob conuersionē iudeor̄. Magna sine du
 bio deuotio ē acēte gentium. qd̄ isrl̄itarus po
 pulus. ad fidē x̄p̄i uenit. quib. si conuertant̄
 & fidei x̄p̄i participes ex uerit̄. p̄mittit sp̄ita
 les op̄es uirtutū. & gr̄m̄ā sp̄s̄ s̄i. quā nemo qui
 p̄fecte accipit. indigena boni laborauit. fecit
 filius isrl̄. ut eis mandatiū fuerat; quib. dedit
 ioseph plaustra sedm̄ pharao. n̄s p̄ceptū & c̄r̄
 hura imminere. singulisq. p̄ ferri iussit binas
 stolas. Beniaminū dedit trecentos argenteos
 cū quinq. stolis obtinuit. tantundē pecuniae &
 uestiū mittens patri suo. Addens eis asinos x.
 q̄ subueherent ex omnibus diuitis egypti. &
 totundē asinos t̄ra cū imminere panesq. portari
 Oat̄ beniamin. xxx. argentei cum
 stolis optimis. xxx. argenteos. a x̄p̄o. recepit
 q̄ cū q. p̄dicat siue x̄p̄i. cruce. Ideoq. paulus ait
 q̄ cū uideam. sare me. aliquid in uos. n̄s x̄p̄m̄
 uim. & hūc crucifixum; quicūq. stola acce
 pit. idē sapientiae. omniūq. sensū. multi
 plicet disciplinas. Precedit. igit. paulus. ei q. ex
 uberat postuo meritorū. sed tam habent & fr̄s
 idē. alup̄dicatores. gratiā suā. Binās stolas
 idē ut c̄stent. x̄p̄m̄ d̄m̄. & & hominē.

iuxta quod in pro uerbis legitur. Omnes domer
 tici eius uestiti sunt duplicibus. id est mystica
 ut mortali intellegentia. mituntur & patri
 munera; filius honorat patrem. xpi populū
 suum pmissis inuitat muneribus. portant
 haec munera. asini illi gentiles in uales & la
 boriosi. Nunc aut uelles portant in xpo xpi
 munera. portant in euangelio munerum
 largitorem. **D**imisit ergo fratres suos &
 proficiscentibus ait. Ne irascamini in uia;
 qui ascendentibus & aegypto. uenerunt
 in terram chanaan ad patrem suum iacob
 & nuntiauerunt ei dicentes. ioseph uiuit
 & ipse dominator in omni terra aegypti.
 & c. **D**imisit ioseph fratres suos quinun
 tiauerunt patri dicentes ioseph uiuit &
 ipse est dominus in omni terra aegypti.
 Expauit aut iacob. id est gens incredula.
 Sed p̄ quam xpi gesta cognouerit. reu
 uise & sp̄ eius. & qui mortuus uidebatur.
 fide resurrectionis xpi uiuificatur. Voca
 tur ergo a filiis suis id est. ap̄ & ro. paulo. io
 hannē. populus iudaeorum inuitatur
 ad gratiam; Occurrit illi iudas. quod in
 p̄ & datum est. confessio. q̄ p̄ cedit iam con
 fessio. quos ante p̄ fidem possidebat. & sic
 ioseph uerus xpi occurrit. qui senem iam
 uisite suscipiat ultimis temporibus popu
 lum iudaeorum non scdm illius merita
 sed scdm electionem suae gratiae; Et impo
 nit manū sup̄ oculos eius. & cecitate auferit.
 Cuius idem distula cecitatem. ut pot̄ tre
 mus credere. qui ante non potuit ee cre
 dulus. Unde & aptus ait. q̄ cecitas & par
 te misit facia est. donec plenitudo genti
 um ueniret. & sic omnis isrl̄ saluus fiet.
Surgit iacob de puto iuramenti. tu
Surgitq; eum filii cum paruulis & ux
 o
 ribus suis in plaustris quae miserat pharao
 ad portandum se nera. & omnia quae
 possiderat in terra chanaan. uenitq; in
 aegyptum cum seruane suo filius eius. &
 nepotes filiae & cuncta simul progenies.
Notandum aut cum hic legitur filias iacob

& cunctas gentem simul introisse cum iacob in aegip
 tum. qd non ideo posuit filias pluri numero qd iacob
 plures haberet quā unā filiā nomine dīna. Sed
 numerus. p̄t̄ p̄ singulari posit̄ ē. Sic cū p̄t̄
 singulari solē. Cunctae uime q; ingres se cū
 iacob in aegiptū & egres se de femore ei. absq; uxo
 ribus filioq; lx. sex. **Q**uod dicit scriptura tot
 animas peperisse lū. Et tot aut tot animas
 exisse de femorib; iacob. iudendū ē qd hinc re
 spondeat eis quod hoc testimonio ē firmare ni
 tunt̄. ap̄ parentibus simul cenimas cū cor pori
 b; p̄ pigari. Animas em̄ dicit̄ s̄ hominib; apur
 te totū significante & locutione nonnullus. ambigit
 sed quomodo ipsi parte ex qua totū cōmemorant̄.
 Et oē animā cuius nomine tot homo sig
 nificat̄ ē alienū. ab eo quod dicit̄ ē ex
 er de femoribus ei. ut carnes tantū ex
 lo natus. quāuis sole. animae nom
 nent̄ accipiendi quae tendit̄ locum
 onū modis sed scripturas. Filii aut ioseph quatuor
 unā aegipti animae duae. om̄ animae domi iacob
 quae ingresse s̄ aegiptū fuerit lx. **Q**uod ex
 cepto ioseph & filiis ei. lx. vi. animae q; egres
 se de femoribus iacob. Introier̄ in aegiptū nulla du
 bitatio ē. Ita enī & paulatim p̄ singulos suppu
 tatus numerus ad plū. In hebreis uoluminibus
 inuenit̄. Hoc aut qd in lxx legim; filii uero ioseph
 quatuor in aegipto animae viii. Scdm̄ p̄ viii
 in hebreo ēē duas. Effram quippe & manasse in
 te qua iacob in aegiptū ueniret. & famis tēp̄ ingra
 uat̄. natus de aseneth filiā p̄ cēste in aegipto
 ad illud quod sup̄ legim;. facti s̄ filii manasse
 quos genuit ei. con cubina s̄ ramachir. & machir
 gen galuid. Filii uero effram fr̄ manasse s̄
 liam & tam. filii uero s̄ tula. am eodē addit̄
 si quidē quod p̄ ea legimus q̄ si p̄ am̄ p̄ ationem
 facti uerē describit̄. neq; enim illo tempore quo
 ingressus est iacob aegiptum eius ad acis qam
 effram & manasse ut filios generare potuerunt.
 Ex quo manifestum ē omnes animas quae ingres
 se sunt aegiptum de femorib; iacob fuisse lxx.
 dum lx. ui post eas uenit ingresse. & pepererunt
 in aegipto tres animas. ioseph uidelicet cum duob;
 filiis eius. septuagesimus autem ipse fuerit iacob.

H. ancrem ne uideant aduersus scripturam auctoritate
 loqui. etia lex in p̄tes indeutero nomio transtuler.
 quod in lxx. annis ingressus sit ist. aegiptu
 Siquis igit nrae sententiae refregat scripturam in se
 et rari faciat. Ipse n lex in p̄tes q̄ hic lxx. v. annis
 POAHNYIN. cu ioseph & posteris ei aegiptu in
 gress. ac dixer. In deuteronomo lex tantu introi
 se memorat. Quod sic et rario nobis illud oppo
 nit. quomodo in actibus aptoꝝ in citione stephan
 dicit ad populu. lex v. annis ingress. ac egypti
 tu. facit excusatioe. Nonn debuit se lucas qui
 ipsius scriptor. historiae e. ingentes actiu. aptoꝝ
 uolum. emittens. et rari aliquid scribere. adu
 su eam scripturam quae u fuerat ingentibus
 di uulgata. Et inq. maioris oppinionis
 illo dicitur at tēp̄ lxx. in p̄tu abet u
 auctoritas. qui lucas qui ignot. cu
 lis. et n magnae fidei in nomib.
 du ebat. Hoc aut generalit. obser
 uandū qd ubiq. sc̄i. apti. aut. apti. ei. uiri loquunt
 ad populos. His plerūq. testimoniis ab utroq. q̄
 u fuerint ingentibus di uulgata. licet plerūq. tra
 dunt lucā euanglistā. ut p̄ solitu hebreas litte
 ras ignorasse. Misit. uir. uida. ante se ad ioseph
 uinuntiare ei. et ille occurere in gesen. quocū
 puenisset uincto ioseph currus suo. ascendit ob
 uia patris suo. ad eundē locum. uidensq. eū in ruit
 sup collū ei. et in amplexus fleuit. Dixit pat̄
 ad ioseph. Laetans moriar. quid faci. in tuam
 et p̄ suē. et relinquo. Iuda u. misit. ante se ad ioseph
 seph ut occurreret. et ditione. ita legit. In hebreo
 nec urbe habet heroum nec in iramesse. sed tan
 tu modogesen. N nulli uideoy. ad ser. gosen.
 nē the uide uocari. et id qd p̄ se sequit. dedit
 eis ut possiderent in egypto t̄ra optimā. in rames
 se pagū. arsenotten. sic olim uoc. uū. aut uin
 Et ille locutus ē ad fr̄. et domne. domū patris
 sui. Ascendā. et nunciabo pharaoni. dicāq. ei
 fr̄ me. et domi patris mei. q̄ erant in t̄ra chanaan
 uener. ad me. et suū. pastores ouium. curamq.
 habent. alendoy. gregum. Pecora sua. et arm̄
 ta. et omnia quae habere potuer. adduxere
 secum. Commidat in patriarchis quod pec
 corū nutritores erant. apuerma sua. et apa

rentib. suis. et merito Nam haec sine ulla dubi
 tatione iustasertus. et uisio dominatio eū pec
 cora homin seruunt. et homo peccoribus domi
 natur. Sicut dicitur eū crea rex. faciam homi
 ne ad imaginē. et similitudinē. nram. et habet
 potestate. pisceū. maris. et uolatilū. caeli. et omniū
 peccorum. quae sup̄ terram. Vbi uniuersa ratio
 nē debere dominari in rationabiliū. Seruū
 aut hominū. hominū. t̄ iniquitas. et aduersitas
 fecit. Iniquitas quidē sic dicitur est. melo dicitur
 chanaan. et t̄ seruus cum fr̄. suis. Aduersitas
 uō sic. accidit ipsi ioseph. ut uendit. a fr̄. bus. ser
 uis. alieni gene fieret. Itaq. primi seruus. quib.
 hoenom. in lingua. inditū. bella. fecerunt.
 Quienū. homo. ab homine. superatus. lutebelli pos
 set. occidi. qui a seruū. seruus. appellat. Inde
 et mania. q̄ manu. captas. est. et u. ordonati
 talis. In hominibus. ut seru. aut. feminae. uiris.
 et filii. parentib. q̄ uillie. haec. iustitia. ē. ut in fir
 mica. ratio. seru. at. fortiori. Haec. igit. in domina
 tionibus. et u. itatib. dicit. iustitia. ē. utq. ex. cellum
 ratione. excellant. dominatione. qd. eū. in hoc. scto
 p̄ iniquitate. hominū. p̄t. bat. et p̄ naturā. cir
 naliū. diuersitate. In fine. habituri. ordinati. s̄i. fr̄.
 mā. et s̄p̄t̄nā. felicitate. Cumq. uocauerit
 uos. et dixerit. qd. est. op̄. ur̄. m. respondebitis. uiri
 pastores. sumi. seru. tui. ab infantia. nra. usq. in p̄.
 et nos. et patres. nri. Haec. aut. dicit. et u. h. abnare
 possitis. in t̄ra. gesen. q̄ dicitur. egypti. omis. pas
 tor. omiū. merito. aegiptus. In quib. figura. est
 p̄ sentis. scti. in quo. abundat. iniquitas. ab homi
 natio. ē. omis. pastor. peccorum. Ab hominatio
 ē. in iniquo. uir. iustus. Vener. at. in egyptū. ad ioseph
 iacob. et filii. ei. et uidiū. pharaon. rex. aegip
 ti. Erat. pharaon. ioseph. dicens. Laetans. et fr̄.
 tu. uener. ad me. ecce. t̄ra. egypti. corā. te. ē. in t̄ra
 optima. collo. capite. tuū. et fr̄. tuos. Haec. re
 p̄. cino. n̄. p̄. missi. rei. ad quā. sepe. ob. saure. p̄. capu
 latione. redit. sed. domno. apta. ē. L. v. n. dicitur
 scriptura. quomodo. uener. ad pharaonē. fr̄. ioseph
 et qd. dicitur. et uiderit. s̄. hoc. nē. uelud. ab inno
 rep̄. uū. ut. inde. et ex. t̄. ratione. ab. eis. u. quae
 soli. ioseph. pharaon. dix. Quoy. omniū. in. codicib.

et ad urbem heroum in t̄ra ramesse. hic locus uocatur lxx. in p̄tu

grecis qd diligentioribus e scripsumt quae clā obolis
 cas habent & sig ea quae in hebreo nūnuemunt &
 in lxx inueniunt quaedam asteriscos quib ea signi
 ficant quae habent hebrei nec habent lxx.
 Posthaec inpro dux ioseph patrē suū ad regē &
 statuit eū corā eo q benedicens & interrogat ab eo
 Quot scies annorū uitae tuae. R. iacob. dies p
 egrinationis & uitae meae. c. xxx. annos paruū
 mali. & n̄ puenet usq. addies patrū meorū q b. pere
 grinatū. Quidē qd dux iacob pharaoni dies
 innoy uitae meae quos in loco sic em habent gr. qd
 latini habent. agot habeo. t si qd aliud. Vtrū ergo
 ideo dux quos in loco quātrā n̄ ē quāndū populū
 diuinā pmissione hereditatis acceperat. & ibi uita
 ducent unq. in aliena terra erat n̄ solū qndō pegrina
 bat. sic in mesopotamiā uerū & n̄ quādo ibi enu
 ubinatē. An potius scdm id accipiendū ē quod
 ait apls. Quādiu sum in corpore pegrinam ad scdm
 hoc & illud in p̄t. dicitū intellegit. In quibus ego
 sū uita. & pegrinū sic om̄s patris mei. Nā terū
 diē de p̄s diebus uitae suae. n̄ puenet in dies innoy
 uitae patrū meorū quos dies incoluer. N̄ u hic aliud
 uoluit intellegi. quā id qd latini codices habent
 uixer. ac phoe significau hanc uitā incolat eē sup
 trā. i. pegrinationis habitacionē. si credo sc̄s hoc
 uenire quib. aliā patriā & n̄ d̄m pollicet. Vnde
 uidendū ē quē admodū diēniē de impiis. Incolēs
 & abscondēs. ipsi caueu meū obseruabēt.
 chis enim euentū accipit. qui abscondant inco
 lum. i. ut insidient filis n̄ manent in domo in cōmū.
 oseph uō patri & fr̄ib. suis dedit possessionē in egipt
 to inoptimo trāe solo ramesses. ut p̄ceperat phario
 & aiebat eos omne domū patris sui p̄bens eī bara
 singulis. Querendū utriū trāe ramesses ipsi eō ges
 sen ipsi em̄ p̄derunt. & ipsi eis phario dari p̄ce
 perat. Tradit ioseph parentib. & fr̄ib. op̄a
 mā trā gesen. p̄bens eis abara qd fames opp̄sēnt
 trā. Sic & d̄m d̄gens op̄am trā parentibus
 idē patri archis. & p̄phōis. ex qb. xp̄e sc̄m car
 ne. suae omnib. sc̄s de quib. in euāḡto dic. H̄i fr̄
 mei qui faciunt uoluntate mea. H̄i signū d̄nt
 rā re p̄missionis regnū d̄. De quadiē p̄phōe
 redo uidere bonadū in trā uuentium. & meci
 chat triticiū patri suo ioseph. & tam eū p̄t ne

quando uidit adorauit nequido. ab illo trāci accipie
 bat. Quomodo ergo somniū ioseph. modō in p̄lāu
 putabimus & n̄ potius maioris trā ē unere p̄phētā
 In toto orbe panis deerat. & opp̄sēnt fames
 terram. maxime egiptū & chanaan. equib. omē
 pecuniā egre gau p̄uenditione frum̄ti. & in tu
 d̄s trāci inerrariū regis. P̄tunc ad scripturā recōm
 dare fidē famulidū. Cūq. defecissē emptor is p̄
 eū. uenit cuncta aegiptū ad ioseph dicens. Da
 nob panes quare morim̄ corāte deficiente pec
 cunia. quib. ille. ly. Adducite peccora uia & da
 bouobis p̄as er̄ bos. si p̄cū n̄ habētis. quae cū ad
 duxissent dedit eis alim̄ta p̄ equis. & oimb. & bub.
 & asinis. sustentauitq. eos illo anno p̄ cōmūtatione
 peccorū. Venit q̄ anno u. & dixer. ei. n̄ celamido
 minonrō quod deficiente pecunia. & peccora
 simul defecerint. nec clā tē. qd asq. corporib. &
 trā nihil haberem̄. cure ergo morim̄ te uidente
 & nos & trā n̄ tu erim̄. & eme nos in seruitūte re
 gū. & p̄ be semina ne pereunte cultore rediga
 t̄ trā in solitudine. **Q**ueri potest cum ioseph
 frum̄ta collegerit un de homines uiuerent. **196**
 peccora unde uiuebant. cū tanta fames in uales
 ceret. maximae. q̄ fr̄ ioseph pharaoni dixer.
 n̄ s̄m pascua peccoribus puerorū tuorū. In uia
 luit enī fames in trā chanaan. & p̄ hanc in op̄a
 pascuorū. se uenis se cōmemorauerant. Unde si
 ea fame. pascua defecerant in trā chanaan.
 Cur in egipto n̄ defecerat. eadē fame tunc ubi
 q. in ualescente. An sicut p̄hibet ab eis. qui loca
 seunt in multis egiptū paludibus. poterant pas
 cua n̄ deesse. & cū fames eēt. Frum̄ta quae
 solent in fluminis inundatione puenire.
 Magis enī dicunt paludes ille ferat in pascua
 gignere. q̄ndo aqua in lū m̄ exerescit. Emit
 igitur ioseph omne trā egiptū uendens ab eis
 lū possessiones. p̄ magnitudine famis. subie
 citq. eam pharaoni. & cunctos populos ei. anouis
 simis t̄m̄nis. aegiptū usq. ad extremos fines ei
 p̄t terrā sacerdotū. quae a rege tradita fuerat
 eis. quib. & stituta cibaria & horreis publicis
 p̄bebant. & uideat n̄ s̄ compulsi uendere posses
 siones suas. & reliqua. In eo qd ioseph omne
 trā egiptū emit. subiecitq. eam pharaoni & cunctos

populos eius iniustitiae et iniquitatis argui potest. maxime cum fidelitas eius inde comidat. quoniam nullus persone gratia suscepit. Sed iuxta emptoris precium equo libramine str. pe regia incli gentib. reconpetiunt.

M i f tice aut sig. omi. qui in egypto sp. li sunt. & egypti opes ambunt seruos ee. La em nullus e liber a egypti. Carnalis aut est & uenudat sub peccato.

P harao em sibi eos subie. & fortasse ideo alibiditum e. E gos uindit d. tuius qui eduxit de tra de domo seruitutis. Vnde ap. t. fidelib. papit des. Non ergo regna peccati in uero mortali corpore ad obediendum desideris suis; & t. Annetatis inquit qm cuoy h. boas uos seruos ad obediendum. serues tis au sciu oboedistis. siue peccati in morte. siue oboeditionis ad iustitiam. Li de ebres scriptu e. qd uolent in seruitute redactis. a egypti uo populu. faciem seruitute redigit pharao. Vendider em semet ipsos;

N on ergo dispensatoris culpa e ubi digna dispensant p meritis. Hoc & paulus feco cu illu qm indigni scou e sortio fuit tradidit litaniae. Nemo itaq. paulu di cat duru egisse. qui homine de ceta cie. ut expul sus discedere n blasphemare. Et omni ueni uoluntas iniquae. cu am ins terrena. deffert caelestia. pp uaritia se subie diabolo. Dni. u. pmissio e iusta. V ai cu q spernens meliort elegit peioru. dimittit arbitrio suo. ut cadat & in desideris infirmoru subruat. Quod aut d. sacerdotes ne pulsos ee uen dere possessiones suas. q illis statuta cibria exho reit publicis p bebunt. Sig. tra e. q. uerisa cerdotes liberam ee accensu mundiali q uerbodi uino indefinert pasert. nec d. n. sp. talis ullus sus tnebit. Aliu aut em no ioseph. qua frugib. emi tra egypti. sig. xpm suadoc. trina. & sint. angum p cio uniuersu mundu redimere; Quod q die. acapite semina. & serite. agros. ut fruges habe re possitis. V. parte regidibus. Illi reliquias p mittu uobis in semite. & inerbos famulus. & liberis uris. Ac capere sem. mandu. Hoc e uerbudi. & se re. agros. corpora uel delia sua. quemouere. cu an gelico ex. irata. & semine sp. itali seminata. fruc tus uirtutu germinant. E. v. parte queregibus d. lat. v. sensu u. censur qd xpo uero regi solu de beat inamat. u. uo reliqui in semite & inerbos possessoribus p mittunt q actu. alis iustae usus in

cuq. concedit. quateni semine operauit uirtu. ut fructus iustitiae inerat in uita. Quod a saluatore n. r. u. e. r. acit nob. tribuit. Vnde ioseph egypti dicitur salu nra imminutua e. q. manifestu e. qd salus mundi in xpi potestate e. estuata. **H** abitaui ergo isrl. in egypto id. in tra. gesen. & possedit eam. uelut q. e. & multiplicat nimis. & uixit in eadece. & u. annos. factiq. s. omi. dies uitae illius. e. xl. vii. annos. Cuq. ad p. pin. quare. cerneret. mortis die. Vocauit filiu suu ioseph. & dix. ad eu. Si uenugraui in conspectu tuo pone manu sup. femore meo. & facies mibi miam & ueritate. ut n. sepelias me in egypto. sed dormia cum patribus meis. & auferas me. de tra. e. d. asq. in sepulchro ma uorum. **M** oriturus iacob filio suo ioseph die. Si uenugraui in me spectu tuo subi ce manu mea sub femore meo. & facies in me miam & ueritate. Et filiu ueritate str. g. qu. ser u. constrinx. abrah. Ille mandans unde u. u. d. u. cat. filio suo. Iste sepultura com. dans. corpus suu. n. itaq. tam causa nominat. u. illa quae magni habenda. atq. pendenda. in scripturis omni b. qua cuq. disp. sim. legunt. m. u. & iustia. t. m. u. & u. di. cui. t. m. u. & u. eritas. q. n. do. quoda. loco scriptu e. u. m. u. s. r. u. r. d. n. m. i. a. & u. eritas. Ita haec duomultu com. dita. multu e. sideranda. Seruus. n. abrah. e. di. u. r. a. facit. in d. n. m. me. u. m. i. a. m. & u. s. t. i. a. s. i. c. & i. s. t. e. f. i. l. i. o. s. u. o. d. i. e. u. t. f. a. c. i. a. s. i. n. m. e. m. i. a. m. & u. e. r. i. t. a. t. e. Quid sibi uelut. u. u. r. o. t. a. s. o. l. l. i. c. i. t. a. c. o. r. p. o. r. i. s. c. o. m. e. n. d. a. t. i. o. u. t. n. i. n. e. g. y. p. t. o. s. e. p. e. l. i. t. e. s. e. d. i. n. t. r. a. c. h. a. n. a. u. i. u. t. a. p. a. t. r. e. s. s. u. o. s. m. i. r. u. u. e. d. e. t. & q. s. i. a. b. s. t. u. r. d. u. n. e. o. c. o. n. u. e. n. i. e. n. s. t. a. n. t. e. e. x. c. e. l. l. e. n. t. a. e. n. i. t. u. s. p. p. h. e. t. i. c. a. e. s. i. h. o. c. e. x. h. o. m. i. n. u. e. s. u. e. u. d. i. c. i. t. m. e. t. a. m. S. i. a. i. n. h. i. s. o. m. i. b. s. a. c. r. a. m. e. n. t. a. q. u. a. e. r. u. n. t. m. a. i. o. r. i. s. a. d. i. m. r. a. m. o. n. i. s. g. a. u. d. i. u. i. p. s. i. q. u. i. u. e. n. e. r. u. o. r. i. t. e. C. a. d. u. e. r. i. b. m. o. r. t. u. o. r. u. q. u. i. p. p. e. c. c. a. t. a. s. i. g. n. i. f. i. c. a. r. i. i. n. l. e. g. e. n. o. n. d. u. b. i. u. e. c. u. i. u. e. r. i. t. h. o. m. i. n. e. s. p. e. c. o. r. u. r. a. t. i. o. n. e. s. i. u. e. q. u. a. l. e. c. u. i. q. e. t. r. a. l. t. u. t. a. n. q. u. a. a. b. i. n. m. u. n. d. i. c. u. p. u. r. i. f. i. c. a. r. i. E. t. h. i. n. c. i. l. l. a. s. e. n. t. e. n. t. i. a. d. i. c. t. a. e. q. b. a. p. t. i. z. a. t. a. m. o. r. t. u. o. & u. e. r. u. t. a. n. g. a. i. l. l. u. m. q. u. i. d. p. s. i. c. l. e. u. a. t. i. o. e. i. u. s. S. u. e. & q. u. i. u. n. a. t. s. u. p. p. e. c. c. a. t. a. s. u. a. & u. e. r. u. t. a. m. b. u. l. a. n. s. e. a. d. e. h. a. e. c. f. a. c. i. t. s. u. p. u. l. t. u. r. a. e. r. g. o. m. o. r. t. u. o. r. u. r. e. m. i. s. s. i. o. n. e. s. i. g. p. e. c. c. a. t. o. r. u. c. o. p. u. n. e. n. s. q. d. d. i. c. t. u. e. B. e. a. t. i. q. u. o. r. u. r. e. u. n. t. s. e. s. i. i. n. i. q. u. i. t. a. t. e. s. & q. u. o. r. u. r. e. c. t. a. s. p. e. c. c. a. t. u. s.

legit

finit

ut bene dicam illis. Oculi autem iacob caligabunt
 p̄ nimia senectute. & clare uideri non poterant
 Adplicatosq. ad se de osculante. Et circūplexus dicit
 ad filiū suū. Non sū fraudat̄ aspectu tuo. In
 sup̄ ostendit mihi d̄s sem̄ tuū. Cūq. tulit se eos
 ioseph de gremio patris adorauit p̄ uisum
 Et posuit ephraim ad dexterā suā. & d̄ sinistra isrl̄
 Manes̄ sen uero in sinistra sua. ad dexterā se iacob
 patris. Adplicuitq. ambos ad eū. Qui extendē
 manū dexterā posuit sup̄ caput ephraim uio
 ris fr̄is. Sinistrā autē sup̄ caput manasse qm̄
 ior natu erat. cōmutans manū benedixitq. filio
 suo ioseph & reliq. Quod ita dicit nepotes suos
 isrl̄ ut dexterā manū minorū imponat. maiori
 autē sinistra. & hoc filio suo. ioseph uolentē corri
 gere qm̄ errantē atq. nescientem ita respondet.
 S̄ cio filii sc̄o. & hic erit in populū. & hic exaltabit
 S̄ ed fr̄ eius uioior. maior illo erit. & sem̄ ei erit in
 multitudine gentium. A tē de xp̄o accipiendū
 ē. quatin̄ d̄a de ip̄o iacob. & fr̄e eius dicitur. q.
 maior seruet̄ minori. Sed m̄ hoc enī significū
 aliqd̄ p̄ph̄etice. hoc faciendū isrl̄. qd̄ populū
 p̄terior p̄ xp̄m̄ futurū regeneratione spiritali
 superat̄ erit p̄p̄m̄ p̄ore decarnali patris rege
 natione gloriantē. Nam uioior filiū ioseph
 hoc ē manasse. qm̄ p̄r̄ obliuio. t̄p̄ū gerit uide
 re. q̄ oblitē d̄m̄ suū qui fec̄ eum. Minor. at̄ xp̄ia
 noy q̄ fecun̄ ditatē sonat. qd̄ ē propriū p̄p̄i
 uioioris q̄ corpus xp̄i q̄ fecundat̄ ē in multitu
 dine mundi. Hos quidē cū bene dicere uellet̄ iacob
 posuit ioseph ephraim ad sinistra. Manas. uioior ad
 dexterā. uioior situit. At ille ē cellat̄ in ambus
 crucis misterū p̄figurans. translatus in minore
 dextere maior sinistra sup̄positus. Sicq. cru
 cis similitudo sup̄ capita eoy. denotat̄. iudeis
 scandalū xp̄ianis futurā gloriā p̄figū. Senioreq.
 per uis misterū factū de dextro sinistro. & uioior
 ore dextro de sinistro. q̄ iudeis in t̄ra desertala
 bentibus. nos illoy gratiā adepti sum̄. Liliq. sacra
 m̄to maiorū populo iudeoy p̄positū ē minorū populi
 gentiū. Vnde & ad p̄atriarcha dicit. hic quidē
 erit in populū. sed hic exaltabit. Et ait ad
 ioseph filiū suū. In ego maior. & erit d̄s uobis
 cū. reducet̄ q. uos ad t̄ra patris uioior. d̄ t̄ra parte

isrl̄

XIII.

unā extra fr̄tuos quā tulidē manu amorrei in gla
 dio & in arcu meo. Arcū hic & gladiū iustitiā
 uocat. p̄ quā meruit p̄grini & aduena in f̄cto
 sichē & emmor de periculo liberari. Timuit enī
 ut sup̄ legim̄. ne uicinia opida atq. castella ob
 euerione f̄derate urbis adūsū se ē surgerent. &
 d̄ns n̄ dedit eis ut nocerent illi. t̄ certe sic intelle
 gendū. d̄o t̄ tibi sicimā quā em̄ infortitudi
 ne mea hoc ē in pecunia quā multo labore &
 sudore quesui. Quod ait. ut sup̄ fr̄tuos. osten
 dit absq. sorte de d̄sse eā ioseph tribui. Siqui
 de eodē loco sepult̄ ē ioseph & mausoleū eibi
 hodieq. ceruit. Alii autē ed mone ita legūt.
 Ego de d̄ tibi sicimā p̄cipuā sup̄ fr̄tuos plus quā
 fr̄b. tuis. quā cecepidē manū. in amorey in gla
 diomeo & sagitta. Sicimā uioior ḡ & latini
 ē su & uioior declinat̄ est. alioquin ebrauce s̄chē
 d̄. ut ioh̄ q̄ euangl̄ista testat̄. Licet uioior ut
 sichar legat̄ error moleuit. Et ē nunc neapo
 lis urbs samaritanoy. quiḡ sichē lingua hebra
 transfer̄ innumerū. Pulchrae adlusit ad no
 m̄ d̄is. & ego d̄o tibi uioior unū. Querit uioior
 n̄ inuenient̄ potē quē admodū ualeat. ad
 litterā ē uioior. Emit enī centum agnis pos
 sessionē illā. n̄ cecepit uita uioiorae. bellicae.
 Anq. salē ciuitatē sicimā filici expugnauer̄
 & uioior bellipotuit ei fieri. ut iustū bellū eū
 ḡstūm uideat. quātā p̄ores in uioior fecer̄
 mei filia ē t̄ taminanda. Cū n̄ ergo illis illā
 rā dedit. qui hoc p̄p̄auerunt. hoc ē maiori
 bus filis suis. Deinde simo d̄ ex illa uioiora
 glorians dat eam t̄ra filio suo ioseph. Cū ei
 displicuer̄ tunc filū qui hoc cōmiser̄. Cū de
 m̄q. & uioior nunc eos benedicere & ex p̄brando id
 cōmemorū in factis eoy. p̄culdubio ergo ali
 quod hic latet̄ p̄ph̄etice sacramtū. q̄ & ioseph
 rei dat̄ illat̄ra ubi d̄s p̄ d̄derat obruendo deos
 alienos iacob. ut xp̄e intellegat̄ possessurus
 gentes d̄s patris suorū renuntiantes & erecleden
 tes meū. His compl̄is uocauit iacob filios suos
 ut benedicere eos. Mistico ordine loquens
 tanquā futurorū uere p̄sens. Dixit q̄ eis que
 t̄ p̄ribus nouis simis futura erant. quae tam

& scdm historiā deducione tūe reppmissionis quo
mo diuidenda fuerit nepotibus illorum accipien
dasunt. & scdm allegoriam de xpo & eclum p̄dic
tura certissime uerū intellectū sciendū ē. Sed
p̄ h̄ historiā fundamētā ponendas ut aptius al
legoriae culm̄ p̄oris strue turae supponat.

Congregamini & audite filii iacob. Audite
oīst̄ patrē urūm. Sed fortas se requiras quare fi
lii iacob dicunt̄ quē ueniunt. isrl̄ uō dr̄ quibē
nedicit eos. Videt̄ neforte hoc indicat̄ qd̄ illi
dū eousq̄ p̄fecerant. ut isrl̄ mortis equarent̄.
Et tideo illi filii iacob dicunt̄ tanquā inferi opes.
Ille uero quia p̄fectus erat. & benedictiones fu
turum. consecus dabat isrl̄ appellat̄.

Ruben p̄mogenit̄ m̄s. In fortitudine mea & princi
piū doloris mei. Et in uindicta maiori imperio.
Et effusus es sic aqua. n̄ crescas quia ascendisti cubile
patris tui. & maculasti struē ei. Est uñ hic
sensus. Ius p̄mogenit̄ m̄s. maior in liberis. & de
bebas iuxta ordinē n̄ mutam̄ tuae & heredita
te quae p̄mogenit̄ iure debet̄ sacer doti acci
pere & regnū. Hoc quippe importando onere
& p̄ualido robore demonstrat̄ uerū quia peccasti

& q̄si aqua quae uasculo n̄ tenet̄. uoluptatis effu
sus es impati. Idcirco p̄cipionib; ut ultra n̄ pecces
isq̄ in fr̄m numero poenas peccati luens. qd̄ p̄mo
genit̄ ordinē p̄didisti. Principiū aut̄ doloris ē
om̄s p̄mogenit̄ q̄ p̄ eo cōmouent̄ p̄mū uiscera
parentū.

Simeon & leui fr̄s uas iniquitatis
bellantia. In ē silio eoȳ ne ueniat animam ex
tincō & uulloy n̄ sit gl̄ mēa. quia in furore suo
occiderunt uirū. & in uoluntate sua suffoder̄
murū.

Siḡ aut̄ n̄ sua fuisse ē silū. qd̄ sic h̄ &
emma foederatos uiros int̄ fierunt. Contraq̄
uis pacis & amicitiarum sanguinē fuderunt
innocentē. Et q̄si quodā furore sic crudelitatis
raptati muros hospite urbis euerterit̄. Unde
sequit̄ & dicit̄. Maledictus furor eorum quia

p̄ eax. & uia eorum quia dura. Diuidā eos in iacob
& disp̄gam eos in isrl̄. Leuenon hereditatem
p̄ priā n̄ accepit. sed in omnib; se p̄tris pauca
urbes ad inhabitandū habuit. De sine uō
in libro hiesu scriptū ē qd̄ & ipse p̄ priū fumeu
lum non fuerit consecutus. sed & tribu iuda

quodam accepit. In palippeme nonis. t̄
manifestus scribitur. quod cū multiplicati fuisset
& n̄ haberet possessionis locum exierit in deser
tū. Quidā aut̄ hoc qd̄ m̄lex legit̄ in furore
suo int̄ fieri homines. & in desiderio suo subner
uauit̄ taurum p̄phorae int̄fectos homines. aptos
& subneruati taurum a phariseis xpm̄ int̄p̄tariē

Judate lauda b̄ fr̄ tui manus tua in ceruici
bus inimicō tuorū. adorabit̄ te filii patris tui.
Catus leonis iuda. ad p̄dā filium ascendisti.

Sive ut in ebreo scriptū ē. decapuitate filium
ascendisti. requiescens accubasti in leo. & q̄si
leona quis suscita bit eum. quia iuda confessio
sive laus int̄ p̄tat̄. Recte scribit̄. iuda ē site
bunt̄ tibi fr̄s. t̄ laudabunt te. & licet de xpo
grande m̄sterium sit. tam scdm̄ literam siḡ
qd̄ p̄dā stirpē generant̄ reges. & quod adora
rent eum om̄s tribus. Non enim ait̄ filium matris
tue. sed filium patris tui. & qd̄ sequit̄. ad p̄dā fili
um ascendisti. ostendit̄ eū captiuos populos
eē ducturū. & iuxta intellegentiā. sacerdotē.

Ascendisse in altū captiuā duxisse captiuitate.
siue qd̄ melius puto captiuitatis passionem.
Ascensus resurrectionē siḡ. Alligans ad uinea
pullū suum. & ad uitaē asinā suam. qd̄ uideli
cō pullū asine. cui sup̄ sedit̄ int̄. hoc ē gentiliū
populum. uitaē aptoȳ qui ex iudaesunt co
pulauerit. & ad uitaē siue ut in ebreo habet̄ &
& ad sorech idē electam uitam alliga ueritati
nā cui sup̄ sedit̄. & tam ex nationibus congre
gatam. qd̄ at̄ die filium. **ΑΠΟΤΡΩΦΙΝ**. ad
ipsū iudā fuerit quod xpe haec sit uniuersa fac
turus. Quod at̄ dr̄. Nā uerit̄ sceptrū de iuda
& dux de femoribus eius donec ueniat qui mi
tenclut̄ ē. & ipse erit expectatio gentiū. siḡ qd̄
n̄ deficerent principes de tribu iuda usq̄ ad tem
p̄ quonatus ē xpe qui missus a patre expectatio
ē gentiū.

Zabulon in litore maris habita
bit & in statione nauū p̄ tangens usq̄ ad sidō
nem. Isachar asin̄ fortis. accubans int̄ terminos
vidit requiē quod dicit̄ bona & t̄nam quod op̄
ma & sup̄posuit humerū suū ad potandū
factus ē tributis seruens. Qui ad sup̄ Zabu
lon dixerat. quod maris magnitudo cēt posses

Zabulon in litore maris habita
bit & in statione nauū p̄ tangens usq̄ ad sidō
nem. Isachar asin̄ fortis. accubans int̄ terminos
vidit requiē quod dicit̄ bona & t̄nam quod op̄
ma & sup̄posuit humerū suū ad potandū
factus ē tributis seruens. Qui ad sup̄ Zabu
lon dixerat. quod maris magnitudo cēt posses

Zabulon in litore maris habita
bit & in statione nauū p̄ tangens usq̄ ad sidō
nem. Isachar asin̄ fortis. accubans int̄ terminos
vidit requiē quod dicit̄ bona & t̄nam quod op̄
ma & sup̄posuit humerū suū ad potandū
factus ē tributis seruens. Qui ad sup̄ Zabu
lon dixerat. quod maris magnitudo cēt posses

Zabulon in litore maris habita
bit & in statione nauū p̄ tangens usq̄ ad sidō
nem. Isachar asin̄ fortis. accubans int̄ terminos
vidit requiē quod dicit̄ bona & t̄nam quod op̄
ma & sup̄posuit humerū suū ad potandū
factus ē tributis seruens. Qui ad sup̄ Zabu
lon dixerat. quod maris magnitudo cēt posses

surus sidonemq; & reliquis femet urbem contigens.
 Hinc ad mediterraneam pinnaculam redit. & sic hincq; ut
 iuxta neptalim pulcherrimam in galilea regione pos-
 ses surus e benedictione sua habitatore fecit. Ad simu-
 aut offeum t forte uocat & humerum adportandum
 deditum q in labore tiae & uehendis admare quae
 in firibus suis nasebant plurimum laborauit. Regi-
 busq; tributa conportans. A uunt ebrei p mca iso-
 ram significari. qd scripturas scis die ac nocte me-
 ditans studiu suu dederit ad laborandu. & uidero
 ei omi tribus seruiant qsi magistro dona portan-
 tes. **O**an iudicabit populum suu sic & abatri-
 bi: in isrl. Fiat dan colub mura cerastes in semita
 mordens ungulas equi. ut cadet. ascensore uis
 roro salutare tuu expectabo dne. **S**amson
 iudex isrl de tribu dan fuit. Hoc ergo diu nunc
 uident in spu comam nutrire semsonem. **N**aza-
 reum. ceteri hostib. triumphare. qd in similitudine
 colubri reguliq. obsidentis uas. nullum p tram isrl
 p mittat transire. sed & ra si quis temerarius uirtu-
 te sua qsi uelocitate. aequi confusus eam uoluerit p-
 donis more populare. n effugere ualebat totu at
 p mca iso ram serpentis & equis loquit. Videns
 aut ta forte nazareum tuu qd & ipse propinere
 trice mortuus e. & moriens nros occidit inimicos.
 putauo. ipsu dsc e xpm filiu tuu. Verumq
 mortuus e. & nresurrex. & rursum capiuus ducte
 isrl. Alius mihi saluator mundi & meigenensis psto
 landuse. ut ueniat cui repositu est. & ipse e expec-
 tatio gentiu. **G**ad accindus p labit ameciu
 & ipse accinget remorsum. **S**ig qd ante ruben e
 dimidium tribum. Manas se ad filios quos trans
 iordanem in possessione dimiserat. p xiiii annos
 reuertens p luu adu sum eos gentium uicinarum
 grande reppererit. & uictis hostibus fortu dim-
 carit. Lege libru hiesunauae & para b p p mca
 Neptalim ceruus emissus. & diu eloquia pulchri-
 tudinis. Siue neptalim ager irriguus utruq. n
 sig ebreu uerbu. **MI**ALASETYA. Signi aut
 qd aquae calide in ea nascunt tribu siue qd sup
 licu gene sarah fluente iordanis e irriguus.
 breui uolunt p pberade quae legisunt & hu-
 bere notuam. agru irriguum & eloquia pulchri-
 tudinis pphexari. Ceruus. ut emissus tempori

den

at

neos fruges & uolocitate tiae uberiori ostendit
 sed melius si ad doctrina saluatoris cuncta refera-
 mi qd ibi t maxime docuerit saluator. ut in eu-
 gg scriptu e. **F**ilius ad crescent ioseph filius ad
 crescent & decorus aspectu. filiae dis currer sup
 murum. sed exasperauer. cu & uir gaus. In uide-
 r q illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius &
 dissolutis uincula brachioy. & manu ei p manu po-
 remis iacob. inde pastor egres sus est lapis isrl.
Ete sensus capituli. **O**ioseph q ideo sic uocaris
 q adduxit te dni. siue quu frstuos in uor futur ut
 es fortissima siquide tribus fuit ephraim. ut in reg-
 noy & paralippemeni libris legim. **O**inquam filius
 ioseph quit ampule her es uie totidem uiris & tur-
 ribus ac fenestris puellarum egypti t hyspecto
 nuider. tibi & te adha cindia pao cauer frst in ha-
 bentes liuoris sagittas & zeli uaculis unlnorau.
Verutu arcutu & arma pugnan di posuistundo
 q forate ppugnator. & uincula tua qui b te frs
 ligauer ab ipso solutis & disrupta. ut extuos sem-
 ne tribus nasece ephraim fortis & stabilis. & instar
 lapidis durioris in uicta. **I**mperans qd deci tribub.
 isrl. **B**eniamin lup rapax. mane comedet p-
 da & uespere diuidet spolia. **Q**uaqua de
 paulo aplo manifestissima sit pphexa omnib.
 patet qd & in adolescentia psecutus e celam. in
 senectute p dicator euangelu fuerit. hebreu
 m ita edisser. **A**ltare in quo immolabant hostia
 & uictimaru sanguis. ad base illius fundebat
 in parte trib. beniamin fuit. **H**oc inquit ergo
 sig qd sacerdotes immolant mane hostias ad ues-
 pera diuidunt ea quae sibi appo pulo ex lege colla-
 tas. **L**upu sanguinarium. lupu uorice. sup al-
 taris in p tione ponentes. & spolioru diuisione
 sup sacerdotibus qui seruentes altari uiuunt
 de altare. haec scilicet historia. qualite accipiendis
 p dicit sufficunt. **M**istice aut qualite bene dic-
 tiones iste patriarcharu intellegendis sunt deinceps
 dicem. **R**uben pmo geni msi. & cetera.
In ruben poris populi uidet ostendit se psona. cui
 & ra ad pphexa dr. isrl pmo geni msi. **E**t uix-
 ta qd pmo genis debent ipsius erat accipere
 sacerdotu. at q regnu. **A**ddit. **I**uuitus meo. unq
 q ex ipso populo fund. unti fidei ex ipso uirt dei

Mistice benedictio hinc interpretatio filiorum iacob

Judas

q̄e xp̄e aduent. Quomodo. n̄ ip̄esit principū
 dotorū. nisi dū patrido sēp̄ inrogare & inuiriā dū
 ē uertit ad eū dorsū & n̄ facie. Iste p̄ca indonit. q̄ ip̄is
 p̄mis dicit eloqui ad. p̄mis ip̄e legis latio & testa
 m̄tū siue p̄missō. Iste maior imperio. utiq; p̄mag
 nitudine uirū. q̄ copiosus uis & eris in hoc s̄cto popl̄i
 idē regnauit. Effusus ē. ut sic aqua peccando
 in x̄po. q̄ si aqua q̄ uasculon̄ tencē uoluptatis effu
 sus ē in x̄po. & uidecirco addit ultra n̄ crescat. q̄ popl̄i
 ip̄e p̄ quā in uniūso orbe dispersus ē ualde inmyuit
 atq; beuuit est. Sed quare talia meruit. ita subiec
 t̄ ascendisti cubile patristū. N̄ sic iudaei intellegunt
 hoc p̄inde dictū ē. eo q̄d eū balla concubina p̄ tris
 suū cubuert. p̄pheta enī futurū nunciabat. n̄ que
 fuerunt gesta. ip̄o patri archadice. Adnuntia
 uob quae uenturas nouissimis dieb. & uide comp̄teri
 to n̄ ē referendū q̄ d̄ ille futurū p̄ dix. I dicebat enī
 d̄ni passionē & p̄mogenitae plebis iud̄m̄ q̄ ascen
 dit cubile d̄i patris sui & maculauit stram̄ eius. q̄ndo
 corp̄ dom̄nū in quo plenitudo diuinitatis requi
 escebat raptū in cruce suspendit & ferro nimacu
 luit. Post haec conuertitur ad simeon & leu uidi
 cens. simeon & leu fr̄s uas iniquitatis bellantia.
 P̄ simeone & leu scribe & sacerdot̄es iud̄i popl̄i
 intellegunt. De simeone n̄ scribe iudaeoy. De m̄
 bulcu p̄ncipes sacerdotum. De quib; scriptū ē
 q̄ consiliū fecer̄ ut in m̄ mortuaderent. De quo
 ē silio iste patriarcha quon̄ m̄te d̄m̄ uidebat d̄c̄
 I n̄ silū eoy n̄ uenit am̄ m̄ mea & itq; Horrelat
 it̄ illotē p̄r̄ s̄c̄ iste patriarcha uidere tantorū
 scelerū ē silia. quae in nouissimis tēporib; futuri
 erant uideri. Seq̄t̄ quia in furore suo occidet
 uirū. idē xp̄m̄ iuxta q̄ d̄ es. uis. ait. Uae animae
 ip̄oy. q̄ cogitō ip̄oy consiliū maloy adūsusse
 dicentes. Alligem̄ iustū q̄ in uulū ē nob. & in do
 lore suo suffoder̄ iurū. q̄ndo lancea confoder̄
 illud sp̄itale & fortissimū p̄pugnaculum q̄ custo
 dit ist̄. Maledictus furoreoy q̄ p̄nax. utiq;
 actum̄ faciū p̄p̄r̄ndū q̄ndo furore accenti
 x̄ru. Obtuler̄ xp̄m̄ p̄na op̄iluo dicentes illi.
 cruafige. cruafige. & si hunc di mittis n̄ es am
 cus cesaris. Et indignatio eoy q̄ dura. dū h̄r̄ r̄bban
 latrone p̄cerent. & p̄ncapē uite cruafigendū
 postularent. Du uidi eos in iacob. & disp̄ḡacos

missit. Hic enī. nominant. diuisio & dispersio.
 de quo quī n̄ nulli ex ip̄is d̄no credider̄ q̄ d̄ in in
 fidelitate p̄man ser̄. Diu enī dicunt̄ h̄ qui
 ab eis separant̄ & ueniunt ad fidē. Dispersi aut̄ h̄
 quoy patria tēploq; subūso porbē terrae incredū
 lum̄ ḡn̄ spargit̄. Iudaei teludabi fr̄s tu.
 Per h̄m̄ iudā uerus confessor exprimit̄ xp̄e
 qui ex eī tribu s̄ctm̄ carne ē genit̄. Ip̄sū lau
 dabi fr̄s sui. Apti scilicet & om̄s coheredes ei. q̄
 p̄ adoptionē fili d̄o patri effectus. Et xp̄i fr̄s p̄
 grati quoy ip̄e d̄ns ē p̄ natura. Manūa in
 ceruicibus inimicorū tuoy. Et is d̄e manibus. atq;
 eo d̄e crucis trophēo & suos dextit. & inimicos &
 aduersarios potestates curauit. Iustaq; & p̄
 p̄mittit eides. Sede ad dexteri me. i do nec po
 nā in m̄ costuos scabellū pedū tuoy. Adorabi
 te filū patristū. quō multi & filis iacob adorabi
 t̄ cū p̄lectionē gratiae salui facti. Catulus leo
 om̄s iudae. q̄m̄ nascendo paruulus factus sic tēp̄
 tūe. paruulus n̄t ē nob. Ad p̄ d̄a filium. as
 cendisti. idē ascendens in cruce captiuos popl̄os
 redemisti. & quos ille leo comitarius inuaserat.
 timorētis eripuisti. Deniq; rediens ab in feris
 ascendisti in altū captiuā duxisti in captiuitatem.
 Requiescens accubuisti in leo. Manifestissime in
 passione xp̄e recubuit. q̄ndo inclinato capite
 tradidit sp̄m̄. siue q̄ndo in sepulchro securus uelud
 quodā corporis somno quieuit. Sed quare ut leo
 uelud catulus leonis. In s̄no enī suo leo fuit. q̄
 n̄ necessitate sed potestate hoc s̄d̄ impleuit.
 Iuxta q̄d & ip̄s̄ dixerat. Potestatem habeo ponē
 diam̄ meam. & nemo tollē me. sed ego ea
 pono. q̄d uero addit. & ut catulus leonis. inde
 enī mortuus unde & n̄t. Fuscit aut̄ decatulo
 leonis scrib̄. q̄ cum n̄t fuerit trib. dieb. & tri
 bus noctibus d̄m̄t. Tunc deinde patris frem
 tū rugitū uelut t̄me factus cubilis locus sus
 citare d̄r̄. Catulū dormientē. Quod ualde eue
 niētē de passionis morte ap̄t̄ in x̄po. Quiri
 b. dieb. & trib. noctib. in cubili sepulchri uicē.
 somnū mortis impleuit. Bene ergo xp̄e ut leo
 requieuit. q̄ n̄ solū mortis acēbitatē n̄ timuit. sed
 & iā in ip̄o morte mortis imperiū uicē. Bene
 idē rerum ut catulus leonis d̄ict̄. uare surrex̄

Unde & sic adiungitur de resurrectione eius: quis sus-
 citauit eum. Hoc est quia nullus hominum nisi ipse.
 iuxta idem de corpore suo dixit. Soluite hoc te-
 plum & intriduo suscitabo illud. Non de fia-
 it princeps de populo iuda. nec dux de femoribus;
 ei donec ueniat qui mittendus est. & ipse erit expec-
 tatio gentium. Hic locus manifestus si me
 ad iudam refert. tã diu enim fuit ex semine eia
 pud iudaeos intemerata successio regni. donec
 xpe ad redemptionem mundi nasceret. P b. qd
 hoc historiae iudeoz fuisse herodẽ. quotẽp̃
 xpe natuse qd ipsi putant iudaei n̄ ueniẽs ex xpe
 Ergo de tribu iudausq. hodie iudaeorum p̄ma-
 nẽ regnũ. ita note fuit rex de populo iud. x̄oz
 donec ueniret. cui repositũ est. Sed n̄ solũ iudaeis
 p̄fuit qui mittendus est. Ideo sequit. & ipse
 erit expectatio gentiũ. Alligans ad uinea
 p̄dillũ suum. Pullus suus ex gentib. popu-
 lus. Cui adhuc nũquã fuerat legis onus in-
 positũ. Hanc copulauit ad uineam. ap̄toz q.
 ex iudaeis. Nã uinea dñi sabaoth domũ isrl̄
 Et tãdũ est ofilium. asinã suã. Ipse dicit. ego sum isrl̄
 uera. Ad hanc ergo uitẽ alligat. asinã suã.
 cui sup̄ sedit etiam nationis ex gentib. egre-
 gatam. Hanc itaq. ad uitẽ corporis sui alliga-
 uit uinculo caritatis & disciplinae euangeli-
 ce nexu. ut de imitatione illius uiuens effici-
 at heredes dñi & coheredes xpi. Alimãq.
 hanc asinã sinago gã int̄p̄tant. Iardi gradu
 scilicet. & graui pon. dere legis oppressam. L
 Lauabit in uino stolã suam siue carnẽ suã in
 sanguine passionis. siue sc̄uẽctam illõ in-
 no qui p̄ multas effundãt in remissionem
 peccatorum. & in sanguine uuae palliũ
 suum. Palliũ gentes sunt. quae se corpori
 suo coniungunt. Sicut scriptũ est. Vno ego dicit
 dñs. Nisi hos om̄s induã siẽ uestimẽtiũ. Hos
 quippe xpe in sanguine uuae mundauit
 quando sicut potius in ligno crucis pependit
 Sic enim & latere ei sanguis & aqua p̄ fluxũ
 sed quãnos abluat. sanguis redemit. pulchri-
 ores oculi ei uino. Oculi xpi. ap̄ti sunt & in
 gestae. qui scientia. lumĩ uniuerso corpori
 eccl̄e prestunt. Hi pulchriores uino p̄bunt

alio uino

quia eorum doctrina austeritate uniuersis
 exsuperat. Idẽ priscæ legis trãditionem.
 Et uangelica em̄ p̄cepta longe clariorẽss. quã
 ueteris testam̄ti mandata. & dentes lactis
 candidiores. Dentes p̄dicato res̄s̄s̄i. qui p̄ci-
 dunt ab erroribus homines. & eos q̄si come-
 dendo in xpi corpore trans fer. Nomine. u.
 Lactis doctrina legis significat. Quae car-
 nale populũ tanquã paruulos potulo lac-
 tis alebat. Cuius quidẽ candidiores effectus
 doctores eccl̄e. q̄ forte & ualidum uerbi ei
 bũ mandant. atq. distribuunt. De quib.
 dicit ap̄t̄s in ep̄ta sua ad ebreos. E fectorum
 autẽ est solidus cr̄bus. & bene candidiores le-
 tẽã dicit. Om̄s em̄ q̄ p̄fectus. & qui scriptura-
 rum cr̄bos explanantes subleãt & in unũ
 intellectũ qui sp̄italis dñi eccl̄e corporis sub-
 ministrant. candidiẽ debent & puri. atq.
 ab omni macula liberari. Isachar. asinus
 fortis. Isachar quod int̄p̄r merces. refert ad
 populũ gentiũ. quẽ dñs sanguinis suspicio
 est meratus. Hic isachar. asinus fortis scribi
 est qui prius gentilis populus q̄si brutum &
 luxuriosum animal erat. nullaq. ratione
 subsistens. Nunc uero fortis est saluatori
 nrõ m̄tis oculi subigens. ac redẽptoris domi-
 no colla subiciendo. Iugũ disciplinae eu-
 gelicae p̄ferã. Hic accubans int̄t̄m̄nosui-
 dit requiẽ quod eã bona & trã quod optima
 nẽ terminos nãquã accubare est p̄stolatorum
 di fine requiescere. Nihilq. debis quae nunc
 uersant in medio querere. sed ultima deside-
 recere. & fortis asinus requiẽ & trã optimã
 uidit. cui simplex gentilitas. Ideo cose. ad ho-
 bur bono operis erigit. q. ad adnãe uitae
 patriũ tendit. Unde & trã adponit humerũ
 suum adportandum. q. dũ ad p̄missã req-
 em puenire desiderat. cuncta mandatorũ
 onera libent̄ portat. Unde & factus est tribu-
 tis seruiens. hoc est regi & xpo suo. fidei bo-
 na operũ munera offerens. Tabulon in lit-
 re maris habitabit. & in statione nauũ.
 abulon qui int̄ p̄r habitaculũ fortitudinis
 etiam siḡ fortissimã ad omnẽ tolerantã

passionis. Haec in litore maris habitat. & in statione nauium. ut credenti bus sit refugium. & periclitantibus demonstrare fidei portum. Haec contra omnes turbinis sedit. immobili & inexcussibili firmitate solida expectat. naufragium iudaeorum & hereticorum pellens quae circum ferunt omni uento doctrinae. Quorum & situndit fluctibus. frangit in ipsa fluctus si frangit. nec ullis hereseum tempestatibus cedit. nec ulli uento seismata commota subcumbit. Et tendit aut usque ad sidonem. hoc est usque ad gentes puenit. Legit & in euanglio inde ad supposito aliquod aptorum. & in ipsis locis dominum sepe docuisse. Sicut scriptum est. Terra Zabulon & terra neptalim uiam maris trans iordanem galileae gentium populis qui sedebat in tenebris uidit lucem magnam.

Dan iudicabit populum. sicut & alii tribu misit. Fiat dan coluber in uia cerastes in semita. & cetera. Alii dicunt anti christum puerba haec predicari de statu futuro.

Alii de iuda aquorra dicit christus. Haec scriptura pnummunt. Et aequitate atque aequum dominum cum carne suscepta designare uolunt.

Retorsus autem cadere. ut in terra reuertat. Unde scriptum est. Sed quoniam die tertia resurrexerit.

Ideoque ait. Salutare uerum expectabo domine.

Sicut per dauid dicit. Non relinquent animam meam in inferno. Haec quidem ita exponuntur.

Alii uero hanc prophetiam ad anti christum transferunt. De tribu enim dan uenire anti christum ferunt. pro eo quod hoc loco dan & coluber adserit & mordens. Unde & non in merito dum israheliticus populus. trans in castrorum paratione susceperit. Primi dan ad aquilonem castra metatus est. Illi scilicet signatus qui in corde suo dixit. Sedebo in monte in lateribus aquilonis testamta. as cendi super altitudinem nubium similis ero altissimo. De quo & per prophetam dicitur. Ad dan audite semitae aequorum eius quoniam non solum colub. sed & cerastes uocatur. Cerasta enim gr cornua dicuntur. Serpensque hic cornutus

est phibet. per quem digne aduentus anti christi adserit. quia contra uitam fidelium cum moris pestifere predicationis. armabitur & cornibus potestatis. Quis autem nesciat semitam angustior rem esse quam uia. fit ergo coluber in uia. quia impietatis uitae latitudinem eos ambulare per uocat. quibus quasi parcendo blandit sed in uia mordet. quia eos quibus libertatem tribuit erroris sui ueneno consumit. fit iterum cerastes in semita. quia quos fideles repperit & se se ad precepta caelestis angustior itinera constringentes non solum nequitia callidae persuasionis impedit. sed & a terrore potestatis premit. Et in persecutionis angore per beneficia fictae dulcedinis exercet cornu potestatis. Quomodo loco aequus hunc mundum insinuat. quod per latitudinem suam in cursu libentium temporum spumat. Et quia anti christus extremum mundi adprehendendum titur. Cerastes iste aequi ungulas mordere phibetur. Ungulas quippe aequi mordere extrema sedit feriendo contingere. ut cadat ascensor eius retro. Ascensor aequi est quisquis extollit indignanti bus mundi. qui retro cadere dicitur. & in facie sicut saulus cecidisse memorat. In facie enim cadere in acuitas suas unumquodque culpa cognoscere. easque penitendo deflere. Retro uero quod non uidet cadere. ex hac uita repente decedere. & ad quas supplicia ducit ignorare. Et qui iudaea erroris sui laqueis capta. pro christo anti christum expectat.

Bene iacob eodem loco repente in electorum uoce conuersus dicens. Salutare uerum expectabo dicitur. non sic infideles anti christum sed eum qui in redemptionem nostram uenturus est. Verum credo fideliter christum. Gad accinctus prodiabit tibi. Iste gad accinctus. personam christi exprimit qui in primo aduentu humilitatis suae ante aduentum anti christi prodiaturus occurrit.

Accinctus gladio uerbis tunc circa semetipsum potentissime quo inimicos diuisit. i. filium a patre. filium a matre. nurum a socro. iuxta quod legitur in euanglio. Nunc pacem mittere in terram sed gladium. Quod autem ait & ipse accinget retrosum. claritas domini nostri in seculo regno

Bad

ostendit. quia cum uenerit antixpe ite retrorsu
 reuertit. idē puestigia eius xpe celeri aduen
 tē pcedens. ut intē fiat eum gladio orissu. Vn
 de & bene idē gadlatrinculus interpretatē eo qd
 posterior. idē secus pedes. qsi latrinculus tabi
 do. atque in pui so aduentu exiliat contra aptā
 antixpi oppugnationē. Hinc ē qd euangelista
 exclamat dicens. qdies dñi sicut fur ita nocte
 uenit. Xpe ergo & ante & retro proeliari con
 tra antixpū scribit. Antēu ita nq. in occulto
 aduentu humilitatis. postēu manifestus ingla
 maestatis. Demonstrat apte & mor ses pphe
 tiam patriarche huius specialitē pntē ad
 xpm. Sic enim ait. Benedictus in latitudi
 ne gad. qsi leo requieuit coepitq. brachium &
 uerticem. & uidit principatum suum. Agnos
 cent itaq. quis requieuit. nisi xpe in sepulchro suo.
 quis confregit uerticem. brachiaq. potentia
 nisi redēptor nr. qui humiliavit uirtutē & sup
 biam excelsorum. quis uidit principatū suū
 nisi ille cui dñs ē principat. & honor. & regnū.
 A ser pinguis panis eius. & p bibit dilicias regi
 bus. A ser cuius nom signif diuitias. idē xpe
 C uius altitudo sapientiae. diuitiarum & scien
 tiae dī. quippe nos paup factus est. cū diuiset &
 C uius ē panis pinguis factus. Caro saluē eiusq.
 ē esca scōrum. quā si quis manducauerit. n̄ mori
 & in xernū. Iste & a p bibit dilicias sapien
 tiae regibus. idē quis essus p prios bene regent.
 quid dominant uitorū suorum. quicā fugant
 corpora sua & miserunt itē subicient. Neptha
 lum quod intē p dilittio. Aptos & p dicitores
 scos sig. quorū doctrina in latitudinē totius
 mundi diffusae. Ex hac n̄ tribu fuer aptō
 quis principes ceterarum. & duces & principes
 Zabulon & principes nepthalam. q sine dubio
 ad psonā referunt aptōy. Ipsis filii excussōy
 idē pphēarum. quonū manu potens dī posi
 ti. & tamquā sagittae excussae. p uener usq.
 ad finē terrae. Vnde & bene hic nepthalm cer
 uis emis scribit. q nimirum apti siue p dicitores
 uo loci saltu exilientes. more ceruoy transcen
 dunt implicamta scli huius. sicq. ex celsa ac subli
 ma meditantē. dant eloqui a pulchritudinis.

inquit
 sic leo

idē pdicant cunctis gentibus doctrinam dñi salua
 toris. Filius aderescens ioseph. haec pphēa
 p passionē dñi patnae uocis imaginem p̄tulit
 q redēundi in caeli p̄uictoriam xpm pat adloqui
 t dicens. Filius aderescens. filius aderescens itaq.
 ingentibus. q dum obin credulitatem sinagoge
 populum reliquit. in numeram sibi plebem
 ecclē ex omib. gentib. ampliavit. Quod & dicit
 ut dicens. Remiscent & conuertent ad dñm uni
 uersis finis terre. Filius aderescens & decorus. aspec
 tu. Om̄eni superat illius pulchritudo. Luxtaq.
 de apso in psalmis cantē. Speciosus forma p̄ filius ho
 minū. liliae discurret sup murū. i. gemes tēte
 que crediderunt in xpm. Haec sup solitudine
 fidei. qsi sup murū amore pulchritudinis xpi
 accense discurret. ut uerū sponsū p contemplationē
 aspicerent. & osculo caritatis illico pulent. atq.
 adhereant. Sed oburgatū ē. qndo falsis testu
 monis. calūniantes sem dñi opprimere sin
 agoge populi cogitauer. In uider illi habentes u
 cula. Neq. em̄ in ioseph quisquā inuē sagittas.
 t aliqd uulneris telum. Sed hoc specialiter euent
 in xpm. Sed in forti arcus eius. Xpe em̄ arcū
 suū & arma pugnandi posuit in dō. qui fortis
 p pugnator. Cuius uirtute concidēt om̄is nequi
 tia p̄fidoy. & desolutes uincula brachioy ei quib.
 f̄tē uinctū ad pilitū duxer. t q b. eū suspensū in
 lignū eū crucifixerunt. Rescis̄t em̄ p manu dī
 omnipotentes iacob. hoc ē p manu omnipotentis dī
 ex cuius femore ipse dñs boni pastor egres̄t susē
 lapis. & firmitas credentū in iis̄t. Dī p̄ patris
 erit adiutor n̄us. Quis adiuū filii nisi solus
 dī pat. quid dī iacob p uerit̄ suscipiē eum
 anima mea. & omp̄s benedicē tibi. benedictio
 mb; caelidesup. benedictionibus ab̄ssi uacē
 us deorsum. Vniū em̄ subieē ei. Caelesti ap be
 nedictionem caeli. Terrena p benedictionē
 ab̄ssi uacēt deorsū ē. ut om̄ib. anglis &
 hominibus dominātur. Benedictionibus ube
 rū. idē siue duorū testamtorū quorū altero
 nunciat est. altero demonstrat. siue benedicti
 onibus uberū mariae. quae uerē benedicta
 erant. q̄ isdē scā uirgo dese potū lactis in mul
 sit. Vnde & illa mulier in eu. ingelio ait.

B eatus ueni quate portauit. & ubera que suxisti. Bene-
dictionibus uberum & uuluae. & a hic benedictio uul-
ua eidem matris illa utiq. uirginalis quaenob xpm
dnm edidit. De qua phierem uap phca dr. Inui-
quam te formare in utero nouite. & antequa exi-
ret deuulua scificauit. Benedictiones patris tui
confortat ut. benedictionibus patris tui. Bene-
dictiones inquit patris tui caelestis. quae datae sunt
tibi a summo caeli. & ab istis confortat. id est bene-
dictionibus patrum tuorum pualuer. ultra omne
enim scoy meritum patriarcharu. siue pphcaru
conualuit. benedictio omni potentis in filio. tunc
ei nullus scoy equ. & donec uenire desideruicol-
lum & noy. Colles ista s. q xpi aduentum pph-
tantes magno cu desiderio incarnatione eius ex-
spectauerunt. De quib; dnf die. Quia multi iusti
& pphcae cupierunt uidere quae uident. Hic
ergo si dicitur colles pp excellentia scitatis. qm
& aem uocant quia uita consecunt & nam.
nec intereunt cum mundo. Sed eo credunt & ni. sicut
in capite ioseph omis scilicet benedictiones iste sup
caput xpi ponunt. qm in carnate accepit. & sup
uerticem nazarei. De quo scriptu e. qm nazareus
uocabit. id est sed. In frs suos quia ipse est ca-
put omniu eminent. uniuersorum quos cu frs
uocat in psalmis. Benjamin lupus rapax mane
comedet pdam. uespere diuidet spolia. Quib;
dicitur. ipse paulus designat. de beniamin frs po-
p genitus. q mane rapuit pdam. i. in pmo dicitur
dicitur quos potuit deuistui. Vespere aut spolia
diuidit. q fidelis pmo du factus. sacra eloquia in
diemibus discretionem mirifica dispensauit. Legi-
mi quenda ex doctoribus ad urbem hierusalem
ea qe de beniamin scriptas referente. Benjamin
inquit filius doloris mei ut pta. Hic forte he-
reditatis eum locum accepit. in quo terrena est
hierusalem. quae nunc pp incredulitate abiectae
atq. repulsa. Haec enim in filis suis sup sonaben
iamin designat. Na sic beniamin ultimam conse-
quit benedictionem. ita eidem populus ultimae
saluandus. pta qui plenitudo gentium in traue-
rit. Dic enim beniamin lupus rapax. Lupus scilicet
ca qui ipse populus effudit sanguine pphca-
rum atq. iustorum. Rapax aut pp auaritate

dr. Ex multa enim fame uerbidi. & in dia uenit
rapax. quia & ipse uolenti diripit regnu di.
Hic aut mane comedet pdam. Mane illud temp
eredit. quo lege accepit. Tunc enim mundi pma
quidem in luminatio scientiae datae. Comedet
aut mane. q lege qua mane accepit. edit adhuc
& meditat. licet sequens lege iustitiae in lege
fidei non puenit. Ad uespera. ut diuidit spo-
lia. Vespere illud temp nouissimu. a quo e-
uertit. Tunc ergo diuidit escam. tunc intelle-
git diuidenda ee litteram ab spu. & tunc cognos-
cit. q littera occidit. sps aut uiuificat. quia
ergo ia p gratiam dmi in luminati incipit in lege
spitalia. a carnalibus diuidere & separare.
deo dr diuidere escam. quod tota die in lege me-
ditans ante n fecit. Querit aut de iacob. cur omis
quos delibetis. & de ancillis genuit. aequali hono-
re filios & heredes constituerat. nisi ut osten-
deret. quod xpc dnf omnibus gentibus quae pfi-
de corporis eius conalunt. cunctis pari hono-
re. & gloria habitas caelestia premia largi-
atur. nec e discretio iudeis. angrecis. barbaris.
an setha. seruis. an liberis. quia p omia &
in omnibus xpc e. Propterea figuram serui
saluatoris induit. & p libero & p seruo ser-
uuit. ut omnib; credentibus in se aequale do-
num bonoru caelestium largiat. Nec pfer-
tur apud illu qui sedm carne nobilior sit. qui
cumq. enim fide dmi pmeret. nullis maculis
carnis natiuitatis obfuscatur. nec hoc ita futu-
rum cu pphca significat. dicente dno. In tri-
uouissimis diebus. effundam de spu meo
sup omne carnem. Omis hi in tribus istis. xii.
Haec locutus est pater suus. Benedixit q singulis
benedictionibus ppris. & pcepit eis dicens. Ego
congregor ad populu meum. Sepelite me cu
patribus meis. in spelunca duplici quae e in agro
ephron. & hei. contra mamre. in tra chana an. qua
emit abraham. cum agro ab ephron. & heo in pos-
sionem sepulchri. ibi sepeliet eum & saram
uxorem eius. Ibiq. sepultus est isaac cum rebec-
ca conuige. Ibi & lia condita iace. Videndu
quomodo dicunt scripturae qe assidue dicunt
demortuis. & appositus ad patres suos. t ad po-

Ad uespera

& dnf

situs ē ad populū suū. ecce h̄ dei iacob d̄r. lam qdē
mortuus. sed non dū sepulto. & ad quē populū
adponatur. n̄ in p̄mptū ē uidere. Ex illo h̄ po
pulus prior n̄ scit. qd dicitē populū isrl̄. Qui
uero p̄cesser̄ cum tam pauca iusti nominant̄.
ut eos populū appellare cunctemur. N̄ isē
dictus cēt̄ appositus est ad p̄ctres suos. nulla
questio fieret. An forte populū ē n̄ solum hom
nū scōz. uerum & angloz populū cui tā illi
us. Unde d̄r ad hebreos. Sed accersitis ad mon
tension & ad euitatē dī isrl̄. & ad milia an
gleloz exultantium. huic populo apponiunt̄
qui p̄ hanc uitam placentes dō fiunt. Tunc
enī dicunt̄ qd nulla l̄a remaneat sollicitudine p̄
tionum. & periculū peccatorū. qd̄ intuent̄ in
scriptura. Ante mortem n̄ laudes hominem
quemquā. In utiq; mandatis quibus filios
instruebat. collegit pedes suos sup lectulū. &
obit. adpositus ad populū suū. quod cernēt̄
ioseph ruit sup faciem patris flens & deosca
lans eum. p̄cepit q; seruis suis medicas utaro
manibus condirent patre. quib; iussa exple
tib. transier̄ xl dies. iste quippe mos ē ca
dauerū. fleuitq; eū aegiptus lxx diebus.

Quadragesimā dies sepulture. quos cōmemorat
scriptura. forte siḡ aliqd̄ poenitentiae. quae
peccate sepeluntur. Nēni frustra cū xl dies
ieiuniorum s̄ constituti. quibus. moyses & elias
& dñs ipse ieiunauit. & ecclesiae p̄cipuam ob
seruationem ieiunioz quadragesimā uocat.

Unde & in breuo domine uitis. apud ionam p̄ph̄cā
scriptū phibē. xl dies. & in eue subuertitur
ut p̄ tot dies. ac cōmodatos uidelicet humiliatio
ni poenitentium intellegat̄ in ieiunio si uide
fleuisse peccata. & impetrasse misericordiam dī. Nec
tam putandum ē istū numerū licet poeniten
tū tantū modo conuenire. Alio quin n̄ xl dies
fecisset dñs cum dīs suis. p̄ resurrectionē intrans
cumeis & exiens manducans & bibens. quid dies
utiq; magnae laetiae fuer̄. Nec lxx imp̄tes
quos legere consuevit ecclesia errasse credendi
s̄. ut n̄ dicerent xl dies. sed tridui & in eue euer
tēt̄. Maiore quippe auctoritate p̄diti quā
imp̄tū offitium ē. p̄ph̄cico spū. quī & a ore

apponi

xv

avc

cupulis

uno insus int̄ p̄tib; quā magnum miraculum fuit
consonuisse firmant̄ tridui posuer̄. quā iustig
norarent quod dies xl. in hebreis codicibus legerent̄.
ut in d̄m unū xpi clarificatione intellegent̄
dissoluiabolēq; peccata. De quo dicit̄ est. quā
ditus ē p̄p̄delicta n̄ra. & resurrexit p̄p̄t̄ iustifi
cationē n̄ram. Clarificatio aut̄ d̄m in resurrectio
ne. & in caelū ascensione cognoscit̄. Unde in nu
mero quāuis unū & eundē sp̄m sem̄ dedit. Imop
caquā resurrex̄. iterū p̄ca quā ascendit in caelū
& quō p̄ tridui resurrexit. p̄ xl. aut̄ dies ascen
dit. unū horū qd̄ posterius factum numerū d̄
erū. codices ebrae siḡ. Alterū aut̄ de triduo qd̄ ad
eandē & a remp̄tione & lxx. cōmemorare non
imp̄tationis seruitute. sed p̄ph̄cāe auctorita
te uoluer̄. n̄ ergo dicam̄ unū horū falsū ē. & p̄
alut̄ imp̄tib; aduersus alios litigem̄. cū illiq; &
ebreo int̄ p̄tant̄. & lex imp̄tū auctoritas. quae
tanto & a diuinitus factō miraculo cōm̄dit̄. tan
ta in ecclesiis ueritate firmat̄. Et ex p̄lo
planctus temp̄. Locut̄ est ioseph ad ph̄
raonem. Summe gratiā in conspectu tuo. loqui
mum in auribus pharaonis. eo qd̄ pat̄ m̄ adiuu
uerit me dicens. En in mortuo in sepulchro meo qd̄
fodi mibi int̄ in chanaan sepelies me. Ascendā
igit̄ & sepeliā patre meū ac reuertar. Dixitq;
eiphario. Ascende & sepeli patre tuum. sic ad
iurat̄ es. Quo ascendente ier̄ cum eo om̄s senes
domus pharaonis. cunctiq; maiores natu aegip
ti domus ioseph cum fr̄ib; suis absq; paruulis
& gregib; utq; arm̄tis quae reliquerant int̄
gesen. habuit q̄q; in comitatu currus & eques
& factae turba n̄ modica. Quod mandauit
ioseph potentes aegipti. ut dicerent pharao
ni nomine eius. pat̄ m̄ adiuuauit me dicens in
monum̄to qd̄ ego fodi mibi int̄ in chanaan me se
pelies. Queri potest quomodo uerum sit. cum
haec uerba patris eius q̄ndo de sua sepultura man
dauit. n̄ legant̄. sed ad sententiā uerba referre
debemus. sic in alius supra similiter iteratis uer
bis in narrationibus admonuim̄. Voluntati enī
enuntiandae. & innotuā p̄ferendae oportet uer
ba seruire. fodiisse aut̄ sibi iacob sepulchrum inuis
quā superius in scripturis legitur. sed nisi fieret̄ eam innotuā

ph

avc

lxx

terris essent modo nondiceretur.

Veneruntq. ad eum ad ad quae sita est trans iordane-
nem. ubi celebrantes exequias placentia magno
atq. uoluntate implauerunt septem dies & cetera.

Quid sibi uult quod cum p. gerent ad sepeliendum
Iacob scriptura dicit. & ad uenerunt ad are-
am ad ad quae est trans iordanem; p. p. p.
gressi sunt eum locum in quo erat mostuus
sepeliendus: milia sicut perhibent qui nouerant
plus quam quinquaginta. Tantum quippe spaci-
um est plus minus ab eo loco ubi sepulsi sunt patri
archae. in quibus & iacob usque adhuc locum
quo eos aduenisse narratur. Nam post factum
ibi luctum & placentiam magnum redierunt
ad locum quem p. p. p. rursus iordane
trans fecit; nisi forte quis dicat aliquorum
hostium u. d. causa per heremum eos
uenisse cum corpore. quia uia & iam populus
israhel ductus est per moysen ab aegyptu libera-
tus. Illo quippe itinere & plurimum circui-
tur & per iordanem uenitur ad abrahamum
ubi sunt corpora patriarcharum. id est ad ter-
ram charaan; Sed quomodo factum sit ut
trans illa loca ad orientem uersus tantum.

Significationis causa facium esse credendum est.
quod per iordanem uenturus erat ad ea ter-
ras p. ea israhel filius suis; Et fecit luctum patri suo
septem dies. Nescio utrum inueniatur alicui
scorum in scripturis celebratum esse luctum
nouem dies. quod apud Latinos nouendialis appel-
latur. Unde mihi uidetur ab hac consuetudine
phibenda si qui de pianorum istum in mostuus
suis numerum seruant qui magis est ingenti-
lium consuetudine. Septimus uero dies auc-
toritatem in scripturis habet. Unde in alio
loco scriptum est. Luctus mostui septem
dierum. faciat omnes dies uitae eius. Septena-
rius aut numerus propter sabbati sacramentum
precipue quibus indicium est. Unde merito
mostuus tamquam requiescentibus exhiben-
dit tamen numerum in luctu iacob deculpa-
uerunt aegypti. qui eum septuaginta diebus
laxerunt.

Ingresse. Introitus eius accipiendus est quem diu uixit ioseph. per quem factum est.

109
Reuersusq. est ioseph in aegyptum cum fratribus suis &
omni comitatu sepulto patre. quo mortuo timen-
tes fratres eius. & mutuo conloquentes. ne forte me-
mor sit iniustiae quam passus est reddat nobis
malum omne quod fecim. mandauerunt ei.
Pater tuus precepit nobis. ante quam moreretur
ut haec tibi uerbis illius diceremus. Obsecro ut
obliuiscaris scelerum fratrum tuorum. & peccati
atq. maliciae quam exerceuerunt in te. Nosq.
oramus ut seruis dei patris tui dimittas iniquita-
tem hanc. Quibus auditis. fleuit ioseph. Vene-
runtq. ad eum fratres sui & promi interprim dixer-
unt. Serui tuus sumus. Quibus ille respondit. Nolite
m. d. Num di possimus rennuere uolunta-
ti. Uos cogitastis deme malum. & aduerat illud
in bonum. ut exaltaret me sicut in praesentiarum
cernitis. & saluos faceret multos populos. Nolite
m. d. ego pascam uos & paruulos uros.
Consolatusq. est eos & blande ac leniter est
loquutus. Et habitauit in aegyptu cum omni
domo patris sui. Uixitq. centum. x. annos.
& uidit ephraim filios usq. ad tertiam genera-
tionem. filii quoq. machir. filii manasse
nati sunt in genibus suis.

Cum hos filios filiorum & nepotes filiorum
dicit scriptura ioseph uiuendo uidisse. quomo-
do eos iungit illis septuaginta quinque. homi-
nibus cum quibus iacob aegyptum dicit intras-
se. quando quidem ioseph senescendo peruenit
ut eos natos uideret. Iacob autem cum ingressus
est in aegyptum. uiuentis erat ioseph. & cum pa-
ter moriens quinquagesimum & sextum
sepe ab aetate annum agentem reliquit. Unde
constat certa mysterii causa illum numerum
id est septuagenarium & quintum scriptura
com mendare uoluisse. Si autem quisquam exi-
git quomodo & iam secundum historiae fidem ue-
rum sit. iacob cum septuaginta quinque. anima-
bus in aegyptum intrasse. non illo uno die quo
uenit. eius ingressum oportet intellegi. sed q.
in filis suis plerumq. appellatur iacob hoc est
in posteris suis. & per ioseph eum constat in
aegyptum uenire. Tanto quippe illo tem-
pore nasci & uiuere potuerunt omnes qui com-

memorantur ut septuaginta quinque animae
 compleantur usque ad nepotes beniamin .
 Sicut enim dicitur hi filii liae quos peperit
 ipsi iacob in mesopotamia siriace . loquens
 & iam de his qui noperant nati quia illic
 parentes eorum ex quibus nati sunt pepe-
 rat ibi eos perhibens natos . quo causa qua
 nascerentur ibi nata est . idē parentes eorum
 quos lia ibi pepererat . Ita quo causa intandi
 in aegyptum iacob in aegyptum per suam pro-
 geniem quae illo uiuo propagabatur . per
 quem factum ē ut ingrederetur . Locutus
 est fratribus suis post mortem meam dis-
 uisabit uos & ascendere faciat de terra ista ad terram
 quam iuravi abraham . isaac . & iacob . Cumque
 ad uirum istos . atque dixisset . disuisabit uos .
 asportate uobiscum ossa mea de loco isto .
 Mortuus ē expletis centum decem uitae suae
 annis . & conditus aromatibus repositus est
 in loculo in aegypto .

M Ioseph igitur qui sicut pater eius iacob terra
 re promissionis totamente desiderabat inco-
 latumque aegypti dēstabatur . Moraliter nos
 instruit ut quam diu simus in hoc mundo . sem-
 per desideremus ingredi terram uiuentium .
 ibi requiescere optemus . Quod tunc digne
 fit . si numerum annorum aetatis ipsius
 moribus imitemur . Centum ergo & decem
 uitae suae annis expletis mortuus est .
 Et nos studeamus quo per decalogi obserua-
 tam ad aeternam beatitudinem . quam cen-
 tenarius numerus designat perueniamus .
 Conditus quoque est ipse ^{ioseph} aromatibus & repo-
 situs in loculo in aegypto . Loculus ē uas
 repositorium . ubi aliquid ad conseruan-
 dum commendatur . O felix anima quae
 aromatibus uirtutum condita in hoc cor-
 pusculo degens cotidie proficiendo peren-
 ni uitae reseruat . Sine dubio si talis condi-
 mento condita in fide spe & caritate custo-
 dita per gratiam xpi ad diuinę contempla-
 tionis speciem peruenire merebitur . Cuius
 adeptio perfecta ē laetitia . quae psalmista
 oculis fidei aspiciens ait Adimplebis me

∴ iacob in ioseph habuit . Totum tempus quo in aegypto uixit ioseph . Ingressio erat

dno laetitia cum uultu tuo delectationes
 in dextera tua usque in finem .

H. RABANI MAURI COMMENTARIO
 RVM. IN GENESIOS. LIBER QVARTVS
 EXPLICIT .